

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HADİS BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MEVDÛDÎ'NİN TEFHÎMU'L-KUR'AN İSİMLİ TEFSİRİNDEKİ
HADİSLERİN TAHRİÇ VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(IV VE V. CİTLER)**

DANIŞMAN
Prof. Dr. Bilal SAKLAN

HAZIRLAYAN
Ayşe KOÇ

KONYA – 2010

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
KISALTMALAR.....	2
ÖNSÖZ.....	3
GİRİŞ.....	5
I. ARAŞTIRMANIN KONUSU, ÖNEMİ VE AMACI.....	5
II. ARAŞTIRMANIN METODU.....	5
III. ARAŞTIRMANIN KAYNAKLARI.....	7
IV. HADİS TEFSİR İLİŞKİSİ.....	8
BİRİNCİ BÖLÜM	
EBÛ'L- A'LÂ MEVDÛDÎ VE TEFHÎMU'L-KUR'ÂN	
I. HAYATI, İLMÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.....	10
A. Hayatı.....	10
B. İlmî Kişiliği.....	12
C. Eserleri.....	13
II. TEFHÎMU'L-KUR'ÂN'IN GENEL TANITIMI	16
III. MEVDÛDÎ'NİN HADİSÇİLİĞİ	18
İKİNCİ BÖLÜM	
TEFHÎMU'L-KUR'ÂN TEFSİRİNDEKİ HADİSLERİN TAHRİÇ VE DEĞERLENDİRİLMESİ (IV. VE V. CİTLER)	
I. TEFHÎMU'L-KUR'ÂN TEFSİRİNİN IV. VE V. CİTLERİNDEKİ HADİSLERİN TAHRİCİ	20
II. HADİSLERİN SİHHAT DURUMUNA GÖRE SINIFLANDIRILMASI	143
III. DEĞERLENDİRME.....	145
SONUÇ	147
BİBLİYOGRAFYA	148

KISALTMALAR

age.	: adı geçen eser
agm.	: adı geçen madde
a.s.	: aleyhisselam
b.	: ibn, bint
bkz.	: bakınız
bs.	: baskı
c.	: cilt
c.c.	: celle celâlüh
DEÜY.	: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları
DİA	: Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
h.	: hicrî
H.z.	: Hazreti
İst.	: İstanbul
muk.	: mukaddime
nşr.	: neşreden
r.a.	: radıyallahu anh, anhâ
s.	: sayfa
s.a.	: sallallahu aleyhi ve sellem
şrh.	: şerh eden
TDVY.	: Türkiye Diyânet Vakfı Yayınları
thk.	: tahkîk eden
thr.	: tahrîc eden
tlk.	: ta'lîk eden
trc.	: tercüme eden
trs.	: tarihsiz
tsh.	: tashîh eden
vd.	: ve diğerleri
vs.	: ve sâire
yay.	: yayınları

ÖNSÖZ

Allah Teâlâ'ya hamd, Rasûlullah (s.a.)'a, onun âl ve ashâbına salât ve selâm olsun.

İslâm dînî, Kur'ân-ı Kerîm ve sünnet bütünlüğü içerisinde ele alındığı zaman, anlaşılabilir ve yaşanabilir bir din olarak karşımıza çıkar. Bu iki temel kaynak birbirini destekleyen, bütünleyen ve aralarını ayıramayacağımız bir görüntü arz eder. Bu bütünlük ahenginin bozulmaması, İslâmın özüne aykırı bir durum ortaya çıkmaması için de Hz. Peygamberin hadislerinin, ona ait olmayan haberlerden ayrılması ve temizlenmesi gerekir.

Dînî hayatın vazgeçilmez unsurları olan bu iki ana kaynak, 14 asırdır Müslümanlar tarafından anlaşılmaya ve yaşanmaya gayret edilmiş, üzerlerinde pek çok çalışmalar yapılmıştır.

Kur'ân-ı Kerîm'in anlaşılmasında ve ayetlerin açıklanmasında, Hz. Peygamber (s.a.)'e bir görev olarak yüklenen tebyîn vazîfesi, önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca bazı ayetlerin nüzûlünde Hz. Peygamber (s.a.) dönemine ait bir söz, olay ya da bir davranış etkili olmuştur. Bu sebeple birçok müfessir ilâhî kelâmın açıklanmasında Hz. Peygamber (s.a.)'in söz, fiil ve takrirlerini kullanmıştır.

Çalışmamızda tefsîrini inceleyeceğimiz Mevdûdî, Müslümanların yaklaşık on asırlık hükümranlılığı esnasında birçok âlimin yetiştiği Hint-Alt kıtasında yaşamış ve XX. yüzyılda ilmi, eserleri ve mücadelesiyle tüm dünyayı etkilemiştir. Çalışmalarına on beş yaşında başlamış, otuz yaşında tüm İslâm dünyasında adından söz edilir duruma gelmiş olan Mevdûdî, 70 yıllık ömrünün tamamını ise ilim ve davet ile geçirmiştir. Bununla birlikte 1950'li yıllardan itibaren ülkemizde onlarca eseri ve fikirleri ile tanınan ilim ve fikir adamı Mevdûdî ve kitapları hakkında geniş çaplı çalışmalar yapılmamıştır. Hem üslubu hem de muhtevası bakımından bilinen anlamdaki tefsirlerden farklı olan Tefhîmu'l-Kur'ân, Mevdûdî'nin en önemli eseridir.

Araştırmamızda, ülkemizde ve dünyanın birçok bölgesinde Müslümanların evlerinde önemli bir yer teşkil eden ve çokça okunup istifade edilen Mevdûdî'nin Tefhîmu'l-Kur'ân adlı eserinin IV. ve V. ciltlerinde geçen hadisleri ele aldık. Eserde, Mevdûdî'nin kullandığı rivâyetlerin sıhhatini tespit etmeye çalışarak müfessirin hadis kullanımı ve hadise bakışı ile ilgili bir fikir oluşturmayı hedefledik.

Çalışmamız giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, önemi ve amacı üzerinde durulmuş, araştırmanın metodu ve kaynakları ile ilgili

bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde Mevdûdî'nin hayatı, şahsiyeti, ilmi kişiliği ve eserleri sonra da Tefhîmu'l-Kur'ân adlı tefsîri tanıtılmıştır. İkinci bölümde ise Mevdûdî'nin Tefhîmu'l-Kur'ân adlı eserindeki hadisler tespit edilerek tahrîçleri yapılmış, sıhhat durumuna göre tasnîf edilmiş ve genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmamızda tüm gayret ve çabalarımıza rağmen elimizde olmayan sebeplerle gözden kaçan hatalar olabilir. Hatalar için Allah (c.c.)'tan af diliyor, faydalı bir çalışma olmasını temenni ediyorum.

Tezimin hazırlanmasında görüş ve desteklerini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Bilal Saklan Bey'e, değerli katkılarından dolayı Doç. Dr. Mahmut Yeşil Hocama, yoğun programı içerisinde zaman ayırarak beni yönlendiren ve destekleyen Dr. Huriye Martı Hocama teşekkür ediyorum. Ayrıca beni sevgi ve merhametle yetiştirip bu günlere gelmeme vesile olan sevgili annem Ayten Tolu ve babam Durmuş Tolu'ya, tez boyunca desteğini benden esirgemeyen eşim Yunus Koç'a ve katkıları olan tüm hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkürü bir borç biliyorum.

Çalışmamın hayırlara vesile olması dileğiyle...

Karatay / KONYA
Şubat / 2010

Ayşe KOÇ

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMAÇ VE ÖNEMİ

Araştırmanın konusu büyük ilim ve fikir adamı “Mevdûdî”nin (1979) Tefhîmu’l-Kur’ân isimli tefsirinin IV. ve V. ciltlerinde geçen hadislerin tahrîç ve değerlendirilmesi”dir.

Kur’ân-ı Kerîm’in anlaşılmasında ve açıklanmasında hadislerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu sebeple Kur’ân ayetlerinin doğru bir şekilde değerlendirilmesi ve bu değerlendirmenin hayata düzgün bir şekilde aktarılabilmesi için Hz. Peygamber (s.a.)’in sahih sünnetinden yararlanmaya ihtiyaç vardır. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.) Kur’ân’ı ilk tebliğ eden ve açıklayan kişidir. Müfessirler de ayetleri açıklarken hadislerden büyük ölçüde istifade etmişlerdir. Özellikle rivâyet tefsirlerinde ayetleri açıklamada ve ayetlerin yorumlanmasında hadislere büyük önem verilmiştir. Ancak zaman zaman da tefsirlerde sağlıklı olmayan rivâyetlere yer verilmiş ve hadisler kullanılırken temel hadis kaynaklarından yararlanma göz ardı edilmiştir.

İncelediğimiz tefsir, İslâm coğrafyasında geniş halk kitlelerini etkileyen ve çok okunan bir eserdir. Bu sebeple Mevdûdî’nin en büyük eseri olan Tefhîmu’l-Kur’ân’da kullandığı hadisler ve bunların sıhhat durumu elbette büyük önem kazanmaktadır.

Tefhîmu’l-Kur’ân’da hadislerden önemli ölçüde faydalandığı görülmektedir. Bu anlamda çalışmamıza konu olan IV. ve V. ciltlerde 270 hadis tespit edilmiştir. Tefsirde kullanılan hadislerin alındığı kaynaklar ve bu rivâyetlerin güvenilir kaynaklarda bulunup bulunmadığının tespit edilmesi, hem müellifinin istifâde ettiği kaynakların hem de eserin hadis ilmi açısından taşıdığı değerini anlaşılmasını sağlayacaktır.

Tefhîmu’l-Kur’ân’ın IV ve V. ciltlerindeki hadisleri konu alan bu tez ile yukarıda işâret ettiğimiz amaca bir katkıda bulunmaya çalışacağız.

Tezimizden istifâde etmek isteyenlere yol göstermek adına, çalışmamızı hazırlarken takip ettiğimiz metodu aktaralım.

II. ARAŞTIRMANIN METODU

Çalışmada takip edilen yöntem:

1. Tezimizde öncelikle müellif ve eseri hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmamızda aslı Urduca olan Tefhîmu’l-Kur’ân adlı eserin, (tüm gayretlerimize rağmen Arapçasına

ulaşamadık) İnsan Yayınları'ndan neşredilen ve bir heyet tarafından yapılan Türkçe tercümesi esas alınmış ve bu eserin IV. ve V. ciltlerinde geçen rivâyetlerin asıl metinlerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

2. Tefsirde, ayetler açıklanırken ele alınan hadislerin, tüm metnine değil müellifin uygun gördüğü kadarına yer verilmiştir. Bu sebeple biz de sadece müfessirin aktardığı kadarını (bazen hadisin tamamı bazen de bir bölümünü) çalışmamızda ele aldık. Aksi takdirde hadis sayısının fazlalığı ve bazı hadis metinlerinin uzunluğu sebebiyle çalışmamızın uzamasından endişe ettik.
3. Araştırmanın ilk aşamasında eserin Türkçe tercümesi ele alındığı için hadiste tespit ettiğimiz garib bir kelimededen Arapça metnine ulaşmaya çalıştık. Fakat bu esnada tercüme yanlışlıklarından, çoğu rivâyette râvînin verilmemiş olmasından ve ikiyüzyetmiş hadise ulaşmaya çalışmaktan kaynaklanan bazı güçlüklerle karşılaştık.
4. Çalışmamızda orijinal metnine ulaştığımız hadis, müttefekun aleyh ya da Buhârî veya Müslim'de geçen bir hadis ise bu rivâyetleri isnad araştırmasına girmeden “sahih” kabul ettik.
5. Sonraki aşamada Şuayb Arnavud Hoca'nın İbn Hanbel'in (241/855) Müsned'i ile Tirmizî (295/907) ve İbn Hibbân'ın (345/965) Sahihleri üzerine yaptığı tahrîç ve tahkîkli baskılarından yararlandık. Ayrıca hadisler hakkında sıhhat değerlendirmesi yapan Heysemî'nin (807/1404) Mecmauz'z-Zevâid'i, Hâkim'in (405/1014) Müstedrek'i ve İbn Kesîr'in (774/1372) Tefsîr'i gibi eserlerden ve bunların değerlendirmelerinden de faydalandık.
6. Hadisin senedinde cerh edilen râvîleri ricâl kitaplarından incelemeye çalıştık.
7. Bütün bunlara rağmen sıhhat değerlendirmesine ulaşamadığımız rivâyetler de oldu. Bunlarla ilgili olarak tevakkuf etmekle yetindik.
8. Tüm çabalarımıza rağmen üç hadisin Arapça metnine ulaşamadık. Bunların sadece Türkçe metinlerini vermek zorunda kaldık.
9. Hadislerin değerlendirmelerinden elde edilen sonuçları tablolar halinde gösterdik.
10. Rivâyetlerin muhtevâsı hakkında elde ettiğimiz önemli bilgileri çalışmaya ilave ettik.
11. Bu araştırma sonucunda Mevdûdî'nin hadis kullanım metodu, hadise bakışı ve hadise verdiği değeri ortaya koymaya gayret ettik.
12. Sonrasında Mevdûdî'nin kullandığı hadislere bir okurun hangi nazarla (ne oranda güvenerek) bakması gerektiğini tespitte çalıştık.

13. Çalışmamızın bitmesine çok az bir süre kala hadislerin sıhhat değerlendirmelerini yaparken, Mevdûdî'nin tüm eserlerinde kullandığı hadislerin Mevlânâ Abdulvekîl Alevî isimli bir arkadaşı tarafından derlenip Tefhîmü'l-Ehâdîs isimli bir kitap olarak neşredildiğini öğrendik.¹ Urduca baskısı olan bu eserin ülkemizde ise sadece İstanbul'da, ÎSÂM Kütüphanesi'nde bulunduğunu tespit ettik ve eseri yerinde inceleme imkânımız da oldu. Ayrıca bulamadığımız bazı hadislerle ilgili bu 8 ciltlik Urduca (sadece hadisler ve kaynakları Arapça) eserden az da olsa yararlanmaya çalıştık

Araştırmamızı yaparken yukarıda bahsettiğimiz kaynaklar haricinde birçok kaynağa müracaat ettik. Bu kaynaklardan da kısaca bahsedelim.

III. ARAŞTIRMANIN KAYNAKLARI

Çalışmamız, sadece elimizde Türkçe tercümesi bulunan rivâyetlerden oluştuğu için ilk olarak garib kelimelerden yola çıkılarak Hadis Mu'cemi ve Şâmile CD'si gibi bizi hadisin orjinal metnine götürecek eserlerden yararlandı.

Araştırmada özellikle ilk dönem rivâyet tefsirlerini önceleyerek, IV. ve V. ciltte geçen 26. sûre Şuârâ Sûresi'nden 52. sûre Tûr Sûresi'ne kadar olan bölümü tetkik etmeye çalıştık. İkinci adımda ise bulamadığımız rivâyetler için rivâyet tefsirlerinin ilgili sûrelerinde verilen haberler taradık.

Çalışmamız Tahrîç çalışması olduğu için de elbette ricâl kitaplarından özellikle de İbn Hacer'in (852/1448) Takrîb ve Tehzîb'i ile Zehebî'nin (748/1347) Mizân'ından sıkça faydalandık.

Bunların dışında özellikle Şuayb Arnavud Hocanın Tahrîç ve tahkîk ederek neşrettiği İbn Hanbel, Tirmizî ve İbn Hibbân'ın eserlerine çokça müracaat ettik. Şuayb Arnavud Hoca'nın bu eserlerde yaptığı değerlendirmelere çalışmamızda yer verdik. Ayrıca Heysemî'nin Mecmauz'z-Zevâid, Hâkim'in Müstedrek ve İbn Kesîr'in Tefsîr'i gibi, hadislerin sıhhatinden haber veren eserlerin değerlendirmelerini dikkate aldık.

Elimizde orjinal Arapça metinler olmadığı için rivâyetlere göre alfabetik olarak tasnîf edilen eserlerden faydalanamadık.

---

¹ Alevî, Mevlânâ Abdulvekîl, Tefhîmü'l-Ehâdîs, I– VIII, Lahor, 1993. Eserde yalnızca hadisler ve bunların yer aldığı kaynaklar Arapça olduğundan, bu çalışmadan sadece bulamadığımız bazı orjinal metinlere ulaşma hususunda yararlanabildik (15 adet hadiste). Eser bir tahric çalışması olsa da hadislerin sıhhatine dair herhangi bir bilgiye ulaşamadık. (Bu durum eserin Urduca olmasından kaynaklanabilir)

Çalışmamızda bulmakta güçlük çektiğimiz tarihi bilgilere dayanan hadisler hususunda da İbn Hişâm'ın (218/833) Siyer'i ve İbnü'l-Esîr'in (630/1232) Üsdü'l-Gâbe vb. tarih kitaplarına da başvurduk.

Kaynaklar verilirken çalışmanın uzamasından endişe ettiğimiz için müttefekun aleyh olan rivayetlerde başka kaynaklar vermeye gerek duymadık.

Hadislerin tahrîf aşamasına geçmeden önce işe, eserin ilk bölümünde Mevdûdî'nin hayatını, O'nun ilmî kişiliğini, eserlerini ve hadise katkılarını ele almakla başlayalım.

IV. TEFSİR HADİS İLİŞKİSİ

Tefsir ilmi, Kur'an-ı Kerimi açıklayan bir ilim olarak diğer dini ilimlere kaynaklık eder. Bu açıdan diğer dini ilimlerin anlaşılmasında tefsir ilminin önemli bir yeri vardır. Aynı zamanda tefsir ilmi de ayetlerin daha iyi anlaşılması konusunda özellikle hadis ilminden yararlanır. Zira Kur'ân anayasa konumunda, sünnet ise onu açıklayıp yorumlayan kanun ve yönetmelikler konumundadır.²

Kur'ân-ı Kerîm'in ilk müfessirinin Hz. Peygamber olduğu bilinen bir gerçektir. Hz. Peygamber'i Kur'ân tefsirine sevk eden en mühim âmil, Allah (c.c.)'ın bu husustaki kat'î emridir: *“Biz sana Kur'ân'ı indirdik, tâ ki insanlara kendilerine ne indirildiğini açıkça anlatsın ve onlar da (bu hususu) iyice düşünüp anlasınlar.”*³

Mevcut hadis kitaplarındaki hadisler, bir manada Kur'ân hükümlerinin bir tefsiri durumundadır. Zira Hz. Âişe (r.a.)'nin: *“Siz Kur'ân okumuyor musunuz? Onun ahlakı Kur'ân idi.”*⁴ sözü, Rasûlullah (s.a.)'ın hayatının Kur'ân'ın hükümlerinin fiilen yaşanmasından ibaret olduğunun en açık göstergesidir.⁵

Hız. Peygamber'in Kur'ân'ı tefsir ettiğini, muhtelif hadis mecmualarında Kitâbu't-Tefsîr bölümlerinde yer alan ve kendisine kadar ulaşan isnadlardan da öğrenmekteyiz. Rasûlullah (s.a.) yaptığı bu tefsirlerde müteahhirûn âlimlerin yaptığı gibi belâğat ve lügat ile ilgili açıklamalardan ziyâde, ahkâmı Allah (c.c.)'ın murâdını ortaya koymayı hedeflemiştir.⁶

Sünnet; Kur'ân'ın koruyucu kalesi, sağlam zırhı, güvenilir bekçisi, apaçık açıklayıcısıdır: Onun mücmelini beyân eder, müşkilini tefsir eder, müphemini vuzûha kavuşturur, mutlağın takyîti eder, muhtasarını genişletir, onun eğlenceye alınmasını, hevâ ve

² Kardâvî, Sünneti Anlamada Yöntem, 240.

³ Nahl, 16/ 44.

⁴ İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ, I, 364.

⁵ Yardım, Ali, Hadis I, 16.

⁶ Cerrahoğlu, İsmail, Tefsir Usûlü, 233.

heveslerden kaynaklanan, yönetici ve şeytanların dikte ettiği doğrultuda ortaya koyulan keyfi yorumlara alet yapılmasını önler.⁷

Kurtubî, tefsirinde sünnetin Kur'ân'ı beyânının iki şekilde olacağını söyler: Birincisi, Kitaptaki mücmeli beyandır. Mesela, zekâtın miktarı ve hac menâsikinin beyânı gibi... İkincisi ise, Kitabın hükmü üzerine ziyâdeliktir. Mesela, dede yetiminin mirası gibi... Kur'an-ı Kerim'de yer alan ilahî emirlerin pek çoğu, ayrıntılı olarak belirtilmemiştir. Örneğin; Kur'an'da, “namazın, vakitli olarak farz kılındığı bildirilmiş, ancak bu vakitlerin belirlenmesini, namazın nasıl kılınacağını, rekâtlarının sayılarını Peygamber Efendimiz (s.a.) açıklamış ve uygulamasını da yaparak Müslümanlara öğretmiştir. Namazın kılınışını öğrettikten sonra da: “Ben namazı nasıl kılıyorsam, siz de öyle kılın.”⁸ buyurmuştur. Yine Raslullah (s.a.), hac farz olduğu zaman da ashabına: “Hac ile ilgili ibadetlerinizi benden öğrenin.”⁹ buyurmuştur. Namaz, hac gibi diğer bazı ibadetler, işlenen suçlara verilecek cezalar ve insanların birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen kurallar genel çerçeveleriyle ve öz olarak belirtilmiş, bunların genişçe açıklaması ise hadislere bırakılmıştır. Demek ki hadis, Kur'an-ı Kerim'in mücmel (kapalı, öz) ve genel olan hükümlerini izah edip açıklığa kavuşturmaktadır.

Hadisler, aynı zamanda Kur'an'ın mutlak olan bazı hükümlerini kayıt (şart) altına alır ve sınırlandırır; umum ifade eden ayetlerini de hususîleştirir. Örneğin; Kur'an, kendileriyle evlenilmesi haram olan kadınları açıkladıktan sonra: “... Bunlardan başkası size helal kılındı.” buyurmuştur. Peygamberimiz (s.a.) de: “Bir kadın; halası, teyzesi, erkek kardeşinin kızı ve kız kardeşinin kızı üzerine nikâhlanamaz.” hadisi ile Kur'an'ın hükmünü tahsis etmiştir.

Kur'an'ı insanlar içinde en iyi ve en doğru anlayan, hiç şüphesiz Peygamberimizdir. Kur'an-ı Kerim'i insanlara tebliğ edip öğretmekle görevli olan Rasûlullah Efendimiz (s.a.v.) bu görevinin gereği olarak, Allah (c.c.)'in kelamını insanlara tebliğ edip öğretmiş, açıklamış ve içindeki ilahî hükümleri de hayatında uygulamıştır. Bu bakımdan Peygamberimiz (s.a.)'in hadisleri Kur'an'ın tefsirinde ikinci kaynak olmuştur.

Bütün bu aktardığımız bilgiler, sünnetin tefsir ilmi ve Kur'ân'ın doğru anlaşılması hususundaki değerini açıkça ortaya koymaktadır. İşte bu sebeple biz de çalışmamızda konu edindiğimiz Mevdûdî'nin kıymetli tefsiri Tefhîmu'l-Kur'ân'da geçen hadisleri ele alarak onda geçen hadislerin kaynaklarını ve durumlarını değerlendireceğiz.

⁷ Erdoğan, Mehmet, Akıl-Vahiy Dengesi Açısından Sünnet, 250.

⁸ Buhârî, Ezân, 18.

⁹ Müslim, Hacc, 310.

BİRİNCİ BÖLÜM

EBÛ'L- A'LÂ MEVDÛDÎ VE TEFHÎMU'L-KUR'ÂN

I. HAYATI, İLMÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

A. Hayatı

XX. asrın büyük dava ve ilim adamlarından olan Mevdûdî, 3 Recep 1321 (25 Eylül 1903) 'de Hindistan'ın Haydarâbâd eyaletine bağlı Evrengâbâd kasabasında doğdu. Babası Delhi'nin saygın eşrâfından ilim ve takvâ ehli bir zât ve mütevâzî bir tarikat pîri olan Mir Seyyid Hasan'ın oğlu avukat Seyyid Ahmed Hasan (1855-1920)'dir. Annesi Rukiye Begüm ise Orta Asya'dan Hindistan'a göç eden Türk asıllı bir ailenin kızıdır ve asaletli bir sülaleden gelmektedir. Kendisine, dedesi Ebu'l-A'lâ'nın adı verildi. Hz. Hüseyin'in soyundan geldiği için Seyyid Ebû'l-A'lâ olarak anıldı. Mevdûdî, Seyyid Ahmed Hasan'ın beş çocuğundan en küçüğü ve ikinci evliliğinden olan ikinci oğlu olarak dünyaya geldi.

Mevdûdî, dînî atmosferin yoğun olarak yaşandığı bir evde doğdu. Dindar olan anne-babası Seyyid'in yetişmesi, dînî terbiyesi, ders ve eğitimi için büyük özen gösterdiler. İlköğrenimine avukat olan babası Seyyid Ahmed Hasan'dan Farsça, Urduca, Arapça, mantık, fıkıh ve hadis ilimleri alarak başladı. İlk düzenli okul hayatına 1914'te on bir yaşında nispeten iyi eğitim veren Medresetü'l-Fevkâniyye'de başladı ve 1915'te Haydarâbâd'da sürdürdü. Liseyi dışardan bitirdi. Dinî eğitimi srf ve nahiv, ma'kûlât, ma'ânî ve belâğat dersini Delhi'de sabah namazından önce Mevlânâ Abdusselâm Niyâzî'den aldı.¹⁰ İlimde, irfanda ve edebiyatta ideal bir eğitim alan Mevdûdî, ailesinin ve hocalarının çalışmalarını boşa çıkarmamış, özel kabiliyeti ve gayreti sayesinde de kendisini en iyi şekilde yetiştirmiştir. Küçük Mevdûdî'nin en önemli özelliklerinden birisi de kitap aşığı olmasıydı. Ayrıca 1914 yılında Mısırlı düşünür Kasım Emin'in *el-Mer'etü'l-Cedîde* isimli eserini Arapçadan Urduçaya çevirmesi, onun Arapçaya olan hâkimiyetini ve o yaşlardaki eğitim durumunu belirgin bir biçimde ortaya koymaktadır.¹¹

1918'de Delhi'ye taşınarak burada ağabeyinin yanında çeşitli dergilerde yazılar yazmaya başladı. 1920'li yıllarda Hindistan Hilafet Hareketi'ne katılan Mevdûdî, yazılarında çoğunlukla Müslümanların içinde bulunduğu kötü durumu ele aldı. O yıllarda meydana gelen Hindu-Müslüman çatışmaları onun fikir hayatında derin izler bıraktı. Mevdûdî, Delhi'de 1928 yılına kadar çeşitli gazete ve dergilerde yazılar yazdı ve editörlük görevlerinde bulundu. Ayrıca birisi Arapçadan, diğer üçü de İngilizceden olmak üzere dört kitap tercüme etti.

¹⁰ Daudî, Zafeullah, *Şah Velîyyullah Dihlevî'den Günümüze Pakistan ve Hindistan'da Hadis Çalışmaları*, 257.

¹¹ Kışlakçı, Turan, *Mevdûdî*, 25.

1928'de Haydarâbâd'a dönen Mevdûdî, 1932 yılında, vefatına kadar onun fikirlerin yayılmasında önemli bir işlevi olan Tercümânü'l-Kur'ân dergisinin editörlüğünü üstlendi. Mevdûdî, 1937 yılında kendisine eş aramak için Delhi'ye gittiği zaman annesi tarafından akrabası olan ve serbest-modern bir tarzda yetişen Mahdume Begüm'ü buldu ve onunla evlendi. Bu evliliklerinden dokuz çocukları dünyaya geldi. Yine aynı yıl Muhammed İkbâl'in daveti üzerine Doğu Pencâb'a gelerek 1939 yılına kadar buradaki İslâm Araştırma Merkezi (Dâru'l-İslâm)'nin kurulması ve faaliyetlerinin yürütülmesi çalışmalarına katıldı.

Ülkenin İngiliz işgâlinde kurtulmasını savunan Cem'iyet-i Ulemâ-i Hind ile Müslümanların bağımsız bir devlet kurmasını savunan Muhammed Ali Cinnah'ın öncülük ettiği Hindistan Müslümanlar Birliği'ne mesafeli duran Mevdûdî, kendisiyle benzer düşünceleri paylaşan âlim ve aydınlarla 25 Ağustos 1941'de Lahor'da Cemâat-ı İslâmî teşkilatını kurdu. Hükümetin politikalarını eleştirmesi ve teşkilatın görüşlerini ülke çapında bir kampanyaya dönüştürmesi sonucunda Mevdûdî ve teşkilatın önde gelenleri, 1948'de tutuklandı. 1950'de serbest bırakılan Mevdûdî, farklı görüşlerdeki İslâmî grupları Karaçi'de bir araya toplayarak onların, kendisi tarafından ortaya koyulan İslâm devletinin ilkeleri hususunda anlaşmaya varmalarını sağladı.

1953'te Pencap'ta düzenlenen Kâdıyânîlik karşıtı gösterileri kışkırttığı gerekçesiyle askerî mahkeme tarafından ölüm cezasına çarptırıldı. Kamuoyundan ve dünyanın çeşitli yerlerinden gelen baskılar sonucu, cezası önce sivil mahkeme tarafından ömür boyu hapse çevrildi, ardından da yüksek mahkemede beraat etti (22 Nisan 1955).

24 Haziran 1956'da hac yolculuğuna çıkan Mevdûdî, Beyrut ve Dimaşk'ta İhvân-ı Müslimîn önderleri ve bazı âlimlerle de görüştü. 1959'da, yazmakta olduğu tefsir için bilgi toplamak ve Kur'ân'da adı geçen yerleri görmek üzere Suudî Arabistan, Suriye, Ürdün ve Mısır'ı kapsayan üç aylık bir yolculuğa çıktı. Bu seyahati *Sefernâme-i Arzı'l-Kur'ân* adıyla kitap haline getirildi. Mevdûdî, 1972'de sağlığının bozulması yüzünden cemaatin liderliğini Miyan Tufeyl Muhammed'e bıraktı.

Tedavi görmek maksadıyla Mayıs 1979'da oğlunun tabip olarak çalıştığı Amerika Birleşik Devletleri'ne giden Mevdûdî, bir dizi ameliyatın ardından 22 Eylül 1979'da vefat etti. Naaşı Pakistan'a götürülerek 1 milyondan fazla insanın katıldığı cenaze namazının ardından, Lahor'daki uzun süre ikâmet ettiği evinin bahçesine gömüldü. Dünyanın çeşitli bölgelerinden temsilcilerin de katıldığı cenaze namazını Dr. Yusuf el-Karadâvî kıldırıştır.¹²

¹² Birışık, Abdülhamit, *Mevdûdî*, 24.

XX. yüzyılda, İslâm dünyasının yanı sıra bütün dünyayı etkilemiş olan Mevdûdî, İngiliz idaresinin en güçlü zamanında dünyaya geldiği Hindistan ve Pakistan'da, küçük yaşlardan itibaren hayatının sonuna kadar sözüyle, kalemiyle, duruşu ve hareketiyle İslâm'ın zaferi ve Müslümanların kurutulduğu için çırpınmıştır. Hapishanelerde geçirdiği onca zamana rağmen mücadelesinden asla sapmamıştır.

Aksine bu zor dönemler onun ilimle uğraşma şevkini kamçulamış ve onu birçok eser vermeye sevk etmiştir. En sıkıntılı zamanlarda bile vazgeçemediği ilim yönünden bahsetmekte fayda mülâhaza ediyoruz.

B. İlmî Kişiliği

1920 yılına gelindiğinde, ana dili olan Urduca'dan başka Arapça, Farsça ve İngilizceyi ilmî çalışmalarda kullanacak ölçüde öğrenen Mevdûdî'nin 18 yaşında başlayan yazarlık hayatı, vefâtına kadar devam etmiştir. Bu zaman zarfında dinî, ictimaî, tarihî ve siyasî içerikli 120'nin üzerinde kitap ve risâle kaleme alan Mevdûdî'nin eserlerinin büyük çoğunluğu Urduca yazılmıştır. Onun dili fevkalade güzel ve akıcıdır. İslâm'ı bir dünya görüşü ve bir hayat nizamı olarak ele alan Mevdûdî, hemen her sahada eser telif etmiş ve İslâm'ı bütün yönleriyle anlatmaya çalışmıştır. Mevdûdî'nin eserleri başta Arapça, Farsça, İngilizce, Almanca, Türkçe, Fransızca, Japonca, Hinduca, Malayca gibi dünyanın birçok diline tercüme edilmiştir.

Mevdûdî'nin eserlerinin tesiri, ülkesiyle sınırlı kalmayıp otuzu aşkın dile çevrilmiş, şahsî ilişkileri ve ziyaretleriyle hemen hemen dünyanın birçok yerindeki Müslüman aydınlar ve siyasilere tesir etmiştir. Bunun nedeni ise, onun toplumsal değişim projesi, düşünce yelpazesinin genişliği ve görüşlerini canlı bir sosyopolitik ve eğitici harekete dönüştürmesidir. İslâm tarihine selefi bir bakış açısıyla yaklaşması, görüşlerinin çeşitli ülkelerdeki İslâmcı yazar ve siyasetçilerin yanında, İslâmî örgütlerin de fikirlerini etkilemesine sebep oldu.¹³

Mevdûdî, kendisinden önce yaşamış dînî ve siyasî alandaki muhtelif önderlerin izlerini taşımaktadır. Onun gelenek eleştirilerinde ve yenilikçiliğinde dayısı Seyyid Ahmed Han'ın tesiri görülürken; Müslümanların özgüvenini kazanması, İslâmî devlet özlemi ve ihyâcılık gibi konularda Muhammed İkbâl'in izleri görülür. Fıkîhî bakış açısının farklılıklarını da Şiblî Nu'mânî'den aldığı görülmektedir.

¹³ Anis, Ahmed, "Mevdûdî," DİA, XXIX, 435.

Mevdûdî gerek sağlığında gerekse vefâtından sonra birtakım eleştirilere maruz kalmıştır. Mevdûdî'yi tenkit için birçok dergilerde makaleler çıkmış ve çok sayıda kitap yazılmıştır. Kendisi sağlığında, bu eleştirilerden önemli gördüklerini, dergisi *Tercümânu'l-Kur'ân*'da cevaplamıştır. Mevdûdî'yi eserlerinden ve düşüncelerinden dolayı takdİR edenlerin sayısı ise daha çoktur. Hem ülkesindeki hem de Mustafa Sıbâî, Seyyid Süleyman en-Nedvî gibi dünyanın değişik bölgelerindeki dava adamları ve Müslüman aydınlar, yazardan övgüyle bahsetmişlerdir.

Mevdûdî'nin İslâm dünyasında tanıtılmasındaki en büyük pay, eserlerini Arapça'ya eviren ve hakkında neşriyat yapan Halil Ahmed Hâmidî (1994) ile İngilizceye eviren Prof. Dr. Hurşid Ahmed'e aittir. Ayrıca Mevdûdî bini aşkın konferans vermiş ve bunlardan 700 kadarının kayıtları mevcut olup bir kısmı neşredilmiştir.¹⁴

Okumaya ve öğrenmeye olan merakı sebebiyle kendisini sürekli yetiştiren âlim ve mütefekkir Mevdûdî, çok büyük bir ilmî serveti arkasında bırakarak ahirete intikâl etmiştir. Hayatının büyük bir kısmını ilmî çalışmalara ve dâvete ayıran Mevdûdî ile siyasî aksiyon çalışmaları yürüttüğü Cemaat-i İslâmî hakkında Doğu'da ve Batı'da çok sayıda çalışma yapılmıştır.

Mevdûdî'nin bu ilmî çalışmaları çerçevesinde birçok esere imza attığını görmektediriz. şimdi de bu eserlerini tanıyalım.

C. Eserleri

Aşağıdaki listede Mevdûdî'nin konularına göre tasnİf edilmiş bazı önemli eserlerine yer verdik. Bu eserlerin tamamına yakınının orijinal dili Urduca olup, bazıları ise önce İngilizce olarak yayınlanmıştır. Ayrıca Mevdûdî adına neşredilen kitaplardan bir kısmı ise diğer eserlerinden, makalelerinden ve konuşlarından derleme olup ana diliyle veya tercüme edilerek yayınlanmıştır.

TEFSİR-HADİS-SİYER

1. *Tercüme-i Kur'ân-ı Mecİd ma'a Muhtasar Havâşî* (Lahor, 1396) *Tefhİmu'l-Kur'ân Meali* başlığıyla Durmuş Bulgur tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir (Konya, 2003).
2. *Tefhİm'l-Kur'ân* (I-VI, Lahor, 1942–1972)

---

¹⁴ Birışık, 24.

3. *Kur'ân ki Çâr Bünyâdi Istîlâhayn: İlah, Rab, İbadet, Din* (Lahor, 1941) trc. Osman Cilacı-İsmail Kaya, *Kur'ân'a göre Dört Terim: İlah, Rab, İbadet, Din*, İstanbul, 1987.
4. *Kur'ân aôr Pîygamber* (Rampur, 1954)
5. *Sünnet kî Â'inî Haysiyet* (Lahor,1963) Durmuş Bulgur ve Halid Zaferullah tarafından *Sünnetin Anayasal Konumu* (Konya, 1997) başlığıyla Türkçe'ye çevrilmiştir.
6. *Sîret-i Server-i 'Âlem*, (I-II, Lahor, 1979) Eser, N. Ahmed Asrar tarafından *Tarih Boyunca Tevhîd Mücâdelesini ve Hz. Peygamberin Hayatı* adıyla Türkçeye çevrilmiştir. (İstanbul, 1983)
7. *Fedâ'il-i Kur'ân* (Lahor, 1977)

AKAİD

1. *Dîniyyât* (Haydarâbâd, Dekken,1932)
2. *Dîn-i Hak* (Lahor, 1952)
3. *Hutâbât* (Lahor, 1957)
4. *İslâm kâ Nizâm-ı Hayat* (Lahor, 1948)
5. *Tevhîdu Risâlet aôr Zindegî Ba'd Mevt kâ Akli Sübût* (Lahor, 1962)
6. *Mes'ele-i Cebri Kader* (Lahor, 1962)
7. *Hakikât-ı İmân* (Lahor, 1976)

FIKİH

1. *el-Cihâd fi'l-İslâm* (Azamgarh, 1930)
2. *Mürted kî Sezâ İslâmî Kanun meyn* (Lahor, 1953)
3. *İslâm aôr Zabt-i Vilâdet* (Lahor, 1968)

SİYASET

1. *Türki meyn 'İsâyion ki Hâlet* (Delhi, 1922)
2. *İslâmî Tehzîb aôr Us key Usul ü Mebâdî* (Lahor, 1932)
3. *Muselman aôr Mevcüde Siyâsi Keşmekeş* (Lahor, 1937-1939)
4. *İslâm kâ Nazariye-i Siyâsî* (Lahor, 1939)
5. *Mes'ele-i Kavmiyet* (Lahor, 1939)
6. *Tenkîhât: İslâm aôr Magribi Tezhîb kâ Teşâdüüm aôr Us key Peydâ Şude Me'sâil per Muhtasar Tebşira* (Lahor, 1939)
7. *Tefhîmât* (Lahor, 1940-1965)
8. *Tecdîd ü İhyâ'-i Dîn* (Lahor, 1940, 1952)

9. *İslâm aôr Câhiliyet* (Lahor, 1942)
10. *Tahrîk-i İslâmi kî Ahlâkî Bünyâdeyn* (Lahor, 1945, 1976)
11. *Binâ'ü Beygâr* (Lahor, 947)
12. *İslâmi Riyâset: Felsefe, Nizâm-ı Kâr aôr Usûl-i Hükümranî* (Lahor, 1962, 1967)
13. *İslâmic Law and Constitution* (Lahor, 1955)
14. *Hilâfet aôr Mülûkiyyet* (Lahor, 1967)
15. *İslâmî Hükümet kis Tarah Kâ'im hôtei hey* (Lahor, 1941)
16. *Tahrîki İslâmî kâ Â'ende Lâ'ila-i 'Amel* (Lahor, 1966)
17. *İslâmî Nizâm aôr Magrîbi Lâdinî Cumhürîyyât* (Lahor, 1974)

EĞİTİM

1. *İslâmî Nizâm-ı Ta'lim aôr Pâkistân meyn Us key Nifaz kî 'Ameli Tedâbir* (Lahor, 1957)
2. *Ta'limât* (Lahor, 1963)
3. *Da'vet-i İslâmî kiya be,*
4. *İslâmî Nizâm-ı Ta'lim,* (Lahor, 63)
5. *İslâm Asr-ı Hâzır meyn,* (Karaçi, 1968)

KADIN

1. *Perde* (Lahor, 1939, 1972)
2. *Müslim Havâtin sey İslâm kâ Mutâlebât* (Lahor, 1955)
3. *Hukûku'z-zevceyn* (Rampur, 1957)

DİĞER ESERLERİNİN BAZILARI

1. *Mekâtib-i Zindân* (Karaçi, 1952, 1970)
2. *Kâdiyâni Mes'ele* (Karaçi, 1953)
3. *Selâcika* (Lahor, 1954)
4. *İnsân kâ Ma'âşi Mes'ele aôr Us kâ İslâmî Hal* (Lahor, 1941)
5. *İslâm aôr Cedid Ma'âşi Nazariyât* (Lahor, 1963)
6. *Mekâtib-i Seyyid Ebu'l-A'lâ Mevdûdî* (Lahor, 1970-1972)¹⁵
7. *Resâil- ü Mesâil* (I-V, Lahor, 1951-1965)

---

¹⁵ Birşık, 24-40.

Bu uzun listeden de anlaşılacağı üzere Mevdûdî, 76 senelik ömrünü bereketli bir şekilde değerlendirerek okurunun ufkunu açacak ihyâcî kimliğini yansıtan irili ufaklı birçok eser kaleme almıştır.

Bu eserleri arasında en hacimli ve önemli addedileni ise Tefhîmü'l-Kur'ân'dır. Şimdi de çalışmamıza konu olan müellifin bu kitabını ve hadisçiliğini ele alalım.

II. TEFHÎMU'L-KUR'ÂN'IN GENEL TANITIMI

Yazar Lahor'da, 1942 yılında başladığı Kur'ân-ı Kerîm tefsirini 1972'de tamamlamış ve tefsirine yaklaşık 30 yıl 4 ayını harcamıştır. Mevdûdî ayrıca, bu tefsir çalışmasını sağlam bir temele oturtmak gayesiyle iki arkadaşını da yanına alarak Kur'ân'da geçen mekânları ve peygamberlerin yaşadığı yerleri görmek için üç aylık bir seyahate Hicaz, Arabistan, Mısır bölgesine gitmiştir. Eser Arapça, Türkçe ve İngilizce gibi birçok dile çevrilmiştir ve İslâm dünyasında büyük şöhret yapmıştır. Tefhîm, çağımızda en çok okunan ve dikkate alınan tefsirlerden biridir. Mevdûdî, tefsirin girişinde Kur'ân'ı serbest bir metot takip ederek anlaşılabilir bir dille aktardığını ifade eder.¹⁶

Modern tarzda tefsir yazan son dönem âlimlerinden olan Mevdûdî'nin en dikkate değer özelliklerinden biri, Tefhîm'i yazarken belirli bir okuyucu kitlesini kendisine hedef olarak seçmesidir. Mevdûdî, bu tefsir çalışmasını, Kur'ân'ın anlaşılması yolunda daha önceden yapılmış olan tercüme ve tefsirlerde bazı yönlerin eksik kaldığını müşâhede etmesinden dolayı yaptığını ifade etmiştir.¹⁷

Tefhîm, iki bölümden oluşmaktadır: meâl ve açıklama notları (tefsir). Müellif her sûreye, tercüme ve tefsire geçmeden bir giriş yazmış, bu bölümlerde sûrenin nüzûlünü, o dönemin şartlarını ve İslâm dâvetinin karşılaştığı zorlukları ele almıştır. Mevdûdî, tefsir bölümünde iki şeye dikkat çekmiştir:

1. Okuyucunun kafasına takılabilecek, merak edebileceği hususların îzâhı,
2. Okuyucunun dikkatinden kaçmış, ancak bilmesi gereken hususların beyânı.¹⁸

Tefhîm'de kaynaklar ve bunların kullanımı, klasik ile modern dönem arasında geçiş sürecinin izlerini taşımaktadır. Zengin bir kaynak dünyasına sahip olan eser, arkeolojik malzeme ve mukâyeseli dinler tarihi açısından da son derece önemli bir çalışmadır. Mevdûdî'nin en önemli eseri olan Tefhîm, hem üslûbu hem de muhtevası bakımından bazı yenilikler getirmesiyle, bilinen anlamdaki tefsirlerden oldukça farklıdır.

¹⁶ Anis, Ahmed, agm., DİA, XXIX, 435.

¹⁷ Mevdûdî, Tefhîm, I, 7.

¹⁸ Kışlakçı, 106.

Tefhîmu'l-Kur'ân, yayınlanmasından sonra başka dillere de çevrilmiş. Çevrildiği dillerin bazısında, orijinal dilinden daha fazla rağbet görmüştür. Türkçe, İngilizce, Sincce, Bengalce, Peştuca, Farsça ve Arapça tespit edilen tercümelere dendir. *Tefhîmü'l-Kur'ân* (I-VII, Lahor, 1942–1972) trc. Muhammed Han Kayanî, vd., İnsan Yayınları, İstanbul, 1986 ve trc. Ahmed Asrar, I-VII, Bengisu Yayıncılık, İstanbul, 1997 olmak üzere iki defa Türkçe'ye çevrilmiştir.¹⁹

Tefhîmu'l-Kur'ân'ın önemli özelliklerini maddeler halinde sıralayacak olursak:

1. Yazarının, tarihte ilk kez Kur'ân'da adı geçen yerlere ve peygamberlerin yaşadığı coğrafyaya bir inceleme-araştırma gezisinde bulunarak tefsir yazması.
2. Mevdûdî'nin daha çok tarihî olayları değerlendirirken haritalara yer vermesi: Modern eğitim ve öğretimde önemli bir yere sahip olan bu unsur, Kur'ân tefsirinde de yerini almıştır.
3. Tarihî olaylar söz konusu olduğunda kullanılan arkeolojik bilgi ve bulgular: Bu özellik de yazarın tefsir usûlü tarihine önemli bir katkısıdır.
4. K. Kerîm'i Kitâb-ı Mukaddes ve Talmud ile karşılaştırması: Mevdûdî, tarihî olayları anlatırken ve yorumlarken, Kitâb-ı Mukaddes ve Talmud'dan zaman zaman nakillerde bulunur.
5. Müsteşrikleri eleştirmesi: Yazar, tefsirinde İslâm dünyasını çeşitli şekillerde, olumlu ya da olumsuz etkileyen oryantalizme ve bazı oryantalistlere birçok eleştiride bulunmuştur.
6. Yazarın topluma sunmaya çalıştığı İslâmî dâvete ve buna paralel olarak İslâmî hayat tarzına temel oluşturma çabası.
7. İslâmî hayat tarzının özelliklerini ortaya koyma çabası: Mevdûdî, Kur'ân'ı bir hidâyet ve dâvet kitabı olarak ele almaktadır.
8. Sûre girişleri: Bunlar bazen kısa bazen de uzun olabilmektedir. Bu girişlerde, genel olarak sûrenin adı, nüzûl zamanı, sebebi, konusu, arka planı hakkında bilgi verilmekte, sûrenin özeti yapılmaktadır. Ayrıca bazı sûrelerden sonra sûre ile ilgili ayrı bir başlık altında genel bir değerlendirme ve eksik bırakılan yerleri ikmâl çalışması yaptığı gözlenir.
9. Kaynak kullanma yöntemi: Özellikle de üçüncü ciltten sonra, kaynakların günümüz çalışmalarında izlenen yöntemine uygun bir biçimde kullanıldığı görülmektedir.²⁰

Tefhîmü'l-Kur'ân ve yazarın diğer eserlerinden yola çıkarak, çalışmamız için önemli bir husustan, Mevdûdî'nin hadisçiliği yönünden bahsedelim.

---

¹⁹ Birşık, 47.

²⁰ Birşık, 48-58.

III. MEVDÛDÎ'NİN HADİŞÇİLİĞİ

Başta dînî eğitimi olmak üzere, eğitimini büyük ölçüde özel hocalarla ve derslerle devam ettiren Mevdûdî, Mevlânâ İşfâku'r-Rahmân Kandehevî'den “*Sünen-i Tirmizî ve Muvatta'* okumuştur.²¹ Geleneksel usûl çerçevesinde hadis edebiyatından başka eser okuduğuna dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Diğer hadis kitaplarını da zamanı nispetinde kendi başına mütâlaa etmiştir, geleneğe uygun bir biçimde ders okumamıştır.

Ayrıca hadis ve sünnet ile ilgili bazı konulara dair fikirlerini de yazmak sûretiyle ifâde etmiştir. Bunlar arasında “*Hadis our Kur'ân*”, “*Meslek-i İ'tidâl*”, “*Resâil u Mesâil*”, “*Sünnet ki Âini Haysiyyet (Sünnetin Anayasal Konumu)*” adlı eserleri aklımıza ilk gelenlerdendir. Yetiştigi ortam, zaman ve üslûp nedeniyle Mevdûdî, hadis usulü, tarihi ve rivâyeti gibi konularda hadis ehlienden ilim tahsil edememiş ve ilim ehli kimselerle derinlemesine müzâkerelerde bulunamamıştır.²²

Mevdûdî, farklı zamanlarda hadis konusunda yazdığı üç makaleden ilkinde, Hz. Peygamber'i, Allah (c.c.) tarafından hüküm konulmamış konularda son derece özgür bir konumda tasvir ederken; ikincide hadis inkârcısı bir yazara verdiği cevapta, her alanda Hz. Peygambere itaat edilmesi gerektiğini, peygamberlik misyonunun bölünmezliğini vurgulamakta; son makalesinde ise birbirine zıt gibi gözükken bu iki tavrı te'lîf etmeye çalışmaktadır.²³

Tecdîle tahrîfi birbirinden ayıran ve Kur'ân'ı Allah'ın değişmez son mesajı kabul eden Mevdûdî, sünnetin kâmil ve kusursuz bir İslâmlaştırma örneği olduğunu savunmaktadır. Bu amaçla kaleme aldığı bütün eserlerinde olduğu gibi Tefhîm'de de İslâm'ın ana kaynaklarından saydığı sünneti bütün samimiyetiyle müdâfaa etmiştir. Ancak ona göre hadis rivâyetlerinin sıhhat derecesini ölçmek için muhaddislerin benimsediği klasik usullere yenileri eklenebilir. Bu meyanda hadisler değerlendirilirken sadece sened kritiği değil metin tenkidinin de yapılması gerektiğini savunur. Bu anlayışla Buhârî gibi sarsılmaz otoritelerdeki hadislerin de tartışmaya açılması gereğine dikkat çekmiş ve bu görüşleriyle hadisçilerin eleştirilerine maruz kalmıştır. Mevdûdî, gayri metluv vahyin varlığını da kabul eder.

Gerek sağlığında gerekse vefatından sonra Hint-alt kıtasındaki bazı gruplar tarafından hadis, sünnet, sahabenin adaleti, Peygamberlik, Peygamberin ismeti, Hz. İsa'nın durumu, Deccâl, ictihad-taklid gibi konularda eleştirilen Mevdûdî, Hint alt kıtasında Hz. Peygamberin

²¹ Daudî, age., 257.

²² Birşık, 67.

²³ Birşık, 69.

sözlerinin otoritesini ve önemini reddedenlere karşı mücadele vermiş, onlarla *Tercümânü'l-Kur'ân*'da uzun tartışmalara girişmiştir.²⁴

Mevdûdî hem klasik hadis anlayışına sahip Ehl-i Hadis ile birçok noktada fikir ayrılığına düşmüş, hem de sünneti önemsemeyen, “Kur'ân bize yeter” kanaatini taşıyan sünnet muhaliflerine karşı sağlam bir duruş sergilemiştir. ona göre vahiy ile vahyin tatbikatının (Kur'ân ve sünnet) arasını ayırmak mümkün değildir. Böyle bir ayırım kaosa sebep olur.²⁵

Ona göre Hz. Muhammed'e Kur'ân'a (vahy-i metluv) ilaveten hadis (vahy-i gayr-i metluv) gelmekteydi. O, “Allah (c.c.) tarafından mücerred bir düşünce olarak peyamberin kalbine aktrılmaktadır.” diye anlattığı vahy-i gayr-i metlunun, Hz. Peygamber'e örneklik için geldiğini ve insanlara Allah (c.c.)'ın kelimeleriyle değil, Hz. Peygamber'in sözleri, kararları ve yaptıkları şeklinde ulaşmakta olduğunu savunuyordu.²⁶

Mevdûdî bu ikitür vahyi kabul etmiş ve onun mertebelerini şöyle açıklamıştır: “İlk olarak Kur'ân, sonra amelî tevâtür yoluyla oluşan sünnetler, daha sonra mütevâtir ve meşhur rivayetler, ondan sonra birbirine destek veren sahh senedli ahbâr-ı âhâd, en sonunda ise güvenilir bir şeye ters düşmeyen sahh senedli ahbâr-ı âh3addır. Bu yolla bize ulaşan her şey şüpheden uzaktır.”²⁷

Mevdûdî, hadis imamlarının körü körüne taklidini reddetmiş, usûlün değişebilen, dinamik bir yapıya sahip olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Hadislerin incelenmesinde rivayetin yanında dirayetin de kullanılması gerektiğini ittifak edilen bir görüş olarak aktaran Mevdûdî, bu işi sadece ömrünü Kur'ân, hadis ve fıkıh incelemesinde geçiren, basiretli kişilerin yapması gerektiğini beirtmiştir.²⁸

Sonuç olarak, siyasi-ictimâî bir ihyâ hareketi önderi olan Mevdûdî, hadisçiliği ile öne çıkmış bir âlim ve cemiyet önderi değildir. Bununla birlikte, sünnete dinamik bir anlam kazandırmaya yönelik gayretleri, hadis inkârcılarına karşı yaptığı sünnet vurgusu, XX. yüzyılda, sünnetin yeniden inkişâfı bağlamında önemli adımları sayılabilir.

Hadisçiliğini genel hatlarıyla ele aldıktan sonra şimdi de Mevdûdî'nin en önemli eseri olan *Tefhîmü'l-Kur'ân*'da hadisleri nasıl kullandığını, hadis kullanımında nasıl bir metod ve usûl sergilediğini, eserin IV. ve V. cildindeki hadisleri inceleyerek mütâlaa etmeye çalışacağız.

²⁴ Anis, Ahmed, *agm.*,” DİA, XXIX, 435.

²⁵ Birşık, 71.

²⁶ Daudî, age., 262.

²⁷ Daudî, age., 263.

²⁸ Daudî, age., 265.

İKİNCİ BÖLÜM

TEFHÎMU'L-KUR'ÂN TEFSİRİNDEKİ (IV VE V. CİTLER)

HADİSLERİN TAHRİÇ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde Tefhîmü'l-Kur'ân'ın IV. ve V. cildinde yapılan tarama sonucunda ulaştığımız 270 hadis incelenecektir. Tahrîç işlemi esnasında sırasıyla hadis numarası, hadislerin geçtiği cilt ve sayfa numaraları, hadislerin orijinal metni, tercümesi ve hadisin kaynağı ile sıhhat değerlendirmelerine yer verilecektir.

Hadisin Türkçe tercümesinden çalışmayı yürüttüğümüz için tüm gayretlerimize rağmen üç hadisin orijinal metnine ulaşamadık. Bunların da Türkçe tercümelerini vermekle iktifâ ettik. Tüm bu açıklamalar ışığında Mevdûdî'nin hadis açısını ve hadis kullanımını görmek için IV. ve V. ciltteki rivayetleri inceleyelim.

I. TEFHÎMU'L-KUR'ÂN TEFSİRİNİN IV VE V. CİTLERİNDEKİ HADİSLERİN TAHRİCİ

1. Hadis IV / 76

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ) وَرَهْطَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ . خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى صَعِدَ الصَّفَا فَهَتَفَ « يَا صَبَاحَاهُ » . فَقَالُوا مَنْ هَذَا الَّذِي يَهْتَفُ قَالُوا مُحَمَّدٌ . فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ فَقَالَ « يَا بَنِي فُلَانٍ يَا بَنِي فُلَانٍ يَا بَنِي فُلَانٍ يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ » فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ فَقَالَ « أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلًا تَخْرُجُ بِسَفْحِ هَذَا الْجَبَلِ أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِيَّ » . قَالُوا مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ كَذِبًا . قَالَ « فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيِ عَذَابِ شَدِيدٍ » . فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ أَمَا جَمَعْتَنَا إِلَّا لِهَذَا ثُمَّ قَامَ فَنَزَلَتْ هَذِهِ السُّورَةُ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ . كَذَا قَرَأَ الْأَعْمَشُ إِلَى آخِرِ السُّورَةِ .

İbni Abbas şöyle rivâyet etti: Şu “En yakın hısımlarını ve onlardan en yakın kabileni inzâr et.”²⁹ âyet-i kerîmesi nâzil olunca Rasûlullah (s.a.) Safâ tepesi üzerine çıkarak “Baskın var!..” diye seslendi. (Müşrikler) : “Bu haykıran kimdir?” dediler, (görenler) : “Muhammed” diye cevap verdiler. Bunun üzerine onun yanına toplandılar. Rasulullâh (s.a) : “Ey filân oğulları! Ey filân oğulları! Ey filân oğulları! Ey Abdi Menaf oğulları! Ey Abdulmuttalip oğulları!” diye hitapta bulundu. Hemen yanına toplandılar. Rasulullâh (s.a) (onlara): “Ne dersiniz? Size şu dağın eteğinden bir takım atlıların çıkıp geldiğini haber versem beni tasdik

²⁹ Şuârâ Sûresi, 26/214.

eder misiniz?” dedi. Müşrikler : “Biz senin hiç bir yalanınla karşılaşmadık” dediler. Rasûlullah (s.a): “O halde ben size şiddetli bir azabın önünde (o azabı haber veren) bir nezîrim,”buyurdular. Bunun üzerine Ebû Leheb: “Yazıklar olsun sana! Bizi bunun için mi topladın,” dedi. Sonra kalkıp gitti. Arkasından şu sûre nâzil oldu: “Ebû Leheb'in elleri kurusun ve hem de hakikaten kurumuştur...”³⁰ A'meş sûrenin sonuna kadar bu şekilde okumuştur.³¹

Hadis bu senedle sahihtir.

2. Hadis IV / 77

عن جابر بن عبد الله قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم في خطبته : «... ألا إن كل شيء من أمر الجاهلية تحت قدمي موضوع...» «وربا الجاهلية موضوع ، وأول ربا أضعه ربانا ، ربا عمي العباس بن عبد المطلب ، فإنه موضوع كله...»

Câbir b. Abdillâh (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın bir hutbesinde şöyle buyurduğunu nakletti: “...Dikkat edin, her türlü cahiliyye âdeti ayaklarımın altındadır, kaldırılmıştır... Cahiliye döneminde insanların ödediği her türlü faiz ayaklarımın altındadır. İlk kaldırdığım faiz de amcam Abbas'ın ödenecek olan faizleridir...”³²

Hadis bu senedle sahihtir.

3. Hadis IV / 77

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ... رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ فَاخْتَطَبَ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَإِنَّمَا اللَّهُ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا

Âişe (r.a.) şöyle rivâyet etti: ...Rasûlullah (s.a.) hutbeye kalktı ve dedi ki: (“Ey nâs! Sizden öncekileri (Allah (c.c.)) ancak şunun için helâk etmiştir ki, onlar aralarından şerefli biri hırsızlık ederse onu bırakırlar; zayıf olan çalarsa üzerine haddi tatbik ederlerdi. Allah (c.c.)'a yemin olsun ki, Muhammed'in kızı Fâtıma hırsızlık etse mutlaka elini keserdim.”³³

Hadis bu senedle sahihtir.

³⁰ Leheb Sûresi, 111/1.

³¹ Buhârî, Tefsir, Leheb, 1; Müslim, İmân, 303, 307.

³² Müslim, Hac, 19; İbn Mâce, Menâsik, 76; Ebû Dâvûd, Menâsik, 56; Tirmizî, Tefsir, 9, 2; Dârimî, Menâsik, 34.

³³ Buhârî, Ehâdisü'l-Enbiyâ, 54; Müslim, Hudûd, 8.

4. Hadis IV / 80

قَالَتْ عَائِشَةُ سَأَلَ أَنَسٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْكُهَّانِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « لَيْسُوا بِشَيْءٍ » . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَ أَحْيَانًا بِالشَّيْءِ يَكُونُ حَقًّا . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطُفُهَا الْجَنُّ ، فَيَقْرُؤُهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ قَرَّ الدَّجَاجَةِ ، فَيَخْلُطُونَ فِيهَا أَكْثَرَ مِنْ مِائَةِ كَذِبَةٍ

Âiše (r.a.) şöyle demiştir: Birtakım insanlar Rasûlullah (s.a.)'a kâhinlerden (onların gaybı bilme iddialarından) sordular. Rasûlullah (s.a.), bu soranlara: "Onların bu gayb ilmi hakkındaki sözleri hiçbirşey değildir" buyurdu. Sahâbîler: Ya Rasûlallah! Onlar bazı vakitler gaybdan birşey söylüyorlar da bu şey gerçekleşiyor? dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.): "Bu haktan bir kelimedir ki, cinnîler onu (melekler birbirlerine söylerlerken kulak hırsızlığıyla) kaparlar da, artık onu tavuğun bağırıp çağırması gibi kendi kâhin dostlarının kulakları içine yüksek sesle söyler dururlar ve o (vahiyden çaldıkları) bir tek hakk kelimenin içine yüzden fazla yalan karıştırırlar.³⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

5. Hadis IV / 82

أَنَّ عَائِشَةَ سُئِلَتْ : هَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَمَثَّلُ بِشَيْءٍ مِنَ الشَّعْرِ ؟ فَقَالَتْ : لَا كَانَ أَبْغَضَ الْحَدِيثِ إِلَيْهِ ، إِلَّا بَنِيَّتِ أَخِي بَنِي قَيْسِ بْنِ طَرْفَةَ : سَتُبُّدِي لَكَ الْيَوْمَ مَا كُنْتُ جَاهِلًا وَيَأْتِيكَ بِالْأَخْبَارِ مَنْ لَمْ تُزَوِّدْ قَالَ : فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : { يَا تَيْبِكَ مَنْ لَمْ تُزَوِّدْ بِالْأَخْبَارِ . فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ : لَيْسَ هَكَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : إِي لَسْتُ بِشَاعِرٍ وَلَا يَنْبَغِي لِي { .

Bir defasında Hz. Peygamber (s.a.)'in konuşmalarında hiç şiir kullanıp kullanmadığı Hz. Âiše (r.a.)'ye sorulmuş, O da, "Rasûlullah (s.a.) en çok şiir mısralarından nefret eder, yalnız bir seferinde) kardeşim Benî Kays İbn Tarafe'nin:

Sana günler bimeddiğin şeyleri haber verecek,

Ve senin ikramda bulunmadığın kimseler de sana haer getirecek. Şiirini okurken, farkında olmadan söz dizimini değiştirdi. Hz. Ebû Bekir (r.a.): "Öyle değil Yâ Rasûlallah" diye düzeltmede bulununca, "ben şair değilim, bu bana yaraşmaz da..." cevabını vermiştir.³⁵

Tirmizî hadise "hasen sahih" demiştir.³⁶

³⁴ Buhârî, Edeb, 117; Müslim, Selâm, 123.

³⁵ Tirmizî, Edeb, 70; Cassâs, III, 376 (Yâsin Sûresi).

³⁶ Tirmizî, Edeb, 70.

6. Hadis IV / 82

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « لَأَنْ يَمْتَلِيَ جَوْفُ الرَّجُلِ قَيْنًا يَرِيهَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَمْتَلِيَ شِعْرًا

Ebû Hureyre (r.a.) şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.) : “Birinizin içinin irinle dolması, muhakkak ki şiirle dolmasından daha hayırlıdır” buyurdular.³⁷

Hadis bu senedle sahihtir.

7. Hadis IV / 82

أَنَّ أَبِي بَنْ كَعْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ مِنْ الشُّعْرِ حِكْمَةً

Übeyy b. Ka'b (r.a.)'ın haber verdiği göre Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Şiirden bir kısmı, şüphesiz hikmettir.”³⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

8. Hadis IV / 82

عن عكرمة قال : قلت لابن عباس : رأيت ماجاء عن النبي صلى الله عليه وسلم في أمية بن أبي الصلت آمن شعره وكفر قلبه...

"İkrime, İbn Abbas (r.a.)'a: Gördün mü ki Rasûlullah (s.a), Ümeyye İbn Ebi's-Salt'ın mısralarını işittiğinde şöyle demişti: “Şiiri mümin, fakat kalbi kâfir...”³⁹

Hadisin sıhhati hakkında herhangi bir kayda ulaşılamamıştır.

9. Hadis IV / 83

فقال عمر بن الخطاب رضي الله عنه يا كعب بين يدي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفي حرم الله سبحانه تقول الشعر فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم « خل عنه يا عمر فلهي فيهم اسرع من النبل »

... Bunun üzerine Ömer (r.a.), "Ey Ka'b, Peygamber'in önünde, hem de kutlu beldede şiir okumak ha! diye çıkıştı. Allah Rasûlü (s.a.) müdahale etti: "Ey Ömer! Bırak okusun.

Onun okuduğu şiirler onların içine mızraklardan daha çok ve çabuk işliyor.”⁴⁰

³⁷ Buhârî, Edeb, 92; Müslim, Şiir, 7.

³⁸ Buhârî, Edeb, 90; İbn Mâce, Edeb, 41; Ebû Dâvûd, Edeb, 87; Tirmizî, Edeb, 69.

³⁹ İbn Hacer, *Fethu'l Bârî*, VII, 154; Ali el-Müttakî, *Kenzu'l Ummâl*, III, 577.

⁴⁰ Hâzin Tefsiri, V, 62 (Şuara, 225).

Aynı rivâyet Tirmizî ve Nesâî’de Abdullah İbn Revâha ile ilgili olarak söylene⁴¹ de Hâzin Tefsiri’nde Abdullah İbn Revâha’nın Mûte Savaşı’nda vefat ettiği, bu sözün ise daha sonra meydana gelen Umretü’l-Kazâ’da söylendiği ifade edilmektedir.⁴²

Elbânî hadise “sahih” demiştir.⁴³

10. Hadis IV / 83

مَرَّ عُمَرُ بِحَسَّانَ بْنِ تَابِتٍ وَهُوَ يُنْشِدُ فِي الْمَسْجِدِ فَلَحَظَ إِلَيْهِ فَقَالَ قَدْ أَنْشَدْتُ وَفِيهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ ثُمَّ التَّفَتَ إِلَى أَبِي هُرَيْرَةَ فَقَالَ أَسَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « أَجِبْ عَنِّي اللَّهُمَّ أَيُّدُهُ بَرُوحُ الْقُدُسِ » . قَالَ اللَّهُمَّ نَعَمْ

"Bir defasında Ömer (r.a.), Hassân b. Sâbit (r.a.)’e mescidde şiir söylerken rastlamıştı. Bu işten hoşlanmayıp ona dik dik bakmıştı. Bunun üzerine Hassan b. Sabit: “Ey Ömer! Vaktiyle ben, bu mescitte senden daha hayırlı bir kişi (Allah’ın Rasûlü) varken de şiir söylerdim” dedi ve Ebû Hureyre’ye dönerek “Ebû Hureyre! Allah’ın Rasûlü (s.a.), 'haydi sen benim adıma (müşriklere) cevap ver. Allah’ım! onu Rûhül-Kudûs’le destekle' dememiş miydi” diye sordu. Ebû Hureyre (r.a.): “Allah biliyor, öyle olmuştu” diye cevap verdi.⁴⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

11. Hadis IV / 83

أَنَّ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ: ...النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يُجَاهِدُ بِسَيْفِهِ وَلِسَانِهِ

Ka’b b. Mâlik (r.a.)’in rivâyetine göre Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Mümin, kılıcıyla ve diliyle savaşır”.⁴⁵

Buhârî ve Müslim’in şartlarına göre sahihtir.⁴⁶

12. Hadis IV / 97

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « لَا تُورَثُ مَا تَرَكَنَا فَهُوَ صَدَقَةٌ » .

⁴¹ Tirmizî, Edeb, 70; Nesâî, Menâsikü’l-Hac, 109.

⁴² Tirmizî, Edeb, 70; Hâzin Tefsiri, V, 62 (Şuârâ, 225).

⁴³ Elbânî, Silsiletü’l-Ehâdîsü’s-Sahîha, IV, 593.

⁴⁴ Buhârî, Salât, 28; Müslim, Fedâilü’s-Sahâbe, 151.

⁴⁵ İbn Hanbel, III, 456; Beyhakî, es-Sünenü’l-Kübrâ, X, 239.

⁴⁶ İbn Hanbel, *Müsned*, Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXV, 63.

Hiz. Âişe (r.a.) demiştir ki: Rasûlullah (s.a) "Bizim malımıza vâris olunmaz. Bizim bıraktığımız sadakadır" buyurdu.⁴⁷

Hadis bu senedle sahihtir.

13. Hadis IV / 97

قال أبو بكر رضي الله عنه وحلف بأنه لصادق أنه سمع النبي صلى الله عليه وسلم يقول إن النبي لا يورث وإنما ميراثه في فقراء المسلمين والمساكين

Hiz. Ebû Bekir (r.a.) doğru söylediğine yemin ederek Rasûlullah (s.a.)'tan şöyle işittiğini nakletti: "Nebîler miras bırakmazlar, geride ne bırakırlarsa muhtaç ve fakir Müslümanlar arasında taksîm edilir".⁴⁸

Hadis, sahih liğayrihi mertebesindedir. İncelediğimiz bu metnin senedi ise senetteki eş-Şeyh min Kureyş denilen kişinin bilinmemesi sebebiyle zayıftır.⁴⁹

14. Hadis IV / 101

عن جابر قال قال رسول الله -صلى الله عليه وسلم-: « قاربوا وسددوا ، واعلموا أن أحداً منكم لن يُنجيه عمله ». قالوا : يا رسول الله ولا أنت؟ قال : « ولا أنا إلا أن يتغمديني الله برحمة منه وفضل ».»

Câbir (r.a.), Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu nakletti: "(Aşırılıklardan kaçınıp hakka) yakın olun, orta yolu tutun. Bilin ki, sizden hiçbir kimseyi ameli kurtaramayacaktır!" (Ashâb): "Yâ Rasûlallah, seni de mi?" dediler. Peygamber (s.a.) de: "Beni de! Ancak Allah'ın beni rahmet ve lûtfuyla örtmesi hariç!" buyurdu.⁵⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

15. Hadis IV / 128

عن قتادة أنه كان إذا قرأ { الله خير أما يشركون } قال : بل الله خير وأبقى ، وأجل وأكرم .

Katâde'den nakledildiğine göre: Hiz. Peygamber (s.a.) "Allah mı hayırlıdır, inkârcılar mı"⁵¹ ayetini okur-okumaz hemen arkasından, "Hayır, sadece Allah (c.c.) en hayırlıdır. Ebedî mübarek ve yüce olan yalnız odur. " derdi.⁵²

⁴⁷ Buhârî, Ferâiz, 3; Müslim, Cihâd ve Siyer, 49.

⁴⁸ İbn Hanbel, I, 14.

⁴⁹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, I, 240.

⁵⁰ Buhârî, Rikâk 18; Müslim, Sıfâtü'l-Münâfıkîn ve Ahkâmühüm, 72.

⁵¹ Neml Suresi, 27 / 59.

⁵² Kurtubî, age., XIII, 196; Âlusî, Rûhu'l-Meânî, VI, 299 (Neml, 59).

Hadise hiçbir sahih hadis kaynağında rastlanamamıştır. Rivâyet sadece tefsir kitaplarında bulunabilmiştir.

16. Hadis IV / 139

عَنْ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ) وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ يَعْلَمُ الْغَيْبَ فَقَدْ كَذَبَ ، وَهُوَ يَقُولُ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

Âişe (r.a.) (Mesrûk'a): — Her kim sana "Muhammed (s.a.) Rabb'ini gördü" diye rivâyet ederse, yalan söylemiştir. Çünkü Allah: "O'na gözler erişemez. O ise bütün gözleri ihata eder..."⁵³ buyurur. Yine sana Muhammed'in (s.a.) gaybı bildiğini söylese, muhakkak o da yalan söylemiştir. Çünkü Yüce Allah (c.c.): "De ki: göklerde ve yerde gaybı Allah 'tan başka kimse bilmez..."⁵⁴ buyuruyor, demiştir.⁵⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

17. Hadis IV / 139

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا بَارِزًا لِلنَّاسِ . قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ « مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ فَذَلِكَ مِنْ أَسْرَاطِهَا فِي خَمْسٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ » . فَتَلَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَآذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَىْ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ) .

Ebû Hureyre (r.a.) şöyle rivâyet etti: “İnsanlar arasına çıktığı bir günde: “Kıyamet ne zaman kopacak?” sorusunu Cebrâil (a.s.) ona sorduğunda Hz. Peygamber (s.a.), “bunu, kendisine sorulan sorandan daha iyi bilemez” diye cevap verdi. ... Sonra “Allah’tan başka, hakkında hiçbir kimsenin bilgi sahibi olmadığı beş husustan biridir” diye ilave buyurdular ve daha sonra: “Kıyamet vakti hakkındaki bilgi, ancak Allah (c.c.)’ın katındadır. Yağmuru o yağdırır, rahimlerde olanı o bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez. Şüphesiz Allah (c.c.) her şeyi bilendir, her şeyden haberdardır.”⁵⁶ ayetini okudu.”⁵⁷

Hadis bu senedle sahihtir.

⁵³ En'am Sûresi, 6 / 103.

⁵⁴ Neml Sûresi, 27 / 65.

⁵⁵ Buhârî, İmân, 37; Müslim, İmân, 7.

⁵⁶ Lokmân Sûresi, 31/ 34.

⁵⁷ Buhârî, İmân, 48; Müslim, İmân, 10, 11.

18. Hadis IV / 147

فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ لَمْ يُقَلْ شَيْئًا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « إِنَّ أَوَّلَ الْآيَاتِ خُرُوجًا طُلُوعَ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا أَوْ الدَّابَّةَ عَلَى النَّاسِ ضُحَى فَايْتُهُمَا كَانَتْ قَبْلَ صَاحِبَتَيْهَا فَالْآخِرَى عَلَى أُتْرَاهَا ». قَالَ عَبْدُ اللَّهِ وَكَانَ يَقْرَأُ الْكُتُبَ وَأُظِنُّ أَوْلَهُمَا خُرُوجًا طُلُوعَ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا .

Abdullah söylediğim her şey Rasûlullah (s.a.)'tan işittiklerimdir diyerek şöyle devam etti: "Çıkış itibariyle alametlerin ilki güneşin batıdan doğması veya kuşluk vakti Dâbbe'nin insanlar arasına çıkışıdır. Bunlardan hangisi daha önce olursa diğeri hemen peşinden gelir." Abdullah o kitapları okuyan biri olarak: "Zannediyorum o ikisinden daha önce çıkacak olan; güneşin batıdan doğmasıdır." dedi.⁵⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

19. Hadis IV / 147

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ سَيِّئًا طُلُوعَ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا أَوْ الدُّخَانَ أَوْ الدَّجَالَ أَوْ الدَّابَّةَ أَوْ خَاصَّةَ أَحَدِكُمْ أَوْ أَمْرَ الْعَامَّةِ

Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu rivâyet etti: Altı şeyden: Güneşin battığı yerden doğmasından, dumandan, Deccâl'den, Dâbbeden birinizin hassaten başına gelecek vakıdan ve toplu gelecek fitneden önce, amellere sarılın.⁵⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

20. Hadis IV / 164

قال ابن عباس عن النبي صلي الله عليه وسلم يقول: "مثل الذي يعمل ويحتسب في صنعته الخير، كمثل أم موسى ترضع ولدها وتأخذ أجرها"

İbn Abbas (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu nakletti: "Kendi mâîşetini temine çalışan ve Allah (c.c.)'ın rızasını da gözetken kimse, Mûsâ (a.s.)'nın annesine benzer ki, O bir taraftan kendi oğlunu emzirirken diğer taraftan yaptığı işin mükâfatını da alıyordu."⁶⁰

Hadisin sıhhati hakkında herhangi bir kayda ulaşılamamıştır.

⁵⁸ Müslim, Fiten ve Eşrâtü's-Sâa, 118; İbn Mâce, Fiten, 32; Ebû Dâvûd, Melâhim, 12.

⁵⁹ Müslim, Fiten ve Eşrâtü's-Sâa, 128; İbn Hanbel, age., II, 337.

⁶⁰ İbn Ebî Şeybe, IV, 596; Beyhakî, IX, 27; İbn Kesîr, III, 382 (Kasas).

21. Hadis IV / 179

عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ قَالَ سَمِعْتُ عُثْبَةَ بْنَ النُّدْرِ يَقُولُ... قَالَ إِنَّ مُوسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آجَرَ نَفْسَهُ ثَمَانِي سِنِينَ أَوْ عَشْرًا عَلَى عِقَّةٍ فَرَجِهَ وَطَعَامِ بَطْنِهِ

Ali b. Rabâh'ın, Utbe b. En-Nüdder'den naklettiğine göre (Rasûlullah (s.a.)) buyurdu ki: “Musâ (a.s.) (Şuayb'ın kızıyla) nikâhlanmaya ve karnının doyurulmasına karşılık (Şuayb'ın yanında) işçi olarak sekiz veya on yıl çalışmayı kabullendi.”⁶¹

İsnadı, senedde geçen Bakıyye İbnü'l-Velîd'in tedlîsi çok olduğu için⁶² zayıftır.⁶³

22. Hadis IV / 197

عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « تَلَاثَةٌ يُؤْتُونَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ رَجُلٌ كَانَتْ لَهُ أُمَةٌ فَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ أَدَبَهَا وَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا ثُمَّ أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا وَعَبْدٌ يُؤَدِّي حَقَّ اللَّهِ وَحَقَّ مَوْلِيهِ وَمُؤْمِنٌ أَهْلَ الْكِتَابِ » .

Ebû Mûsâ (r.a.)'nın rivâyetne göre: Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Üç kişi vardır ki onlara mükâfâtları iki kat verilir. 1. Bir adam ki cârîyesi vardır onu güzelce terbiye eder ve ona bilmediklerini güzelce öğretir sonra da onu âzâd edip hürriyetine kavuşturur ve onunla evlenir. 2. Bir köle ki hem Allah (c.c.)'ın hem de efendisinin hakkını yerine getirir. 3. Ehli kitaptan olup son Peygambere imân eden kimsedir.”⁶⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

23. Hadis IV / 218

أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ:....
فَرَجَعَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَرْجُفُ بَوَادِرُهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى خَدِيجَةَ فَقَالَ « زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي » . فَزَمَّلُوهُ حَتَّى ذَهَبَ عَنْهُ الرَّوْعُ قَالَ لِخَدِيجَةَ « أَيُّ خَدِيجَةَ مَا لِي ، لَقَدْ خَشِيتُ عَلَى نَفْسِي » .
فَأَخْبَرَهَا الْخَبَرَ . قَالَتْ خَدِيجَةُ كَلَّا أَبْشِرُ ، فَوَاللَّهِ لَا يُخْزِيكَ اللَّهُ أَبَدًا ، فَوَاللَّهِ إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ ، وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ ، وَتَحْمِلُ الْكَلَّ ، وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ ، وَتَقْرَى الضَّيْفَ ، وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ . فَأَنْطَلَقَتْ بِهِ خَدِيجَةُ حَتَّى أَتَتْ بِهِ وَرَقَةَ بْنَ نَوْقَلٍ وَهُوَ ابْنُ عَمِّ خَدِيجَةَ أَخِي أَبِيهَا ، وَكَانَ أَمْرًا تَنْصَرَفِي الْجَاهِلِيَّةِ ، وَكَانَ يَكْتُبُ

⁶¹ İbn Mâce, Rühûn, 5.

⁶² İbn Hacer, *Takrib*, I, 105.

⁶³ İbn Mâce, Rühûn, 5.

⁶⁴ Buhârî, Cihâd, 145; Müslim, İmân, 241.

الْكِتَابَ الْعَرَبِيَّ وَيَكْتُبُ مِنَ الْإِنْجِيلِ بِالْعَرَبِيَّةِ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكْتُبَ ، وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا قَدْ عَمِيَ فَقَالَتْ خَدِيجَةُ يَا ابْنَ عَمِّ اسْمِعْ مِنْ ابْنِ أَخِيكَ . قَالَ وَرَقَّةُ يَا ابْنَ أَخِي مَاذَا تَرَى فَأَخْبَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَبَرَ مَا رَأَى . فَقَالَ وَرَقَّةُ هَذَا النَّامُوسُ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى مُوسَى ، لِيَتَنَبَّى فِيهَا جَدًّا ، لِيَتَنَبَّى أَهْوُنُ حَيًّا . ذَكَرَ حَرْقًا . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَوْمُخْرَجِي هُمْ » . قَالَ وَرَقَّةُ نَعَمْ لَمْ يَأْتِ رَجُلٌ بِمَا جِئْتَ بِهِ إِلَّا أُوذِيَ ، وَإِنْ يُدْرِكُنِي يَوْمُكَ حَيًّا أَنْصُرَكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا . ثُمَّ لَمْ يَنْشَبْ وَرَقَّةُ أَنْ تُوقَى

... Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.), bu âyetleri alarak, korkudan vücûdunun etleri titreye titreye döndü ve Hatice (r.a.)'nin yanına girdi de: — "Beni sarıp örtün, beni sarıp örtün" dedi. Korkusu gidinceye kadar kendisini sarıp örttüler. Sonra Rasûlullah (s.a.), Hatice'ye: "Ey Hatice! Bana ne oluyor ki? And olsun ben kendimden korktum" dedi ve vuku'a gelen olayı Hatice'ye haber verdi. Hatice de ona: Öyle deme, sevin, Allah'a yemin ederim ki, Allah Seni hiçbir vakit utandırmaz. Yine Allah'a yemin ediyorum, çünkü Sen akrabalara iyilik eder durursun, sözü dosdoğru söylersin, işini görmekten aciz olanların ağırlığını yüklenirsin, fakire verir, kimsenin kazandıramayacağını kazandırırısın, konuğa yemek yedirir ağırlarsın, hakk yolunda meydana gelen hâdiseler ve mühim işlerde halka yardım edersin, dedi. Bundan sonra Hatice (r.a), Rasûlullah (s.a.)'ı alıp, onu babasının erkek kardeşinin, yani Hatice'nin amcasının oğlu olan Varaka İbn Nevfel'e götürdü. Bu zât Câhiliyet zamanında Hristiyan Dini'ne girmiş bir kimse olup, Arapça yazı yazabilir ve İncil'den de Allah (c.c)'ın yazmasını dilediği miktârda bâzı şeyleri Arapça yazardı. Varaka gözleri görmez olmuş bir yaşlı idi. Hatice, Varaka'ya: Ey amca oğlu! Kardeşinin oğlu dinle bak, ne söylüyor! dedi. Varaka: Ey kardeşimin oğlu! Ne görüyorsun? deyince, Peygamber (s.a.) gördüğü şeyleri kendisine haber verdi. Bunun üzerine Varaka: Bu gördüğün, Mûsâ Peygamber üzerine indirilmiş olan Nâmûs'tur (yânî vahy meleğidir). Ah keşke Sen'in da'vet günlerinde genç olaydım. Kavmin Sen'i çıkaracakları zaman keşke hayatta olsaydım! dedi ve bir cümle daha zikretti. Rasûlullah: "Onlar beni çıkaracaklar mı ki?" diye sordu. Varaka da: Evet, (çünkü) Sen'in gibi birşey getirmiş (yani vahy tebliğ edilmiş) bir kimse, muhakkak eziyete uğratılmıştır. Eğer Sen'in da'vet gününe diri olarak yetişirsem, Sana son derecede yardım ederim, cevabını verdi. Bundan sonra çok geçmedi, Varaka vefat etti.⁶⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

⁶⁵ Buhârî, Tefsir, (Alak) 1; Ta'bîr, 1; Müslim, İmân, 252.

24. Hadis IV / 224

عَنْ حَبَّابِ بْنِ الْأَرْتِّ قَالَ شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً لَهُ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ فَقُلْنَا أَلَا تَسْتَنْصِرُ لَنَا أَلَا تَدْعُو لَنَا . فَقَالَ « قَدْ كَانَ مِنْ قَبْلِكُمْ يُؤَخِّدُ الرَّجُلُ فَيُحْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ فَيُجْعَلُ فِيهَا ، فَيَجَاءُ بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُجْعَلُ نِصْفَيْنِ ، وَيَمْشَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ وَعَظْمِهِ ، فَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ ، وَاللَّهِ لَيَبْلُغَنَّ هَذَا الْأَمْرُ ، حَتَّى يَسِيرَ الرَّكَّابُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتِ لَا يَخَافُ إِلَّا اللَّهَ وَالذَّنْبَ عَلَى غَنَمِهِ ، وَلَكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ

Habbâb İbnü'l-Eret (r.a.) şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.) Ka'be'nin gölgesinde kaftanını yastık ederek dayandığı bir sırada kendisine (Kureyş müşriklerinin işkencelerinden) şikâyet etmiştik: “Yâ Rasûlallah! Bizim için Allah'tan (c.c.) nusrat dileyemez misin? (Bunların zulmünden) kurtulmamız için Allah (c.c.)'a duâ edemez misin?” demiştik. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "Sizden önceki ümmetler içinde öyle (mazlum) bir kişi vardı ki, müşrikler tarafından yakalanır, onun için yerde bir çukur kazılır, o kişi o çukurun içine gömülürdü. Sonra büyük bir testere getirilir, onun başı üzerine konulurdu da başı iki kısma ayrılırdı. (Bir başkası da) demir taraklar ile etinin altındaki kemiği ve sinirleri taranırdı da, bu işkenceler o mü'mini dîninden çevirmezdi. Allah (c.c.)'a yemin ederim ki, şu İslâm dînî, herhalde ve muhakkak sûrette kemâle erecektir. Hatta o derecede ki, bir süvârî (tek başına) San'â'dan Hadramevt'e kadar (selâmetle) gidecek de Allah'tan başka hiçbirşeyden korkmayacaktır ve bir de yolcu (koyun sahibi ise) koyunu üzerine kurt saldırmamasından korkacaktır. Fakat sizler acele ediyorsunuz!"⁶⁶

Hadis bu senedle sahihtir.

25. Hadis IV / 228

سعد بن أبي وقاص قال : نزلت في أربع آيات من كتاب الله تعالى كانت أمي حلفت أن لا تأكل ولا تشرب حتى أفارق محمدا صلى الله عليه وسلم فأنزل الله عز وجل وإن جاهدك على أن تشرك بي ما ليس لك به علم فلا تطعهما وصاحبهما في الدنيا معروفا

Sa'd İbni Ebî Vakkâs (r.a.)'tan rivâyet edildiğine göre O şöyle demiştir: “Benim hakkımda, Allah Teâlâ'nın kitabından dört âyet nâzil oldu... Annem, ben Hazreti Muhammed (s.a.) 'den (dînînden) ayrılmadıkça, yememeğe ve içmemeğe yemin etmişti. Bunun üzerine Allah (c.c.) şu âyeti inzâl etti: “Eğer ana-baban, bilmediğin (benimsemediğin şirkten) bir şeyi,

⁶⁶ Buhârî, İkrâh, 1; Menâkıb, 25; Ebû Dâvûd, Cihâd, 97; İbn Hanbel, V, 111.

bana ortak koşman için seni zorlarsa, bu takdirde kendilerine itaat etme. Onlara dünyada iyi davran, onlarla iyi geçin. Günâh olmıyan işlerde onlara yardımcı ol, itaat et.^{67 » 68}

Hadis bu senedle sahihtir.

26. Hadis IV / 234

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا » .

Ebû Hureyre (r.a.)'den (rivâyet olunduğuna göre) Rasûlullah (s.a.): "Kim (insanları) doğru yola çağırırsa, kendisine uyanların sevabı kadar ona da sevap yazılır. Bu (kendisine) uyanların sevabından bir şey eksiltmez. Kim de bir sapıklığa çağırırsa kendisine uyanların günâhı kadar ona da günâh yazılır. Bu (kendisine) uyanların günâhından bir şey eksiltmez" buyurmuştur.⁶⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

27. Hadis IV / 254

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّ بَعْدِي مِنْ أُمَّتِي - أَوْ سَيَكُونُ بَعْدِي مِنْ أُمَّتِي - قَوْمٌ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَلَاqِيمَهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَخْرُجُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ ثُمَّ لَا يَعُودُونَ فِيهِ هُمْ شَرُّ الْخَلْقِ وَالْخَلِيقَةِ » .

Ebû Zerr (r.a.) şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.): “Şüphesiz ki benden sonra ümmetimden bir kavim —yahut benden sonra ümmetimden bir kavim gelecek— Kur’ân’ı okuyacaklar fakat Kur’ân onların boğazlarından aşağı geçmiyecek. Dinden, okun avı delip geçtiği gibi çıkacaklar, bir daha da ona dönmeyeceklerdir. İşte bütün yaratılmışların ve insanların en kötüsü bunlardır.” buyurdular.⁷⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

⁶⁷ Lokman Sûresi, 31 / 15.

⁶⁸ Buhârî, Edebu’l-Müfred, 22; Müslim, Fedâilü’s-Sahâbe, 43; İbn Hanbel, I, 186.

⁶⁹ Müslim, İlim, 15, 16; İbn Mâce, Sünne, 14; Ebû Dâvûd, Sünne, 6.

⁷⁰ Buhârî, Ehâdîsü’l-Enbiyâ, 6; Müslim, Zekat, 158.

28. Hadis IV / 255

عَنْ صُهَيْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَا آمَنَ بِالْقُرْآنِ مَنْ اسْتَحَلَّ مَحَارِمَهُ » .

Suheyb (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: “Kur’ân’daki haramları helal kılan kimse, Kur’ân’a imân etmemiştir.”⁷¹

Tirmizî, isnâdı kavî değildir, diyor. Isnâdı, Ebû Ferve Yezîd b. Sinan er-Rehâvî’nin zayıflığından⁷² dolayı zayıftır.

29. Hadis IV / 255

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ شَطْرُ الْإِيمَانِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ وَالنَّسِيحُ وَالْتَّكْبِيرُ مِلْءُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالصَّلَاةُ نُورٌ وَالزَّكَاةُ بُرْهَانٌ وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ كُلُّ النَّاسِ يَعْدُو فَبَايَعُ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوْبِقُهَا » .

Ebû Mâlik el-Eşarî (r.a.)’den rivâyet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: “Abdestin ikmâlî, imânın yarısıdır. Elhamdülillâh, mîzânı doldurur. Tesbîh ve tekbîr, gökleri ve yeri doldurur. Namaz nurdur. Zekât delildir. Sabır ışıktır. Kur’ân senin lehine veya aleyhinde olan bir hüccettir. Her insan çalışıp da neticede kendi nefsinin satar. Artık kimisi nefsinin (taatle Allah’a satarak azabdan) âzâd eder, kimisi de nefsinin (arzularına ve şeytana peşkeş edip satarak) helâk eder.”⁷³

Hadis sahihtir.

30. Hadis IV / 258

قال ابن أبي حاتم: عن عمران بن حصين قال: سئل النبي صلى الله عليه وسلم عن قول الله: { إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ } قال: "مَنْ لَمْ تَنْهَ صَلَاتِهِ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ، فَلَا صَلَاةَ لَهُ"

İbn Ebî Hâtim İmrân İbn Husayn’dan şöyle nakletti: Nebî (s.a.)’ye “muhakkak ki namaz kötülük ve fenâlıktan alıkoyar.”⁷⁴ ayeti sorulunca O (s.a.) da: “Kimin namazı kendisini kötülük ve fenâlıktan alıkoymazsa onun namazı yoktur.” dedi.⁷⁵

⁷¹ Tirmizî, Fedâilü'l-Kur’ân, 20, 21.

⁷² İbn Hacer, age., II, 366.

⁷³ Müslim, Tahâre, 1; İbn Mâce, Tahâret, 5; Tirmizî, Daavât, 85; Nesâî, Zekât, 1; İbn Hanbel, V, 344.

⁷⁴ Ankebût Sûresi, 29 / 45.

⁷⁵ İbn Kesîr, III, 414.

Hadis, Hasan Basrî ve İmrân İbn Husayn arasında inkıtâ olduğundan ve seneddeki Ömer İbn Ebî Osmân meçhûl bir kişi olduğundan zayıftır.⁷⁶

31. Hadis IV / 258

وَابْنِ عَبَّاسٍ مَرْفُوعًا: "مَنْ لَمْ تَنْهَهُ صَلَاتَهُ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ، لَمْ تَزِدْهُ مِنَ اللَّهِ إِلَّا بَعْدًا"

İbn Abbas (r.a.)'tan merfû olarak nakledilen bir hadis de şöyledir: "Kimin namazı kendisini kötülük ve fenalıktan alıkoymazsa (kıldığı) namaz bilakis onu Allah'tan uzaklaştırmaya sebep olur."⁷⁷

Hadis, Hasan Basrî ve İmrân İbn Husayn arasında inkıtâ olması,⁷⁸ ayrıca rivâyette geçen Leys İbn Ebî Süleym'in zayıf bir râvi olması sebebiyle⁷⁹ zayıftır.

32. Hadis IV / 258

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَطْعِ الصَّلَاةَ، وَطَاعَةَ الصَّلَاةِ تَنْهَاهُ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ"

İbn Mes'ûd (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu nakletti: "Namaza itaat etmeyen namaz kılmamış gibidir ve namaza itaat de kişinin kötü ve iğrenç davranışlardan kaçınmasıdır."⁸⁰

Hadis zayıftır.⁸¹

33. Hadis IV / 264

كَتَبَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ الصُّلْحَ بَيْنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَّةِ فَكَتَبَ « هَذَا مَا كَاتَبَ عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ». فَقَالُوا لَا تَكْتُبْ رَسُولُ اللَّهِ قُلُوبَنَا نَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ لَمْ نُقَاتِكَ . فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَلِيِّ « امْحُهُ ». فَقَالَ مَا أَنَا بِأَذَى أَمَحَاهُ . فَمَحَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ

⁷⁶ İbn Kesîr, III, 414.

⁷⁷ Heysemî, *age.*, II, 258; Taberî, XVIII-XXI, 155; İbn Kesîr, III, 414.

⁷⁸ İbn Kesîr, III, 414.

⁷⁹ İbn Hacer, *age.*, II, 138.

⁸⁰ Taberî, XVIII-XXI, 155; İbn Kesîr, III, 414.

⁸¹ İbn Kesîr, III, 414

Ali b. Ebî Tâlib (r.a) Hudeybiye günü Peygamber (s.a.)'le müşrikler arasındaki anlaşmayı yazdı ve: «Bu, Rasûlullah Muhammed'in üzerine yazışma yaptığı sulhnâmedir.» diye yazdı. Müşrikler: Rasûlullah (kelimesini) yazma! Biz senin Rasûlullah olduğunu bilsek seninle harbetmezdik! dediler. Bunun üzerine Nebî (s.a.), Ali (r.a.)'ye: «Sil onu!» buyurdu. Ali (r.a.): Onu silecek ben değilim! dedi. Artık onu Peygamber (s.a.) kendi eli ile sildi.⁸²

Hadis bu senedle sahihtir.

34. Hadis IV / 264

عن البراء قال: فَلَمَّا كَتَبُوا الْكِتَابَ كَتَبُوا هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَقَالُوا لَا نُقْرُ بِهَا ، فَلَوْ نَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ مَا مَنَعْنَاكَ ، لَكِنْ أَنْتَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ . قَالَ « أَنَا رَسُولُ اللَّهِ وَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ » . ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ « امْحُ رَسُولُ اللَّهِ » . قَالَ لَا ، وَاللَّهِ لَا أَمْحُوكَ أَبَدًا ، فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْكِتَابَ ، فَكَتَبَ هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ

Berâ (r.a.) şöyle demiştir: Barış yazısını yazdıkları zaman: "Bu Allah Elçisi Muhammed'in üzerinde sulh anlaşması yaptığı yazıdır" başlığını yazmışlardı. Mekkeliler'in müşrik elçileri: Bizler bu "Allah elçiliğini" ikrar etmiyoruz. Eğer biz senin Allah Elçisi olduğunu biliyor olsaydık, seni (Mekke'ye girmekten) men' etmezdik. Lâkin sen, Abdullah oğlu Muhammed'sin, dediler. Rasûlullah (s.a.): "Ben Allah'ın Elçisiyim ve ben Abdullah oğlu Muhammed'im" dedi. Bundan sonra Ali (r.a.)'ye: "Rasûlullah lâfzını sil!" buyurdu. Ali (r.a.): Hayır, vallahi ben senin (Rasûlullah) ünvanını asla silmem! dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) yazıyı aldı ve: "Bu, Muhammed İbn Abdillâh'ın üzerinde sulh anlaşması yaptığı maddelerdir" diye yazdı...⁸³

Hadis bu senedle sahihtir.

35. Hadis IV / 264

عن البراء فَقَالَ « أَنَا وَاللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَأَنَا وَاللَّهِ رَسُولُ اللَّهِ » . قَالَ وَكَانَ لَا يَكْتُبُ قَالَ فَقَالَ لِعَلِيٍّ « امْحُ رَسُولَ اللَّهِ » . فَقَالَ عَلِيٌّ وَاللَّهِ لَا أَمْحَاهُ أَبَدًا . قَالَ « فَأَرْنِيهِ » . قَالَ فَأَرَاهُ إِيَّاهُ ، فَمَحَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ

Berâ (r.a.) şöyle tahdîs etti: Bunun üzerine Peygamber (s.a.): "Allah 'a yemîn ederim ki ben Abdullah'ın oğlu Muhammed'im ve yine Allah'a yemin ederim ki, ben Allah'ın Rasûlü'yüm" buyurdu. Kendisi yazmıyordu. Râvî dedi ki: Rasûlullah (s.a.), Ali (r.a.)'ye

⁸² Buhârî, Sulh, 6; Müslim, Cihâd ve Siyer, 90.

⁸³ Buhârî, Sulh, 6.

hitaben: "Rasûlullah lafzını sil" buyurdu. Ali (r.a): Vallahi ben Rasûlullah lafzını asla silmem! dedi. Peygamber (s.a.): "Öyleyse onu bana göster!" buyurdu. Râvî dedi ki: Alî (r.a.), Peygamber (s.a.)'e o lâfzı gösterdi, Peygamber (s.a.) de kendi eliyle Rasûlullah lâfzını sildi.⁸⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

36. Hadis IV / 264

عن البراء فَقَالَ فَلَمَّا كَتَبُوا الْكِتَابَ كَتَبُوا ، هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ . قَالُوا لَا نُقْرُ بِهَذَا ، لَوْ نَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ مَا مَنَعْنَاكَ شَيْئًا ، وَلَكِنْ أَنْتَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ . فَقَالَ « أَنَا رَسُولُ اللَّهِ ، وَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ » . ثُمَّ قَالَ لِعَلِيِّ « امْحُ رَسُولَ اللَّهِ » . قَالَ عَلِيُّ لَا وَاللَّهِ لَا أَمْحُوكَ أَبَدًا . فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْكِتَابَ ، وَلَيْسَ يُحْسِنُ يَكْتُبُ ، فَكَتَبَ هَذَا مَا قَاضَى مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ

Berâ İbn Âzib (r.a.) şöyle demiştir: Müslümanlar barış anlaşmasını yazdıkları zaman "Bu, Muhammed Rasûlullah'ın üzerinde sulh olduğu anlaşma maddeleri yazısıdır" başlığını yazmışlardı. Müşrik elçileri: Biz senin risâletini ikrar etmiyoruz. Eğer biz senin Allah'ın Rasûlü olduğunu bilir ve tasdik eder olsaydık, seni hiçbirşeyden men' etmezdik. Lâkin sen Muhammed ibn Abdillâh'sın, dediler. Rasûlullah, onlara cevâben: "Ben Allah 'ın Rasûlüyüm ve Muhammed İbn Abdillâhım!" buyurdu. Bundan sonra kâtib olan Ali'ye (r.a): "Rasûlullah lâfzını sil!" buyurdu. Ali (r.a): Hayır vallahi ben Seni(n "Rasûlullah" ünvanını) asla silmem! dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.), yazıyı aldı. Rasûlullah (s.a.) kendisi yazı yazmayı güzel yapamıyordu. Akabinde: "Bu, Muhammed İbn Abdillâh'ın üzerinde sulh olduğu anlaşma maddeleri yazısıdır" diye yaz(dır)dı.⁸⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

37. Hadis IV / 265

عن البراء فَقَالَ لِعَلِيِّ امْحُهُ قَالَ مَا أَنَا بِالَّذِي أَمْحَاهُ فَمَحَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ

Berâ İbn Âzib (r.a.) şöyle demiştir: O da Alî (r.a.)'ye bunu silmesini emretti. Fakat Ali (r.a.): Hayır, vallahi! Ben onu silemem! dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) onu kendi eliyle sildi.⁸⁶

Hadis bu senedle sahihtir.

⁸⁴ Buhârî, Cizye ve Müvâdea, 19; Beyhakî, age., VII, 64.

⁸⁵ Buhârî, Megâzî, 44; Dârimî, Siyer, 64; Beyhakî, age., VII, 65.

⁸⁶ Müslim, Cihâd ve Siyer, 90; İbn Hanbel, IV, 290.

38. Hadis IV / 265

عن البراء فَقَالَ فَأَمَرَ عَلِيًّا أَنْ يَمَحَاَهَا فَقَالَ عَلِيُّ لَا وَاللَّهِ لَا أَمَحَاَهَا . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَرْنِي مَكَانَهَا » . فَأَرَاهُ مَكَانَهَا فَمَحَاَهَا وَكَتَبَ « ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ » .

Berâ İbn Âzib (r.a.) şöyle demiştir: O (s.a) da Ali (r.a)'ye bunu silmesini emretti. Fakat Ali (r.a.): Hayır, vallahi ben onu silemem! dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) : «Bana onun yerini göster!» dedi. O da yerini gösterdi. Ve o cümleyi sildi de: «İbni Abdillâh» diye yazdı.⁸⁷

Hadis bu senedle sahihtir.

39. Hadis IV / 265

Hiz. Peygamber (s.a.)'in okur-yazar olduğu iddiasının dayandırdığı diğer hadis ise İbn Ebi Şeybe (235/849) ve Ömer b. Şeybe tarafından Mücahid'den rivâyet edilmiştir: "Nebî ölmeden önce okuma-yazmayı öğrendi."⁸⁸

Bu hadis, bulunamamıştır.

40. Hadis IV / 276

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (الْم * غَلَبَتِ الرُّومُ * فِي أَدْنَى الْأَرْضِ) قَالَ غَلَبَتْ وَغَلَبَتْ كَانَ الْمُشْرِكُونَ يُحِبُّونَ أَنْ يَظْهَرَ أَهْلُ فَارِسَ عَلَى الرُّومِ لِأَنَّهُمْ وَإِيَّاهُمْ أَهْلُ أَوْتَانٍ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ يُحِبُّونَ أَنْ يَظْهَرَ الرُّومُ عَلَى فَارِسَ لِأَنَّهُمْ أَهْلُ كِتَابٍ فَذَكَرُوهُ لِأَبِي بَكْرٍ فَذَكَرَهُ أَبُو بَكْرٍ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « أَمَا إِنَّهُمْ سَيَعْلَبُونَ » . فَذَكَرَهُ أَبُو بَكْرٍ لَهُمْ فَقَالُوا اجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ أَجَلًا فَإِنْ ظَهَرْنَا كَانَ لَنَا كَذَا وَكَذَا وَإِنْ ظَهَرْتُمْ كَانَ لَكُمْ كَذَا وَكَذَا فَجَعَلَ أَجَلَ خَمْسِ سِنِينَ فَلَمْ يَظْهَرُوا فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ « أَلَا جَعَلْتُهُ إِلَى دُونَ - قَالَ أَرَاهُ الْعَشْرَ » . قَالَ سَعِيدٌ وَالْبَضْعُ مَا دُونَ الْعَشْرِ قَالَ ثُمَّ ظَهَرَتِ الرُّومُ بَعْدُ . قَالَ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (الْم * غَلَبَتِ الرُّومُ) إِلَى قَوْلِهِ (يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ * بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ)

İbn Abbâs (r.a.), Rûm sûresi 1-3. ayetleri hakkında “galebet” ve “gülibet” şeklinde okumuş ve demiştir ki: Müşrikler; İranlıların, Rumları mağlub etmelerini isterlerdi. Çünkü kendileri de onlar gibi puta tapan kimselerdi. Müslümanlar ise kitap ehli olduklarından Rumların İranlılara gâlib gelmelerini istemekte idiler. Müşrikler bunu Ebû Bekir’e (r.a) söylediler. Ebû Bekir (r.a.) de Peygamber (s.a.)’e söyledi ve Rasûl-i Ekrem (s.a.) muhakkak

⁸⁷ Müslim, Cihâd ve Siyer, 92.

⁸⁸ Mevdûdî, bu hadisin zayıf olduğunu ve İbn Kesîr’in hadis hakkında “zayıftır, aslı yoktur” dediğini belirtse de biz böyle bir rivâyete ulaşamadık.

Rumlar gâlib gelecektir, buyurdu. Ebû Bekir (r.a), Peygamber (s.a.)'in sözünü müşriklere anlattı. Bunun üzerine müşrikler seninle bizim aramızda bir müddet ta'yîn et şâyet biz bahsi kazanırsak şu ve şu kadar (mal veya deve) bizim olacak eğer siz bahsi kazanırsanız şu ve şu kadar deve sizin olacaktır, dediler. Ebû Bekir (r.a.) süreyi beş yıl olarak ta'yîn etti. Fakat Rumlar gâlib gelemediler. Durumu Peygamber (s.a.)'e anlattılar. Rasûlullah (s.a.) buyurdu ki: Bu süreyi on yıla kadar uzatsaydın. Ebû Saîd diyor ki: "Bid'" ondan aşağı demektir. İbn Abbâs diyor ki: Bundan sonra Rumlar gâlib geldiler. İşte Allah (c.c.): "Elif, lâm, mîm. Rumlar, yenildiler." ayetinden "Mü'minler zaferle sevineceklerdir, Allah (c.c.) dilediğine yardım eder." ayetine kadar olan kısmı bundan dolayı indirmiştir.⁸⁹

Buhârî ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir. Hâkim, sahihaynın şartlarına göre sahih demiştir. Zehebî bunu onaylamıştır.⁹⁰

41. Hadis IV / 301

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ ، فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ ، كَمَا تُنْتَجُ الْبَهِيمَةُ بِهَيْمَةِ جَمْعَاءَ ، هَلْ تُحْسِنُونَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ » .

Ebû Hureyre (r.a.) şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "Her çocuk ancak fitrat üzere dünyâya getirilir. Bundan sonra anası babası (Yâhûdî ise) onu Yahûdî yaparlar, (Nasrânî ise) onu Nasrânî yaparlar, (Mecûsî ise) onu Mecûsî yaparlar. Nitekim sağlam bir hayvandan kusursuz doğan bir hayvan yavrusu içinde siz kulağı, dudağı, burnu, ayağı kesik olanını hiç görüyor musunuz?"⁹¹

Hadis bu senedle sahihtir.

42. Hadis IV / 301

عَنْ الْأَسْوَدِ بْنِ سَرِيحٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ سَرِيَّةَ يَوْمَ حَنْزِينٍ فَقَاتَلُوا الْمُشْرِكِينَ فَأَفْضَى بِهِمُ الْقَتْلُ إِلَى الدَّرِيَّةِ فَلَمَّا جَاءُوا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا حَمَلَكُمْ عَلَى قَتْلِ الدَّرِيَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا كَانُوا أَوْلَادَ الْمُشْرِكِينَ قَالَ أَوْ هَلْ خِيَارُكُمْ إِلَّا أَوْلَادَ الْمُشْرِكِينَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا مِنْ نَسَمَةٍ تُولَدُ إِلَّا عَلَى الْفِطْرَةِ

⁸⁹ Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 30; İbn Hanbel, I, 276.

⁹⁰ İbn Hanbel, age, Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, IV, 297.

⁹¹ Buhârî, Cenâiz, 79, 92; Müslim, Kader, 23.

Esved İbni Serî şöyle nakletti: Rasûlullah (s.a.) Huneyn Günü bir seriyeye gönderdi. Onlar müşriklerle savaştılar, hatta müşrik çocuklarını dahi öldürdüler. Rasûlullah (s.a.)'a geldiklerinde: “size müşrik çocuklarını öldürten nedir?” diye sordu. “Bunlar müşrik çocuğudur, (öldürülmelerinde bir beis yoktur).” dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu : “Sizin seçkinleriniz, müşriklerin çocukları değil midir? Hiç bir çocuk yoktur ki, İslâm'ı kabul edebilme kabiliyeti üzere doğmuş olmasın.”⁹²

Hadis, seneddeki Hasan el-Basrî ile el-Esved İbn Serî' arasında kopukluktan ⁹³ dolayı zayıftır. ⁹⁴

43. Hadis IV / 301

عَنْ عِيَّاضِ بْنِ حِمَارٍ الْمُجَاشِعِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ذَاتَ يَوْمٍ فِي خُطْبَتِهِ « أَلَا إِنَّ رَبِّي أَمَرَنِي أَنْ أَعْلَمَكُمْ مَا جَهِلْتُمْ مِمَّا عَلَّمَنِي يَوْمِي هَذَا كُلُّ مَالٍ نَحَلْتُهُ عَبْدًا حَلَالٌ وَإِنِّي خَلَقْتُ عِبَادِي حُنَفَاءَ كُلُّهُمْ وَإِنَّهُمْ أَنْتَهُمُ الشَّيَاطِينُ فَاجْتَالَتْهُمْ عَنْ دِينِهِمْ وَحَرَمَتُ عَلَيْهِمْ مَا أَحَلَلْتُ لَهُمْ وَأَمَرْتُهُمْ أَنْ يُشْرِكُوا بِي مَا لَمْ أَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا

lyâz b. Himâr EI-Mücâşif': Rasûlullah (s.a.)'ın bir gün hutbesinde şöyle buyurduğunu rivâyet etti: “Dikkat edin ki, Rabbim bana öğrettiklerinizden bilmediğinizi bugün size öğretmemi emretti. Buyurdu ki: Bir kula verdiğim her mal helâldir. Ben kullarımın hepsini müslüman olarak yarattım. Ama onlara şeytanları gelerek kendilerini dinlerinden alıp götürdü. Benim kendilerine helâl kıldıklarımı, onlara haram ettiler. Benim hakkında delil indirmedığım bir şeyi, bana ortak koşmalarını emrettiler.”⁹⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

44. Hadis IV / 322

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « لَا تَبِيعُوا الْقَيْنَاتِ وَلَا تَشْتَرُوهُنَّ وَلَا تَعْلَمُوهُنَّ وَلَا خَيْرَ فِي تِجَارَةٍ فِيهِنَّ وَتَمْنَهُنَّ حَرَامٌ » .

⁹² Buhârî, Edebu'l-Müfred, 298; İbn Hanbel, III, 435.

⁹³ İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, I, 338.

⁹⁴ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, XXIV, 354.

⁹⁵ Müslim, Cennet ve Sifâtu Naîmihâ ve Ehlihâ, 63; İbn Hanbel, IV, 162.

Ebû Ümâme (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Şarkıcılık yapacak olan dansözleri satmayın, onları satın almayın, onlara şarkı türkû öğretip sanatçı haline getirmeyin, onların alım satımıyla veya onlar vasıtasıyla kazanılan parada hayır yoktur. Onların alım satımından elde edilen veya onlar vasıtasıyla elde edilen paralar haramdır. ...”⁹⁶

Ubeydullah İbn Zahr el-İfrîkî ⁹⁷ ve Ali İbn Yezîd (İbn Ebî Hilâl el- Elhânî)’nin ⁹⁸ zayıflığından dolayı isnâdı zayıftır.⁹⁹

45. Hadis IV / 322

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ” مَنْ جَلَسَ إِلَى فَيِنَّةٍ يَسْمَعُ مِنْهَا صُبًّا فِي أُذُنَيْهِ النَّاتِكُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ “.

Enes b. Mâlik (r.a) Rasûlullah (s.a.)’ın şöyle dediğini nakletti: "Her kim, bir mûsikî meclisinde bir şarkıcı kızın (câriyenin) söylediği şarkıyı dinlerse, Ahiret günü onun kulaklarına erimiş kurşun dökülecektir."¹⁰⁰

Senedde geçen Muhammed b. Kasım İbn Süfyân el-Mısırî “vâhin” (zayıf) olduğu için¹⁰¹ hadis zayıftır.

46. Hadis IV / 326

فَقَالَ لَهُ سُوَيْدٌ: لَعَلَّ الَّذِي مَعَكَ مِثْلَ الَّذِي مَعِيَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ: " وَمَا الَّذِي مَعَكَ " ؟ قَالَ: مَجْلَةٌ لِقَمَانَ. يَعْنِي حِكْمَةَ لِقَمَانَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " اِعْرَضْهَا عَلَيَّ وَسَلِّمْ. " فَعَرَضَهَا عَلَيْهِ، فَقَالَ: " إِنْ هَذَا لَكَلَامٍ حَسَنٍ، وَالَّذِي مَعِيَ أَفْضَلُ مِنْهُ، فَتَلَا عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَدَعَاهُ إِلَى الْإِسْلَامِ، فَلَمْ يَبْعُدْ، وَقَالَ: إِنْ هَذَا لَقَوْلٍ حَسَنٍ.

...Süveyd O’na (s.a.) şu beyanda bulundu: "Bende sendekilere benzeyen bir şey var." Rasûlullah (s.a.) onun ne olduğunu sorunca, "Lokman'ın Külliyyatı" dedi. Sonra Rasûlullah (s.a.): “Bana ondan sun (oku)”, deyince Süveyd ondan (birazını) okudu. Rasûlullah (s.a.) bunun üzerine şöyle dedi: "Bu sözler güzel, fakat bende ondan daha güzel bir söz var." Sonra Kur’ân’dan tilâvette bulundu ve Süveyd’i İslâma davet etti. Süveyd ondan uzak kalamadı ve:

⁹⁶ İbn Mâce, Ticâret, 11; Tirmizî, Buyû, 51; Tefsîru'l-Kur’ân, 31; İbn Hanbel, V, 253.

⁹⁷ İbn Hacer, Takrîbü't-Tehzîb, I, 533.

⁹⁸ İbn Hacer, age., II, 46.

⁹⁹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, XXXVI, 503; Taberî, age, VI, 464.

¹⁰⁰ Kurtubî, XIV, 53; İbn Arabî, *Ahkâmu'l Kur’ân*, III, 1491.

¹⁰¹ İbn Hacer, *Lisânü'l Mizân*, V, 348.

“Bu gerçekten güzel bir sözdür” diyerek bunun Lokman'ın hikmetinden daha iyi olduğunu kabul etti.¹⁰²

Hadis, tarih kitapları dışında herhangi bir mu'teber hadis kaynağında yer almamaktadır.

47. Hadis IV / 364

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ

Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle tebliğ ettiğini aktardı: "Yüce Allah, ben iyi kullarım için cennette hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir insan gönlüne gelmeyen birtakım nîmetler hazırladım, buyurdu."¹⁰³

Hadis bu senedle sahihtir.

48. Hadis IV / 378

فَأَعْطَاهُمَا ثَلَاثَ ثَمَارِ الْمَدِينَةِ عَلَى أَنْ يَرْجِعَا بَيْنَ مَعَهُمَا عَنْهُ وَعَنْ أَصْحَابِهِ فَجَرَى بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمَا الصَّلْحَ حَتَّى كَتَبُوا الْكِتَابَ وَلَمْ تَقَعْ الشَّهَادَةُ وَلَا عَزِيمَةُ الصَّلْحِ إِلَّا الْمَرَاوِضَةَ فِي ذَلِكَ فَلَمَّا أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَفْعَلَ بَعَثَ إِلَى سَعْدِ بْنِ مَعَاذٍ وَسَعْدِ بْنِ عِبَادَةَ فَذَكَرَ لَهُمَا وَاسْتَشَارَهُمَا فِيهِ فَقَالَا لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمْرًا تَحِبُّهُ فَنَصْنَعُهُ أَمْ شَيْئًا أَمْرَكَ اللَّهُ بِهِ لَا بَدَ لَنَا مِنَ الْعَمَلِ بِهِ أَمْ شَيْئًا تَصْنَعُهُ لَنَا؟ قَالَ: بَلْ شَيْءٍ أَصْنَعُهُ لَكُمْ وَاللَّهِ مَا أَصْنَعُ ذَلِكَ إِلَّا لِأَنْبِيَاءِ الْعَرَبِ قَدْ رَمْتُمْ عَنْ قَوْسٍ وَاحِدَةٍ وَكَالْبُوكَمِ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ فَأَرَدْتُ أَنْ أَكْسِرَ عَنْكُمْ مِنْ شَوْكَتِهِمْ إِلَى أَمْرٍ مَا فَقَالَ لَهُ سَعْدُ بْنُ مَعَاذٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ كُنَّا نَحْنُ وَهَؤُلَاءِ الْقَوْمِ عَلَى الشَّرْكِ بِاللَّهِ وَعِبَادَةِ الْأَوْثَانِ لَا نَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا نَعْرِفُهُ وَهُمْ لَا يَطْمَعُونَ أَنْ يَأْكُلُوا مِنْهَا ثَمْرَةً إِلَّا قَرَى أَوْ بِيَعَا أَفْحِينَ أَكْرَمَنَا اللَّهُ بِالْإِسْلَامِ وَهَدَانَا لَهُ وَأَعَزَّنَا بِكَ وَبِهِ نَعْطِيهِمْ أَمْوَالَنَا! وَاللَّهِ لَا نَعْطِيهِمْ إِلَّا السَّيْفَ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ. فَتَنَاولَ سَعْدُ بْنُ مَعَاذٍ الصَّحِيفَةَ فَمَحَا مَا فِيهَا مِنَ الْكِتَابِ.

Hız. Peygamber (s.a.), (Benî Gatafan ile barış görüşmeleri yaptı ve) savaştan çekilmelerine karşılık onlara Medîne hurma hasadının üçte birini kabul ettirmeye çalıştı. Sa'd bin Ubâde ve Sa'd bin Muâz'a barış şartları ile ilgili fikirlerini sorduğunda, onlar şöyle dediler: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bu senin fikrin mi, yoksa Allah'ın emri mi? Yoksa bu teklifi sadece bizi

¹⁰² İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, II, 67-69; İbnü'l Esîr, *age.*, II, 478.

¹⁰³ Buhârî, *Bedü'l-Halk*, 8; Müslim, *Cennet ve Sıfatu Naîmihâ ve Ehlihâ*, 2.

düşmandan korumak için mi yapıyorsunuz?" Hz. Peygamber (s.a.) şu cevabı verdi: "Bunu sadece sizi kurtarmak için teklif ediyorum. Bütün Arabistan'ın size karşı ortak bir cember oluşturduğunu görüyorum. Bu nedenle düşmanı bölmek istiyorum." Bunun üzerine Sa'd b. Muâz şöyle dedi: "Yâ Rasûlallah! eğer bunu bizim için yapıyorsanız, (hemen unutup) biz bu kabilelere, müşrik olduğumuz dönemlerde haraç vererek boyun eğmedik. Şimdi Allah ve Rasûlüne imân ile şereflendiğimiz halde, bu rezilliğe boyun mu eğeceğiz? Allah aramızda hüküm verinceye dek kılıç aramızda hakem olacaktır." Bu sözlerin ardından Sa'd b. Muâz yazılmış olan anlaşma metnini yırttı.¹⁰⁴

Hadis, İbn Hişâm dışında herhangi bir mu'teber hadis kaynağında yer almamaktadır.

49. Hadis IV / 379

إِنَّ نُعَيْمَ بْنَ مَسْعُودٍ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ ، وَإِنَّ قَوْمِي لَمْ يَعْلَمُوا بِإِسْلَامِي ، فَمُرْنِي بِمَا شِئْتَ ؛ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا أَنْتَ فِينَا رَجُلٌ وَاحِدٌ ، فَخَذَلْنَا إِنْ اسْتَطَعْتَ ، فَإِنَّ الْحَرْبَ خُدْعَةٌ

O sırada Naîm b. Mes'ûd (Müslüman olmuş) Hz. Peygamber (s.a.)'in huzuruna gelip şöyle demişti: "Ben Müslüman oldum. Benim Müslüman olduğumu henüz kavmim bilmiyor. Sana dilediğin şekilde hizmette bulunabilirim." Buna karşılık Peygamber (s.a.) : "Sen bizim içimizde tek bir kişisin. Ama dilersen git ve düşman arasına ayrılık tohumları saç, harb hileden ibarettir." dedi.¹⁰⁵

Hadis, tarih kitapları dışında herhangi bir mu'teber hadis kaynağında yer almamaktadır.

50. Hadis IV / 379

عن ابن إسحاق ، قال : فلما انصرف أهل الخندق عن الخندق ، قال رسول الله صلى الله عليه وسلم فيما بلغنا : « لن تغزوكم قريش بعد عامكم هذا ، ولكنكم تغزوهم »

¹⁰⁴ İbn Hişâm, II, 223.

¹⁰⁵ İbn Hişâm, age., II, 229; Taberî, *Târîh*, II, 96.

İbn İshâk'tan nakledildiğine göre: Hendek ehli Hendek'ten ayrılınca (savaş alanını tamamen boş bulan) Hz. Peygamber (s.a.) şöyle dedi: "Kureyş bu seneden sonra size hiçbir zaman saldıramayacak şimdi sıra sizde."¹⁰⁶

Hadis, tarih kitapları dışında herhangi bir mû'teber hadis kaynağında yer almamaktadır.

51. Hadis IV / 380

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَنَا لَمَّا رَجَعْنَا مِنَ الْأَحْزَابِ « لَا يُصَلِّيَنَّ أَحَدٌ الْعَصْرَ إِلَّا فِي بَنِي قُرَيْظَةَ ». فَأَذْرَكَ بَعْضُهُمُ الْعَصْرَ فِي الطَّرِيقِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا نُصَلِّي حَتَّى نَأْتِيَهَا ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ بَلْ نُصَلِّي لَمْ يُرَدِّ مِمَّا ذَلِكَ . فَذَكَرَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يُعَفِّ وَاحِدًا مِنْهُمْ .

İbn Ömer (r.a.) şöyle demiştir: Ahzâb'dan dönerken Peygamber (s.a.) bizlere: "Hiçbir kimse ikindiye Benû Kurayza yurduna ulaşmadıkça kılmayın" buyurdu. Oraya gidenlerin bâzıları yolda iken ikindi vakti girdi. Bâzıları: "Oraya varmadıkça namazı kılmayız," dediler. Diğer bâzıları da: "Hayır, biz kılarız. O emirle bizden istenen bu (dediğiniz) değildir," dediler. Sonra bu işi Peygamber (s.a.)'e arz ettiler. Peygamber (s.a.) onlardan hiçbir kimseye darılmadı.¹⁰⁷

Hadis bu senedle sahihtir.

52. Hadis IV / 389

عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ مَا كُنَّا نَدْعُو زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ إِلَّا زَيْدَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ (ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ)

Sâlim b. Abdullah (Salim'in babası) isnâdıyla aktardığına göre: " 'Onları, kendi babalarının adlarını anarak çağırın. Böylesi Allah katında daha âdildir" şeklindeki Kur'ân ayeti inmeden önce, Biz Zeyd b. Hârise'yi, Muhammed'in oğlu Zeyd (Zeyd b. Muhammed) diye çağırıp dururduk.¹⁰⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

¹⁰⁶ Beyhakî, *Delâilü'n -Nübüvve*, III, 457; İbn Hişâm, age., II, 254.

¹⁰⁷ Buhârî, *Salâtü'l-Havf*, 5; Megâzî, 31; Müslim, *Cihâd ve Siyer*, 69.

¹⁰⁸ Buhârî, *Tefsir*, (Ahzâb) 2; Müslim, *Fadâilü's-Sahâbe*, 62.

53. Hadis IV / 389

عَنْ سَعْدٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « مَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ ، وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ ، فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ » .

Sa'd İbn Ebî Vakkâs (r.a) şöyle demiştir: Ben Peygamber (s.a.)'i şöyle buyururken işittim: "Her kim babasından başkasına -onun kendi babası olmadığını bile bile- neseb iddia ederse, bu kişiye cennet haramdır".¹⁰⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

54. Hadis IV / 391

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ » .

Ebû Hureyre (r.a.) tahdîs etti ki, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Nefsim elinde olan Allah (c.c.)'a yemin ederim ki hiçbiriniz, ben kendisine babasından da, evlâdından da daha sevgili olmadıkça (kemaliyle) îmân etmiş olmaz".¹¹⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

55. Hadis IV / 405

عَنْ جَابِرٍ قَالَ أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالنَّاسُ بَبَابِهِ جُلُوسٌ فَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ ثُمَّ أَقْبَلَ عُمَرُ فَاسْتَأْذَنَ فَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ ثُمَّ أَذِنَ لِأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ فَدَخَلَا وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ وَحَوْلُهُ نِسَاؤُهُ وَهُوَ سَاكِتٌ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَأُكَلِّمَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَلَّهُ يَضْحَكُ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ رَأَيْتَ بِنْتَ زَيْدٍ امْرَأَةً عُمَرَ فَسَأَلْتَنِي النَّفَقَةَ أَنْفًا فَوَجَّاتُ عَنْقَهَا فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّىٰ بَدَأَ نَاجِدُهُ قَالَ هُنَّ حَوْلِي كَمَا تَرَى يَسْأَلْنَنِي النَّفَقَةَ فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى عَائِشَةَ لِيُضْرِبَهَا وَقَامَ عُمَرُ إِلَى حَفْصَةَ كِلَاهُمَا يَقُولَانِ تَسْأَلَانِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَيْسَ عِنْدَهُ

Câbir şöyle demiş: Ebû Bekir (r.a.), Rasûlullah (s.a.)'in yanına girmek için izin istemeye girdi; fakat birçok kimseleri kapıda otururlarken buldu. Bunların hiç birine izin

¹⁰⁹ Buhârî, Ferâiz, 29; Müslim, İmân, 115.

¹¹⁰ Buhârî, İmân, 8; Müslim, İmân, 69.

verilmemişti. Sonra Ömer gelerek izin istedi. Ona da izin verilmedi. Sonra Ebû Bekir ve Ömer'e izin verildi. Peygamber (s.a.)'in etrafında kadınları olduğu halde kederli kederli susmuş otururken buldular. Hz. Ömer (r.a.) bunun üzerine (kendi kendine): Mutlaka bir şey söyleyip Peygamber (s.a.)'i güldürmeliyim; diyerek şunu söylemiş : — Yâ Rasûlallah! Ömer'in (r.a.) karısı olan Zeyd'in kızını bir görseydin! Benden nafaka istedi, ben de kalktım onun boğazını sıktım. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) dişleri görününceye kadar gülmüş; ve: «Bunlar da etrafımda gördüğün gibi, benden nafaka istiyorlar.» buyurmuş. Derken Ebû Bekir, Âişe'yi, Ömer de Hafsa'yı dövmeye kalkmışlar ve “Elinde olmayanı mı Rasûlullah'tan istiyorsunuz?” demişler...¹¹¹

Hadis bu senedle sahihtir.

56. Hadis IV / 405

أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَخْيِيرِ أَزْوَاجِهِ بَدَأَ بِي فَقَالَ «إِنِّي ذَاكِرٌ لَكَ أَمْرًا فَلَا عَلَيْكَ أَنْ لَا تَعْجَلِي حَتَّى تَسْتَأْمِرِي أَبِيكَ» . قَالَتْ قَدْ عَلِمَ أَنَّ أَبِي لَمْ يَكُنَّا لِيَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ قَالَتْ ثُمَّ قَالَ «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعَنَّ وَأَسْرَحَنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا * وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا) قَالَتْ فَقُلْتُ فِي أَيِّ هَذَا أَسْتَأْمِرُ أَبِي فَيَأْتِي أُرِيدُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ . قَالَتْ ثُمَّ فَعَلَ أَزْوَاجُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَ مَا فَعَلْتُ .

Âişe (r.a.) şunu söylemiş: Rasûlullah (s.a.)'a kadınlarını muhayyer bırakması emrolununca benden başladı ve buyurdu ki: «Ben sana bir şey söyleyeceğim; ama ebeveyninden emir almadan (cevap vermeye) acele etmeyebilirsin.» Rasûlullah (s.a.) annemle babamın ondan ayrılmamı emretmeyeceklerini pek âlâ biliyordu. Sonra (sözüne devamla) şöyle buyurdu : «Gerçekten Allah (c.c.): Ey Peygamber! Zevcelerine şunu söyle: Eğer dünya hayatını ve zînetlerini istiyorsanız gelin size meta' vereyim ve sizi tatlılıkla boşayayım! Yok Allah ile Rasûlünü ve dâr-ı âhireti dilerseniz şüphesiz ki, Allah sizin iyi hareket edenlerinize büyük ecir hazırlamıştır.» Ben hemen: Bunun nesi için annemle babamdan izin isteyecektim! Ben Allah ile Rasûlünü ve dâr-ı âhireti dilerim; dedim. Sonra Rasûlullah (s.a.)'in diğer zevceleri de benim yaptığım gibi yaptılar.¹¹²

Hadis bu senedle sahihtir.

¹¹¹ Müslim, Talâk, 29; İbn Hanbel, III, 328; Beyhakî, es-Sünenü'l Kübrâ, VII, 57.

¹¹² Buhârî, Tefsir, (Ahzâb) 5; Müslim, Talak, 22, 29.

57. Hadis IV / 412

وقال الحافظ أبو بكر البزار: عن أنس، رضي الله عنه، قال: جئن النساء إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقلن: يا رسول الله، ذهب الرجال بالفضل والجهاد في سبيل الله تعالى، فما لنا عمل ندرك به عمل المجاهدين في سبيل الله؟ فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من قعد -أو كلمة نحوها- منكن في بيتها فإنها تدرك عمل المجاهدين في سبيل الله".

Hâfız Ebû Bekir Bezzâr, Hz. Enes (r.a.)'ten , kadınların Hz. Peygamber (s.a.)'e gelerek şöyle bir şikâyetle bulduklarını rivâyet eder: "Yâ Rasûlallah! Bütün sevapları erkekler kazanıyor: Savaşa gidiyorlar ve Allah yolunda büyük ameller işliyorlar. Savaşa gidenlerin sevabını kazanmak için bizim ne yapmamız lazım? " Hz. Peygamber (s.a.) şu cevabı verdi: "Sizin aranızda evinde oturan, savaşa giden kadar sevap kazanır." ¹¹³

İbn Kesîr dışında herhangi bir mu'teber hadis kaynağında rastlanamamıştır.

58. Hadis IV / 412

عن عبد الله، عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: "إن المرأة عورة، فإذا خرجت استشرفها الشيطان، وأقرب ما تكون بروحة ربها وهي في فعر بيتها".

Hz. Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'un rivâyet ettiği hadise göre Hz. Peygamber (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Kadın tesettürlü olmalıdır. O evinden çıktığında şeytan ona gözünü diker. Kadın evinde olduğu zaman Allah (c.c.)'in rahmetine daha yakındır." ¹¹⁴

Hadis sahihtir. ¹¹⁵

59. Hadis IV / 413

قال النبي صلى الله عليه وسلم لأبي الدرداء، وقال لرجل وهو ينازعه: يا ابن فلانة: لأمّ كان يعيره بها في الجاهلية، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "يا أبا الدرداء إنّ فيك جاهليّة"، قال: أجاهلية كفر أو إسلام؟ قال: بل جاهلية كفر

¹¹³ İbn Kesîr, III, 492.

¹¹⁴ Tirmizî, Radâ', 18; İbn Kesîr, III, 492.

¹¹⁵ Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, III, 30.

Ebû'd-Derdâ (r.a.): Ben annesi Acem olan (Arap olmayan) bir kimseyle atışmış ve onu annesiyle ayıplamıştım. Bunun üzerine (gidip) beni Rasûlullah (s.a.)'a şikâyet etti. Rasûlullah (s.a.) da: "Ey Ebu'd- Derdâ! Sen kendisinde cahiliyyet (izleri) bulunan bir kişisin." Ebu'd-Derdâ: "İslâm câhiliyyeti mi küfür câhiliyyeti mi? diye sordum. Rasûlullah (s.a.): "küfür câhiliyyeti" cevabını verdi.¹¹⁶

Hadis, aynı metinle Ebû Zerr (r.a.) hakkında Kütübü Sitte'de geçmektedir.¹¹⁷

60. Hadis IV / 413

عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: خِلالَ مَنْ خِلالَ الْجَاهِلِيَّةِ الطَّعْنُ فِي الْأَنْسَابِ وَالنِّيَاحَةُ وَنَسِيَّ النَّالِثَةِ قَالَ سَفِيَانُ وَيَقُولُونَ إِنَّهَا الْإِسْتِسْقَاءُ بِالْأَنْوَاءِ

Ubeydullah (r.a.), İbn Abbâs (r.a.)'tan şöyle işittiğini söylemiştir: "Bir takım hasletler Câhiliyyet hasletlerindedir: Neseblerde kötüleme yapmak, ölü arkasından feryâdla ağlamak" dedi ve râvî Ubeydullah üçüncü hasleti unuttu. Süfyân: üçüncü hasletin, yıldız hareketleriyle yağmur istemek olduğunu söylüyorlar, demiştir.¹¹⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

61. Hadis IV / 414

ابن حَوْشَبٍ - عن عمِّ له قال: دخلت مع أبي علي عائشة، فسألته عن علي، رضي الله عنه، فقالت، رضي الله عنها: تسألني عن رجل كان من أحب الناس إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، وكانت تحته ابنته وأحب الناس إليه؟ لقد رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم دعا عليا وفاطمة وحسنا وحسينا، فألقى عليهم ثوبا فقال: "اللهم، هؤلاء أهل بيتي، فأذهب عنهم الرجس وطهرهم تطهيرا". قالت: فدنوت منه فقلت: يا رسول الله، وأنا من أهل بيتك؟ فقال: "تَنَحِّي، فإنك على خير".

İbn Havşeb'in amcasından yaptığı rivâyete göre: "Babamla beraber Hz. Âişe'nin (r.a.) yanına girdik ve O'na Hz. Ali (r.a.)'yi sorduk. O da: "insanların Rasûlullah (s.a.)'a en sevgilisi, kızını nikâhı altında tutanı ve insanların O (s.a.)'na en yakın olanını mı soruyorsunuz! Ben Rasûlullah (s.a.) Ali (r.a.), Fâtıma (r.a.), Hasan (r.a.) ve Hüseyin (r.a.)'i çağırarak elbisesini onların üstüne örtüp: "Allahım! İşte bunlar benim ehli beytimdir.

¹¹⁶ Taberî, X, 23, Ahzâb, 33.

¹¹⁷ Buhârî, İmân, 22; Müslim, Eymân, 38.

¹¹⁸ Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr, 27; Beyhakî, age., IV, 103.

Onlardan günâhı gider ve onları tertemiz yap” dediğini gördüm.” Sonra dedi ki: Ben yanaşıp “Yâ Rasûlallah (s.a.)! Ben de ehli beytinden miyim?” deyince “Sen yerinde kal sen zaten hayır içindesin” buyurdu.¹¹⁹

Hadis, bu metinle Tirmizî’de Ümmü Seleme rivâyeti olarak geçmektedir.¹²⁰

62. Hadis IV / 418

عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا »

Abbas b. Abdilmuttalib (r.a.) Rasûlullah (s.a.)’ın şöyle buyurduğunu işitmiştir: “Rab olarak Allah’ı din olarak İslâmı, Peygamber olarakda Muhammed (s.a.)’i kabul edip o hayattan da râzı olan kişi îmânın tadını tatmıştır.”¹²¹

Hadis bu senedle sahihtir.

63. Hadis IV / 418

عن عبد الله بن هشام: لا يؤمن احدكم حتى اكون احب إليه من نفسه

Abdullah İbn Hişâm’dan nakledildi ki: (Rasulullah): "Benim getirdiklerim kendi nefsinizden önce gelmedikçe hiçbiriniz gerçek mümin olamazsınız" buyurdu.¹²²

Hadis sahihtir.¹²³

64. Hadis IV / 420

عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَهُ فَقَالَ أَيُّ الْجِهَادِ أَعْظَمُ أَجْرًا قَالَ أَكْثَرُهُمْ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ذِكْرًا ثُمَّ ذَكَرَ لَنَا الصَّلَاةَ وَالزَّكَاةَ وَالْحَجَّ وَالصَّدَقَةَ كُلُّ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَكْثَرُهُمْ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ذِكْرًا

¹¹⁹ İbn Kesîr, III, 484 (Ahzâb Sûresi).

¹²⁰ Tirmizî, Tefsîru'l-Kur’ân, 33; Menâkıb, 31.

¹²¹ Müslim, İmân, 56; Tirmizî, İmân, 10; İbn Hanbel, I, 208.

¹²² İbn Hanbel, Müsned, IV, 233; Ali el-Müttakî, I, 41.

¹²³ İbn Hanbel, age. Şuayb Arnavud tahkikli baskı, XXIX, 583.

Sehl İbn Muâz'ın babasından, Onun da Rasûlullah (s.a.)'tan yaptığı rivâyete göre, bir adam Hz. Peygamber (s.a.)'e: "Allah yolunda savaşa gidenler arasında en büyük mükâfâtı elde eden hangisidir?" diye sordu. Peygamber (s.a.): "Allah (c.c.)'ı en çok zikreden" buyurdu. Adam: "oruç tutunlar içinde hangisi en çok sevâba nâil olur" diye sordu. Hz. peygamber: "Allah (c.c.)'ı en çok zikreden" cevabını verdi. Adam daha sonra aynı soruyu namaz kılan, zekât ve sadaka veren, hacca giden kimseler için sordu. Rasûlullah (s.a.) her seferinde: "Allah (c.c.)'ı en çok zikreden" diyerek aynı cevabı verdi.¹²⁴

İsnâdı, senedde geçen Zebbân İbn Fâid'in¹²⁵ ve İbn Lehîa'nın zayıf olması¹²⁶ sebebiyle zayıftır.

65. Hadis IV / 423

...قال " ادعوه وخيروه، فغن اختاركم فهو لكم، وإن اختارني فو الله ما أنا بالذي أختار على من اختارني أحداً " . قالوا: قد زدتنا على النصف وأحسننت. فدعاه رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال: " هل تعرف

هؤلاء " ؟ قال: نعم، هذا أبي وهذا عمي. قال: " فأنا من قد عرفت ورأيت صحبتي لك، فاخترني أو اخترهما " . قال: ما أريدهما، وما أنا بالذي أختار عليك أحداً، أنت مني مكان الأب والعم. فقالوا: ويحك يا زيد، أختار العبودية على الحرية وعلى أبيك وأهل بيتك؟! قال: نعم، قد رأيت من هذا الرجل شيئاً، ما أنا بالذي أختار عليه أحداً أبداً. فلما رأى رسول الله صلى الله عليه وسلم ذلك أخرجته إلى الحجر، فقال: " يا من حضر، اشهدوا أن زيدا ابني، يرثني

Hz. Peygamber (s.a.) : "Çocuğa soracağım; sizinle mi gidecek, yoksa benimle mi kalacak, buna kendisi karar verecek. Fakat eğer benimle kalmayı tercih ederse, ben benimle kalmayı seçen birini geri göndermem." dedi. Onlar da: "Çok güzel, çocuğa sor" dediler. Hz. Peygamber (s.a.) Zeyd'i çağırdı ve: "Bu adamları tanıyor musun" diye sordu. Zeyd: "Evet, biri babam, biri de amcamdır." dedi. Hz. Peygamber (s.a.) : "Beni de, onları da tanıyorsun. Onlarla gitmek veya dilersen benimle kalmak hususunda serbestsin." dedi. Zeyd: "Seni bırakıp da başkasıyla gitmek istemiyorum. Sen beim için baba ve amca yerinesin" cevabını verdi. Babası ve amcası: "Yazık sana Zeyd, köleliği hürlüğe ve başkalarıyla kalmayı anne-babanı ve aileni bırakmaya tecih mi ediyorsun?" diye sordular. O: " Evet, bu adamda gördüğüm şeylerden sonra, dünyadaki hiçbir şeyi ona tercih edemem" dedi. Hz. Muhammed

¹²⁴ İbn Hanbel, III, 438; Heysemî, age., X, 74.

¹²⁵ İbn Hacer, Takrib, I, 257.

¹²⁶ İbn Hacer, age., I, 257.

(s.a) bu durumu görünce O'nu Ka'be'ye çıkardı ve: "Ey ahâlî! şahit olun. Şu andan itibaren Zeyd benim oğlumdur. bana varistir." diye ilan etti.¹²⁷

Hadis, tarih kitapları dışında sahih hadis kaynaklarında bulunamamıştır.

66. Hadis IV / 432

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « تَرُدُّ عَلَيَّ أُمَّتِي الْحَوْضَ وَأَنَا أَدُودُ النَّاسِ عَنْهُ كَمَا يَدُودُ الرَّجُلُ إِبِلَ الرَّجُلِ عَنْ إِبِلِهِ ». قَالُوا يَا نَبِيَّ اللَّهُ أَتَعْرِفُنَا قَالَ « نَعَمْ لَكُمْ سِيْمَا لَيْسَتْ لِأَحَدٍ غَيْرِكُمْ تَرُدُّونَ عَلَيَّ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ وَلْيَصِدَّنَّ عَنِّي طَائِفَةٌ مِنْكُمْ فَلَا يَصِلُونَ فَأَقُولُ يَا رَبِّ هُوَ لَاءٌ مِنْ أَصْحَابِي فَيُجِيبُنِي مَلَكٌ فَيَقُولُ وَهَلْ تَدْرِي مَا أُحَدِّثُوا بِعَدِّكَ » .

Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu rivâyet etti: «Ümmetim havza, benim yanıma gelecek. Ben de tıpkı bir adamın kendi develerinden başkasının develerini kovduğu gibi insanları havuzumdan kovacağım.» buyurdular. Ashab: «Ya Nebiyallah! Sen bizi taniyabilecekmisin?» dediler. «Evet, sizin başka hiç kimsede bulunmayan bir simânız olacak, benim yanıma abdest eserinden organlarınız nurlu olarak geleceksiniz. Ama sizden bir taife benim yanıma gelmekten mutlaka men edilecek ve gelemeyecekler. Ben: Yâ Rabbi! Bunlar benim ashabımdandır, diyeceğim bana bir melek cevap verecek : «Onların senden sonra ne (bid'at) ler çıkardıklarını biliyor musun?» diyecek.»¹²⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

67. Hadis IV / 437

عَنْ عَمْرٍو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « لَا طَلَّاقَ إِلَّا فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا عِتْقَ إِلَّا فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا بَيْعَ إِلَّا فِيمَا تَمْلِكُ ». زَادَ ابْنُ الصَّبَّاحِ « وَلَا وَقَاءَ نَذْرٍ إِلَّا فِيمَا تَمْلِكُ » .

Amr b. Şuayb babasından O da dedesinden rivâyet etti ki: Peygamber (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Evlenmediğin bir kadını boşaman sahih değildir. Malik olmadığın bir köleyi azat etmen (sahih) olmaz. Sahip olmadığın bir malı satman (câiz) değildir" İbnü's-Sabbâh (bu rivâyete sununda) ilave etti: "Sahip olmadığın bir şeyde (yaptığın) bir nezri yerine getirmen gerekmez."¹²⁹

¹²⁷ İbnü'l-Esir, age., II, 282; İbn Hacer, *İsâbe*, II, 599.

¹²⁸ Buhârî, Rikâk, 45; Müslim, Tahâre, 37.

¹²⁹ Tirmizî, Talak, 6; İbn Hanbel, II, 190; Ebû Dâvûd, Talak, 7; Muvatta, Buyû', 40.

İsnadı, hasen derecesindedir. Senedde geçen Hüseyim İbn Beşîr'in tedlîsi çoktur ve bazen irsâl yaptığı tespit edilmiştir.¹³⁰ Ayrıca râvîlerden Âmir İbn Abdilvehhâb el-Ahvel itibar için alınabilecek seviyede hata yapan bir kişidir.¹³¹

68. Hadis IV / 437

وَقَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا فَمَتَّعُوهُنَّ وَسَرَحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا) . وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ جَعَلَ اللَّهُ الطَّلَاقَ بَعْدَ النِّكَاحِ ... عَمْرُو بْنُ هَرَمٍ وَالشَّعْبِيُّ أَنَّهَا لَا تَطْلُقُ .

Yüce Allah'ın şu kavli: "Ey îmân edenler, mü'min kadınları nikahlayıp da sonra kendilerine dokunmadan, onları boşadığınız zaman sizin için üzerlerine sayacağınız bir iddet yoktur. O sûrette onları fâidelendirip, kendilerini güzel bir şekilde saliverin."¹³² Üzerine İbn Abbâs da: Allah talâkı nikâhtan sonra kıldı, demiştir. ...eş-Şa'bî ve Amr İbn Herim'den rivâyet olunuyor ki, nikâhtan önce kadın boş olmaz.¹³³

Hadis bu senedle sahihtir.

69. Hadis IV / 444

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَأْذِنُنَا إِذَا كَانَ فِي يَوْمِ الْمَرْأَةِ مِنَّا بَعْدَ مَا نَزَلَتْ (تُرْجَى مِنْ نِسَاءٍ مِنْهُنَّ وَتُؤْوَى إِلَيْكَ مِنْ نِسَاءٍ) .

Âişe (r.a.) demiştir ki: "Onlardan dilediğini geri bırakır, dilediğini de yanında barındırırın" âyet-i kerîmesi indikten sonra Rasûlullah (s.a.) birimizin nöbet günü gelirse, ondan izin isterdi."¹³⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

¹³⁰ İbn Hacer, *Takrîb*, II, 320.

¹³¹ İbn Hacer, *age.*, I, 389.

¹³² Ahzâb Sûresi, 33 / 49.

¹³³ Buhârî, Talak, 9; İbn Mâce, Talak, 17; Tirmizî, Talak ve Liân, 6.

¹³⁴ Buhârî, Tefsir, (Ahzâb) 7; Müslim, Talak, 23.

70. Hadis IV / 444

عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ : { قَالَتْ عَائِشَةُ : يَا ابْنَ أَخْتِي كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُفْضَلُ بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْقَسَمِ مِنْ مَكْتَبِهِ عِنْدَهَا ، وَكَانَ قَلَّ يَوْمٌ إِلَّا وَهُوَ يَطُوفُ عَلَيْنَا جَمِيعًا فَيَدْتُو مِنْ كُلِّ امْرَأَةٍ مِنْ غَيْرِ مَسِيَسٍ حَتَّى يَبْلُغَ إِلَى الَّتِي هُوَ يَوْمَهَا فَيَبِيتُ عِنْدَهَا

Urve bin Zübeyr Hz. Âişe (r.a.)'nin şöyle dediğini rivâyet ediyor: "Ey kardeşim, Peygamber (s.a.) bizim sıramız konusunda hiçbirimizi diğerimize tercih etmezdi. Gerçi hanımlarının hepsini birden ziyaret etmediği günler vâki' idi, fakat hanımlarından ancak sırası gelene dokunurdu." ¹³⁵

Elbâni, hadise sahih demiştir. ¹³⁶

71. Hadis IV / 444

قَالَتْ عَائِشَةُ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - لَمَّا تَقَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَدَّ وَجَعَهُ اسْتَأْذَنَ أَرْوَاجَهُ أَنْ يَمْرَضَ فِي بَيْتِي ، فَأُذِنَ لَهُ

Âişe (r.a.) şöyle demiştir: Peygamber (s.a) hastalığı ağırlaşıp ızdırâbı şiddetlendiği zaman, benim odamda bakılıp tedâvi edilmek hususunda hanımlarından izin istedi. Hanımları da ona (s.a.) izin verdiler. ¹³⁷

Hadis bu senedle sahihtir.

72. Hadis IV / 447

أَنَّ أَنَسًا قَالَ أَنَا أَعْلَمُ النَّاسَ بِالْحِجَابِ كَانَ أَبِي بْنُ كَعْبٍ يَسْأَلُنِي عَنْهُ ، أَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرُوسًا بِزَيْنَبَ ابْنَةَ جَحْشٍ وَكَانَ تَزَوَّجَهَا بِالْمَدِينَةِ ، فَدَعَا النَّاسَ لِلطَّعَامِ بَعْدَ ارْتِفَاعِ النَّهَارِ ، فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَلَسَ مَعَهُ رَجَالٌ بَعْدَ مَا قَامَ الْقَوْمُ ، حَتَّى قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَشَى وَمَشَيْتُ مَعَهُ ، حَتَّى بَلَغَ بَابَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ ، ثُمَّ ظَنَّ أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعْتُ مَعَهُ ، فَإِذَا هُمْ جُلُوسٌ مَكَانَهُمْ ، فَرَجَعْتُ مَعَهُ التَّانِيَةَ ، حَتَّى بَلَغَ بَابَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَرَجَعْتُ مَعَهُ ، فَإِذَا هُمْ قَامُوا ، فَضْرَبَ بَيْتِي وَبَيْتَهُ سِثْرًا ، وَأَنْزَلَ الْحِجَابَ .

¹³⁵ Ebû Dâvûd, Nikâh, 37-38; Cassâs, V, 240.

¹³⁶ Ebû Dâvûd, *Sünen*, thk., thr., Elbâni, VI, 352.

¹³⁷ Buhârî, Hibe, 14; Ezan, 39; Müslim, Salât, 92.

Enes İbn Mâlik (r.a.) şöyle demiştir: Ben Hicâb emrinin inişini herkesten iyi bilirim. Ubeyy ibn Ka'b bile bunu bana sorar idi. (Bu şöyle olmuştu:) Rasûlullah (s.a.), Zeyneb bintu Cahş ile evlendiği gün ki onunla evlenmesi Medîne'de olmuştu; güneş yükseldikten sonra insanları yemeğe da'vet etti. Yemekten sonra Rasûlullah (s.a.) oturdu. Da'vetililer de kalkıp gittikten sonra, bazı kimseler gitmeyip Rasûlullah (s.a.)'ın yanında oturdular. Nihayet Rasûlullah (s.a.) kalkıp yürüdü. Ben de beraberinde yürüdüm. Âişe (r.a.)'nin oda kapısına kadar ulaştı. Sonra bu oturan kimselerin çıkıp gittiklerini sanarak geri döndü. Ben de beraberinde döndüm. Geldiğimizde bu misâfirlerin hâlâ yerlerinde oturduklarını gördük. Rasûlullah (s.a.) ikinci defa geri döndü. Ben de beraberinde döndüm. Yine Âişe (r.a.)'nin odasının kapısı önüne erişti. Sonra onların çıkıp gittiklerini sanarak geri döndü. Ben de beraberinde döndüm. Bu sefer onların kalkıp gittiklerini gördük. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) benimle kendi arasına bir perde gerdi. Bu sırada hicâb emri indirildi.¹³⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

73. Hadis IV / 448

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، يَدْخُلُ عَلَيْكَ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ ، فَلَوْ أَمَرْتَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْحِجَابِ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ الْحِجَابِ .

Enes ibn Mâlik (r.a.), Ömer İbnü'l-Hattâb (r.a.)'ın şöyle dediğini rivâyet etti: Ben: Yâ Rasûlallah! Senin yanına hayırlı hayırsız kimseler giriyor, mü'minlerin analarına örtünmelerini emretsen! dedim. Bu dileğim üzerine Allah (c.c.), hicâb ayetini indirdi.¹³⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

74. Hadis IV / 452

عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى قَالَ لَقِينِي كَعْبُ بْنُ عُجْرَةَ فَقَالَ أَلَا أُهْدِي لَكَ هَدِيَّةً ، إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَلَيْنَا فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَلِمْنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ عَلَيْكَ ، فَكَيْفَ نُصَلِّيْ عَلَيْكَ قَالَ « فَقُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ » .

¹³⁸ Buhârî, Et'ime, 59; Tefsir, (Ahzâb) 8; Müslim, Nikâh, 89.

¹³⁹ Buhârî, Tefsir, (Ahzâb) 8; İbn Hanbel, I, 37.

Abdurrahmân b. Ebi Leylâ anlatıyor: Ka'b b. Ucre ile karşılaştık. 'Sana bir hediye vereyim mi?' dedi. Tam bu sırada Peygamber Efendimiz (s.a.) çıkageldi. Dedik ki: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Sana nasıl selam vereceğimizi öğrendik, fakat (gıyabında) nasıl salât ve ta'zîm edeceğimizi bilmiyoruz." Allah'ın Rasûlü (s.a.) bize, "Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin. Kemâ salleyte alâ âli İbrâhîme inneke Hamîdun Mecîd. Allahümme bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin. Kemâ bârakte alâ İbrâhîme inneke Hamîdun Mecîd. Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in yakınlarına, İbrâhîm'in yakınlarına merhamet etiğın gibi merhamet et. Şüphesiz, Senin hamd ve şerefının sınırı yoktur. Allahım! Muhammed'e ve Muhammed'in yakınlarına, İbrahim'in yakınlarına bereket ihşan ettiğın gibi bereket ihşan eyle! Şüphesiz ki, Senin hamd ve şerefının sınırı yoktur." buyurdu.¹⁴⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

75. Hadis IV / 452

أَخْبَرَنِي أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ أَنَّهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ نُصَلِّيَ عَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَدُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَدُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

Ebû Humeyd es-Sâidî (r.a.)'den (Sahâbîler) dediler ki: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Sana nasıl salavât getireceğiz?' Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "(Bana salât getireceğinizde) şöyle deyin: 'Allahümme salli alâ Muhammedin ve ezvâcihî ve zürriyyâtihi kemâ salleyte alâ İbrâhîme, İnneke hamîdün mecîd, ve barik alâ Muhammedin ve alâ ehli beytihi ve ezvâcihî ve zürriyyâtihi kemâ bârakte alâ Âli İbrâhîme, İnneke hamîdün mecîd.'"¹⁴¹

Hadis bu senedle sahihtir.

76. Hadis IV / 452

أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيَّ قَالَ : أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَجَلَسَ مَعَنَا فِي مَجْلِسِ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ ، فَقَالَ لَهُ بَشِيرُ بْنُ سَعْدٍ وَهُوَ أَبُو التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ : أَمَرْنَا اللَّهُ أَنْ نُصَلِّيَ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَكَيْفَ نُصَلِّيَ عَلَيْكَ؟ قَالَ : فَصَمَتَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- حَتَّى تَمَنَّيْنَا أَنَّهُ لَمْ يَسْأَلْهُ ثُمَّ قَالَ : «

¹⁴⁰ Buhârî, Daavât, 32; Müslim, Salât, 66.

¹⁴¹ Buhârî, Daavât, 33; Müslim, Salât, 69.

قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ
كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ، وَالسَّلَامُ كَمَا قَدْ عَلِمْتُمْ .»

Ebû Mes'ûd el-Ensârî şöyle demiş: Rasûlullah (s.a.) (bir gün) yanımıza gelmiş ve bizimle beraber Sa'd b. Ubâde'nin meclisinde oturmuştu. Derken Beşîr b. Sa'd -ki O, Ebû'n-Nu'mân b. Beşîr'dir- O'na; "Allah bize, sana salât getirmemizi emretti, ya Rasûlallah. Peki, sana nasıl salât getireceğiz?" diye sormuştu. (Ebû Mes'ûd) dedi ki, bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) o kadar sustu ki, biz, keşke O (bunu) O'na sormasaydı diye temennî etmiştik. Sonunda (Rasûlullah) şöyle buyurmuştu: "Şöyle deyin: Allâhümme salli Alâ Muhammedin ve Alâ Âli Muhammedin Kemâ Salleyte Alâ İbrâhîme. Ve Bârik Alâ Muhammedin ve Alâ Âli Muhammedin Kemâ Bârekte. Alâ İbrâhîme fil'âlemin. İnneke Hamîdun Mecîd. Selâm getirme ise bildiğiniz (veya "size öğretildiği") gibidir.¹⁴²

Hadis bu senedle sahihtir.

77. Hadis IV / 452

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا السَّلَامُ عَلَيْكَ ، فَكَيْفَ نُصَلِّي قَالَ « قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى
مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى
إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ .»

Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.) şöyle demiştir: Biz: Yâ Rasûlallah! Şu Senin üzerine okunacak selâmdır (biz onu biliyoruz), fakat biz Senin üzerine nasıl salât edeceğiz? diye sorduk. Rasûlullah (s.a.): "Allâhumme salli alâ Muhammedin abdike ve Rasûlike, kemâ salleyte alâ İbrâhîme. Ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin, kemâ bârekte alâ İbrâhîme ve âli İbrâhîm. (Yâ Allah, Sen'in kulun ve Rasûlün olan Muhammed'e, İbrahim'in âline salât ettiğin gibi salât eyle! Ve Muhammed'le Muhammed'in âline, İbrâhîm ile İbrâhîm'in âline bereketler ihsan ettiğin gibi bereket ihsan eyle!) deyiniz" buyurdu.¹⁴³

Hadis bu senedle sahihtir.

¹⁴² Müslim, Salât, 65; Ebû Dâvûd, Salât, 178; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 33; Nesâî, Sehih, 49; Dârimî, Salât, 85.

¹⁴³ Buhârî, Daavât, 32; İbn Mâce, İkâmetu's-Salât, 25; İbn Hanbel, III, 47.

78. Hadis IV / 452

عَنْ بُرَيْدَةَ الْخُزَاعِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَلِمْنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ عَلَيْكَ فَكَيْفَ نُصَلِّيَ عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَرَحْمَتِكَ وَبَرَكَاتِكَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا جَعَلْتَهَا عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

Büreyde el-Huzâî (r.a.) dedi ki: “Ey Allah'ın Rasûlü! Sana nasıl selâm vereceğimizi öğrendik (teşehhüdde bunu belirttin), Sana nasıl salavât getireceğiz?” Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: (Bana salavât getireceğinizde) şöyle deyin: “Allah'ım salavâtlarını (övgülerini) rahmet ve bereketlerini Hz Muhammed'e onun ehl-i beytine, ümmetine kıl, tıpkı Hz İbrahim'e ve onun ehl-i beytine, ümmetine kıldığın gibi. Şüphesiz sen övülen ve şerefli, azametli olansın.”¹⁴⁴

Hadisin isnâdı, Ebû Dâvûd el-A'mâ (Nefî' ibn el-Hâris) metrûku'l-hadis bir kişi olduğu için zayıftır.¹⁴⁵ İbn Maîn de ona yalancı demiştir.¹⁴⁶

79. Hadis IV / 452

عن أبي هريرة : أن رسول الله صلى الله عليه وسلم سئل كيف نصلي عليك يا رسول الله ! ؟ قال : 'قولوا : اللهم ! صل على محمد وعلى آل محمد ، وبارك على محمد وعلى آل محمد ، كما صليت وباركت على إبراهيم وآل إبراهيم ، إنك حميد مجيد

"Nasıl salât edeceğiz Yâ Rasûlallah! sorusuna Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle dediğini rivâyet etti: “Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin ve barik alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin kemâ salleyte ve bârekte alâ İbrahime ve alâ âl-i İbrahim fi'l-âlemin. İnneke Hamîdün Mecîd, diye cevap verdi”¹⁴⁷

Bu hadisin tahrîci yapılamamıştır.

¹⁴⁴ İbn Hanbel, V, 353; İbn Cerîr, X, 31.

¹⁴⁵ İbn Hanbel, XXXVIII, 92.

¹⁴⁶ İbn Hacer, age., II, 306.

¹⁴⁷ Nesâî, Sünen, VI, 17.

80. Hadis IV / 455

عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ يُحَدِّثُ قَالَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً لَمْ تَزَلْ الْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَيَّ مَا صَلَّى عَلَيَّ..

Âmir b. Rebâ'nın anlattığına göre Hz. Peygamber (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Melekler, bana derûd gönderen kimseye, o böyle yaptığı sürece salât gönderirler..."¹⁴⁸

İsnadı, hasendir.¹⁴⁹ Senedde geçen Âsım İbn Ubeydillah kendine itibar edilecek derecede zayıf bir kişi olduğundan¹⁵⁰ hasen kabul edilmiştir.

81. Hadis IV / 455

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَدِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَدِّنُ ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا

Abdullah b. Amr (r.a.) Peygamber (s.a.)'in şöyle buyurduğunu işitti: "Müezzini ezan okurken işittiğinizde onun söylediklerini aynen söyleyiniz. Sonra bana salâvat getiriniz. Kim bana bir kere salâvât getirirse Allah o kimseye on kere rahmet eder."¹⁵¹

Hadis sahihtir.

82. Hadis IV / 455

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « أَوْلَى النَّاسِ بِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً » .

Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Kıyamet günü insanların bana en yakın olacak olanı, bana en çok salâvât getirenidir."¹⁵²

¹⁴⁸ İbn Hanbel, III, 445.

¹⁴⁹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavut tahkikli baskı, XXIV, 451.

¹⁵⁰ İbn Hacer, age., I, 384.

¹⁵¹ Buhârî, Edebül-Müfred, 224; Müslim, Salât, 11.

¹⁵² Tirmizî, Vitr, 21.

İsnâdı, senedde geçen Musa İbn Yakub ez-Zem'î'nin seyyü'l-hıfz¹⁵³ ve Abdullah İbn Keysân'ın da zaîfü'l-hadîs olduğundan¹⁵⁴ zayıftır.¹⁵⁵

83. Hadis IV / 455

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « الْبَخِيلُ الَّذِي مَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ »

Ali b. Ebî Tâlib (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: “Cimri o kimsedir ki yanında ismim anılır fakat bana salâvât getirmez.”¹⁵⁶

İsnâdı kavîdir, ricâli sikadır.¹⁵⁷ Hâkim hadise sahih demiştir. Zehebî de onu onaylamışlardır.¹⁵⁸

84. Hadis IV / 456

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « أَنْدُرُونَ مَا الْغَيْبَةُ ». قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ . قَالَ « ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ ». قِيلَ أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ قَالَ « إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَابْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهَّتَهُ » .

Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle sorduğunu rivâyet etti: «Gıybet nedir bilir misiniz?» Ashâb : “Allah ve Rasûlü daha iyi bilir” demişler. O da: “Kardeşini hoşlanmadığı bir şeyle anmandır.” Buyurmuştur. “Yâ kardeşimde benim söylediğim bulunursa, ne buyurursun?” denildiğinde ise: “Söylediğin onda varsa, onun gıybetini ettin demektir. Eğer onda yoksa, ona iftirâ etmiş olursun.” buyurmuşlar.¹⁵⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

¹⁵³ İbn Hacer, *Takrîb*, II, 289.

¹⁵⁴ İbn Hacer, *Tehzîb*, V, 371.

¹⁵⁵ Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, II, 36.

¹⁵⁶ Tirmizî, Daavât, 100; İbn Hanbel, I, 201.

¹⁵⁷ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavut thk. baskı, III, 258.

¹⁵⁸ Hâkim, age., I, 549.

¹⁵⁹ Müslim, Birr ve Sıla, 70; Ebû Dâvûd, Edeb, 35; Tirmizî, Birr ve Sıla, 23; İbn Hanbel, II, 384.

85. Hadis IV / 465

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ قَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِسْمَةً ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ وَاللَّهِ مَا أَرَادَ مُحَمَّدٌ بِهَذَا وَجْهَ اللَّهِ . فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ ، فَنَمَعَرَ وَجْهَهُ وَقَالَ « رَجِمَ اللَّهُ مُوسَى ، لَقَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرِ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ » .

Abdullah İbn Mes'ûd (r.a.) şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.) -Huneyn günü sonunda-ganimet mallarını taksîm etmişti (ve kalbleri İslâm'a alıştıran bazı kimselere fazla vermişti). (Bundaki gâyeyi anlamayan) Ensâr'dan bir kimse: “Vallâhi Muhammed bu taksimle Allah rızâsını kasetmedi,” dedi. Ben de Rasûlullah (s.a.)'a geldim ve onun bu sözünü kendisine haber verdim. Rasûlullah (s.a.)'ın yüzünün rengi değişti ve: "Allah Mûsâ'ya rahmet etsin! Vallâhi o bundan daha çok eziyet gördü de sabretti" buyurdu.¹⁶⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

86. Hadis IV / 469

عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ قَاعَدْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ خَمْسَ سِنِينَ فَسَمِعْتُهُ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ تَسُوسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ كُلَّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ وَإِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي وَسَتَكُونُ خُلَفَاءُ فَتَكْفُرُ » . قَالُوا فَمَا تَأْمُرُنَا قَالَ « فُوا بِبَيْعَةِ الْأَوَّلِ فَالْأَوَّلِ وَأَعْطُوهُمْ حَقَّهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ سَائِلُهُمْ عَمَّا اسْتَرَعَاهُمْ » .

Ebû Hâzim şöyle rivâyet etti. (Demiş ki): Ebû Hureyre ile beş sene oturup kalktım. Ve onu Peygamber (s.a.)'den hadis rivâyet ederken dinledim. Şöyle buyurmuşlar : «Benî İsrâili peygamberler idâre ederdi. Bir peygamber vefât etti mi yerine (başka) bir peygamber geçerdi. Şu muhakkaktır ki, benden sonra peygamber yoktur. Ama halifeler gelecek hem de çok olacaklardır. Ashâb: O halde bize ne emredersin? demişler. «Birinciye ve ondan sonra gelene (sıra ile) yaptığınız bey'atı tutun! Onlara haklarını verin! Çünkü Allah raiyyeye yaptıklarından dolayı onlara suâl soracaktır!» buyurmuş.¹⁶¹

Hadis bu senedle sahihtir.

¹⁶⁰ Buhârî, Edeb, 53; Daavât, 19; Müslim, Zekât, 140.

¹⁶¹ Buhârî, Ehâdîsü'l-Enbiyâ, 50; Müslim, İmâre, 44.

87. Hadis IV / 469

عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « مَثَلِي فِي النَّبِيِّينَ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى دَارًا فَأَحْسَنَهَا وَأَكْمَلَهَا وَأَجْمَلَهَا وَتَرَكَ مِنْهَا مَوْضِعَ لَبْنَةٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِالْبِنَاءِ وَيَعْجَبُونَ مِنْهُ وَيَقُولُونَ لَوْ تَمَّ مَوْضِعُ تِلْكَ اللَّبْنَةِ وَأَنَا فِي النَّبِيِّينَ مَوْضِعُ تِلْكَ اللَّبْنَةِ »

Übey b. Ka'b (r.a.)'tan rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Peygamberler içinde benim örneğim bir ev inşa edip onu en iyi şekilde yapıp bir tuğla yeri eksik bırakan kimsenin durumu gibidir. İnsanlar bu binanın çevresinde dolaşırlar ve ona hayran olurlar ve o tuğlanın yeri de yapılmış olsaydı derler. İşte Peygamberler içinde benim yerim o tuğlanın yeri gibidir.”¹⁶²

Hadis bu senedle sahihtir.

88. Hadis IV / 470

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « فَضَّلْتُ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ بِسِتِّ أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَأُحِلَّتْ لِي الْعَنَائِمُ وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ طَهُورًا وَمَسْجِدًا وَأُرْسِلْتُ إِلَى الْخَلْقِ كَافَّةً وَخُتِمَ بِي النَّبِيُّونَ » .

Ebû Hureyre (r.a.), Allah Rasûlü (s.a.)'nün şöyle buyurduğunu rivâyet etti: «Ben şu altı şeyle diğer Peygamberlere üstün kıldım: 1) Bana Cevâmiü'l-Kelim (Ciltlere sığmayacak mânâları üç beş kelimeyle ifâde etme yeteneği) verildi. 2) (Düşmanlarımla kalplerine) korku salınmak suretiyle ilâhî yardıma mazhar kıldım. 3) Bana ganîmetler helâl kıldı. 4) Benim için toprak temiz bir madde ve mescit sayıldı. 5) Ben bütün mahlûkâta Peygamber olarak gönderildim. 6) Peygamberler silsilesi benimle son buldu.¹⁶³

Hadis bu senedle sahihtir.

89. Hadis IV / 470

أَنْسُ بِنُ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّ الرِّسَالَةَ وَالنُّبُوَّةَ قَدْ انْقَطَعَتْ فَلَا رَسُولَ بَعْدِي وَلَا نَبِيَّ »

¹⁶² Buhârî, Menâkıb, 18; Müslim, Fadâil, 20.

¹⁶³ Müslim, Mesâcid ve Mevziu's Salât, 5; Tirmizî, Siyer, 5; İbn Hanbel, II, 412.

Enes b. Mâlik (r.a.)’ten rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Risâlet ve nübüvvet sona ermiştir. Benden sonra ne Rasûl ne de Nebî gelmeyecektir.”¹⁶⁴

Hadis sahihtir.

90. Hadis IV / 470

جَبَّيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّ لِي أَسْمَاءً أَنَا مُحَمَّدٌ وَأَنَا أَحْمَدُ وَأَنَا الْمَاحِي الَّذِي يَمْحُو اللَّهُ بِي الْكُفْرَ وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَيَّ قَدَمِي وَأَنَا الْعَاقِبُ الَّذِي لَيْسَ بَعْدِي نَبِيٌّ » .

Cübeyr b. Mut’îm (r.a.)’in rivâyetine göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: Benim isimlerim vardır: “Ben Muhammed’im, övülmüş birisiyim; Ben Ahmed’im, en övülen kimseyim: Ben Mâhî’yim, Allah benimle küfrü imhâ edecektir: Ben Hâşirim, insanlar benden sonra haşredileceklerdir; Ben Âkib, sonuncuyum, benden sonra peygamber gelmeyecektir.”¹⁶⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

91. Hadis IV / 470

عَنْ أَبِي أَمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ قَالَ خَطَبْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ أَكْثَرَ خُطْبَيْهِ حَدِيثًا حَدَّثَنَا عَنْ الدَّجَالِ وَحَدَّثَنَا فَكَانَ مِنْ قَوْلِهِ أَنْ قَالَ « إِنَّهُ لَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ مُنْذُ ذَرَأَ اللَّهُ ذُرِّيَّةَ آدَمَ أَعْظَمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ وَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا حَدَرَ أُمَّتَهُ الدَّجَالَ وَأَنَا آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ وَأَنْتُمْ آخِرُ الْأُمَمِ وَهُوَ خَارِجٌ فِيكُمْ لَا مَحَالَةَ

Ebû Ümâme el-Bâhilî (r.a.) şöyle rivâyet etti: Rasûlullah (s.a.) bir kere bize bir konuşma yaptı. Konuşmasının çoğunu bize Deccâl'i anlatan ve sakındıran bir buyruk teşkil etti: Allah (c.c.) Âdem (a.s.)’in zürriyetini yarattığından beri yeryüzünde Deccâl’in fitnesinden daha büyük bir fitne verilmedi ve Allah (c.c.)’ın gönderdiği her peygamber ümmetini muhakkak Deccâl’in fitnesinden sakındırdı. Ben peygamberlerin sonuncusuyum. Siz de ümmetlerin sonuncusunuz ve o (Deccâl) çare yok siz (in döneminiz)de çıkacaktır...¹⁶⁶

¹⁶⁴ Tirmizî, Rüyâ, 2; İbn Hanbel, III, 267.

¹⁶⁵ Buhârî, Menâkıb, 17; Müslim, Fadâil, 124.

¹⁶⁶ İbn Mâce, Fiten, 33; Hâkim, age., IV, 536.

Elbâni, hadise zayıf demiştir.¹⁶⁷

92. Hadis IV / 470

عبد الله بن عمرو يقول: خرج علينا رسول الله صلى الله عليه وسلم يوماً كالمودّع، فقال: "أنا محمد النبي الأمي -ثلاثاً- ولا نبي بعدي

Abdullah İbn Amr (r.a.) şöyle rivâyet etti: Bir gün Rasûlullah (s.a.) bize o vaziyette geldi ki âdetâ bize vedâ edecek. Sonra üç kez şöyle seslendi: "Ben Muhammed'im, ümmî peygamber, benden sonra hiç peygamber gelmeyecektir."¹⁶⁸

İsnâdı, senedde geçen İbn Lehîa'nın zayıf olmasından¹⁶⁹ dolayı zayıftır.

93. Hadis IV / 471

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « لَمْ يَبْقَ مِنَ النَّبِيِّ إِلَّا الْمُبَشِّرَاتُ » . قَالُوا وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ قَالَ « الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ » .

-...Ebû Hureyre (r.a.) şöyle demiştir: Ben Rasûlullah (s.a.)'tan işittim: "Mübeşşirâttan başka nübüvvetten birşey kalmadı" buyuruyordu. Sahâbîler: "Mübeşşirât nedir?" diye sordular. Rasûlullah (s.a.): "Sâlih ru'yâdır" buyurdu.¹⁷⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

94. Hadis IV / 471

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « لَوْ كَانَ بَعْدِي نَبِيٌّ لَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ » . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ مِشْرَحِ بْنِ هَاعَانَ .

Ukbe b. Âmir (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'in şöyle buyurduğunu rivâyet etti: "Benden sonra peygamber gelecek olsaydı, o Ömer b. Hattâb (r.a.) olurdu."¹⁷¹

¹⁶⁷ Elbânî, *Kıssatü'l-Mesîhi'd-Deccâl*, I,47.

¹⁶⁸ İbn Hanbel, II, 172; İbn Kesîr, III, 494.

¹⁶⁹ İbn Hacer, age., I, 444.

¹⁷⁰ Buhârî, Ta'bîr, 5; Müslim, Salât, 207.

¹⁷¹ Tirmizî, Menâkıb, 17; İbn Hanbel, IV, 154; Heysemî, age., IX, 68.

Bu hadisi sadece Mişrah b. Hâân rivâyetiyle bilmekteyiz.¹⁷² Bekr b. Amr el-Meâfirî¹⁷³ ve Mişrah b. Hâân hüsnü'l hadistir.¹⁷⁴ Yani, ancak î'tibâr için alınabildiğinden isnâdı hasendir.¹⁷⁵

95. Hadis IV / 471

عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ إِلَى تَبُوكَ ، وَاسْتَخْلَفَ عَلِيًّا فَقَالَ أَنْخَلِفْنِي فِي الصَّبِيَّانِ وَالنِّسَاءِ قَالَ « أَلَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَيْسَ نَبِيٌّ بَعْدِي » .

Mus'ab İbn Sa'd'dan; o da babası Sa'd ibn Ebî Vakkâs (r.a.)'tan tahdîs etti (o, şöyle demiştir): Rasûlullah (s.a.) Tebûk gazasına çıktı ve Ali (r.a.)'yi Medîne'de vekil bıraktı. Ali (r.a.): “Beni çocuklar ve kadınlar içinde vekil mi bırakıyorsun?” dedi. Rasûlullah (s.a.) ona hitâben: “Benim yanımda sen, Musa 'ya nisbetle Harun yerinde olmana râzı olmaz mısın? Ancak benden sonra peygamber yoktur" buyurdu.¹⁷⁶

Hadis bu senedle sahihtir.

96. Hadis IV / 471

عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُلْحَقَ قِبَاؤِلُ مِنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ وَحَتَّى يَعْبُدُوا الْأَوْثَانَ وَإِنَّهُ سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي ثَلَاثُونَ كَذَّابُونَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي »

Sevbân (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: “Ümmetimden bazı guruplar, müşriklere katılıp putlara tapmadıkça kıyâmet kopmayacaktır. Aynı zamanda ümmetimden otuz yalancı ortaya çıkacak ve her biri Peygamber olduğunu iddiâ edecektir. Hâlbuki ben Peygamberlerin sonuncusuyum benden sonra peygamber olmayacaktır.”¹⁷⁷

Hadis sahihtir.

¹⁷² Tirmizî, Menâkıb, 17.

¹⁷³ İbn Hacer, age., I, 106.

¹⁷⁴ İbn Hacer, age., II, 250.

¹⁷⁵ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, XXVIII, 624.

¹⁷⁶ Buhârî, Megâzî, 79; Müslim, Fadâilu's-Sahâbe, 31.

¹⁷⁷ İbn Mâce, Fiten, 9; Ebû Dâvûd, Fiten ve Melâhim, 1; Tirmizî, Fiten, 43; İbn Hanbel, II, 237.

97. Hadis IV / 472

فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ... لا نبي بعدي ولا أمة بعد أمتي

Rasûlullah (s.a.) buyurdu ki: "...Benden sonra peygamber yoktur, ümmetinden başka ümmet de yoktur."¹⁷⁸

Hadis, zayıftır.¹⁷⁹

98. Hadis IV / 472

عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَأَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْأَعْرَبِيِّ مَوْلَى الْجُهَيْنِيِّ وَكَانَا مِنْ أَصْحَابِ أَبِي هُرَيْرَةَ
أَنْهُمَا سَمِعَا أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ صَلَاةً فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا
سِوَاهُ مِنَ الْمَسَاجِدِ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ وَمَسْجِدُهُ آخِرُ
الْمَسَاجِدِ

Cühenîlerin azatlı kölelerinden ve Ebû Hureyre (r.a.)'nin de arkadaşlarından Ebû Seleme b. Abdurrahman ile Ebû Abdullah el-Eğarr (r.a.) Ebû Hureyre (r.a.)'den şöyle işittiklerini anlatıyorlar: "Rasûlullah (s.a.) mescidinde kılınan bir namaz; Mescid-i Harâm hâriç diğer mescidlerde kılınan namazlardan bin kat daha hayırlıdır. Çünkü Peygamber (s.a.), son peygamber (s.a.) olup, mescidi de mescidlerin sonucusudur."¹⁸⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

99. Hadis IV / 483

أَبَا هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لِيُوشِكَنَّ أَنْ
يَنْزَلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا عَدْلًا ، فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ ، وَيَقْتُلَ الْخَنزِيرَ ، وَيَضَعَ الْجِزْيَةَ ، وَيَفِيضَ الْمَالَ حَتَّى لَا
يَقْبَلَهُ أَحَدٌ ، حَتَّى تَكُونَ السَّجْدَةُ الْوَاحِدَةُ خَيْرًا مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا »

Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu nakletti: "Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, muhakkak Meryem oğlu İsa (a.s.)'nın sizin içinize adâletli bir hakem olarak inmesi yakındır. O zaman o, salibi kıracak, domuzu öldürecek, cizye vergisini

¹⁷⁸ İbn Kesîr, IV, 286.

¹⁷⁹ Beyhakî, Delâilü'n-Nübüvve, VII, 38.

¹⁸⁰ Müslim, Hac, 507; Nesâî, Mesâcid, 7.

kaldırarak, mal o kadar çoğalacak ki, hiçbir kimse mal kabul etmeyecek. Nihayet bir tek secde dünya ve dünyadaki herşey den daha hayırlı olacaktır".¹⁸¹

Hadis bu senedle sahihtir.

100. Hadis IV / 484

سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « لَا تَقُومُ السَّاعَةَ حَتَّى يَنْزَلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُفْصِلًا ، فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ ، وَيَقْتُلَ الْخَنزِيرَ ، وَيَضَعَ الْجَزْيَةَ ، وَيَفِيضَ الْمَالَ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ » .

Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'tan şöyle işittiğini rivâyet etti: "Meryem oğlu Îsâ sizin içinize, hükmünde âdil bir hâkim olarak inmedikçe, salîbi kırmadıkça, domuzu öldürmedikçe, cizye vergisini kaldırmadıkça ve mal hiçbir kimse kabul etmeyecek derecede dolup taşıncaya kadar kıyamet kopmaz."¹⁸²

Hadis bu senedle sahihtir.

101. Hadis IV / 484

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا نَزَلَ ابْنُ مَرْيَمَ فِيكُمْ وَإِمَامُكُمْ مِنْكُمْ » .

Ebû Hureyre (r.a.) şöyle demiş: Rasûlullâh (s.a.): "İmamınız sizden olduğu halde Meryem'in oğlu (s.a.) aranızda indiği vakit acaba sizin hâliniz nice olur?" buyurdular.¹⁸³

Hadis bu senedle sahihtir.

102. Hadis IV / 484

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْزِلُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ فَيَقْتُلُ الْخَنزِيرَ وَيَمْحُو الصَّلِيبَ وَتُجْمَعُ لَهُ الصَّلَاةُ وَيُعْطَى الْمَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَ وَيَضَعُ الْخَرَاجَ وَيَنْزِلُ الرُّوحَاءَ فَيَحُجُّ مِنْهَا أَوْ يَعْتَمِرُ أَوْ يَجْمَعُهُمَا

¹⁸¹ Buhârî, Ehâdîsü'l-Enbiyâ, 49; Müslim, Îmân, 243.

¹⁸² Buhârî, Mezâlim, 31; İbn Mâce, Fiten, 33.

¹⁸³ Buhârî, Ehâdîsü'l-Enbiyâ, 49; Müslim, Îmân, 244.

Ebu Hureyre (ra.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu nakletti: “Meryem oğlu Îsâ nüzûl edecek, haçı parçalayacak, domuzu öldürecek, onun için cemaatler namaz kılmak üzere bir araya gelecek ve halka öyle çok servet dağıtacak ki, halk artık doyup almayacak, haracı kaldıracak, Ravhâ mevkiinde konaklayacak ve buradan hacı yahut umreyi ya da her ikisini birden yapacak.”¹⁸⁴

İsnâdı, Müslim'in şartlarına göre sahihtir. Râvîleri Hanzala (İbn Ali el-Eslemî) dışında Buhârî ve Müslim'in sika dediği râvîlerdendir. Hanzala Müslim'in râvîlerindendir.¹⁸⁵

103. Hadis IV / 484

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ... فَإِذَا جَاءُوا الشَّامَ خَرَجَ فَبَيْنَمَا هُمْ يُعْدُونَ لِلْقِتَالِ يُسَوُّونَ الصُّفُوفَ إِذْ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَيَنْزِلُ عَيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ فَأَمَّهُمْ فَإِذَا رَأَهُ عَدُوُّ اللَّهِ ذَابَ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ فَلَوْ تَرَكَهُ لَأَنْدَابَ حَتَّى يَهْلِكَ وَلَكِنْ يَفْتُلُهُ اللَّهُ بِيَدِهِ فَيُرِيهِمْ دَمَهُ فِي حَرْبَتِهِ .

Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu nakletti: “... Şam'a geldikleri vakit ise Deccâl çıkacaktır. Gâzîler harbe hazırlanır, saflarını düzeltirlerken namaz ikâme olunacak ve Meryem'in oğlu Îsâ (a.s.) inerek onların yanına gitmek isteyecektir. Allah'ın düşmanı onu gördüğü vakit tuzun suda eridiği gibi eriyecektir. Onu bıraksa kendiliğinden helâk olacak, lâkin Allah (c.c.) onu Îsâ (a.s.)'nın yed-i kudretiyle tepeleyerek, kanını onlara, süngüsünde gösterecektir.”¹⁸⁶

Hadis bu senedle sahihtir.

104. Hadis IV / 484

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ نَبِيٌّ - يَعْنِي عَيْسَى - وَإِنَّهُ نَازِلٌ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَأَعْرِفُوهُ رَجُلٌ مَرْبُوعٌ إِلَى الْحُمْرَةِ وَالْبِيَاضِ بَيْنَ مُمَصَّرَتَيْنِ كَأَنَّ رَأْسَهُ يَقْطُرُ وَإِنْ لَمْ يُصْبِهِ بَلَلٌ فَيَقَاتِلُ النَّاسَ عَلَى الْإِسْلَامِ فَيَذُقُّ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلُ الْخَنْزِيرَ وَيَضَعُ الْجِزْيَةَ وَيُهْلِكُ اللَّهَ فِي زَمَانِهِ الْمِلَلُ كُلُّهَا إِلَّا الْإِسْلَامَ وَيُهْلِكُ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ فَيَمُوتُ فِي الْأَرْضِ أَرْبَعِينَ سَنَةً ثُمَّ يُتَوَفَّى فَيُصَلَّى عَلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ . »

¹⁸⁴ İbn Hanbel, II, 290.

¹⁸⁵ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, XIII, 281.

¹⁸⁶ Müslim, Fiten ve Eşrâtü's-Sâat, 34.

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre: Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Benimle onun (yani İsa (a.s.)'nin) arasında peygamber yoktur ve o mutlaka inecektir. Onu gördüğünüz zaman, tanıyınız; o, orta boylu, kırmızıya çalan beyaz benizli, bir adamdır. Sarımtırak renkte iki elbise içerisinde olacaktır. Başına bir ıslaklık değmese de (sanki yıkanmış gibi) damlalı olacaktır, (başından sular damlayacaktır) İslâm adına insanlarla savaştık, Haçı kırarak domuzu öldürecek ve cizyeyi kaldıracaktır. Onun zamanında Allah İslâmın dışındaki tüm dinleri iptal eder. İsa (a.s.), Mesih Deccâl'i öldürecek ve yeryüzünde kırk sene kalacaktır. Sonra vefât edecek ve müslümanlar namazını kılacaklardır.¹⁸⁷

Hadis bu senedle sahihtir. İncelediğimiz isnâdında inkıta vardır. Katâde'nin Abdurrahman İbn Âdem'den hadis işittiği sâbit değildir.¹⁸⁸

105. Hadis IV / 485

جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلِيَّ الْحَقَّ ظَاهِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ - قَالَ - فَيَنْزِلُ عَيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُولُ أَمِيرُهُمْ تَعَالَ صَلِّ لَنَا . فَيَقُولُ لَا . إِنَّ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ أَمْرَاءُ . تَكْرِمَةَ اللَّهِ هَذِهِ الْأُمَّةَ » .

Câbir b. Abdillâh (r.a.) dedi ki: Ben Peygamber (s.a.)'i: "Ümmetimden bir tâife hakka müzâhir olarak (tâ) kıyamete kadar çarpışmaya devam edecektir. Sonra Meryem'in oğlu İsa (a.s.) inecek ve müslümanların emîri ona: Gel bize namaz kıldır, diyecek, o da: Hayır, Allah'ın bu ümmete bir ikrâmı olmak üzere sizler birbirinize emirsiniz, diyecek." buyururken işittim.¹⁸⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

106. Hadis IV / 485

جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ:.... فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ انْدَنْ لِي فَأَقْتُلُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ يَكُنْ هُوَ فَلَسْتُ صَاحِبَهُ إِنَّمَا صَاحِبُهُ عَيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنْ لَا يَكُنْ هُوَ فَلَيْسَ لَكَ أَنْ تَقْتُلَ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْعَهْدِ قَالَ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُشْتَفِقًا أَنَّهُ الدَّجَالُ

¹⁸⁷ Ebû Dâvûd, Melâhim, 14; İbn Hanbel, II, 407, 437; İbn Ebî Şeybe, XV, 158.

¹⁸⁸ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XV, 398.

¹⁸⁹ Müslim, İmân, 247; İbn Hanbel, III, 385.

Câbir b. Abdillâh (İbn Sayyâd'ın hadisi ile ilgili olarak) şöyle rivâyet etti: "... Sonra Ömer İbnü'l-Hattâb (r.a.) şunları söyledi: "Ey Allah'ın Rasûlü (s.a.), izin ver onu öldüreyim." Rasûlullah (s.a.): "Eğer o Deccâl ile aynı şahıs ise onu öldüremezsin. Çünkü o Meryem oğlu İsâ (a.s.) tarafından öldürülecektir. Eğer o (Deccâl) değilse zimmîlerden birini öldürmeye hakkın yoktur." ¹⁹⁰

Müslim'in şartlarına göre sahihtir. ¹⁹¹

107. Hadis IV / 485

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ... ثُمَّ يَنْزِلُ عَيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ فَيُنَادِي مِنَ السَّحَرِ فَإِذَا هُمْ بِعَيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنُقَامُ الصَّلَاةَ فَيُقَالُ لَهُ تَقَدَّمَ يَا رُوحَ اللَّهِ فَيَقُولُ لِيَتَقَدَّمَ إِمَامُكُمْ فَلْيُصَلِّ بِكُمْ فَإِذَا صَلَّى صَلَاةَ الصُّبْحِ خَرَجُوا إِلَيْهِ قَالَ فَحِينَ يَرَى الْكُذَّابَ يَمَاتُ كَمَا يَمَاتُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ فَيَمْشِي إِلَيْهِ فَيَقْتُلُهُ حَتَّى إِنَّ الشَّجَرَةَ وَالْحَجَرَ يُنَادِي يَا رُوحَ اللَّهِ هَذَا يَهُودِيٌّ فَلَا يَتْرُكُ مِمَّنْ كَانَ يَتَّبَعُهُ أَحَدًا إِلَّا قَتَلَهُ

Câbir b. Abdillâh (r.a.)'tan rivâyete göre Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: ...Sonra tam o seher vakti sırasında Müslümanlar arasına Meryem oğlu İsâ (a.s.) inecektir... Sonra insanlar namaz için kalktıklarında kendisine: "Ey Allah'ın rûhu, öne geç ve bize namaz kıldır." Fakat O: "Hayır, sizin kendi önderiniz geçip namazı kıldırın" diyecektir. Sabah namazını edâ ettikten sonra Müslümanlar Deccâl ile savaşmaya çıkacaklardır." Buyurdu ki: "O yalancı İsâ (a.s.)'yı görünce tuzun suda eridiği gibi eriyecektir. Sonra İsâ (a.s.) ona doğru ilerleyecek ve onu katledecektir. Tâ ki ağaçlar ve taşlar: Ey Allah'ın rûhu! Arkamda bir Yahûdî gizleniyor, diye bağıracaklardır. Deccâl'e tâbî olanların hepsi öldürülecektir. ¹⁹²

Hadis, Müslim'in şartlarına göre sahihtir. ¹⁹³

108. Hadis IV / 485

عَنْ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ الْكِلَابِيِّ قَالَ ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

¹⁹⁰ İbn Hanbel, III, 368.

¹⁹¹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXIII, 214.

¹⁹² İbn Hanbel, III, 367; İbn Huzeyme, I, 102; Hâkim, IV, 530.

¹⁹³ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXIII, 212.

...إِذْ هَبَطَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِشَرْقَى دِمَشْقَ عِنْدَ الْمَنَارَةِ الْبَيْضَاءِ بَيْنَ مَهْرُودَتَيْنِ وَأَضِعَا يَدَيْهِ عَلَى
أَجْنِحَةِ مَلَكَئِنٍ إِذَا طَاطَأَ رَأْسَهُ قَطْرَ وَإِذَا رَفَعَهُ تَحَدَّرَ مِنْهُ جَمَانٌ كَالْوَلْوَلِ قَالَ وَلَا يَجِدُ رِيحَ نَفْسِهِ يَعْنِي أَحَدٌ إِلَّا
مَاتَ وَرِيحُ نَفْسِهِ مُنْتَهَى بَصَرِهِ قَالَ فَيَطْلُبُهُ حَتَّى يُدْرِكُهُ بَبَابٌ لُدٌّ فَيَقْتُلُهُ قَالَ فَيَلْبِثُ كَذَلِكَ مَا شَاءَ اللَّهُ .

Nevvâs b. Sem'ân el Kilâbî (r.a.)'den rivâyete göre: “Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur : ...Tam bu esnâda Meryem oğlu Îsâ (a.s.); Şam'ın doğusunda beyaz minarenin yanında iki güzel elbise içersinde ellerini iki meleğin kanatlarına koymuş olarak inecektir. Başını eğdiğinde başından damlayarak başını kaldırdığında ise başından gümüş suyu kadar berrak inci taneleri gibi su damlacıkları dökülecektir. Rasûlullah (s.a.) sözlerine şöyle devam etti: “Onun nefesinin rüzgârı kâfirlerden her isabet ettiği kimseyi öldürecektir. Onun nefesinin rüzgârı gözünün görebildiği yere kadar ulaşacaktır. Îsâ (a.s.); Deccâl'i arayarak ve onu Kudüs'ün yakınlarındaki Lûd kapısında ona ulaşarak onu öldürecektir. Sonra Allah'ın (c.c.) dilediği vakte kadar böylece devam edecektir...¹⁹⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

109. Hadis IV / 486

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَخْرُجُ الدَّجَالُ فِي أُمَّتِي فَيَمُكْتُ أَرْبَعِينَ لَيْلًا
أَدْرِي أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ أَرْبَعِينَ شَهْرًا أَوْ أَرْبَعِينَ عَامًا - فَيَبْعَثُ اللَّهُ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ كَأَنَّهُ عُرْوَةٌ بِنُ مَسْعُودٍ
فَيَطْلُبُهُ فَيُهْلِكُهُ ثُمَّ يَمُكْتُ النَّاسُ سَبْعَ سِنِينَ لَيْسَ بَيْنَ اثْنَيْنِ عَدَاوَةٌ

Abdullah b. Amr (r.a.)'ın rivâyetine göre Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: «Deccâl ümmetimin arasında çıkacak ve kırk (zaman) kalacaktır. (Kırk gün mü dedi, kırk ay mı, yoksa kırk sene mi bilemiyorum.) Derken Allah Meryem oğlu Îsâ'yı gönderecektir. O Urve b. Mes'ûd gibidir. Ve Deccâl'i arayıp helâk edecektir. Sonra insanlar yedi sene duracak; iki kişi arasında düşmanlık olmayacaktır...¹⁹⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

¹⁹⁴ Müslim, Fiten ve Eşrâtu's-Sâa, 110; Ebû Dâvûd, Melâhim, 14; Tirmizî, Fiten, 59.

¹⁹⁵ Müslim, Fiten ve Eşrâtu's-Sâa, 116; İbn Hanbel, II, 166.

110. Hadis IV / 486

عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ أَسِيدِ الْغِفَارِيِّ قَالَ اطَّلَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْنَا وَتَحَنُّنٌ نَتَذَكَّرُ فَقَالَ « مَا تَذَاكُرُونَ »
قَالُوا نَذَكُرُ السَّاعَةَ . قَالَ « إِنَّهَا لَنْ تَقُومَ حَتَّى تَرُونَ قَبْلَهَا عَشْرَ آيَاتٍ » . فَذَكَرَ الدُّخَانَ وَالذَّجَالَ وَالذَّابَّةَ
وَطُلُوعَ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا وَنُزُولَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَثَلَاثَةَ خُسُوفٍ
خَسَفَ بِالْمَشْرِقِ وَخَسَفَ بِالْمَغْرِبِ وَخَسَفَ بِجَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَآخِرُ ذَلِكَ نَارٌ تَخْرُجُ مِنَ الْيَمَنِ تَطْرُدُ النَّاسَ إِلَى
مَحْشَرِهِمْ .

Huzeyfe b. Esîd El-Gıfârî rivâyet etti ki: Biz müzakere ederken Peygamber (s.a.) yanımıza çıkageldi. Ve: «Neyi müzakere ediyorsunuz?» diye sordu. Ashâb: Kıyameti anıyoruz, dediler. «Siz ondan önce on alâmet görmedikçe, o kopmayacaktır.» buyurdu. Ve dumanı, Deccâl'i, dâbbeyi, güneşin battığı yerden doğuşunu, İsâ b. Meryem (a.s.)'in inişini, Ye'cûc ve Me'cûc'ü ve biri doğuda, biri batıda, biri de Arab yarımadasında olmak üzere üç yerin batacağını, bunların sonu Yemen'den çıkıp insanları haşrolunacakları yere kadar sürecek bir ateş olacağını anlattı.¹⁹⁶

Hadis bu senedle sahihtir.

111. Hadis IV / 486

عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « عَصَابَتَانِ مِنْ
أُمَّتِي أُحْرَزَهُمَا اللَّهُ مِنَ النَّارِ عَصَابَةٌ تَعْزُو الْهِنْدَ وَعَصَابَةٌ تَكُونُ مَعَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ » .

Rasûlullah (s.a.)'ın âzatlı kölesi Sevbân (r.a.)'dan rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Ümmetimden iki gurup vardır ki Allah onları Cehennem ateşinden korumuştur. Biri hind seferine katılıp savaşanlar diğeri de Meryem oğlu İsâ (a.s.) ile birlikte olanlardır.”¹⁹⁷

Hadis hasen mertebesindedir. İncelediğimiz rivâyet ise senedde geçen Bakıyye İbnu'l-Velîd'in zayıflığından, tedlîsinin çokluğundan¹⁹⁸ ve Ebû Bekr İbnu'l-Velîd ez-Zübeydî'nin bilinmemesinden¹⁹⁹ dolayı zayıftır.²⁰⁰

¹⁹⁶ Müslim, Fiten ve Eşrâtu's-Sâa, 39; Ebû Dâvûd, Melâhim, 12; Tirmizî, Fiten, 21.

¹⁹⁷ Nesâî, Cihâd, 41; İbn Hanbel, V, 279; Beyhakî, Sünen, IX, 295.

¹⁹⁸ İbn Hacer, age., I, 105.

¹⁹⁹ İbn Hacer, age., II, 400.

²⁰⁰ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı , XXXVII, 81.

112. Hadis IV / 486

حَدَّثَنَا مُجَمِّعُ بْنُ جَارِيَةَ الْأَنْصَارِيُّ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « يَقْتُلُ ابْنُ مَرْيَمَ الدَّجَالَ بِبَابِ لُدٍّ » .

Mücemmi' b. Cârîye el Ensârî (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle dediğini rivâyet etti: "Meryem oğlu İsâ, Deccâl'i "Bâb-ı Lûd" denilen yerde öldürecektir."²⁰¹

Hadis, sahîh ligayrihîdir. Senedde geçen Abdullah İbn Abdullah İbn Sa'lebe'nin asıl adı Ubeydullah İbn Abdillâh İbn Sa'lebe'dir.²⁰² İncelediğimiz bu metin ise Ubeydullah İbn Abdillâh İbn Sa'lebe'nin durumu bilinemediği için zayıftır.²⁰³

113. Hadis IV / 486

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ قَالَ خَطَبْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ أَكْثَرَ خُطْبَتِهِ حَدِيثَنَا عَنْ الدَّجَالِ وَحَدَرْنَا فَكَانَ مِنْ قَوْلِهِ أَنْ قَالَ ...

هُم يَوْمَئِذٍ قَلِيلٌ وَجُلُّهُمْ بَيْتُ الْمَقْدِسِ وَإِمَامُهُمْ رَجُلٌ صَالِحٌ فَبَيْنَمَا إِمَامُهُمْ قَدْ تَقَدَّمَ يُصَلِّي بِهِمُ الصُّبْحَ إِذْ نَزَلَ عَلَيْهِمْ عَيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ الصُّبْحَ فَرَجَعَ ذَلِكَ الْإِمَامُ يَنْكُصُ يَمْشِي الْقَهْقَرَى لِيَتَقَدَّمَ عَيْسَى بِالنَّاسِ فَيَضَعُ عَيْسَى يَدَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُ تَقَدَّمَ فَصَلِّ فَإِنَّهَا لَكَ أَقِيمَتْ . فَيُصَلِّي بِهِمْ إِمَامُهُمْ فَإِذَا انْصَرَفَ قَالَ عَيْسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ افْتَحُوا الْبَابَ . فَيُفْتَحُ وَوَرَاءَهُ الدَّجَالُ مَعَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ يَهُودِيٍّ كُلُّهُمْ دُو سَيْفٍ مُحَلَّى وَسَاجٍ فَإِذَا نَظَرَ إِلَيْهِ الدَّجَالُ ذَابَ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ وَيَنْطَلِقُ هَارِبًا وَيَقُولُ عَيْسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ لِي فِيكَ ضَرْبَةً لَنْ تَسْبِقَنِي بِهَا . فَيُذْرِكُهُ عِنْدَ بَابِ اللُّدِّ الشَّرْقِيِّ فَيَقْتُلُهُ فَيَهْزُمُ اللَّهُ الْيَهُودَ فَلَا يَبْقَى شَيْءٌ مِمَّا خَلَقَ اللَّهُ يَتَوَارَى بِهِ يَهُودِيٌّ إِلَّا أَنْطَقَ اللَّهُ ذَلِكَ الشَّيْءَ لَا حَجَرَ وَلَا شَجَرَ وَلَا حَائِطَ وَلَا دَابَّةَ - إِلَّا الْعَرَقَةَ فَإِنَّهَا مِنْ شَجَرِهِمْ لَا تَنْطِقُ - إِلَّا قَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ الْمُسْلِمِ هَذَا يَهُودِيٌّ فَنَعَالَ أَقْتُلُهُ « . وَتَمَلَأُ الْأَرْضُ مِنَ السَّلْمِ كَمَا يَمَلَأُ الْإِنَاءُ مِنَ الْمَاءِ ....

Ebû Ümâme Bâhilî (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın bir hutbesinde uzun uzun Deccâl'den bahsederken şöyle dediğini rivâyet etti: ...Tam (Salih bir adam) imamları (Mescid-i Aksâ'da) öne geçip onlara sabah namazını kıldıracağı sırada sabahleyin onların yanına İsâ b. Meryem (a.s.) inecektir. Bunun üzerine İsâ (a.s.)'nın öne geçip cemaate namaz kıldırması için imam

²⁰¹ Tirmizî, Fiten, 62; İbn Hanbel, III, 420.

²⁰² İbn Hacer, age., I, 534.

²⁰³ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXIV, 209.

geri geri yürümeye başlayacak. Fakat İsa (a.s.) elini onun omuzları arasına koyarak: “Öne geç de namaz kıldır. Çünkü kâmet senin için getirildi, diyecektir. Bunun üzerine imamları onlara namaz kıldırarak, sonra imam namazı bitirince İsa (a.s.): Kapıyı açınız, diyecek ve kapı açılacaktır. Kapının önünde Deccâl, beraberinde yetmiş bin Yahûdî olduğu halde bulunacaktır. Hepsi süslü kılıç kuşanmış, yeşil silah olacaktır. Deccâl, İsa (a.s.)'ya bakınca tuzun suda eridiği gibi eriyecek ve kaçmaya başlayacaktır. İsa (a.s.) da (ona): Sana öyle bir darbem vardır ki sen ondan kurtulamayacaksın, diyecek ve Lüdd'ün doğu kapısı yanında yetişip onu öldürecektir. Allah Yahûdîleri de hezimete uğratacaktır. Artık Allah'ın yarattığı yaratıklardan arkasında bir Yahudî'nin saklanıp da Allah'ın konuşurmayacağı hiç bir şey kalmayacaktır. "Ey Allah'ın Müslüman kulu! İşte bu bir Yahûdîdir. Gel de onu öldür" demeyen ne bir taş, ne bir ağaç, ne bir duvar ne de bir hayvan olacaktır. (Yalnız ğarkada ağacı bu hükmün dışındadır. Çünkü bu ağaç onların ağaçlarındanır, konuşmayacaktır.)... Kap su ile dolduğu gibi yeryüzü barışla dolacaktır.²⁰⁴

Elbâni, hadise zayıf demiştir.²⁰⁵

114. Hadis IV / 487

جَاءَ عُمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاصِ فَمَمْنَا إِلَيْهِ فَجَلَسْنَا فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ...
وَيَنْزِلُ عَيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ فَيَقُولُ لَهُ أَمِيرُهُمْ رُوحَ اللَّهِ تَقَدَّمَ صَلَّ فَيَقُولُ هَذِهِ الْأُمَّةُ
أَمْرَاءُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ فَيَقَدِّمُ أَمِيرُهُمْ فَيُصَلِّي فَإِذَا قَضَى صَلَاتَهُ أَخَذَ عَيْسَى حَرْبَتَهُ فَيَذْهَبُ نَحْوَ الدَّجَالِ
فَإِذَا رَأَهُ الدَّجَالُ ذَابَ كَمَا يَذُوبُ الرَّصَاصُ فَيَضَعُ حَرْبَتَهُ بَيْنَ تَنَدُّوتَيْهِ فَيَقْتُلُهُ وَيَهْزِمُ أَصْحَابَهُ فَلَيْسَ يَوْمَئِذٍ
شَيْءٌ يُؤَارِي مِنْهُمْ أَحَدًا حَتَّىٰ إِنَّ الشَّجَرَةَ لَتَقُولُ يَا مُؤْمِنُ هَذَا كَافِرٌ وَيَقُولُ الْحَجَرُ يَا مُؤْمِنُ هَذَا كَافِرٌ

Osman b. Ebi'l-Âs geldi, biz onun için kalktık, sonra oturduk. O dedi ki: Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle dediğini işittim: ...ve Meryem oğlu İsa (a.s.), sabah namazı vaktinde inecek, Müslümanların imamı Ona şöyle diyecek: “Ey Allah'ın rûhu! Öne geç, namazı kıldır.” O da şöyle cevaplayacak: “Bu ümmetin fertleri ancak birbirine imam olur.” Sonra mü'minlerin imamı öne geçip namazı kıldırarak, namaz bitince İsa (a.s.), silahını alacak ve Deccâl'e doğru yönelecek (gidecek). Deccâl, İsa (a.s.)'yı görünce kurşun gibi eriyecek. İsa (a.s.), silahıyla

²⁰⁴ İbn Mâce, Fiten, 33; İbn Kesîr, I, 580.

²⁰⁵ Elbanî, Zaifu İbn Mâce, I, 329.

onu öldürecek ve Deccâl'in yandaşları yıkılacaklar, o gün kaçacak yer bulamayacaklar. Hatta ağaçlar ve taşlar: “Ey mü'min! İşte kâfir, diye seslenecekler.”²⁰⁶

İsnâdı, Ali b. Yezîd yani İbn Cüd'ân'nın zayıflığı²⁰⁷ sebebiyle zayıftır.²⁰⁸

115. Hadis IV / 487

سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ فَذَكَرَ فِي خُطْبَتِهِ حَدِيثًا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ
وَإِنَّهُ يَحْصُرُ الْمُؤْمِنِينَ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ فَيُزَلْزَلُونَ زَلْزَالًا شَدِيدًا ثُمَّ يُهْلِكُهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَجُنُودَهُ حَتَّى إِنَّ
جِدْمَ الْحَائِطِ أَوْ قَالَ أَصْلَ الْحَائِطِ وَقَالَ حَسَنُ الْأَشْيَبِ وَأَصْلَ الشَّجَرَةِ لِيُنَادِي أَوْ قَالَ يَقُولُ يَا مُؤْمِنُ أَوْ قَالَ يَا
مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيٌّ أَوْ قَالَ هَذَا كَافِرٌ تَعَالَ فَاقْتُلْهُ

Semüra İbn Cündüb (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın uzun bir hutbesini aktarırken şöyle nakletmiştir: “Müminler Beyt-i Makdis'i kuşatacak, şiddetli bir deprem olacak, sonra Allah (c.c.) onu (Deccâli) ve ordusunu hezîmete uğratacaktır. Öyle ki duvarlar ve ağaç kökleri haykıracaktır: Ey mümin! Ey Müslüman! Arkamda bir kâfir saklanıyor, gel onu öldür.”²⁰⁹

Hadis, seneddeki Sa'lebe İbn İbâd'ın bilinmemesi²¹⁰ sebebiyle zayıftır. Hadisin bazı şâhit rivâyetleri vardır.²¹¹

116. Hadis IV / 487

عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ
عَلَى مَنْ نَاوَأَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَيَنْزِلَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ...

İmran b. Husayn (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle dediğini rivâyet eder: “Ümmetimden dâimâ hakk üzere sebât ve düşmanları alt eden bir grup olacak. Tâki Allah (c.c.)'ın hükmü gelsin ve Meryem oğlu İsâ (a.s.) yeryüzüne insin...”²¹²

²⁰⁶ İbn Hanbel, IV, 216.

²⁰⁷ İbn Hacer, age., II, 37.

²⁰⁸ İbn Hanbel, XXIX, 432; İbn Ebi Şeybe, XV, 136; Hâkim, age., IV, 478.

²⁰⁹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, V, 16.

²¹⁰ İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb, II, 24. İbn Hacer, İbn Hazm'ın bu râvî için “mechûl” ifadesini kullandığını söyler.

²¹¹ Şâhitler için bkz. İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavut tahkikli baskı, XXXIII, 349.

²¹² Ebû Dâvûd, Cihâd, 4; İbn Hanbel, IV, 430.

İsnâdı, Müslim'in şartlarına göre sahihtir.²¹³

117. Hadis IV / 487

أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ... فَيَنْزِلَ عَيْسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فَيَقْتُلُهُ ثُمَّ يَمُوتُ
عَيْسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْأَرْضِ أَرْبَعِينَ سَنَةً إِمَامًا عَدْلًا وَحَكَمًا مُقْسِطًا

Hiz. Âişe (r.a.) Hiz. Peygamber (s.a.)'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: "... Sonra İsa (a.s.) inecek ve Deccâli öldürecek, bundan sonra yeryüzünde âdil bir imam ve hak tanır bir yönetici olarak kırk yıl kalacaktır." ²¹⁴

İsnâdı, hasendir.²¹⁵ el- Hadramî b. Lâhik hakkında İbn Hacer "Lâ be'se bih" ifâdesini kullanarak onun i'tibâr için alınabilecek seviyede bir râvî olduğunu söylemiştir.²¹⁶ İbn Hibbân ise onu "Sikat"ında zikretmiştir.²¹⁷

118. Hadis IV / 487

عَنْ سَفِينَةَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَطَبْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَلَا إِنَّهُ لَمْ
يَكُنْ نَبِيٌّ قَبْلِي إِلَّا قَدْ حَدَرَ الدَّجَالَ أُمَّتَهُ... ثُمَّ يَسِيرُ حَتَّى يَأْتِيَ الشَّامَ فَيُهْلِكُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عِنْدَ عَقَبَةِ أُفَيْقَ

Peygamber (s.a.)'in âzâdlısı Sefîne bir kere hutbe yaparken Rasûlullah (s.a.)'in şöyle buyurduğunu rivâyet etti: "Dikkat edin! Benden önce hiçbir peygamber gelmedi ki Deccâl konusunda ümmetini uyarılmış olmasın... Sonra o (İsa (a.s.)) yürüyecek ve Şam'a gelecek ve Allah (c.c.) Deccâl'i Afik tepesinde öldürecektir."²¹⁸

Haşrac, bu rivâyetinde daha önce geçen "Deccâl'in Lûd kapısında öldürüleceği" rivâyetlerine ters düşmüş, yalnız kalmıştır. İbn Hacer de Haşrec'in yalnız kaldığı rivâyetlerde delil gösterilemeyeceğini²¹⁹ ifade etmiştir. Bu sebeple rivâyet zayıftır.²²⁰

²¹³ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, XXXIII, 83.

²¹⁴ İbn Hanbel, VI, 75; İbn Ebî Şeybe c.XV, s.135. Heysemî, age., VII, 338.

²¹⁵ İbn Hanbel, XXXI, 16.

²¹⁶ İbn Hacer, *Takrîbü't-Tezhib*, I, 185.

²¹⁷ İbn Hibbân, *Kitabu's-Sikat*, VI, 249.

²¹⁸ İbn Hanbel, V, 222.

²¹⁹ İbn Hacer, *Tehzîb*, II, 378.

²²⁰ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, XXXVI, 258.

119. Hadis IV / 487

عن حذيفة بن اليمان رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ..... فلما قاموا يصلون نزل عيسى ابن مريم صلوات الله عليه إمامهم ، فصلى بهم ، فلما انصرف قال : هكذا افرجوا بيني وبين عدو الله «...وسلط الله عليهم المسلمين فيقتلونهم حتى إن الشجر والحجر لينادي : يا عبد الله ، يا عبد الرحمن ، يا مسلم هذا يهودي فاقتله ، فينفيهم الله ويظهر المسلمون ، فيكسرون الصليب ، ويقتلون الخنزير ، ويضعون الجزية ...

Huzeyfe el-Yemânî (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.)'in şöyle buyurduğunu rivâyet etti: ...Sonra Müslümanlar namaz kılmak için kalktıklarında Meryem oğlu İsmâ imam olarak incek ve onlara namaz kıldırarak, namaz bitince; Müslümanlara kendisiyle Allah düşmanı arasından çekilmesini söyleyecek... Ve Allah Müslümanları Deccâl'in safındakilere karşı musallat edecek ve Müslümanlar da onlara ağır kayıplar verdirecektir. Hatta iş o noktaya kadar varacak ki, ağaçlar ve taşlar şöyle haykırarak: “Ey Abdullah! Ey Abdurrahman! Ey müslüman! Burada bir Yahûdî saklanıyor, öldür onu.” Böylece Allah onları helâk edecek, müslümaları da muzaffer... Onlar da haçı kıracaklar, domuzu öldürecekler ve cizyeyi kaldıracaklar.²²¹

Hâkim, hadisin sahih olduğunu belirtmekle beraber Zehebî, Telhîs'te onu zayıf kabul etmiştir.²²²

120. Hadis IV / 507

حَدَّثَنَا عَائِشَةُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ وَأُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرْنَا كَنِيْسَةَ رَأَيْتَهَا بِالْحَبَشَةِ فِيهَا تَصَاوِيرُ ، فَذَكَرْنَا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ « إِنَّ أَوْلَيْكَ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا ، وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوْرَ ، فَأَوْلَيْكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ » .

Âişe (r.a.) şöyle demiştir: Ümmü Habîbe (r.a.) ile Ümmü Seleme (r.a.), Habeşistân'da gördükleri, içinde tasvîrler bulunan bir kiliseye dâir konuştular. Bu kiliseyi Peygamber'e de zikrettiler. Peygamber (s.a.) de şöyle buyurdu: "Onlar, içlerinde iyi bir kimse bulunup vefât ettiğinde, kabri üzerine bir mescid (bir namazgâh) yaparlar, içinde de bu sûretleri tasvîr ederler. İşte onlar kıyâmet gününde Allah (c.c.) katında halkın en şerlileridirler".²²³

²²¹ Hâkim, age., IV, 491.

²²² Hâkim, age., IV, 491.

²²³ Buhârî, Salât, 48; Müslim, Mesâcid ve Mevziu's Salât, 16.

Hadis bu senedle sahihtir.

121. Hadis IV / 507

عَوْنُ بَنِي أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ رَأَيْتُ أَبِي اشْتَرَى حَجَامًا ، فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ . قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ تَمَنِ الدَّمِّ ، وَتَمَنِ الكَلْبِ ، وَكَسْبِ الأُمَّةِ ، وَلَعْنِ الوَاشِمَةِ وَالمُسْتَوْشِمَةِ ، وَأَكْلِ الرَّبَا ، وَمُوكَلِّهِ ، وَلَعْنِ المُصَوِّرِ .

Ebû Cuhayfe'nin oğlu Avn şöyle demiştir: Ben babam Ebû Cuhayfe'nin hacamat yapan bir köle satın aldığımı gördüm. (Ebû Cuhayfe emretti de bunun âletleri kırıldı.) Ben babama bu kan alma âletlerinin kırılma sebebini sordum. Babam: Rasûlullah (s.a.) kan alma bedelinden, köpek bedelinden, kadın kölenin (haram olan) kazancından nehyetti. Ve yine Rasûlullah (s.a.) döğme yaptırana, ribâ yiyiciye, ribâ kazancı yedirene la'net etti; sûret yapan musavvir kişiye de la'net etti, dedi.²²⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

122. Hadis IV / 507

حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ دَارًا بِالمَدِينَةِ فَرَأَى أَعْلَاهَا مُصَوِّرًا يُصَوِّرُ ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ دَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي ، فَلْيَخْلِفُوا حَبَّةً ، وَلْيَخْلِفُوا دَرَّةً » .

Bize Ebû Zür'a (r.a.) şöyle rivayet etti: Ben bir kere Ebû Hureyre (r.a.) ile beraber Medîne'de bir eve girdim. Ebû Hureyre (r.a.) bu evin üst katında bir ressamın sûretler yapmakta olduğunu gördü de şöyle dedi: Ben Rasûlullah (s.a.)'tan işittim; O, Yüce Allah (c.c.)'ın şöyle buyurduğunu söylüyordu: "Benim yarattığım gibi yaratmağa çalışan kişiden daha zâlim kim vardır? Haydi onlar (lezzetli ve gıda bolluğu yerinde) bir tek zerre ve bir tek tane yaratsınlar!"...²²⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

²²⁴ Buhârî, Büyû', 113; İbn Hanbel, IV, 309.

²²⁵ Buhârî, Libâs, 90; Müslim, Libâs ve Zînet, 10.

123. Hadis IV / 507

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةٍ فَقَالَ أَيُّكُمْ يَنْطَلِقُ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلَمَّا يَدْعُ بِهَا وَتَنَا إِلَّا كَسْرُهُ وَلَا قَبْرًا إِلَّا سَوَاءٌ وَلَا صُورَةَ إِلَّا لَطَخَهَا فَقَالَ رَجُلٌ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَنْطَلِقُ فَهَابَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ فَرَجَعَ فَقَالَ عَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَا أَنْطَلِقُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَأَنْطَلِقُ فَأَنْطَلِقُ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَمْ أَدْعُ بِهَا وَتَنَا إِلَّا كَسْرُهُ وَلَا قَبْرًا إِلَّا سَوِيئُهُ وَلَا صُورَةَ إِلَّا لَطَخْتُهَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ عَادَ لِصَنْعَةِ شَيْءٍ مِنْ هَذَا فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيَّ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Hz. Ali (r.a.) şöyle dedi: Hz. Peygamber (s.a.) bir cenâze namazında iken şöyle buyurdu: “İçinizden kim Medîne'ye gidip gördüğü her putu kıracak, her gördüğü kabri yerle bir edecek, her gördüğü resmi yırtıp atacaktır? İçlerinden bir adam bunu yapacağını söyledi. Gitti, fakat Medînelilerden korkarak bu işi yapmadan geri döndü. Daha sonra Hz. Ali (r.a.) gitmek istedi, Nebî (s.a.) de gitmesine izin verdi. Hz. Ali (r.a.) gitti, sonra geri döndü ve şöyle dedi: “Her putu kırdım, her kabri yerle bir ettim ve her resmi yırtıp attım.” Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.) şöyle buyurdu: “Şimdi bunlardan herhangi birini yapan, Muhammed (s.a.)'e indirileni inkâr ediyor demektir.”²²⁶

İsnâdı, senedde geçen Ebû Muhammed Hüzeli mechûl bir kişi olduğu için²²⁷ zayıftır.²²⁸

124. Hadis IV / 508

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « مَنْ صَوَّرَ صُورَةَ عَدْبِهِ اللَّهُ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَنْفَخَ فِيهَا وَلَيْسَ بِنَافِخٍ .

İbn Abbâs (r.a.)'ın naklettiğine göre, Peygamber Efendimiz (s.a.) buyurdu ki: "...(Kutsallık atfederek) bir resim çizen kişiden, kıyamet günü bu resme rûh üflemesi istenir. (Doğal olarak) o, resme rûh üfleyip asla can veremez..."²²⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

²²⁶ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, I, 87.

²²⁷ Zehebî, age., VI, 244; İbn Hacer, *Takrib*, II, 470.

²²⁸ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, II, 87.

²²⁹ Buhârî, Ta'bir, 45; Ebû Dâvûd, Edeb, 88; Tirmizî, Libâs, 19.

125. Hadis IV / 508

عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ إِنِّي
إِنْسَانٌ ، إِنَّمَا مَعِيشَتِي مِنْ صَنْعَةِ يَدِي ، وَإِنِّي أَصْنَعُ هَذِهِ التَّصَاوِيرَ . فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا أُحَدِّثُكَ إِلَّا مَا سَمِعْتُ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ سَمِعْتُهُ يَقُولُ « مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فَإِنَّ اللَّهَ مُعَذِّبُهُ ، حَتَّى يَنْفُخَ فِيهَا
الرُّوحَ ، وَلَيْسَ يَنْفُخُ فِيهَا أَبَدًا » . فَرَبَا الرَّجُلُ رُبُوبَةً شَدِيدَةً وَأَصْفَرَ وَجْهَهُ . فَقَالَ وَيْحَكَ إِنْ أُبَيِّتَ إِلَّا أَنْ
تَصْنَعَ ، فَعَلَيْكَ بِهَذَا الشَّجَرِ ، كُلُّ شَيْءٍ لَيْسَ فِيهِ رُوحٌ .

Saîd ibn Ebi'l-Hasen (r.a.) şöyle dedi: Ben İbn Abbâs (r.a.)'ın yanında idim. Ona bir kimse geldi ve: “Yâ İbn Abbâs! Ben öyle bir insanım ki, benim, mâişetim ancak elimin san'atından ibârettir. Ben şu resimleri yaparım (bunların gelirleriyle geçinirim), dedi. İbn Abbâs (r.a.): “Ben sana yalnız Rasûlullah (s.a.)'tan işittiğim bir hadisi söyleyeceğim: “Rasûlullah (s.a.) şöyle buyuruyordu: "Her kim bir sûret yaparsa, şüphesiz Allah o kimseye yaptığı sûrete can üfleyinceye kadar azâb edecektir. Hâlbuki sûreti resmeden kişi, yaptığı sûrete ebediyyen rûh üfleyip can veremeyecektir". İbn Abbâs (r.a.)'ın bu cevâbı üzerine o ressam kişi şiddetli bir hışiltı ile har har soludu, benzi sarardı. İbn Abbâs (ona acıyarak): Vâh sana yazık oldu. Sanatını muhakkak işlemek zorunda isen, sana şu ağaç ve kendisinde rûh olmayan her şeyi tasvîr etmeni tavsiye ederim, dedi.²³⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

126. Hadis IV / 508

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّ أَسَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُصَوِّرُونَ » .

Abdullah İbn Mes'ûd (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu nakletti: «Şüphesiz ki kıyamet gününde insanların en şiddetli âzab görecek olanları ressamlardır.» buyurdular.²³¹

Hadis bu senedle sahihtir.

127. Hadis IV / 508

أَنَّ ابْنَ عَمْرٍو أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « الَّذِينَ يَصْنَعُونَ الصُّورَ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
يُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ » .

²³⁰ Buhârî, Büyû', 104; Müslim, Libâs ve Zînet, 99

²³¹ Buhârî, Libâs, 89; Müslim, Libâs ve Zînet, 98.

İbni Ömer (r.a.) haber verdi ki, Rasûlullah (s.a.): “Sûret yapanlar kıyamet gününde azâb olunacaklar; kendilerine: “Yarattıklarınıza can verin!” denilecektir.” buyurmuşlar.²³²

Hadis bu senedle sahihtir.

128. Hadis IV / 508

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا اشْتَرَتْ ثَمْرُقَةَ فِيهَا تَصَاوِيرُ فَلَمَّا رَأَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْ فَعَرَفَتْ فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةَ وَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ فَمَاذَا أَدْنَبْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «فَمَا بَالُ هَذِهِ الثَّمْرُقَةِ» . قَالَتْ اشْتَرَيْتُهَا لَكَ تَقَعُدُ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدُهَا . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّورِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ» . ثُمَّ قَالَ «إِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الصُّورُ لَا تَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَةُ» .

Peygamberimizin (s.a.) eşi Âişe (r.a.) üzerinde hayvan resimleri bulunan bir küçük yastık satın aldı. Rasûlullah (s.a.) onu görünce kapının önünde durdu, içeri girmedi. Hz. Âişe (r.a.) onun yüzündeki hoşnutsuzluğu anladı ve: "Ya Rasûlallah (s.a.)' (yaptığım hatadan) Allah (c.c.)'a ve onun Rasulü (s.a.)'ne dönüyorum. Ne suç işledim ki?" diye sordu. Rasûlullah (s.a.): " Bu resimli yastık ne oluyor?" dedi. Hz. Âişe (r.a.): “Onu senin için aldım. Üzerine oturur ve ona yaslanırsın." deyince Rasûlullah (s.a.): "Bu resimleri yapanlar kıyamet günü azab çekecekler. Onlara: “Yaptığımız bu sûretlere can veriniz,” denilecek," buyurdu. Sonra da devamla: "İçerisinde resim bulunan eve melekler girmez." buyurdu.²³³

Hadis bu senedle sahihtir.

129. Hadis IV / 508

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ سَتَرْتُ بِقِرَامٍ فِيهِ تَمَائِيلٌ فَلَمَّا رَأَاهُ تَلَوْنَ وَجْهَهُ ثُمَّ هَتَكَهُ بِيَدِهِ وَقَالَ «إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُشَبِّهُونَ بِخَلْقِ اللَّهِ» .

Peygamber (s.a.)'in hanımı Âişe (r.a.) şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.) yanıma geldi ben de yük koyduğum bölüme üzerinde resimler bulunan bir perde asmıştım. Onu görünce

²³² Buhârî, Libâs, 89; Müslim, Libâs ve Zînet, 97.

²³³ Buhârî, Bed'ü'l-Halk, 7; Müslim, Libâs ve Zînet, 96.

renge değişti sonra eliyle onu çekip çıkardı ve şöyle buyurdu: “Kıyamet günü azabı en şiddetli olanlar Allah (c.c.)’ın yarattığına benzeterek resim yapanlardır.”²³⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

130. Hadis IV / 509

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ سَفَرٍ وَقَدْ سَتَّرْتُ عَلَى بَابِي دُرُثُوكًا فِيهِ الْخَيْلُ ذَوَاتُ الْأَجْنِحَةِ فَأَمَرَنِي فَنَزَعْتُهُ .

Âişe (r.a.) şöyle demiş: Rasûlullah (s.a.) bir seferden geldi. Ben kapıma saçaklı bir perde örtmüştüm. Bu perdede kanatlı at resimleri vardı. Bana emir buyurdu. Ben de onu çıkardım.²³⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

131. Hadis IV / 509

عَنْ جَابِرٍ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصُّورَةِ فِي الْبَيْتِ وَنَهَى أَنْ يُصْنَعَ ذَلِكَ .

Câbir (r.a.) şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.), insanların buldukları her yerde resim bulundurmaktan ve resim yapmaktan müslümanları yasakladı.²³⁶

Hadis bu senedle sahihtir.²³⁷

132. Hadis IV / 509

عَنْ أَبِي طَلْحَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةٌ » .

Ebû Talha (r.a.)’dan rivâyete göre Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “İçerisinde köpek ve resim olan eve melekler girmez.”²³⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

²³⁴ Buhârî, Edeb, 75; Müslim, Libâs ve Zînet, 91.

²³⁵ Müslim, Libâs ve Zînet, 90; Nesâî, Zînet, 111.

²³⁶ Tirmizî, Libâs, 18; İbn Hanbel, III, 335.

²³⁷ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, XXII, 445.

²³⁸ Buhârî, Megâzî, 12; Müslim, Libâs ve Zînet, 83.

133. Hadis IV / 509

حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَتَانِي جِبْرِيْلُ فَقَالَ إِنِّي كُنْتُ أَتَيْتُكَ الْبَارِحَةَ فَلَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَكُونَ دَخَلْتُ عَلَيْكَ الْبَيْتَ الَّذِي كُنْتُ فِيهِ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ فِي بَابِ الْبَيْتِ تَمَثَالُ الرِّجَالِ وَكَانَ فِي الْبَيْتِ قِرَامٌ سِثْرٌ فِيهِ تَمَائِيلُ وَكَانَ فِي الْبَيْتِ كَلْبٌ فَمَرُّ بِرَأْسِ التَّمَثَالِ الَّذِي بِالْبَابِ فَلْيُقَطْعْ فَيَصِيرَ كَهَيْئَةِ الشَّجَرَةِ وَمَرُّ بِالسِّتْرِ فَلْيُقَطْعْ وَيُجْعَلَ مِنْهُ وَسَادَتَيْنِ مُنْتَبَذَتَيْنِ يُوطَأْنَ وَمَرُّ بِالْكَلْبِ فَيُخْرَجْ » . ففَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ ذَلِكَ الْكَلْبُ جَرَوْا لِلْحَسَنِ أَوْ الْحُسَيْنِ تَحْتَ نَضْدٍ لَهُ فَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ .

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: “Cebrâil bana geldi ve dedi ki: “Dün gece sana gelmiş idim. Bulduğun eve girmeme bu güne kadar bir engel yoktu fakat evin kapısının örtüsünde insan resimleri olan bir perde vardı evin içerisinde de resim ve nakışlar bulunan bir duvar örtüsü vardı ve evde de bir köpek bulunuyordu. Şimdi emret kapı örtüsündeki resmin başı koparılınsın o zaman o şekil bir ağaç şekline benzer. Duvar örtüsü için emret kesilsin o parçalarda yere atılıp çiğnenen minder yapılınsın. Köpek için de emret o evden atılıp çıkarılınsın.” Rasûlullah (s.a.) bunların hepsini yaptı. Köpek, Hasan ve Hüseyin'in oynadıkları bir köpek yavrusuydu, emretti ve köpek de çıkarıldı.”²³⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

134. Hadis IV / 509

عَنْ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - أَنَّهَا كَانَتْ اتَّخَذَتْ عَلَى سَهْوَةٍ لَهَا سِثْرًا فِيهِ تَمَائِيلُ ، فَهَتَّكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَتَّخَذَتْ مِنْهُ مُرْقَتَيْنِ ، فَكَانَتَا فِي الْبَيْتِ يَجْلِسُ عَلَيْهِمَا .

Âişe (r.a.) şöyle nakletti: Âişe kendisine âit olan bir masa veya raf üzerine, üstünde canlı hayvan resimleri bulunan bir perde edinmişti. Peygamber (s.a.) onu söküp yırttı. Âişe (r.a.) de bu yırtık perdeden iki küçük minder yaptı. Bu iki minder evde bulunurdu da Peygamber bunların üzerine oturur idi.²⁴⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

²³⁹ Müslim, Libâs ve Zînet, 81; Tirmizî, Edeb, 44; Nesâî, Sayd ve Zebaih, 9; İbn Hanbel, II, 305.

²⁴⁰ Buhârî, Mezâlim, 32; Müslim, Libâs ve Zînet, 87.

135. Hadis IV / 510

عَنْ أَبِي وَائِلٍ أَنَّ عَلِيًّا قَالَ لِأَبِي الْهَيَّاجِ الْأَسَدِيِّ أُبْعَثُكَ عَلَى مَا بَعَثَنِي بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَنْ لَا تَدْعَ قَبْرًا مُشْرِفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ وَلَا تَمْتَالًا إِلَّا طَمَسْتَهُ » .

Ebû Vâil (r.a.)'den rivâyet edilmiştir: Ali, Ebû'l-Heyyâc el Esedî'ye dedi ki: "Rasûlullah (s.a.)'ın beni gönderdiği bir görevle seni gönderiyorum; toprak seviyesinden yüksek kabirleri düzleyesin ve gördüğün her bir heykel ve putu kırıp geçiresin."²⁴¹

Hadis bu senedle sahihtir.

136. Hdis IV / 510

عَنْ حَنْشِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَعَثَ صَاحِبَ شُرْطَتِهِ فَقَالَ أُبْعَثُكَ لِمَا بَعَثَنِي لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَدْعُ قَبْرًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ وَلَا تَمْتَالًا إِلَّا وَضَعْتَهُ

Heneş el-Mu'temir (el-Kınânî), Hz. Ali (r.a.)'nin emniyet görevlisine şöyle dediğini rivâyet ediyor: "Şimdi seni hangi görevle görevlendireceğimi biliyor musun? Nebî (s.a.)'nin beni gönderdiği göreve, yani her gördüğün resmi yırtıp atman ve her kabri yerle bir etmen için gönderiyorum."²⁴²

Hadisin mertebesi, sahih liğayrihî'dir.²⁴³ İncelediğimiz sened ise senedde geçen Eş'âs İbn Süvâr el-Kindî zayıf olduğu²⁴⁴ ve Haneş Ebû Mu'temer ise evhamlı ve irsâl sahibi bir kişi olduğu için²⁴⁵ zayıftır.

137. Hadis IV / 521

عَنْ فَرَوَةَ بِنِ مُسَيْكٍ الْمُرَادِيِّ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا سَبَّ أَرْضٌ أَوْ امْرَأَةٌ قَالَ « لَيْسَ بِأَرْضٍ وَلَا امْرَأَةٍ وَلَكِنَّهُ رَجُلٌ وَلَدَ عَشْرَةَ مِنَ الْعَرَبِ فَنِيَّامَنَ مِنْهُمْ سِتَّةٌ وَتَشَاءَمَ مِنْهُمْ أَرْبَعَةٌ فَأَمَّا الَّذِينَ تَشَاءَمُوا فَلَحْمٌ وَجُدَامٌ وَغَسَّانٌ وَعَامِلَةٌ وَأَمَّا الَّذِينَ نِيَّامُوا فَالْأَزْدُ وَالْأَشْعَرِيُّونَ وَحَمِيرٌ وَمَدَجَجٌ وَأَنْمَارٌ وَكِنْدَةٌ

²⁴¹ Müslim, Cenâiz, 93; Tirmizî, Cenâiz, 56; Nesâî, Cenâiz, 99.

²⁴² İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, I, 145.

²⁴³ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavut tahkikli baskı, II, 339.

²⁴⁴ İbn Hacer, Takrîb, I, 79.

²⁴⁵ İbn Hacer, age., I, 205; Zehebî, age., II, 142.

Ferve b. Müseyk el Mürâdî (r.a.)'nin rivâyetine göre, bir adam: “Ey Allah’ın Rasûlü! Sebe’ nedir? Bir ülke mi, yoksa bir kadın mı?” Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Sebe’ ne bir ülkedir ne de bir kadın... Fakat O, Araplardan on çocuğu olan bir adamdır. Bu çocuklardan altısı Yemen dolaylarına indi, dördü de Şâm tarafına yerleşmiştir. Şâm tarafına inenler: Lahm, Cüzâm, Ğassân ve Âmile’dir. Yemen’e inenler de Ezd, Eşarîler, Hımyer, Mezhiç, Enmâr ve Kindelilerdir.”²⁴⁶

Hadis hasendir. Abdullah İbn Lehîa hariç diğer râvîler sikadır.²⁴⁷ Abdullah İbn Lehîa hakkında İbn Hacer “kitapları yandıktan sonra kimi şeyleri karıştırmıştır” demiştir.²⁴⁸

138. Hadis IV / 529

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «أَعْطَيْتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطُهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي كَانَ كُلُّ نَبِيٍّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى كُلِّ أَحْمَرَ وَأَسْوَدَ وَأَجَلْتُ لِي الْعَنَائِمُ وَلَمْ تُحَلِّ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَجَعَلْتُ لِي الْأَرْضَ طَيِّبَةً طَهُورًا وَمَسْجِدًا قَائِمًا رَجُلٍ أَدْرَكَتُهُ الصَّلَاةُ صَلَّى حَيْثُ كَانَ وَتُصِرْتُ بِالرُّعْبِ بَيْنَ يَدَيْ مَسِيرَةِ شَهْرٍ وَأَعْطَيْتُ الشَّقَاعَةَ» .

Câbir b. Abdillâh el-Ensârî (c.c.) şöyle demiş: Rasûlullah (s.a.): «Benden önce hiç bir kimseye verilmeyen beş şey bana verildi. 1) «(Eskiden) Her Peygamber hâssaten kendi kavmine gönderiliyordu. Ben ise kızıl ve siyah bütün insanlara gönderildim. 2) Bana ganimetler helâl kılındı. Hâlbuki benden önce hiç bir kimseye helâl edilmemişlerdi. 3) Benim için yer tertemiz ve mescid kılındı. Binâenaleyh her kim namaz vaktine ulaşırsa bulunduğu yerde namazını kılar. 4) Bir aylık yol kadar yerden (düşmanımın kalbine) korku salınmakla mansûr oldum. 5) Bir de bana şefaât verildi.» buyurdular.²⁴⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

139. Hadis IV / 529

جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «أَعْطَيْتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطُهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي ، تُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ ، وَجَعَلْتُ لِي الْأَرْضَ مَسْجِدًا وَطَهُورًا ، وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتُهُ

²⁴⁶ Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 34; İbn Hanbel, I, 316; İbn Kesîr, III, 531.

²⁴⁷ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, V, 75.

²⁴⁸ İbn Hacer, age., I, 444.

²⁴⁹ Müslim, Mesâcid ve Mevziu's Salât, 3; İbn Hanbel, III, 304.

الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ ، وَأَجَلْتُ لِي الْعَنَائِمُ ، وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً ، وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً ،
وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ » .

Bize Câbir İbn Abdillâh (r.a.) şöyle dedi: Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "Benden önceki peygamberlerden hiçbir kimseye verilmeyen beş şey, bana verilmiştir: Bir aylık mesâfeye kadar korku (salmak) ile nusrat olundum. Yer (yüzü) bana mescid ve temizlik sebebi kılındı. Onun için ümmetinden kendisine namaz vakti erişen herkes namazını kılıversin. Ganimetler bana halâl edildi. Peygamber hassaten kendi kavmine gönderilirken, ben bütün insanlığa gönderildim. Ve bana şefaât verildi".²⁵⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

140. Hadis IV / 529

... أَنَسًا يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ هَكَذَا » . وَقَرَنَ شُعْبَةَ بَيْنَ
إِصْبَعَيْهِ الْمُسَبِّحَةِ وَالْوُسْطَى يَحْكِيهِ .

Enes (r.a.) şöyle rivâyet etti: Rasûlullah (s.a.): "Ben, kendimle kıyâmet şöylece olduğu halde gönderildim." buyurmuşlar. Şu'be bunu göstererek iki parmağını şehâdetle ortayı yanyana getirmiş.²⁵¹

Hadis bu senedle sahihtir.

141. Hadis IV / 544

قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ مَسْعُودٍ أَنَّهُ رَأَى جِبْرِيلَ لَهُ سِتْمَانَةَ جَنَاحٍ .

İbnu Mes'ûd (r.a.): Peygamber (s.a.) Cibrîl'i (yaratılmış olduğu sûrette) altıyüz kanatlı olarak gördü, diye tahdîs etti.²⁵²

Hadis bu senedle sahihtir.

²⁵⁰ Buhârî, Salât, 56; Müslim, Mesâcid, 3; Teyemmüm, 1.

²⁵¹ Buhârî, Rikâk, 39; Müslim, Fiten ve Eşrâtu's-Sâa, 134

²⁵² Buhârî, Bed'ü'l-Halk, 7; Müslim, İmân, 280.

142. Hadis IV / 544

قَالَ مَسْرُوقٌ فَدَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ فَقُلْتُ هَلْ رَأَى مُحَمَّدٌ رَبَّهُ فَقَالَتْ لَقَدْ تَكَلَّمْتَ بِشَيْءٍ قَفَّ لَهُ شَعْرَى قُلْتُ رُويْدًا ثُمَّ قَرَأْتُ (لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى) قَالَتْ أَيْنَ يَذْهَبُ بِكَ إِنَّمَا هُوَ جِبْرِيْلُ مَنْ أَخْبَرَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَأَى رَبَّهُ أَوْ كُنْتُمْ شَيْئًا مِمَّا أَمَرَ بِهِ أَوْ يَعْلَمُ الْخَمْسَ الَّتِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ) فَقَدْ أَعْظَمَ الْفِرْيَةَ وَلَكِنَّهُ رَأَى جِبْرِيْلَ لَمْ يَرَهُ فِي صُوْرَتِهِ إِلَّا مَرَّتَيْنِ مَرَّةً عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى وَمَرَّةً فِي جِيَادٍ لَهُ سِتْمَائَةٌ جَنَاحٌ قَدْ سَدَّ الْأَفُقَ .

Mesrûk (r.a.) şöyle dedi: Âişe (r.a.)'nin yanına girdim ve Muhammed (s.a.), Rabbini görmüş müdür? diye sordum. O da şöyle cevap verdi: “Öyle bir şey sordun ki tüylerim diken diken oldu.” Ben de: “acele etmeyiniz,” dedim ve Necm Sûresi 18. ayetini okudum. Âişe (r.a.) şu karşılığı verdi: “Sen yanlış yorum ve tefsirler yaparak nerelere gidiyorsun? O peygamberin gördüğü kimse Cebrail'dir. Her kim sana Muhammed (s.a.)'in Rabbini gördüğünü veya kendisine emredilenlerden bir şeyi gizlediğini veya Lokman Sûresi 34. ayetindeki bilinmeyenleri bildiğini söylerse en büyük yalanı ve iftirayı yapmış olur. Fakat Peygamber (s.a.), Cebrail'i görmüştür. Cebrail'i kendi şeklinde iki sefer görmüştür; biri Sidretü'l-Münteha'da diğeri de Mekke'de mağarada ilk vahy indiği anda Ciyad mıntıkasında ki onun altı yüz kanadı vardı ve tüm ufku kaplamıştı.”²⁵³

Hadis sahihtir.²⁵⁴

143. Hadis IV / 560

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ... فَأَمَّا الَّذِينَ سَبَفُوا بِالْخَيْرَاتِ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَأَمَّا الَّذِينَ اقْتَصَدُوا فَأُولَئِكَ يُحَاسِبُونَ حِسَابًا يَسِيرًا وَأَمَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ يُحْبَسُونَ فِي طُولِ الْمَحْتَسَرِ ثُمَّ هُمْ الَّذِينَ تَلَفَاهُمْ اللَّهُ بِرَحْمَتِهِ فَهُمْ الَّذِينَ يَقُولُونَ { الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ } إِلَى قَوْلِهِ لُغُوبٌ {

Ebu'd-Derdâ (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'tan şöyle işittiğini rivâyet etti: ...“İyilikte ileri gidenler ve başarıya ulaşanlar, kendilerine hiç hesâp sorulmadan cennete gireceklerdir. Orta yolu tutanlar hesâba çekilecektir, ama hesâpları kolay olacaktır. (Diğerleri) yani nefislerine zulmedenler ise hesâbın sonuna kadar bekletilecekler ve daha sonra Allah onlara rahmet

²⁵³ Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 53.

²⁵⁴ Tirmizî, age., age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, V, 478.

edecektir. Böylece bunlar da cennete girecek ve “Bizi sıkıntıdan ve kederden kurtaran Allah’a hamdolsun. Muhakkak Rabbimiz bağışlayandır, şükredenlerin karşılığını verir.” diyeceklerdir.²⁵⁵

İsnâdı, Ali İbn Abdillâh ile Ebû Derdâ (r.a.)’nın arasındaki inkıttadan dolayı zayıftır.²⁵⁶

144. Hadis IV / 563

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ « أَعْدَرَ اللَّهُ إِلَيَّ أَمْرِي أَحْرَ أَجَلُهُ حَتَّى بَلَغَهُ سِتِّينَ سَنَةً

Ebû Hureyre (r.a.)’nin rivâyetine göre Peygamber (s.a.): "Allah Teâlâ altmış seneye kadar yaşatıp ölümünü geri bıraktığı (hâlde yaratanı ve yaşatanı tanımayan) kimsenin özrünü izâle ve reddeder" buyurmuştur.²⁵⁷

Hadis bu senedle sahihtir.

145. Hadis IV / 568

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ قَلْبًا وَقَلْبُ الْقُرْآنِ يَسُ وَمَنْ قَرَأَ يَسُ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِقِرَائَتِهَا قِرَاءَةَ الْقُرْآنِ عَشْرَ مَرَّاتٍ » .

Enes (r.a.)’ten rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: “Herşeyin bir kalbi vardır. Kur’ân’ın kalbi ise Yâsin Sûresi’dir. Her kim Yâsin Sûresi’ni okursa Allah o kimseye Kur’ân’ı on kere okumuş kadar sevap yazar.”²⁵⁸

İsnâdı, Hârûn Ebû Muhammed’in bilinmemesi sebebiyle²⁵⁹ ve seneddeki bir şahıs ve babasının bilinmemesinden dolayı zayıftır. Bir sonraki hadiste bu kimse Ebû Osman diye isimlendirilir. Onun da kim olduğu bilinmemektedir.²⁶⁰

146. Hadis IV / 568

عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « اقْرَءُوا (يس) عَلَى مَوْتَاكُمْ » .

²⁵⁵ İbn Hanbel, V, 198.

²⁵⁶ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavut tahkîkli baskı, XXXVI, 57.

²⁵⁷ Buhârî, Rikâk, 5; İbn Hanbel, II, 275 .

²⁵⁸ Tirmizî, Fedâilü'l-Kur’ân, 7; Dârimî, Fedâilü'l-Kur’ân, 21; İbn Hanbel, V, 26.

²⁵⁹ Zehebî, age., V, 413; İbn Hacer, age., II, 313.

²⁶⁰ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı , XXXIII, 417.

Ma'kıl b. Yesâr (rivâyet olunduğuna göre)'dan Peygamber (s.a.): "Ölülerinizin üzerine Yâsin okuyun." buyurmuştur.²⁶¹

İsnâdı, senedde geçen Ebû Osman ve babası bilinmediği için zayıftır. Hâfız İbn Hacer hadisi İbnu'l-Kattân'dan nakletmiş ve onu illetli saymıştır.²⁶² İbn Ârabî, Dârakutnî'den hadisi naklederek: "bu hadis zayıf isnâdlıdır, metni meçhûldür, bu babda sıhhatli olmayan bir hadistir" demiştir.²⁶³

147. Hadis IV / 579

قال ابن عباس قال النبي صلى الله عليه وسلم: نصح قومه حياً وميتاً

"İbn Abbâs (r.a.) bu kimse hakkında Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle dediğini nakletmiştir: "Bu şahıs kavmi için hayatı boyunca da, ölümünden sonra da hep iyilik istemiştir." (Yasin, 27 deki kişi için)²⁶⁴

Hadisin geçtiği kaynaklarda herhangi bir sıhhat değerlendirmesi bulunamamıştır.

148. Hadis IV / 589

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالتَّفُومَنَ السَّاعَةَ وَقَدْ نَشَرَ الرَّجُلَانِ ثَوْبَهُمَا بَيْنَهُمَا فَلَا يَنْبَإِعَانِهِ وَلَا يَطْوِيَانِهِ ، وَالتَّفُومَنَ السَّاعَةَ وَقَدْ انْصَرَفَ الرَّجُلُ بِلَبَنِ لِفَحْتِهِ فَلَا يَطْعَمُهُ ، وَالتَّفُومَنَ السَّاعَةَ وَهُوَ يَلْبِطُ حَوْضَهُ فَلَا يَسْقَى فِيهِ ، وَالتَّفُومَنَ السَّاعَةَ وَقَدْ رَفَعَ أَكْلَتَهُ إِلَى فِيهِ فَلَا يَطْعَمُهَا .

Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu nakletti: "Muhakkak ki, kıyamet şübhesiz kopacaktır; öyle bir hâlde ki, alım-satım için satıcı ile müşteri aralarında kumaşlarını yaymış olacaklar da alım-satım yapamadan ve kumaşlarını da düremeden ansızın kopacaktır. Yine muhakkak kıyamet kopacaktır. Kişi sağlıklı devesinin sütünü sağıp getirdiği hâlde, onu tadıp içmeden ansızın kopacaktır. Yine kıyamet şübhesiz kopacaktır. Kişi su havuzunu sıvayıp tamir edecek, fakat kıyamet ansızın kopacak da havuzun suyunu kullanmak

²⁶¹ İbn Mâce, Cenâiz, 4; Ebû Dâvûd, Cenâiz, 19, 20; İbn Hanbel, V, 26.

²⁶² İbn Hacer, Telhîs, II, 104.

²⁶³ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXXIII, 417.

²⁶⁴ Kurtubî, age., XV, 20; İbn Kesîr, III, 568; Âlûsî, Ruhû'l-Meânî, VII, 208;.

nasib olmayacaktır. Kıyamet muhakkak kopacak; sizden herhangi biriniz yemek yerken, lokmasını ağzına kaldıracak, fakat yiyemeyecektir."²⁶⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

149. Hadis IV / 591

عن أبي هريرة ، قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللهَ لَمَّا فَرَعَ مِنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ خَلَقَ الصُّورَ ، فَأَعْطَاهُ إِسْرَافِيلَ ، فَهُوَ وَاضِعُهُ عَلَى فِيهِ شَاخِصٌ يَبْصُرُهُ إِلَى الْعَرْشِ يَنْتَظِرُ مَتَى يُؤْمَرُ ، يُنْفَخُ فِيهِ ثَلَاثُ نَفَخَاتٍ ، الْأُولَى نَفْخَةُ الْفَزَعِ ، وَالثَّانِيَةُ نَفْخَةُ الصَّعْقِ ، وَالثَّالِثَةُ نَفْخَةُ الْقِيَامِ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ،

Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'tan şöyle bir hadis rivâyet etmiştir: "Muhakkak ki Allah (c.c.) yeri ve göğü yarattıktan sonra sûr'u yarattı ve onu İsrâfil'e verdi. İsrâfil Sur'a ağzını dayamış ve göğe gözlerini dikerek ne zaman emir verilecek diye beklemektedir... Sur'a üç defa üflenecektir: 1) Nefhet'ul-Feza 2) Nefhet'ul-Sâika 3) Nefhet'ul-Kıyâm li- Rabbi'l-Âlemîn."²⁶⁶

Hadisin geçtiği kaynakta herhangi bir sıhhat değerlendirmesi bulunamamıştır.

150. Hadis IV / 599

عن سعيد بن جبیر ، قال : جاء العاص بن وائل السهمي إلى رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بعضم حائل ، ففته بين يديه ، فقال : يا محمد أبيعث الله هذا حيا بعد ما أرم؟ قال : نَعَمْ يَبْعَثُ اللهُ هَذَا ، ثُمَّ يُمِئُّكَ ثُمَّ يُحْيِيكَ ، ثُمَّ يُدْخِلُكَ نَارَ جَهَنَّمَ " قال : ونزلت الآيات (أولم يرَ الإنسانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْقَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ) .. "

Saîd b. Cübeyr (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre, Âs b. Vâil es-Sehmî çürümüş bir kemik getirerek, onu Rasûlullah (s.a.)'ın karşısında ufalamış ve: "Ey Muhammed! Çürüdükten sonra bunları Allah mı diriltecek?" Rasûlullah (s.a.): "Evet, Allah bunu diriltecek sonra seni öldürecek, sora seni diriltecek sonra da seni cehennem ateşine sokacak" diye cevap verdi. Bu soruya cevap olarak, sözkonusu âyet-i kerîme nazil olmuştur.²⁶⁷

²⁶⁵ Buhârî, Rikâk, 40; Müslim, Fiten ve Eşrât'u's-Sâa, 140.

²⁶⁶ İbn Cerîr, XXIII, 14.

²⁶⁷ Taberî, XXIII, 30; Hâkim, age., II, 429; İbn Kesîr, III, 581.

Hâkim bu rivâyet için “şeyhayn şartlarına uygundur, sahihtir,” demiştir. Zehebî de onaylamıştır.²⁶⁸

151. Hadis V / 19

عن سمرة قال: سألتنا رسول الله صلى الله عليه وسلم عن أطفال المشركين فقال: "هم خدم أهل الجنة"

Semüra b. Cündüb (r.a.) : “Biz Rasûlullah (s.a.)’a müşrik çocuklarını sorduk. Rasûlullah (s.a.): “Müşriklerin çocukları cennette hizmet edeceklerdir” diye cevap verdi.²⁶⁹

Bu rivâyet senet itibâriyle zayıf olmasına rağmen, birçok hadisten, rüşüne ermemiş çocukların cennete gireceklerini öğrenmekteyiz.²⁷⁰

Hadiste geçen Yahyâ el-Kettân, zayıf bir kişi olduğundan zayıftır.²⁷¹

152. Hadis V / 21

عن أم سلمة رضي الله عنها ، قلت: يا رسول الله، أخبرني عن قول الله: { كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ } قال: "رقتهن كرقعة الجلدة التي رأيتها في داخل البيضة، التي تلي القشر وهي الغرقى"

Ümmü Seleme (r.a.) Rasûlullah (s.a.)’ın şöyle dediğini nakletti: “Ya Rasûlallah! Bana “sanki onlar saklı bir yumurta gibidir” ayetini açıklarmısınız? Rasûlullah (s.a.) şöyle cevap verdi: “Bunlar yumurtanın kabuğu ile içi arasındaki zar kadar nâzik ve yumuşak olacaktırlar.”²⁷²

Hadis, senedde geçen Süleyman İbn Ebî Kerîme’nin hadisleri münker bir kişi olması sebebiyle²⁷³ zayıftır.

153. Hadis V / 54

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَرَضَ أَبُو طَالِبٍ فَجَاءَتْهُ فُرَيْشٌ وَجَاءَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَ أَبِي طَالِبٍ مَجْلِسُ رَجُلٍ فَقَامَ أَبُو جَهْلٍ كَى يَمْنَعَهُ وَشَكْوَهُ إِلَى أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ يَا ابْنَ أَخِي مَا تُرِيدُ مِنْ قَوْمِكَ قَالَ « إِنِّي أُرِيدُ مِنْهُمْ كَلِمَةً وَاحِدَةً تُدِينُ لَهُمْ بِهَا الْعَرَبُ وَتُؤَدِّي إِلَيْهِمُ الْعَجْمَ الْجَزِيَّةَ ». قَالَ كَلِمَةً وَاحِدَةً قَالَ « كَلِمَةٌ

²⁶⁸ Hâkim, age., II, 429.

²⁶⁹ Taberânî, el-Mu’cemu’l-Kebîr, VII, 244; Heysemî, age., VII, 219.

²⁷⁰ Mevdûdî, Tefhîmü’l-Kur’ân, V, 19.

²⁷¹ Heysemî, age., VII, 219.

²⁷² Taberânî, age., XXII, 368; İbn Kesîr, IV, 7; Heysemî, age., VII, 119.

²⁷³ Zehebî, age., II, 411.

وَاحِدَةً» . قَالَ « يَا عَمَّ قُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » . فَقَالُوا إِلَهًا وَاحِدًا (مَا سَمِعْنَا بِهِدَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ) قَالَ فَتَنَزَلَ فِيهِمُ الْقُرْآنُ (ص وَالْقُرْآنُ ذِي الذِّكْرِ * بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ) إِلَى قَوْلِهِ (مَا سَمِعْنَا بِهِدَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ)

İbn Abbâs (r.a.) şöyle rivâyet etti: Ebû Tâlib hastalanmıştı. Kureyş onu ziyarete geldi. Peygamber (s.a.) de amcasını ziyarete gelmişti. Ebû Tâlib'in yanında bir kişilik oturma yeri vardı. Ebû Cehil kalkıp oraya Rasûlullah (s.a.)'ın oturmasına engel olmaya çalıştı. Sonra Rasûlullah (s.a.)'ı Ebû Tâlib'e şikâyet ettiler. Ebû Tâlib Rasûlullah (s.a.)'a: "Ey kardeşimin oğlu milletinden ne istiyorsun?" deyince Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "Onlardan bir kelime istiyorum ki Arapların hepsi bunlara boyun eğecek acemler de kendilerine cizye ödeyeceklerdir. Ebû Tâlib: "Bir kelimemi?" diye sordu. Rasûlullah (s.a.): "Bir kelime" buyurdu ve şöyle devam etti: "Ey amca "lâilâhe illallah" deyiniz. Bunun üzerine hepsi birden: "Tek ilâh ha! Biz bunu önceki dinlerin hiçbirinde duymadık bu uydurmadan başkası değildir" dediler.²⁷⁴ Bunun üzerine onlar hakkında Sâd Sûresi'nin 1-6. ayetleri indirildi.²⁷⁵

İsnâdı, seneddeki Yahyâ İbn Umâre'nin bilinmemesi sebebiyle zayıftır.²⁷⁶

154. Hadis V / 61

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ذَكَرَ دَاوُدَ يُحَدِّثُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ أَعْبَدَ الْبَشَرِ

Ebû'd-Derdâ diyor ki: "Rasûlullah (s.a.), Dâvûd (a.s.)'u andığı zaman ondan bahseder ve insanların en çok ibâdet edeniydi" derdi.²⁷⁷

İsnâdı, Abdullah İbn Rabîa İbn Yezîd'in bilinmemesi²⁷⁸ sebebiyle zayıftır.²⁷⁹

155. Hadis V / 63

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - قَالَ لَيْسَ (ص) مِنْ عَزَائِمِ السُّجُودِ ، وَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْجُدُ فِيهَا .

²⁷⁴ Sâ'd Sûresi, 38, 7.

²⁷⁵ Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 38; İbn Hanbel, I, 227; Hâkim age., Tefsir, II,432.

²⁷⁶ İbn Hanbel, age, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, III, 458

²⁷⁷ Tirmizî, Daavât, 72; Hâkim, age., II, 433.

²⁷⁸ İbn Hacer, *Takrîb*, I, 414.

²⁷⁹ Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, VI, 99.

İbn Abbâs (r.a.): Sâd secdesi vâcib kılınan secdelerden değildir, fakat ben Peygamber (s.a.)'i bu sûrede secde ederken gördüm, demiştir.²⁸⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

156.Hadis V / 63

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَجَدَ فِي (ص) وَقَالَ « سَجَدَهَا دَاوُدُ تَوْبَةً وَنَسَجُدُهَا شُكْرًا »

İbn Abbas (r.a.)'tan rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.), Sâd Sûresi'nde secde etti ve buyurdu ki: “Dâvûd (a.s.), tevbe etmek üzere secde etmişti. Biz de şükür olarak secde ederiz.”²⁸¹

Hadise, Elbâni sahih demiştir.²⁸²

157. Hadis V / 64

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ: { وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ }²⁸³ { أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمْ أَقْتَدِهِ }²⁸⁴ فكان داود عليه السلام ممن أمر نبيكم صلى الله عليه وسلم أن يقتدي به فسجدها داود عليه السلام فسجدها رسول الله صلى الله عليه وسلم

Rivâyeti İbn Abbâs (r.a.) nakletmiştir: Allah Teâlâ Kur'an'da: “Dâvûd (a.s.) ve Süleyman (a.s.) da onun soyundandır. Onlar Allah (c.c.)'ın doğru yola ilettikleridir. Allah (c.c.)'ın doğru yolu gösterdiği kimselere uyun” diye emretmiştir. Bu Dâvûd da bir peygamberdi ve secde etmişti. Hz. Peygamber (s.a.) de ona uyararak secde etmiştir.”²⁸⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

²⁸⁰ Buhârî, Ehâdîsü'l-Enbiyâ, 39; Ebû Dâvûd, Sücûdu'l-Kur'an, 5; İbn Hanbel, I, 360.

²⁸¹ Nesâî, İftitâh, 48.

²⁸² Ebû Dâvûd, es-Sünen, Elbâni tahkikli baskı, V,154.

²⁸³ En'âm Sûresi,6 / 84.

²⁸⁴ En'âm Sûresi,6 / 90.

²⁸⁵ Buhârî, Enbiyâ, 39; İbn Hanbel, I, 36.

158. Hadis V / 64

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ قَالَ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ (ص) فَلَمَّا بَلَغَ
السَّجْدَةَ نَزَلَ فَسَجَدَ وَسَجَدَ النَّاسُ مَعَهُ فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ آخِرِ قَرَأَهَا فَلَمَّا بَلَغَ السَّجْدَةَ تَشَرَّنَ النَّاسُ لِلْسُّجُودِ فَقَالَ
النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّمَا هِيَ تَوْبَةٌ نَبِيٍّ وَلَكِنِّي رَأَيْتُكُمْ تَشَرَّنْتُمْ لِلْسُّجُودِ » . فَنَزَلَ فَسَجَدَ وَسَجَدُوا

Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.) nakletti ki: Rasûlullah (s.a.) minber üzerinde iken Sâd Sûresi'ni okudu. (Sûredeki) secde âyetine gelince inip secde etti. Cemaat de onunla birlikte secde etti. Başka bir gün yine aynı sûreyi okudu. Secde âyetine gelince cemaat secde yapmaya hazırlandı. Bunun üzerine Hz. Peygamber: "Bu ancak bir nebînin tevbe (secde)sidir. Ama ben sizin secdeye hazırlandığınızı gördüm" buyurup indi ve secde etti. Cemaat de secde etti.²⁸⁶

Hadis bu senedle sahihtir.²⁸⁷

159. Hadis V / 72

عن أبي هريرة قال نام رسول الله {صلى الله عليه وسلم} ورأسه في حجر علي ولم يكن صلى العصر حتى غربت الشمس فلما قام النبي {صلى الله عليه وسلم} دعا له فردت عليه الشمس حتى صلى ثم غابت
ثانية

Ebû Hureyre (r.a.)'nin rivâyet ettiğine göre: Hz. Peygamber (s.a.) ikinci namazını kılmadan güneş batana kadar başı Hz. Ali (r.a.)'nin kucağında olduğu halde uyudu. Peygamber (s.a.) kalkınca, dua etti ve güneş geri döndü de namaz kıldı. Sonra ikinci kez geri battı.²⁸⁸

Hz. Ali ile ilgili hadisi İmam İbn Teymiyye, her yönüyle ele aldıktan sonra uydurma olduğunu ispatlamıştır. İmam Ahmed b. Hanbel, "Bu hadis asılsızdır", İbn Cevzî ise "Kuşkusuz bu hadis uydurmadır" demişlerdir. Hendek Savaşı ile ilgili hadis, bazılarının göre zayıf, bazılarının göre ise uydurmadır.²⁸⁹

Hadis hakkında herhangi bir değerlendirmeye ulaşılamamıştır.

²⁸⁶ Ebû Dâvûd, Sucûdu'l-Kur'ân, 5; Dârimî, Salât, 161; Beyhakî, *Sünen*, Salât, 415.

²⁸⁷ Beyhakî, age., II, 450.

²⁸⁸ Suyûtî, *Hasâisü'l-Kübrâ*, II, 126.

²⁸⁹ Mevdûdî, age., V, 72.

160. Hadis V / 75

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « إِنَّ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ قَالَ لِأَطْوَفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى سَبْعِينَ امْرَأَةً تَلِدُ كُلُّ امْرَأَةٍ غُلامًا . فَطَافَ عَلَيْهِنَّ فَلَمْ تَلِدِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةً نِصْفَ غُلامٍ » . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَكَانَ كَمَا قَالَ » .

Ebû Hureyre (r.a.): Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu nakletti: Dâvûd'un (a.s) oğlu Süleymân (a.s.), Allah (c.c.)'a yemin olsun ki bu gece yetmiş hanımımı da dolaşacağım ve her biri de bir erkek çocuk dünyaya getirecek dedi ve kadınlarla birer birer beraber oldu. Fakat kadınlardan hiçbiri doğurmadı sadece bir kadın yarım çocuk doğurdu. Rasûlullah (s.a.), Süleyman (a.s.) inşallah demiş olsaydı dediği gibi olacaktı, buyurdu.²⁹⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

161. Hadis V / 80

أَبُو أَمَامَةَ بْنُ سَهْلٍ بْنُ حُنَيْفٍ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ بَعْضُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْأَنْصَارِ أَنَّهُ اشْتَكَى رَجُلٌ مِنْهُمْ حَتَّى أَضْنَى فَعَادَ جِلْدَهُ عَلَى عَظْمٍ فَدَخَلَتْ عَلَيْهِ جَارِيَةٌ لِبَعْضِهِمْ فَهَشَّ لَهَا فَوَقَعَ عَلَيْهَا فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ رَجَالٌ قَوْمِهِ يَعُودُونَهُ أَخْبَرَهُمْ بِذَلِكَ وَقَالَ اسْتَفْتُوا لِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأِنِّي قَدْ وَقَعْتُ عَلَى جَارِيَةٍ دَخَلْتُ عَلَى . فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالُوا مَا رَأَيْنَا بِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ مِنَ الضَّرِّ مِثْلَ الَّذِي هُوَ بِهِ لَوْ حَمَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِنَفْسِكَ عِظَامُهُ مَا هُوَ إِلَّا جِلْدٌ عَلَى عَظْمٍ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَأْخُذُوا لَهُ مِائَةَ شِمْرَاخٍ فَيَضْرِبُوهَا بِهَا ضَرْبَةً وَاحِدَةً

Ebû Ümâme b. Sehl b. Huneyf, Ensar'dan Rasûlullah (s.a.)'ın bir sahabîsinden şöyle rivâyet etmiştir: Ensardan bir adam hastalandı, öyle ki bitkin düşüp bir deri bir kemik haline geldi. Ensardan birisinin câriyesi adamın yanına girdi; adam onu arzulayıp cinsel ilişki kurdu. Kavminden bazı adamlar ziyâret için yanına girdiklerinde olup biteni onlara anlattı ve: "Ben yanıma giren bir cariye ile ilişki kurdum. Benim için Rasûlullah (s.a.)'a bunun hükmünü bir soruverin" dedi. Adamlar bunu Rasûlullah (s.a.)'a haber verdiler ve: "İnsanlardan onun kadar sıkıntıda olan birini görmedik. Eğer onu yüklenip sana getirseydik kemikleri dökülürdü. O

²⁹⁰ Buhârî, Ehâdîsü'l-Enbiyâ, 40; Müslim, Eymân, 23.

sadece bir deri bir kemik" dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.) yüz tane hurma salkımı sapı almalarını ve ona bir defa vurmalarını emretti.²⁹¹

Hadis sahihtir. İncelediğimiz rivâyette geçen Muhammed b. İshak müdellis bir kişi olsa da hadis farklı tariklerle sahih derecesine ulaşmıştır.²⁹²

162. Hadis V / 80

عَنْ عَمْرٍو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « لَا تَذَرْ وَلَا يَمِينٍ فِيمَا لَا يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ وَلَا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ وَلَا فِي قَطِيعَةِ رَحِمٍ ، وَمَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَلْيَدْعُهَا وَلْيَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ ، فَإِنَّ تَرْكَهَا كَقَارُئِهَا » . قَالَ أَبُو دَاوُدَ : الْأَحَادِيثُ كُلُّهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « وَلْيُكْفَرْ عَنْ يَمِينِهِ » . إِلَّا فِيمَا لَا يُعْبَأُ بِهِ .

Amr b. Şu'ayb, babası kanalıyla dedesinden Hz.Peygamber (s.a.)'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: "Kişinin mâlik olmadığı şeyde, Allah'a isyan konusunda ve sıla-i rahmi kesmekte; yemîn de nezir de yoktur (bunlara sadâkat gösterilmez). Bir kimse, bir şey üzerine yemin eder de, başkasını ondan daha hayırlı görürse, yeminini (yemin ettiği şeyi) bırakıp o hayırlı olanı yapsın. Şüphesiz onu terketmesi, yeminine keffarettir." Ebû Dâvûd dedi ki: Pek azı müstesna, Hz. Peygamber (s.a.)'den gelen tüm (sahih) hadislerde, "Yemininden dolayı keffaret ödesin" şeklindedir.²⁹³

Hadis, senedde geçen Saîd İbn Ebî Ârûbe'nin müdellis olması ve rivâyetleri karıştırmaması sebebiyle²⁹⁴ hasendir.²⁹⁵

163. Hadis V / 94

أَخْرَجَ ابْنُ مَرْدُيْهِ عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ أَنَّ رَجُلًا قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَعْطِي أَمْوَالَنَا التَّمَّاسَ الذَّكَرَ فَهَلْ لَنَا مِنْ أَجْرٍ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لَا قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَعْطِي التَّمَّاسَ الْأَجْرَ وَالذَّكَرَ فَهَلْ لَنَا أَجْرٌ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنْ اللَّهُ تَعَالَى لَا يَقْبَلُ إِلَّا مَنْ أَخْلَصَ لَهُ " ثُمَّ تَلَا رَسُولُ اللَّهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ هَذِهِ الْآيَةَ { أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ }

İbn Merdûye'nin Yezîd el-Kursî'den naklettiğine göre bir şahıs Hz. Peygamber'e, "Şayet bizler mallarımızı şan, şöhret olsun diye tasadduk edersek, Allah bize bir mükâfât verir

²⁹¹ İbn Mâce, Hudûd, 18; Ebû Dâvûd, Hudûd, 33; Nesâî, Âdâbu'l-Kudât, 23; İbn Hanbel, V, 222.

²⁹² İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavut tahkîkli baskı, XXXVI, 263.

²⁹³ Ebû Dâvûd, Eymân ve Nüzûr, 12; Tirmizî, Talâk ve Liân; İbn Hanbel, II, 212.

²⁹⁴ İbn Hacer, age., II, 302.

²⁹⁵ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XI, 563.

mi?" diye sormuştur. Hz. Peygamber (s.a.), "Hayır" diye cevap verince, bu sefer o şahıs, "Hem Allah rızası, hem de şan, şöhret için tasadduk edersek?" diye sordu. Hz. Peygamber (s.a.), "Allah (c.c.), hâlisâne olarak sadece kendi rızası için yapılmamış hiçbir ameli kabul etmez" dedi ve: **“Dikkat edin, halis din yalnız Allah (c.c.)’ındır.”**²⁹⁶ ayetini okudu.²⁹⁷

Rivâyete, hadis kaynaklarında ulaşılamamıştır. Tefsir kaynaklarında da herhangi bir değerlendirmeye rastlanmamıştır.

164. Hadis V / 98

عَنْ أَبِي ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا رَوَى عَنِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنَّهُ قَالَ يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ
أَوْلَكُمْ وَأَخْرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجَنَّتُمْ كَانُوا عَلَى أَنْفَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئًا يَا عِبَادِي لَوْ
أَنَّ أَوْلَكُمْ وَأَخْرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجَنَّتُمْ كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا

Ebû Zerr (c.c.)’den, o da Peygamber (s.a.)’den naklen Allah Tebâreke ve Teâlâ şöyle buyurdu: “Ey kullarım! Sizin evveliniz ahiriniz, insiniz cinniniz sizden en takva sahibi bir adamın kalbi üzre olsalar, bu benim mülküme bir şey ziyâde etmez. Ey kullarım! Sizin evveliniz âhiriniz ve insiniz cinniniz en sapık bir adamın kalbi üzere olsalar, bu benim mülkümünden bir şey eksiltmez.”²⁹⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

165. Hadis V / 113

حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ، رَفَعَ الْحَدِيثَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ أَقْوَى النَّاسِ
فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ أَعْنَى النَّاسِ فَلْيَتَوَكَّلْ بِمَا فِي يَدِ اللَّهِ أَوْتَقُ بِمَا فِي يَدَيْهِ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ
يَكُونَ أَكْرَمَ النَّاسِ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ".

İbn Abbas (r.a.)’tan rivâyet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Dünyada güçlü olmak isteyen Allah'a tevekkül etsin, zengin olmak isteyen elindekilere değil,

²⁹⁶ Zümer Sûresi, 39/3

²⁹⁷ İbn Cerir, XXIII, 234, Zümer Sûresi.

²⁹⁸ Buhârî, Edebu'l-Müfred, 172; Müslim, Birr ve Sıla, 55; İbn Mâce, Zühd, 30; Tirmizî, Sıfatü'l-Kıyâme, 48.

Allah (c.c.)'ın yanında olanlara güvensin, izzet ve şeref sahibi olmak isteyen de Allah (c.c.)'tan korksun."²⁹⁹

Hâkim, hadise sahih demiştir.³⁰⁰

166. Hadis V / 121

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ « يَا خُدَّ الْجَبَّارُ سَمَوَاتِهِ وَأَرْضَهُ بِيَدِهِ - وَقَبْضَ بِيَدِهِ فَجَعَلَ يَفْبِضُهَا وَيَبْسُطُهَا - ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْجَبَّارُ أَيْنَ الْجَبَّارُونَ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ » . قَالَ وَيَتَمَيَّلُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ يَسَارِهِ حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى الْمِنْبَرِ يَتَحَرَّكُ مِنْ أَسْفَلِ شَيْءٍ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي أَقُولُ أَسَاقِطُ هُوَ يَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Abdullah b. Ömer (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.) minber üstünde şöyle buyururken işittim, demiştir:” Cebbâr (olan Allah kıyamet günü mülkü olan) gökleri ve yeri (kudret) eline (şöyle) alır. “Râvî Abdullah bin Ömer dedi ki: Rasûlullah (s.a.) böyle buyururken elinin parmaklarını kapadı da parmaklarını açıp kapamaya başladı. (Rasûlullah (s.a.) sözlerine devamla şöyle buyurdu): “Sonra Allah buyuracak ki, Cebbâr olan, ancak benim. Hani (dünyadaki) Cebbârlar nerede? Hani mütekebbirler nerede?” Râvî Abdullah (r.a.) dedi ki: Rasûlullah (s.a.) bu konuşmasını yaparken sağına ve soluna eğiliyordu. Hatta baktım minber, altından yukarısına kadar öyle bir derecede sallanıyordu ki ben artık minber Rasûlullah (s.a.) ile beraber düşecek mi? diye endişelendim.³⁰¹

Hadis bu senedle sahihtir.

167. Hadis V / 125

عُرْوَةُ بْنُ الرَّبِيعِ قَالَ قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ أَخْبِرْنِي بِأَشَدِّ مَا صَنَعَ الْمُشْرِكُونَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي بِفِنَاءِ الْكَعْبَةِ ، إِذْ أَقْبَلَ عُقْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ ، فَأَخَذَ بِمَنْكِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَوَى تَوْبَهُ فِي عُنُقِهِ فَخَنَقَهُ خَنَقًا شَدِيدًا ، فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ بِمَنْكِبِهِ ، وَدَفَعَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ (أَنْتُمْ لَوْنُ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ...)

²⁹⁹ Hâkim, age., IV, 301; İbn Kesîr, IV, 54, Zümer, 38.

³⁰⁰ Hâkim, age., IV, 301.

³⁰¹ Müslim, Sıfâtü'l-Münâfikîn ve Ahkâmühüm, 24; İbn Mâce, Sünne, 13, Zühd, 33; Ebû Dâvûd, Sünne, 19; İbn Hanbel, II, 87.

Urve İbnü'z-Zübeyr (r.a.) şöyle dedi: Ben Abdullah İbn Amr İbnü'l-Âs (r.a.)'a: Müşriklerin Rasûlullah (s.a.)'a yaptıkları kötülüklerin en şiddetlisini bana haber ver, dedim. Abdullah İbn Amr şöyle dedi: Rasûlullah (s.a.) Ka'be'nin avlusunda namaz kılıyordu. Bunun üzerine Ukbe İbn Ebî Muayt çıkageldi. Ukbe, Rasûlullah (s.a.)'ın omuzundan tuttu da ridâsını boynunda dürüp topladı. (Ve onunla) Rasûlullah (s.a.)'ı şiddetli bir şekilde boğmağa başlamıştı ki, tam bu sırada Ebû Bekir (r.a.) karşıdan yönelip geldi, hemen Ukbe'nin omuzunu tuttu ve onun saldırısını Rasûlullah (s.a.)'tan def etti. Sonra da: "Siz bir adamı, Rabbim Allah'tır demesiyle öldürür müsünüz? Hâlbuki o, size Rabbinizden apaçık mucizeler de getirmiştir,³⁰² kelâmını okudu.³⁰³

Hadis bu senedle sahihtir.

168. Hadis V / 151

عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ عُرِضَ عَلَى مَقْعَدِهِ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ
إِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَمِنْ أَهْلِ النَّارِ فَيُقَالُ هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى يَبْعَثَكَ
اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ » .

İbn Ömer (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "Sizden her biriniz öldüğünde kendisine sabah akşam gideceği yer gösterilir; Cennetliklerden ise, Cennetteki yeri, Cehennemliklerden ise, oradaki yeri gösterilir ve senin gideceğin yer burasıdır denilir. Allah, kıyamet günü tekrar diriltinceye kadar bu böylece devam eder gider."³⁰⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

169. Hadis V / 159

عَنْ النَّعْمَانَ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قَوْلِهِ { وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ } قَالَ
الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ وَقَرَأَ

³⁰² Mümin Sûresi, 40 / 28.

³⁰³ Buhârî, Tefsir, (Mü'min) 1, Menâkıbu'l-Ensâr, 29; Beyhakî, age., IX 14.

³⁰⁴ Buhârî, Cenâiz, 89; Müslim, Cennet ve Sıfât'u Naîmihâ ve Ehlihâ, 65.

Nu'mân b. Beşîr, Peygamber (s.a.)'den rivâyet ederek şöyle demiştir: “Gerçekten duâ ibâdetdir.” Sonra şu âyeti okudu: “Bana duâ ediniz, duânızı kabul edeyim.”³⁰⁵ ³⁰⁶

İsnâdı, sahihaynın şartlarına göre sahihtir.³⁰⁷

170. Hadis V / 159

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «الدُّعَاءُ مُحُّ الْعِبَادَةِ»

Enes b. Mâlik (r.a.)'ten rivâyete göre, Peygamber (s.a.) şöyle buyurmuştur: “Duâ ibadetin iliği ve özüdür.”³⁰⁸

Hadis bu senedle sahihtir.³⁰⁹

171. Hadis V / 159

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَعْضَبْ عَلَيْهِ»

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Kim Allah (c.c.)'tan istemezse duâ etmezse, Allah o kişiye gazablanır.”³¹⁰

İsnâdı, seneddeki Ebû Sâlih el-Hûzî'nin meçhûl bir kişi olmasından dolayı zayıftır. Sabîh Ebû'l-Melîh dışında kimse ondan hadis nakletmemiştir. Bu hadis Ebû Sâlih'in naklettiği tek hadistir.³¹¹ İbn Hacer bu kişi için “leyyinü'l-hadis” ifâdesini kullanarak i'tibâr için hadisin alınabileceğini söylemiştir.³¹²

172. Hadis V / 159

عَنْ سَلْمَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «لَا يَرُدُّ الْقَضَاءَ إِلَّا الدُّعَاءُ وَلَا يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ إِلَّا الْبِرُّ» .

³⁰⁵ Mümin Sûresi, 40 / 60.

³⁰⁶ Buhârî, Edebu'l-Müfred, 249; Ebû Dâvûd, Tefriu' Ebvâbi'l-Vitr, 23; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 2; İbn Hanbel, IV, 272.

³⁰⁷ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXX, 336.

³⁰⁸ Tirmizî, Daavât, 1.

³⁰⁹ Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, VI, 3.

³¹⁰ Tirmizî, Daavât, 2; İbn Hanbel, II, 442.

³¹¹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XV, 438.

³¹² İbn Hacer, age., I, 426.

Selmân (r.a.)’dan rivâyet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Kazâyı ancak duâ önler, ömrü ise ancak iyilik artırır.”³¹³

Hadisin mertebesi hasen liğayrihî’dir. İncelediğimiz sened ise râvîlerden Abdullah İbn Ebi’l-Ca’d ile Sevbân arasındaki inkıtâdan dolayı zayıftır.³¹⁴

173. Hadis V / 159

عَنْ جَابِرٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « مَا مِنْ أَحَدٍ يَدْعُو بِدُعَاءٍ إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ مَا سَأَلَ أَوْ كَفَّ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهُ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِيْمٍ أَوْ قَطِيْعَةٍ رَحِمَ » .

Câbir (r.a.), Peygamber (s.a.)’in şöyle dediğini işitmiştir: “Her bir Müslüman, Allah (c.c.)’a duâ ettikçe Allah (c.c.) onun dileğini yerine getirir veya benzeri bir kötülüğünü ondan siler. Bu duâ günâh için ve akraba ile bağını koparmak için olmadığı sürece böylece devam eder.”³¹⁵

Hadis hasen liğayrihi mertebesindedir. İncelediğimiz hadis metninin senedinde geçen İbn Lehîa’nın hafızasının kötülüğünden dolayı zayıftır.³¹⁶ İbn Lehîa, kitapları yandıktan sonra rivâyetlerde bazı karışıklıklar yapmıştır.³¹⁷

174. Hadis V / 160

عن أبي سعيد أن النبي صلى الله عليه وسلم قال : ما من مسلم يدعو بدعوة ليس فيها أثم ولا قطيعة رحم إلا أعطاه الله بها إحدى ثلاث أما أن تعجل له دعوته وأما أن يدخرها له في الآخرة وأما أن يصرف عنه من السوء مثلها

Hız. Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)’nin Nebî (s.a.)’den yaptığı rivâyete göre: "Bir müslüman haram işlemeyi veya Allah (c.c.)’ın, rahmetini bir başkasından esirgemesini istememek kaydıyla duâ ettiğinde, onun duâsı üç şekilde kabul edilir: ya ona dileği verilir ya da ahrette vermek için biriktirilir veya başına gelecek olan bir musîbet önlenir." ³¹⁸

³¹³ İbn Mâce, Fiten, 23; Tirmizî, Kader, 6; Ahmed b. Hanbel, V, 277.

³¹⁴ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkiki baskı, XXXVII, 68.

³¹⁵ Tirmizî, Daavât, 9; İbn Hanbel, III, 360.

³¹⁶ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkiki baskı, XXIII, 162.

³¹⁷ İbn Hacer, age., I, 444.

³¹⁸ İbn Hanbel, III, 18.

Hadisi Şuayb hoca “ceyyid” olarak niteliyor.³¹⁹ Hâkim, hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.³²⁰

175. Hadis V / 160

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ لِيَعْرَمَ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّهُ لَا مَكْرَهَ لَهُ »

...Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Sizden biri sakın "Allahım dilersen beni bağışla, Allahım dilersen bana merhamet et" demesin. İsteddiğini kararlı olarak istesin. Çünkü Allah için bir zorlayıcı yoktur."³²¹

Hadis bu senedle sahihtir.

176. Hadis V / 160

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « ادْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَهُ » .

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Allah’a kabul edileceğini gerçekten bilerek duâ edînz. Biliniz ki Allah (c.c.), umursamazlık ve oyun eğlence türünden yapılan duâları kabul etmez.”³²²

İsnâdı, İbn Lehîa'nın hafızasının kötülüğünden³²³ dolayı zayıftır.³²⁴

177. Hadis V / 160

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ فَيَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ فَلَا -أَوْ قَلَمَ- يُسْتَجَبُ لِي » .

³¹⁹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavut tahkîkli baskı, XVII, 214.

³²⁰ Hâkim, age., I, 493.

³²¹ Müslim, Zikir ve Duâ, 9; Ebû Dâvûd, Tefriu' Ebvâbi'l-Vitr, 23; İbn Hanbel, II, 487.

³²² Tirmizî, Daavât, 65; İbn Hanbel, II, 177.

³²³ İbn Hacer, age., I, 444.

³²⁴ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XI, 235.

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Biriniz acele edip: Ben duâ ettim ama duâm kabul olunmuyor. Yâhut kabul edilmedi, demedikçe duâsı kabul olunur.”³²⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

178. Hadis V / 160

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنَ الدُّعَاءِ » .

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyete göre, Peygamber (s.a.) şöyle buyurmuştur: “Allah’a duâdan daha üstün bir şey yoktur.”³²⁶

Bu hadisi merfû olarak sadece İmrân el Kattân’ın rivâyetiyle bilmekteyiz. İmrân el-Kattân, İbn Dâvûd’dur. Ebû’l Avvâm diye künyelenir. İmrân İbn Dâver el-Kattân dışında diğer râvîler Buhârî ve Müslim ricâlidir. İmrân ise Takrîb’de “sadûk” diye geçmektedir.³²⁷ İmrân İbn Dâver el-Kattân’dan dolayı hadis hasen olarak kabul edilir.³²⁸

179. Hadis V / 160

وعن ابن مسعود رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : " سَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّهُ يُجِيبُ أَنْ يُسْأَلَ "

Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'tan şöyle rivâyet etmiştir: "Allah (c.c.)'a, onun fazlını istemek için duâ ediniz. Çünkü sizin kendisine duâ etmeniz, onun hoşuna gider."³²⁹

İsnâdı, Hammâd İbn Vâkîd es-Saffâr’ın zayıflığı³³⁰ sebebiyle zayıftır.³³¹

³²⁵ Buhârî, Daavât, 22; Müslim, Zikir ve Duâ ve Tevbe ve İstiğfâr, 90.

³²⁶ Buhârî, Edebû'l-Müfred, 716; İbn Mâce, Duâ, 1; Tirmizî, Daavât, 1; İbn Hanbel, II, 363.

³²⁷ İbn Hacer, age., II, 83.

³²⁸ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XIV, 360.

³²⁹ Tirmizî, Daavât, 115; İbn Kesîr, I, 488.

³³⁰ İbn Hacer, *Takrîb*, I, 198.

³³¹ Tirmizî, , age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, VI, 131.

180. Hadis V / 160

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَنْ فُتِحَ لَهُ مِنْكُمْ بَابُ الدُّعَاءِ فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الرَّحْمَةِ وَمَا سُئِلَ اللَّهُ شَيْئًا يَعْنِي أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يُسْأَلَ الْعَافِيَةَ ». وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزَلْ فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بِالْدُّعَاءِ » .

İbn Ömer (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Kime duâ kapısı açılmış ise ona rahmet kapıları açılmıştır. Allah (c.c.)’tan âfiyet istenilmesinden daha sevimli bir şey istenilmemiştir.” Rasûlullah (s.a.) konuşmasını şöyle devam etti: “Duâ, inen belâya ve inmeyen belâya karşı faydalıdır. Ey Allah’ın kulları duâyaya sarılınız.”³³²

İsnâdı, Şehr İbn Hûşeb’in zayıflığından dolayı zayıftır. Şehr, irsâli ve vehmi çok olan bir kişidir.³³³ O, Muâz’dan hadis işitmemiştir. İsmail İbn Ayyâş’ın kendi beldesinin ehli dışındakilerden yaptığı rivâyetler zayıftır. Bu da onlardandır.³³⁴

181. Hadis V / 160

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « لَيْسَ أَلْحَدُّكُمْ رَبَّةَ حَاجَّتَهُ كُلَّهَا حَتَّى يَسْأَلَ شَيْئًا نَعْلَهُ إِذَا انْقَطَعَ ». هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ .

Enes (r.a.)’ten rivâyet edilmiştir: Rasûlullah (s.a.) buyurdular ki: “Sizden biriniz her ihtiyacını Allah (c.c.)’tan istesin, hatta kopan ayakkabı bağını bile.”³³⁵

İsnâdı, Katan İbn Nüseyr el-Basrî’nin çok yanılan bir kişi³³⁶ olmasından dolayı zayıftır.³³⁷

182. Hadis V / 172

عن محمد بن كعب القرظي قال: حَدَّثْتُ أَنْ عْتَبَةَ بِنَ رَبِيعَةَ قَالَ... : يَا ابْنَ أَخِي، إِنْ كُنْتَ إِنَّمَا تَرِيدُ بِمَا جِئْتَ بِهِ مِنْ هَذَا الْأَمْرِ مَالًا جَمَعْنَا لَكَ مِنْ أَمْوَالِنَا حَتَّى تَكُونَ مِنْ أَكْثَرِنَا أَمْوَالًا. وَإِنْ كُنْتَ تَرِيدُ بِهِ شَرَفًا سَوْدَنَّاكَ عَلَيْنَا، حَتَّى لَا نَقْطَعَ أَمْرًا دُونَكَ. وَإِنْ كُنْتَ تَرِيدُ بِهِ مَلِكًا مَلَكْنَاكَ عَلَيْنَا. وَإِنْ كَانَ هَذَا الَّذِي يَأْتِيكَ

³³² Tirmizî, Daavât, 101; İbn Hanbel, V, 234.

³³³ İbn Hacer, age., I, 355.

³³⁴ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXXVI, 370.

³³⁵ Tirmizî, Daavât, 132; İbn Hibbân, 866, 894, 895; Heysemî, age., X, 150.

³³⁶ İbn Hacer, age., II, 126.

³³⁷ Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, VI, 200.

رَبِّيَا تَرَاهُ لَا تَسْتَطِيعُ رَدَهُ عَنِ نَفْسِكَ، طَلَبْنَا لَكَ الطَّبَّ، وَبَدَلْنَا فِيهِ أَمْوَالَنَا حَتَّى نَبْرُثَكَ مِنْهُ، فَإِنَّهُ رُبَّمَا غَلَبَ التَّابِعَ عَلَى الرَّجُلِ حَتَّى يُدَاوِيَ مِنْهُ -أَوْ كَمَا قَالَ لَهُ- حَتَّى إِذَا فَرَّغَ عَتَبَةَ وَرَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَمِعُ مِنْهُ قَالَ: "أَفَرَّغْتَ يَا أَبَا الْوَلِيدِ؟" قَالَ: نَعَمْ . قَالَ: "فَاسْتَمِعْ مِنِّي" قَالَ: { بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . حَم . تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ . بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ } ثُمَّ مَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهَا يَقْرؤها عَلَيْهِ . فَلَمَّا سَمِعَ عَتَبَةَ أَنْصَتَ لَهَا وَأَلْقَى يَدَيْهِ خَلْفَ ظَهْرِهِ مَعْتَمِدًا عَلَيْهِمَا يَسْمَعُ مِنْهُ، ثُمَّ انْتَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى السُّجْدَةِ مِنْهَا، فَسَجَدَ ثُمَّ قَالَ: "قَدْ سَمِعْتُ يَا أَبَا الْوَلِيدِ مَا سَمِعْتُ، فَأَنْتَ وَذَاكَ"

Muhammed İbn Ka'b el-Kurazî şöyle nakletti: "Utbe: "Ey yeğenim, giriştiğin bu işten maksadın zengin olmaksa, hepimizden daha zengin olacağın kadar sana mal verelim. Yok eğer gayen büyüklük ve liderlikse, senin iznini almadan, hiçbir iş yapmaz ve seni kendimize lider seçeriz. Şayet seni bir hastalık ya da cin rahatsız ediyorsa, aramızda para toplayıp çok iyi bir tabib bulalım ve seni tedavi ettirelim" diye konuşurken Hz. Peygamber (s.a.) dikkatle ve sessizce onu dinledi, sonra şöyle dedi: "Ey Ebû'l-Velîd, söyleyeceklerin bitti mi?" Utbe "Evet" diye karşılık verdi. Bunun üzerine Rasûlullah, "Şimdi sen beni dinle" dedi ve "Bismillahirrahmanirrahim" diyerek Fussilet Sûresi'ni okumaya başladı. Utbe arkasına yaslanmış bir halde sessizce dinliyordu. Hz. Peygamber (s.a.) okuduğu ayetleri bitirdi, secde ayetine gelince secde etti ve "Ey Ebû'l Velîd" dedi, "Cevabını aldın, artık gerisini sen bilirsin."³³⁸

Kaynaklarda herhangi bir değerlendirmeye rastlanmamıştır.

183. Hadis V / 172

عن جابر بن عبد الله قال: ... فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: { بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . حَم . تَنْزِيلٌ مِنْ

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ } حَتَّى بَلَغَ: { فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ } فَقَالَ عَتَبَةُ: حَسْبُكَ! حَسْبُكَ! مَا عِنْدَكَ غَيْرَ هَذَا؟ قَالَ: "لَا" فَرَجَعَ إِلَى قَرِيشٍ فَقَالُوا: مَا وِرَاءَكَ؟ قَالَ: مَا تَرَكْتُ شَيْئًا أَرَى أَنْكُمْ تَكَلِّمُونَهُ بِهِ إِلَّا كَلِمَتَهُ . قَالُوا: فَهَلْ أَجَابَكَ؟ [قَالَ: نَعَمْ، قَالُوا: فَمَا قَالَ؟] قَالَ: لَا وَالَّذِي نَصَبَهَا بَنِيَّةً مَا فَهَمْتُ شَيْئًا مِمَّا قَالَ، غَيْرَ أَنَّهُ أَنْذَرَكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ . قَالُوا: وَيْلَكَ! يَكْلَمُكَ الرَّجُلُ بِالْعَرَبِيَّةِ مَا تَدْرِي مَا قَالَ؟! قَالَ: لَا وَاللَّهِ مَا فَهَمْتُ شَيْئًا مِمَّا قَالَ غَيْرَ ذِكْرِ الصَّاعِقَةِ .

³³⁸ İbn Hişâm, I, 313–314; İbn Kesîr, IV, 91.

وهكذا رواه الحافظ أبو يعلى الموصلي في مسنده عن أبي بكر بن أبي شيبة بإسناده، مثله سواء.

Câbir b. Abdillâh (r.a.) şöyle nakletti: ...Rasûlullah (s.a.) Fussilet Sûresi'nin başından itibaren okudu ve sonunda: "Eğer yüz çevirirlerse de ki: Ben sizi Ad ve Semud (kavimlerinin başına gelen) yıldırıma benzer bir yıldırım ile uyardım." ayetini okurken Utbe: "yeter, yeter, başka bir şey yok mu?" dedi. Peygamber (s.a.): "hayır," diye cevap verince Utbe Kureyş'in yanına döndü. Kureyş: "ne oldu, ne yaptın?" diye sorduklarında, dedi ki: "benimle konuştuğunuz hiçbir şeyi konuşulmadan bırakmadım." "peki, sana cevap verdi mi?" diye sordular. O da: "evet," dedi. "ne dedi?" diye sorduklarında ise: "söylediklerinden "Ben sizi Ad ve Semud (kavimlerinin başına gelen) yıldırıma benzer bir yıldırım ile uyardım," sözünün dışında bana yönelttiği hiçbir şeyi anlamadım." Bunun üzerine: "yazıklar olsun sana, Arapça konuşmuyor mu idi ki, dediğini anlamadın?" dediler. O da: "hayır, vallahi, bu yıldırımdan başka dediğinden bir şey anlamadım" diye cevap verdi."³³⁹

Hadisin râvîlerinden el-Eclâh İbn Abdillâh el-Kindî hâriç diğerleri sikadır. El-Eclâh İbn Hacer'e göre i'tibâr için alınabilinen zayıflıkta bir râvîdir.³⁴⁰ Nesâî tarafından zayıf kabul edilmiş, İbn Maîn ise sika³⁴¹ demiştir. Hadis, zayıftır.³⁴²

184. Hadis V / 187

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَحَكَ فَقَالَ « هَلْ تَدْرُونَ مِمَّ أُنْحَكُ » . قَالَ فُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ . قَالَ « مِنْ مُخَاطَبَةِ الْعَبْدِ رَبَّهُ يَقُولُ يَا رَبِّ أَلَمْ نُجْرِنِي مِنَ الظُّلْمِ قَالَ يَقُولُ بَلَى . قَالَ فَيَقُولُ فَإِنِّي لَا أَحِيزُ عَلَى نَفْسِي إِلَّا شَاهِدًا مِنِّي قَالَ فَيَقُولُ كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ شَهِيدًا وَبِالْكَرَامِ الْكَاتِبِينَ شُهُودًا - قَالَ - فَيُخْتَمُ عَلَى فِيهِ فَيُقَالُ لَأَرْكَانِهِ انْطَقَى . قَالَ فَتَنْطِقُ بِأَعْمَالِهِ - قَالَ - ثُمَّ يُخَلَّى بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْكَلَامِ - قَالَ - فَيَقُولُ بُعْدًا لَكُنَّ وَسُحْقًا . فَعَنْكَنَّ كُنْتُ أَنْضِلُ » .

Enes b. Mâlik (r.a.) şöyle rivâyet etti: Rasûlullah (s.a.)'ın yanında idik. Güldü ve: «Niye gülüyorsunuz, biliyor musunuz?» dedi. Biz: "Allah ve Resûlu daha iyi bilir," cevâbını verdik. Şöyle buyurdular: «Kulun Rabbiyle konuşmasına gülüyorsunuz. Yâ Rabbi! Sen beni zulümden korumadın mı? diyecek." Allah Teâlâ Hazretleri: "Evet korudum, buyuracak." Kul: "Ama ben kendime benim tarafımdan bir şâhid getirilmesinden başka bir şeye râzî değilim" diyecek. Allah Teâlâ Hazretleri de: "Bugün sana tek şâhid olarak nefsin, çok şâhid olarak da

³³⁹ İbn Kesîr, IV, 90; Heysemî, age., VI, 20.

³⁴⁰ İbn Hacer, age., I, 49.

³⁴¹ Zehebî, age., I, 78.

³⁴² İbn Kesîr, IV, 90.

kiram-ı kâtibin melekleri kâfidir, buyuracak ve ağzına mühür vurulacaktır. Müteâkiben uzuvlarına, “konuş,” denilecek. Onlar da bunun amellerini söyleyecektir. Sonra konuşmak hususunda serbest bırakılacak ve: “Sizler uzak olun, ırak olun! Ben ancak sizin için mücadele ediyordum” diyecektir.»³⁴³

Hadis bu senedle sahihtir.

185. Hadis V / 187

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي وَأَنَا مَعَهُ حِينَ يَذْكُرُنِي

Ebû Hureyre (r.a.) rivâyetine göre Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: “Azîz ve Celîl olan Allah buyurmuştur ki, ben kulumun (bana olan) zannı üzereyim ve bana duâ ettiği zaman onunla beraberim.”³⁴⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

186. Hadis V / 190

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ (إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا) قَالَ « قَدْ قَالَ النَّاسُ ثُمَّ كَفَرُوا أَكْثَرُهُمْ فَمَنْ مَاتَ عَلَيْهَا فَهُوَ مِمَّنْ اسْتَقَامَ »

Hiz. Enes (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'tan şöyle bir rivâyette bulunmuştur: "İnsanlar içinde öyleleri vardır ki “onlar Rabbimiz Allah'tır deyip dosdoğru oldular” ayetini okuduktan sonra bile ona ortak koşarlar. Sebât edenler, ancak tevhîd üzerinde son nefeslerine kadar direnenlerdir.”³⁴⁵

İsnâdı, senedde geçen Süheyl ibn Ebî Hazm hakkında “leyse bî kavî, lâ yehteccü bih” denilmesi³⁴⁶ sebebiyle zayıftır.³⁴⁷

³⁴³ Müslim, Zühd ve Rekâik, 17.

³⁴⁴ Buhârî, Tevhîd, 15; Müslim, Zikir ve Duâ, 21.

³⁴⁵ Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 41.

³⁴⁶ İbn Hacer, Tehzîb, IV, 261.

³⁴⁷ Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, Tefsîru'l-Kur'ân, II, 160.

187. Hadis V / 196

عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ وَمَعَهُ أَصْحَابُهُ وَقَعَ رَجُلٌ بِأَبِي بَكْرٍ فَأَذَاهُ فَصَمَتَ عَنْهُ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ آذَاهُ الثَّانِيَةَ فَصَمَتَ عَنْهُ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ آذَاهُ الثَّلَاثَةَ فَانْتَصَرَ مِنْهُ أَبُو بَكْرٍ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ انْتَصَرَ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَوْجَدْتَ عَلَيَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « نَزَلَ مَلَكٌ مِنَ السَّمَاءِ يُكَدِّبُهُ بِمَا قَالَ لَكَ فَلَمَّا انْتَصَرْتَ وَقَعَ الشَّيْطَانُ فَلَمْ أَكُنْ لِأَجْلِسَ إِذْ وَقَعَ الشَّيْطَانُ » .

Said İbn el-Müseyyeb (r.a.) rivâyet etmiştir: (Birgün) Rasûlullah (s.a.), sahâbîler ile birlikte otururken bir adam Hz. Ebû Bekir (r.a.)'e diliyle sataştı ve onu incitti. Hz. Ebû Bekir (r.a.) ise ona karşılık vermedi. Biraz sonra (adam) onu ikinci defa incitti. Hz. Ebû Bekir (r.a.) (yine) sessiz kaldı. Sonra adam Hz. Ebû Bekir (r.a.)'i üçüncü kez rahatsız etti. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (r.a.) de (ona gereken cevâbı vermek sûretiyle) ondan intikam aldı. Hz. Ebû Bekir (r.a.) intikam alma yoluna gidince Rasûlullah (s.a.) (gitmek üzere) ayağa kalktı. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (r.a.): Ey Allah'ın Rasûlü, yoksa bana kızdın mı? dedi. Rasûlullah (s.a.) da: "(O adam sana atıp tutmaya başlayınca senin adına ona cevap vermek üzere) gökten bir melek inip onun sana karşı söylediği sözleri yalanlamaya başladı. Sen ona karşılık vermeye başlayınca (araya) bir şeytan çıkıp geldi. Bense şeytanın bulunduğu yerde oturmam" buyurdu.³⁴⁸

Ebû Dâvûd'da rivâyetin mürsel olduğuna işâret ediliyor.³⁴⁹ Senedde geçen Muhammed İbn Aclân Ebû Hureyre (r.a.)'den gelen rivâyetlerde bazı karışıklıklar yapmıştır.³⁵⁰ Hadis, hasen liğayrihî mertebesindedir.³⁵¹

188. Hadis V / 203

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَتَى السَّاعَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ « مَا أَعَدَدْتُ لَهَا ». قَالَ مَا أَعَدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرٍ صَلَاةٍ وَلَا صَوْمٍ وَلَا صَدَقَةٍ ، وَلَكِنِّي أَحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ . قَالَ « أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ » .

³⁴⁸ Ebû Dâvûd, Edeb, 41; İbn Hanbel, II, 436.

³⁴⁹ Ebû Dâvûd, Edeb, 41.

³⁵⁰ İbn Hacer, age., II, 190.

³⁵¹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XV, 390.

Enes ibn Mâlik (r.a.) şöyle haber verdi: Bir adam Peygamber (s.a.)'e: “Yâ Rasûlallah! Kıyamet ne zaman (olacak)?” diye sordu. O da: “Sen onun için ne hazırladın?” buyurdu. O zât: “Ben kıyamet için çok namaz, çok oruç ve çok sadaka hazırlamadım. Lâkin ben Allah'ı ve Rasûlünü seviyorum,” dedi. Rasûlullah (s.a.): "Sen sevdiklerinle beraber olacaksın" buyurdu.³⁵²

Hadis bu senedle sahihtir.

189. Hadis V / 241

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « مَا مِنْ شَيْءٍ يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ حَتَّى الشَّوْكَةِ نُصِيبُهُ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا حَسَنَةً أَوْ حُطَّتْ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ » .

Âişe (r.a.) rivâyet etti ki: Ben Rasûlullah (s.a.): «Mü'minin başına gelen hiç bir şey, hattâ ayağına batan diken yoktur kî, Allah onun sebebiyle kendisine bir sevâb yazmasın! Yahut onun sebebiyle kendisinden bir günâh düşülmesin!» buyururken işittim.³⁵³

Hadis bu senedle sahihtir.

190. Hadis V / 244

عَنْ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - قَالَتْ وَاللَّهِ مَا اِنْتَقَمَ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ يُؤْتَى إِلَيْهِ قَطُّ ، حَتَّى تُنْتَهَكَ حُرْمَاتُ اللَّهِ ، فَيَنْتَقِمُ لِلَّهِ .

Âişe (r.a.) şöyle demiştir: Allah'a yemin ederim ki, o (s.a.), kendisine getirilen (yapılan) hiçbirşeyde kendi nefsi için asla intikam almazdı. O (s.a.) ancak Allah'ın haramlarının parçalanıp hürmetsizlik edilmesinde Allah için (öfkelenir) intikam alırdı.³⁵⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

191. Hadis V / 254

أَنَّ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - قَالَتْ أَوَّلُ مَا بُدِيَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّؤْيَا الصَّالِحَةَ

³⁵² Buhârî, Edeb, 96; Müslim, Birr ve Sila, 161.

³⁵³ Müslim, Birr ve Sila, 51; Tirmizî, Cenâiz, 1.

³⁵⁴ Buhârî, Hudûd, 10; Müslim, Fadâil, 77.

Âişe (r.a.) şöyle demiştir: Rasûlullâh (s.a.)(için) ilk vahyin başlaması uykuda sadık rüya görmekle olmuştur.³⁵⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

192. Hadis V / 264

أَنَّ ابْنَ عُمَرَ عَلَّمَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا اسْتَوَى عَلَى بَعِيرِهِ خَارِجًا إِلَى سَفَرٍ كَبَّرَ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ «سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْظَرِ وَسَوْءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ»

İbni Ömer (r.a.) onlara Rasûlullah (s.a.)'ın sefere çıkarken devesinin üzerine dosdoğru oturduğu vakit üç defa tekbîr getirerek arkasından : “Bize bu hayvanı, müsahhar kılan Allah (c.c.)'ı tenzih ederim. Biz buna tâkât getiremezdik. Şüphesiz ki biz Rabbimize dönücüleriz. Yâ Rabbî! Senden bu seferimizde hayır ve takvâ, amellerden de senin râzı olacaklarını dileriz. Yâ Rabbî! Bu seferimizi bize âsân eyle. Bize onun uzaklığını dür (yakınlaştır). Allahım! Seferde arkadaş, ailede vekîl sensin. Allahım! Seferin meşakkatinden, manzaranın kötüye değişmesinden, mal ve aile hususunda kötü dönüşden sana sığınırım!” buyururdu diye öğretmiştir.³⁵⁶

Hadis bu senedle sahihtir.

193. Hadis V / 264

عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ شَهِدْتُ عَلِيًّا أَتَى بِدَابَّةٍ لِيرِكَبَهَا فَلَمَّا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي الرَّكَّابِ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ ثَلَاثًا فَلَمَّا اسْتَوَى عَلَى ظَهْرِهَا قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ ثُمَّ قَالَ (سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ * وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ) ثُمَّ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ ثَلَاثًا وَاللَّهُ أَكْبَرُ ثَلَاثًا سُبْحَانَكَ إِنِّي قَدْ ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاعْفُورْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ . ثُمَّ ضَحِكَ . فَقُلْتُ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ ضَحِكْتَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَنَعَ كَمَا صَنَعْتُ ثُمَّ ضَحِكَ فَقُلْتُ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ ضَحِكْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ «إِنَّ رَبَّكَ لَيَعْجَبُ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ غَيْرُكَ» .

³⁵⁵ Buhârî, Tefsir, (Alak) 2; Müslim, İmân, 252.

³⁵⁶ Müslim, Hac, 425; Ebû Dâvûd, Cihâd, 72; Tirmizî, Daavât, 41; Dârimî, İsti'zan, 42.

Ali b. Rabia (r.a.) şöyle rivâyet etti: Ali (r.a.)'yi gördüm, binmesi için kendisine bir binit getirilmişti. Ayağını üzengiye koyduğu an üç sefer “Bismillah” dedi. Bineğin sırtına oturup doğrulunca da “Elhamdülillah” dedi ve (Zuhruf Sûresi 13-14. ayetini okudu) “Bize bu biniti veren Allah ne yücedir. O bu imkânı bize vermeseydi biz onu kullanamazdık. Doğrusu dönüp dolaşıp yine ona varacağız” dedi. Sonra üç sefer “Elhamdülillah” dedi. Üç sefer “Allahu ekber” dedi ve şu duâyı okudu: “Ey Rabbim ne yücesin sen. Ben kendime zulmettim beni bağışla. Günâhları bağışlayan sadece sensin sen. Sonra güldü, bunun üzerine ben: “Ey Mü'minlerin emiri neden güldün?” deyince şöyle dedi: “Rasûlullah (s.a.)'ı görmüştüm, benim yaptığımı yaptı ve gülümsedi. Ben de: “niçin güldün? Ey Allah'ın Rasûlü!” dedim. Şöyle buyurdu: “Allah kulunun: “Rabbim günâhlarımı bağışla günâhları senden başkası bağışlayamaz” demesinden hoşlanır.”³⁵⁷

Hadis sahihtir.³⁵⁸

194. Hadis V / 266

عَلَىٰ بَنِ أَبِي طَالِبٍ يَقُولُ إِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ حَرِيرًا فَجَعَلَهُ فِي يَمِينِهِ وَأَخَذَ ذَهَبًا فَجَعَلَهُ فِي شِمَالِهِ ثُمَّ قَالَ « إِنَّ هَذَيْنِ حَرَامٌ عَلَىٰ ذُكُورِ أُمَّتِي » .

Ali b. Ebî Talib (r.a.) şöyle demiştir: Allah'ın Peygamberi sağ eline ipek sol eline de altını alarak şöyle buyurdu: “Bu ikisi ümmetimin erkeklerine haramdır.”³⁵⁹

Hadis, şahitlerin deteğiyle sahih mertebesine yükselmiştir.³⁶⁰

195. Hadis V / 266

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « حُرْمَ لِيَّاسُ الْحَرِيرِ وَالذَّهَبِ عَلَىٰ ذُكُورِ أُمَّتِي وَأَحْلَلْ لِإِنَائِهِمْ »

Ebû Musa el Eşârî (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: “İpek elbise giymek ve altın kullanmak ümmetimin erkeklerine harâm, kadınlarına helâl kılınmıştır.”³⁶¹

³⁵⁷ Tirmizî, Daavât, 46; Ebû Dâvûd, Cihâd, 74; İbn Hibbân, 2697, 2698.

³⁵⁸ Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, VI, 46.

³⁵⁹ Buhârî, Edebu'l-Müfred, 39; İbn Mâce, Libâs, 19; Ebû Dâvûd, Libâs, 11; Nesâî, Zînet, 40; İbn Hanbel, I, 97.

³⁶⁰ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, II, 146.

³⁶¹ İbn Mâce, Libâs, 19; Tirmizî, Libâs, 1; Nesâî, Zînet, 40; İbn Hanbel, IV, 393.

Şahitlerin desteğiyle sahih derecesine yükselmiştir. İncelediğimiz sened, râvîlerinden Nâfi'in hakkında ihtilâf olması sebebiyle sahih mertebesine ulaşamamıştır.³⁶²

196. Hadis V / 267

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ عَثَرَ أُسَامَةَ بِعَنْبَةِ الْبَابِ فَشَجَّ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَمِيطِي عَنْهُ الْأَدَى ». فَتَقَدَّرَتْهُ فَجَعَلَ يَمِصُّ عَنْهُ الدَّمَ وَيَمِجُّهُ عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ « لَوْ كَانَ أُسَامَةُ جَارِيَةً لَحَلَّيْتُهُ وَكَسَوْتُهُ حَتَّى أَنْفَقَهُ » .

Âişe (ra.) şöyle demiştir: (Bir gün) Üsâme (r.a.)'nin ayağı kaydı ve kapının eşiği üstüne düşüp yüzü yaralandı. Rasûlullah (s.a.) de (bana): "Onun kanını sil" buyurdu. (Fakat tiksini mem nedeni ile) ben onun kanını silmekten hoşlanmadım. Bunun üzerine Efendimiz onun (yarasının) kanını emip yüzünden atmaya başladı. Sonra şöyle buyurdu: "Eğer Üsâme kız olsaydı, onu evlendirmek için kendisini süsleyip (güzel) giydirecektim."³⁶³

Hadis, farklı tarikleriyle hasen seviyesine ulaşmakla³⁶⁴ beraber, incelediğimiz tarîki senette geçen Şerîk b. Abdillâh en-Nehaî'nin çok hata yapan, zayıf bir kişi olması sebebiyle zayıftır.³⁶⁵

197. Hadis V / 290

عن ابن عباس قال قال عن النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : { إِذَا رَأَيْتَ مِثْلَ الشَّمْسِ فَاسْتَهْذُ وَإِلَّا فَدَعْ . }

İbn Abbâs (r.a.)'ın rivâtyetine göre: "Şahitlik yapacak bir kimseye, Hz. Peygamber (s.a.): "Bu olayı güneşi gözlerinle gördüğün gibi gördünse şahitlik et, değilse bırak" demiştir.³⁶⁶

Hadisin senedinde geçen Muhammed İbn Süleyman İbn Mesmûl el-Mekkî, zayıf ve kendisinden hadis alınamayan bir râvîdir.³⁶⁷ Bu sebeple hadis zayıftır.

³⁶² İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXXII, 259.

³⁶³ İbn Mâce, Nikâh, 49; İbn Hanbel, VI, 139.

³⁶⁴ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXXII, 7.

³⁶⁵ İbn Hacer, age., I, 351.

³⁶⁶ Cassâs, age., V, 265; Beyhakî, age., X, 12.

³⁶⁷ Zehebî, age., 5, 15.

198. Hadis V / 293

عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا رَأَى فُرَيْسًا اسْتَعْصَمَ عَلَيْهِ قَالَ «اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعِ كَسْبَعِ يُوسُفَ» .

Mesrûk (r.a.) şöyle rivâyet etti: Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'un yanında idik. Rasûlullah (s.a.), Kureyş'in kendisine direnmesi üzerine şöyle duâ etmişti: "Allah'ım! Yusuf'un yedisine (kıtık senesine) benzer (bir kıtık) vererek onlara karşı bana yardım et."³⁶⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

199. Hadis V / 301

عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ الْغِفَارِيِّ قَالَ أَطَّلَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْنَا وَنَحْنُ نَتَذَكَّرُ فَقَالَ «مَا تَذَكَّرُونَ» . قَالُوا نَذَكَّرُ السَّاعَةَ . قَالَ «إِنَّهَا لَنْ تَقُومَ حَتَّى تَرُونَ قَبْلَهَا عَشْرَ آيَاتٍ» . فَذَكَرَ الدُّخَانَ وَالذَّجَالَ وَالذَّابَّةَ وَطُلُوعَ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا وَنُزُولَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَثَلَاثَةَ خُسُوفٍ خَسَفَتْ بِالْمَشْرِقِ وَخَسَفَتْ بِالْمَغْرِبِ وَخَسَفَتْ بِجَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَآخِرُ ذَلِكَ نَارٌ تَخْرُجُ مِنَ الْيَمَنِ تَطْرُدُ النَّاسَ إِلَى مَحْشَرِهِمْ .

Huzeyfe b. Esîd El-Gıfârî (r.a.) şöyle rivâyet etti: Biz müzâkere ederken Peygamber (s.a.) yanımıza çıkageldi. Ve: «Neyi müzâkere ediyorsunuz?» diye sordu. Ashâb: "Kıyameti anıyoruz, dediler. «Siz ondan önce on alâmet görmedikçe, o kopmayacaktır.» buyurdu. Ve dumanı, Deccâl'i, Dâbbeyi, güneşin battığı yerden doğuşunu, İsâ b. Meryem'in (s.a.) inişini, Ye'cûc ve Me'cûc'ü ve biri doğuda, biri batıda, biri de Arab yarımadasında olmak üzere üç yerin batacağını, bunların sonu Yemen'den çıkıp insanları haşrolunacakları yere sürecek bir ateş olacağını anlattı.³⁶⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

200. Hadis V / 302

عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ يُحَدِّثُ فِي كِنْدَةَ فَقَالَ يَجِيءُ دُخَانٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَأْخُذُ بِأَسْمَاعِ الْمُتَأَفِّقِينَ وَأَبْصَارِهِمْ ، يَأْخُذُ الْمُؤْمِنَ كَهَيْبَةِ الزُّكَّامِ .

³⁶⁸ Buhârî, İstiskâ, 2; Müslim, Sıfâtu'l-Münâfikîn ve Ahkâmühüm, 40.

³⁶⁹ Müslim, Fiten ve Eşrâtu's-Sâa, 39; Tirmizî, Fiten, 21.

Mesrûk (r.a.) şöyle demiştir: Bir adam (Kûfe'nin) Kinde mevkinde hadîs söylerken (Kur'ân'da zikredilen Duhân (âyeti) hakkında): “Kıyamet günü bir duman gelecek de kâfirlerin, münafıkların kulaklarını sağır, gözlerini kör edecek, mü'minlere de yalnız nezle hastalığı şeklinde te'sîr edecek, dedi.³⁷⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

201. Hadis V / 311

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «... يُنَادِي مُنَادٍ إِنَّ لَكُمْ أَنْ تَصِحُّوا فَلَا تَسْقُمُوا أَبَدًا وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَحْيُوا فَلَا تَمُوتُوا أَبَدًا وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَشْبُوا فَلَا تَهْرَمُوا أَبَدًا وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَنْعَمُوا فَلَا تَبْتَسُّوا أَبَدًا» .

Ebû Saîd-i Hudrî (r.a.) ile Ebû Hureyre (r.a.) Peygamber (s.a.)'den naklen rivâyet etmişlerdir ki: Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuşlar : “...Bir dellal: “Gerçekten sizin için sıhhat vardır. Artık ebediyen hasta olmayacaksınız. Sizin için hayat vardır. Artık ebediyen ölmeyeceksiniz. Sizin için gençlik vardır. Artık ebediyen ihtiyarlamayacaksınız. Sizin için nimet içinde olmak vardır. Artık ebediyen fakirleşmeyeceksiniz,” diye nidâ edecektir.³⁷¹

Hadis bu senedle sahihtir.

202. Hadis V / 312

عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: «قَارِبُوا وَسَدِّدُوا ، وَعَلِّمُوا أَنْ أَحَدًا مِنْكُمْ لَنْ يُنْجِيَهُ عَمَلُهُ» . قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْتَ؟ قَالَ : «وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَّعَمَدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ» .

Cabir (r.a.)'in rivâyetine göre: Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “(Aşırılıklardan kaçınıp hakka) yakın olun, orta yolu tutun. Bilin ki, sizden hiçbir kimseyi ameli kurtaramayacaktır!” (Sahâbe-i Kirâm): “Yâ Rasûlallah, seni de mi?” dediler. Şöyle buyurdu: “Beni de! Ancak Allah'ın beni rahmet ve lütfuyla örtmesi hâriç!”³⁷²

Hadis bu senedle sahihtir.

203. Hadis V / 336

قال سعيد بن جبیر... فَأَنْصَرَفَ رَاجِعًا مِنَ الطَّائِفِ إِلَى مَكَّةَ مَحْزُونًا وَفِي مَرْجِعِهِ ذَلِكَ دَعَا بِالِدَعَاءِ

³⁷⁰ Buhârî, Tefsir, (Rûm) 1; Müslim, Sıfâtul-Münâfikîn ve Ahkâmühüm, 39.

³⁷¹ Müslim, Cennet ve Sıfât'u Naîmihâ ve Ehlihâ, 22; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 39.

³⁷² Müslim, Sıfâtul-Münâfikîn ve Ahkâmühüm, 76; İbn Mâce, Zühd, 20; Dârimî, Rikâk, 24.

المَشْهُورُ دُعَاءُ الطَّائِفِ : اللَّهُمَّ إِلَيْكَ أَشْكُو ضَعْفَ قُوَّتِي وَقِلَّةَ حِيلَتِي وَهَوَانِي عَلَى النَّاسِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ
 أَنْتَ رَبُّ الْمُسْتَضْعَفِينَ وَأَنْتَ رَبِّي إِلَى مَنْ تَكَلَّمْتُ إِلَى بَعِيدٍ يَتَّجَهَمُنِي ؟ أَوْ إِلَى عَدُوِّ مَلَكَتُهُ أَمْرِي إِنْ لَمْ يَكُنْ
 بِكَ غَضَبٌ عَلَيَّ فَلَا أَبَالِي غَيْرَ أَنْ عَافَيْتَكَ هِيَ أَوْسَعُ لِي أَعُوذُ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَشْرَقَتْ لَهُ الظُّلُمَاتُ وَصَلَحَ
 عَلَيْهِ أَمْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ أَنْ يَحِلَّ عَلَيَّ غَضَبُكَ أَوْ أَنْ يَنْزِلَ بِي سَخَطُكَ لَكَ الْعُتْبَى حَتَّى تَرْضَى وَلَا حَوْلَ وَلَا
 قُوَّةَ إِلَّا بِكَ .

Saîd b. Cübeyr (r.a.) şöyle rivâyet etti: (Peygamberimiz (s.a.)) Tâif'ten Mekke'ye doğru üzgün bir şekilde dönerken, dönüş yolunda bu meşhur duasını "Taif duâsı"nı yaptı: "Ey Allahım! Senin huzurunda çaresizliğimi ve halkın nazarında kıymetsizliğimi şikayet ediyorum. Ey merhametlilerin en merhametlisi, Sen mustazafların Rabbisin. Benim Rabbim Sensin. Beni kimlerin eline bırakıyorsun? Bana bu kadar sert davranan insanların eline bırakıyorsun, üzerime çullanan bir düşmana bırakıyorsun. Eğer sen bana dargın değilsen, ben bu musîbetlere aldırmam. Fakat eğer tarafından bana bir âfiyet nasîb olursa daha da rahatlayacağım. Senin zulmetini aydınlatan nûruna sığınırım; ki o dünya ve ahiret işlerini düzeltir. Beni, senin gazâbının üzerime gelmesinden ya da ikâbına müstehâk olmamdan koru. Benden hoşnûd olacağın şekilde senin rızâna uyayım. Senin kuvvetinden başka kuvvet yoktur."³⁷³

Kaynaklarda, hadisın sıhhat değerlendirmesine ulaşılammıştır. Rivâyet, sadece tarih kitaplarında bulunabilmiştir.

204. Hadis V / 337

أَنَّ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَتْهُ أَنَّهَا قَالَتْ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ أَتَى عَلَيْكَ يَوْمٌ كَانَ أَشَدَّ مِنْ يَوْمِ أُحُدٍ قَالَ « لَقَدْ لَقِيتُ مِنْ قَوْمِكَ مَا لَقِيتُ ، وَكَانَ أَشَدُّ مَا لَقِيتُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْعَقَبَةِ ، إِذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلَى ابْنِ عَبْدِ يَالِيلَ بْنِ عَبْدِ كَلَالٍ ، فَلَمْ يُجِبْنِي إِلَى مَا أَرَدْتُ ، فَأَنْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُومٌ عَلَى وَجْهِ ، فَلَمْ أَسْتَفِقْ إِلَّا وَأَنَا بِقَرْنِ الثَّعَالِبِ ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي ، فَإِذَا أَنَا بِسَحَابَةٍ قَدْ أَظْلَمْتَنِي ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا فِيهَا جِبْرِيلُ فَنَادَانِي فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ وَمَا رَدُّوا عَلَيْكَ ، وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكَ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ ، فَنَادَانِي مَلَكَ الْجِبَالِ ، فَسَلَّمَ عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ ، فَقَالَ ذَلِكَ فِيمَا شِئْتَ ، إِنْ

³⁷³ İbn Kayyim, *Zâdu'l Meâd*, I, 96.

شَيْتَ أَنْ أَطْبِقَ عَلَيْهِمُ الْأَخْتَبَيْنِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَلْ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللهُ مِنْ أَصْلَابِهِمْ مَنْ
يَعْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا .» .

Peygamber'in zevcesi Âişe (r.a) Hz. Peygamber (s.a.)'e: “Sana Uhud gününden daha şiddetli olan bir gün erişti mi?” dedi. O da: "Yemin olsun ki kavmin Kureys'ten gelen birçok zorluklarla karşılaştım. Fakat onlardan Akabe günü karşılaştığım zorluk hepsinden şiddetli idi. Şöyle ki: Ben (Kureys'ten gördüğüm ezâ üzerine Tâife gidip) hayâtımın korunmasını Abdu Kulâl'in oğlu İbnu Abdu Yâlîl'e teklif ettiğim zaman o benim dileğime cevâb vermemişti. Ben de kederli ve hayretli bir hâlde yüzümün doğrusuna (Mekke'ye) dönmüştüm. Bu hayretim Karnu's-Seâlib mevkiine kadar devâm etti. Burada başımı kaldırıp (semâya) baktığımda beni gölgelendirmekte olan bir bulut gördüm. Buluta (dikkatle) baktığımda bunun içinde Cibrîl (a.s.) bulunduğunu gördüm. Cibrîl (a.s.) bana nidâ etti de: Allah, kavminin Sen'in hakkında dediklerini ve Seni korumayı reddettiklerini muhakkak işitti. Ve Allah Sana şu dağlar meleği'ni gönderdi. Kavmin hakkında ne dilerse ona emredebilirsin, dedi. Bunun üzerine dağlar meleği bana nidâ edip selâm verdi. Sonra: — Yâ Muhammed! Cibrîl'in bu söylediği bir hakîkattir. Sen ne istersen emrine hazırım. Eğer (Ebû Kubeys ile Kuaykân denilen) şu iki yalçın dağı üzerlerine kapaklamamı istersen (onu da emret),” dedi. Buna karşı ben (s.a.): Hayır, ben Allah (c.c.)'ın bu müşriklerin soylarından yalnız Allah 'a ibâdet eder ve Allah 'a hiçbirşeyi ortak kılmayan bir nesil çıkarmasını arzu ederim,” dedim”.³⁷⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

205. Hadis V / 350

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي
قَالَ « أُمَّكَ » . قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ « ثُمَّ أُمَّكَ » . قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ « ثُمَّ أَبُوكَ » .
وَفِي حَدِيثٍ فُتِّيَّةٍ مَنْ أَحَقُّ بِحُسْنِ صَحَابَتِي وَلَمْ يَذْكُرِ النَّاسَ .

Ebû Hureyre (r.a.) anlattığına göre: “Bir adam Hazreti Peygamber (s.a.)'in yanına gelerek, 'İnsanlardan hangisi, kendisine güzel davranmamı daha fazla hak ediyor?' diye sordu. Efendimiz (s.a.): 'Annen' dedi. Adam: 'Sonra kim?' diye sordu. Efendimiz (s.a.): 'Annen' dedi. Adam: 'Sonra kim?' diye sordu. Efendimiz, (s.a.): ‘Annen’ dedi. Adam: 'Sonra kim?' diye sordu. Efendimiz (s.a.): 'Baban' buyurdu.”³⁷⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

³⁷⁴ Buhârî, Bed'ü'l-Halk, 7; Müslim, Cihâd ve Siyer, 111.

³⁷⁵ Buhârî, Edeb, 2; Müslim, Birr ve Sıla, 1.

206. Hadis V / 361

عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ هَلْ صَحِبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْجَنِّ مِنْكُمْ أَحَدٌ قَالَ مَا صَحِبَهُ مِنَّا أَحَدٌ وَلَكِنْ قَدْ افْتَقَدْنَا ذَلِكَ لَيْلَةً وَهُوَ بِمَكَّةَ فَعُلْنَا اغْتِيلَ أَوْ اسْتُطِيرَ مَا فَعَلَ بِهِ فَبَيْنَا بِشَرِّ لَيْلَةٍ بَاتَ بِهَا قَوْمٌ حَتَّى إِذَا أَصْبَحْنَا أَوْ كَانَ فِي وَجْهِ الصُّبْحِ إِذَا نَحْنُ بِهِ يَجِيءُ مِنْ قَبْلِ حِرَاءَ قَالَ فَذَكَّرُوا لَهُ الَّذِي كَانُوا فِيهِ فَقَالَ « أَتَانِي دَاعِيَ الْجَنِّ فَأَتَيْتُهُمْ فَفَرَّاتُ عَلَيْهِمْ » . فَأَنْطَلَقَ فَأَرَانَا آثَارَهُمْ وَآثَارَ نِيرَانِهِمْ

Alkame (r.a.)'den rivâyete göre, Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'a şöyle demiştir: “Sizden herhangi biriniz cin gecesini Peygamber (s.a.)'e arkadaşlık etti mi?” Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) cevap verdi: Bizden kimse ona arkadaşlık etmedi. Fakat bir gece onu Mekke'de kaybetmiştik. O'na suikast yapıldığına veya kendisine işlenen cinâyetin örtüldüğüne hükmettik. Bu yüzden de bir cemâatin geçirdiği en kötü geceyi geçirmiştik. Nihayet sabaha vardığımızda ve sabah üzere iken birden onun Hirâ tarafından gelmekte olduğunu gördük. İçersinde buldukları hâli ona anlattılar. Bunun üzerine buyurdular ki: “Cin davetçiler bana geldi. Ben de kendilerine gidip onlara Kur'ân'dan ayetler okudum.” Sonra gidip bize onların izlerini ve ateşten eserlerini gösterdi.³⁷⁶

Hadis bu senedle sahihtir.

207. Hadis V / 361

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَامَ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِشَاءَ ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَخَذَ بِيَدِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ حَتَّى خَرَجَ بِهِ إِلَى بَطْحَاءِ مَكَّةَ فَأَجْلَسَهُ ثُمَّ خَطَّ عَلَيْهِ خَطًّا ثُمَّ قَالَ « لَا تَبْرَحَنَّ خَطَّكَ فَإِنَّهُ سَيَنْتَهِي إِلَيْكَ رَجَالٌ فَلَا تُكَلِّمُهُمْ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَلِّمُونَكَ » . قَالَ ثُمَّ مَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَيْثُ أَرَادَ فَبَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ فِي خَطِّي إِذْ أَتَانِي رَجَالٌ كَانَتْهُمْ الزُّطُّ أَشْعَارُهُمْ وَأَجْسَامُهُمْ لَا أَرَى عَوْرَةَ وَلَا أَرَى قِسْرًا وَيَنْتَهُونَ إِلَيَّ لَا يُجَاوِزُونَ الْخَطَّ ثُمَّ يَصْدُرُونَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ لَكِنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ جَاءَنِي وَأَنَا جَالِسٌ فَقَالَ « لَقَدْ أَرَانِي مِنْذُ اللَّيْلَةِ » . ثُمَّ دَخَلَ عَلَيَّ فِي خَطِّي فَنَوَسَدَ فَجَذَى فَرَقَدَ...

İbn Mes'ûd'un (r.a.) rivâyetine göre, “Rasûlullah (s.a.), akşam namazını kıldırdıktan sonra kalktı Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'un elinden tuttu, onu Mekke'nin Bathâ denilen yerine kadar çıkardı. Sonra onu oturttu ve çevresine bir çizgi çizerek şöyle buyurdu: “Bu çizgiden dışarıya asla çıkma! Sana bazı kimseler gelecekler onlarla konuşma! Çünkü onlar seninle

³⁷⁶ Müslim, Salât, 150; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 46.

konuşmayacaklardır.” Sonra Rasûlullah (s.a.) istediği yere çekip gitti. Ben çizginin içersinde oturmakta iken cisimleri ve saçları sudanlılara benzeyen bazı kişiler yanıma geldiler ne avretlerini görüyor nede üzerlerinde bir elbise... Bana kadar geliyorlar fakat çizgiyi geçemiyorlardı. Sonra Rasûlullah (s.a.)’in yanına doğru yöneliyorlardı. Gecenin son kısmı olunca onlar gelmediler fakat Rasûlullah (s.a.) geldi. Ben oturmaya devam ediyordum, şöyle buyurdu: Gece boyu ayaktayım sonra benim çizgimin içersine girdi uyluğumu yastık yapıp uyudu.³⁷⁷

Hadis, senesinde geçen Ebû Zeyd Mahzûmî Mevlâ Amr İbn Harîs’in bilinmemesi sebebiyle³⁷⁸ zayıftır.³⁷⁹

208. Hadis V / 373

عَنْ أَبِي عَزِيزِ بْنِ عُمَيْرٍ، أَخِي مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ، قَالَ: ... كُنْتُ فِي الْأَسَارَى يَوْمَ بَدْرٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اسْتَوْصُوا بِالْأَسَارَى خَيْرًا، قَدْ كُنْتُ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَكَانُوا إِذَا قَدَّمُوا غَدَاءَهُمْ وَعِشَاءَهُمْ أَكَلُوا الثَّمَرَ وَأَطْعَمُونِي الْخُبْزَ لَوْصِيَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Mus’ab b. Umeyr (r.a.)’in kardeşi Ebû Aziz (r.a.)’in rivâyet etiğine göre: Ben Bedir Savaşı’nda esir idim. Hz. Peygamber (s.a.) esirlere iyi davranılmasını emretti. Ben Ensardan birindeydim (evindeydim) Onlar Rasûlullah (s.a.)’ın emrinden dolayı öğle ve akşam yemeklerinde hurma yediler, bana ise yemek ikram ettiler.³⁸⁰

Kaynaklarda, hadisin sıhhat değerlendirmesine ulaşılammıştır.

209. Hadis V / 373

Diğer bir esir olan Süheyl bin Amr hakkında Hz. Peygamber (s.a.)’e "Ateşli bir hatiptir ve sizin aleyhinizde konuşmalar yapıyor, bu adamın dişlerini kırdırınız" denildi. Buna cevap olarak Hz. Peygamber (s.a.) , "Ben onun dişini kırdırırsam, Allah da benim dişimi kırdırır; hâlbuki ben peygamberim." buyurdu.

Bu Hadis kaynaklarda bulunamamıştır.

³⁷⁷ Tirmizî, Emsâl, 76; Ahmed b. Hanbel, I, 459; Dârimî, Mukaddime, 2.

³⁷⁸ İbn Hacer, age., II, 425.

³⁷⁹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, VII, 390.

³⁸⁰ Heysemî, age., VI, 86.

210. Hadis V / 374

عَنْ عُمَرَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ كَانَتْ تَقِيفُ حُلَفَاءَ ابْنِي عُقَيْلٍ فَأَسْرَتَتْ تَقِيفُ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَسْرَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا مِنْ بَنِي عُقَيْلٍ قَالَ إِنِّي مُسْلِمٌ . قَالَ « لَوْ فُلَّتْهَا وَأَنْتَ تَمَلِّكَ أَمْرَكَ أَفْلَحْتَ كُلَّ الْفَلَاحِ ... »

İmrân b. Husayn şunları anlattı: Sakîf (kabilesi) Benî ukayl kabilesinin müttefikiydi. Derken Sakîf kabilesi Peygamberimizin iki sahâbîsini esir aldı. Efendimizin ashâbı da Benî Ukayl'dan bir kişiyi esir almıştı. Adam “Ben Müslümanım” dedi. Efendimiz (s.a.) “Eğer sen, bu sözü özgürlüğün elindeyken söylemiş olsaydın tam bir kurtuluşa erişirdin” buyurdular...³⁸¹

Hadis bu senedle sahihtir.

211. Hadis V / 375

جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِأَسَارَى بَدْرٍ « لَوْ كَانَ مُطْعِمُ بْنُ عَدِيٍّ حَيًّا ثُمَّ كَلَّمَنِي فِي هَؤُلَاءِ النَّتْنَى لَأَطَقْتُهُمْ لَهُ » .

Cübeyr b. Mut'îm'in rivâyetine göre; Peygamber (s.a.) Bedir esirleri hakkında; "Eğer Mut'îm b. Adiyî sağ olsaydı da şu kokmuşlar hakkında şefaatta bulunsaydı onun hatırına bunları serbest bırakırdım." buyurmuştur.³⁸²

Hadis bu senedle sahihtir.

212. Hadis V / 375

عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْلًا قَبِلَ نَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثَمَامَةُ بْنُ أُتَالٍ سَيِّدُ أَهْلِ الْيَمَامَةِ فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ « مَاذَا عِنْدَكَ يَا ثَمَامَةُ » . قَالَ عِنْدِي يَا مُحَمَّدُ خَيْرٌ إِنْ تَقْتُلَ تَقْتُلُ ذَا دَمٍ وَإِنْ تُنْعِمَ تُنْعِمَ عَلَيَّ شَاكِرٌ وَإِنْ كُنْتُ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ تُعْطِ مِنْهُ مَا شِئْتَ . فَتَرَكَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ الْغَدُ ثُمَّ قَالَ لَهُ « مَا عِنْدَكَ يَا ثَمَامَةُ » . فَأَعَادَ مِثْلَ هَذَا الْكَلَامِ فَتَرَكَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ الْغَدُ فَذَكَرَ مِثْلَ هَذَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَطْلِقُوا ثَمَامَةَ » . فَانْطَلَقَ إِلَى نَخْلٍ قَرِيبٍ مِنَ الْمَسْجِدِ فَأَعْتَسَلَ فِيهِ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

Saîd b. Ebî Saîd'den rivâyet olduğuna göre, Ebû Hureyre (şöyle)'yi derken işitmiş: “Rasûlullah (s.a.) Necid taraflarına bir süvâri birliği gönderdi. (Bu birlik) Hanife oğullarından

³⁸¹ Müslim, Nezr, 8; Ebû Dâvûd, Eyman ve Nüzur, 21; İbn Hanbel, IV, 430; Dârimî, Siyer, 62.

³⁸² Buhârî, Farzu'l-Humus, 16; Ebû Dâvûd, Cihâd, 120.

olan ve Sümâme b. Üsâl diye anılan Yemâme halkının başkanını (yakalayıp) getirdi. Onu mescidin direklerinden birine bağladılar. Rasûlullah (s.a.) onun karşısına geçti ve; "Ey Sümâme içinde taşıdığın (gerçek düşünce) nedir?" dedi. O da Ey Muhammed içimdeki hayırdır. Eğer öldürürsen kan sahibi birini öldürmüş olursun. Eğer bir iyilikte bulunursan (iyiliğe) şükreden bir kimseye iyilik etmiş olursun. Eğer mal istiyorsan. İşte ondan sana istediğin kadar verilir" cevâbını verdi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) onu öylece bıraktı. Ertesi gün olunca (Hz. Peygamber) ona; "Ey Sümâme içinde taşıdığın (gerçek düşünce) nedir?" diye (tekrar) sordu. O da (bir gün önceki) sözün aynısını tekrarladı. Rasûlullah (s.a.) onu tekrar bırakıp gitti, ertesi gün olunca aynısını anlattı. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.): "Sümâme'yi serbest bırakınız" dedi (Serbest bırakılan Sümâme) Mescide yakın bir hurmalığa gitti. Orada yıkandı sonra mescide girip "Eşhedü enlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlühû" diyerek şehadet getirdi.³⁸³

Hadis, sahihtir.

213. Hadis V / 376

عَنْ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - قَالَتْ وَقَعْتُ جُوَيْرِيَةَ بِنْتُ الْحَارِثِ بْنِ الْمُصْطَلِقِ فِي سَهْمِ تَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ أَوْ ابْنِ عَمٍّ لَهُ فَكَاتَبْتُ عَلَى نَفْسِهَا قَالَ « أُوَدِّي عَنْكَ كِتَابَتِكَ وَأَتَزَوَّجُكَ ». قَالَتْ قَدْ فَعَلْتُ قَالَتْ فَتَسَامَعُ - تَعْنِي النَّاسَ - أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ تَزَوَّجَ جُوَيْرِيَةَ فَأَرْسَلُوا مَا فِي أَيْدِيهِمْ مِنَ السَّيِّئِ فَأَعْتَقُوهُمْ وَقَالُوا أَصْهَارُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَا رَأَيْنَا امْرَأَةً كَانَتْ أَعْظَمَ بَرَكَهَ عَلَى قَوْمِهَا مِنْهَا أُعْتِقَ فِي سَبَبِهَا مِائَةَ أَهْلِ بَيْتٍ مِنْ بَنِي الْمُصْطَلِقِ .

Âişe (r.a.) şöyle demiştir: Cüveyriye b. el-Hâris İbnü'l-Mustalik (r.a.), (Beni Mustalik gazvesi sonunda) Sâbit b. Kays b. Şemmâs (r.a.)'ın yahut da (Sâbit'in) amcasının oğlunun hissesine düşmüş ve (onunla) kendi üzerine bir kitâbet anlaşması yapmıştır. (Hz. Peygamber (s.a.) de): "Senin kitâbetini (n bedelini) öderim, (sonra âzâd edip) seninle evlenirim." cevabını verdi. (Cüveyriye de), "Kabul ettim" dedi. (Hz. Âişe (r.a.) sözlerine devamla şöyle) dedi: Halk Rasûlullah (s.a.)'ın Cüveyriye ile evlendiğini işittiler. Bunun üzerine, ellerinde bulunan esirleri serbest bırakmaya başladılar, onları âzâd ettiler, ve "(Bunlar) Rasûlullah (s.a.)'ın hanımı tarafından yakınıdır, demeye başladılar. "Biz kavmi için Cüveyriye'den daha yararlı bir kadın görmedik. Onun sayesinde Mustalik oğullarından yüz (kadar) halkı hürriyetine kavuşturuldu.³⁸⁴

³⁸³ Buhârî, Salât, 76; Müslim, Cihâd ve Siyer, 59.

³⁸⁴ Buhârî, Edebu'l-Müfred, 290; Ebû Dâvûd, 'Itk, 2; İbn Hanbel, VI, 277.

İsnâdı, Muhammed İbn İshâk³⁸⁵ sebebiyle hasendir.³⁸⁶

214. Hadis V / 374

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ ثَمَانِينَ هَبَطُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ مِنْ جَبَلِ التَّنْعِيمِ عِنْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ وَهُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يَقْتُلُوهُ فَأَخَذُوا أَخْذًا فَأَعْتَقَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ) الْآيَةَ .

Enes (r.a.)'ten rivâyete göre, sabah namazı vaktinde müşriklerden silahlı seksen kişi Ten'îm bölgesinden Rasûlullah (s.a.) ve ashabının üzerine indiler. Bunlar, Rasûlullah (s.a.)'ı öldürmek istiyorlardı. Hepsini yakalandı. Ve Rasûlullah (s.a.), Bunların hepsini serbest bıraktı. Bunun üzerine Allah Fetih Sûresi 24. ayetini indirdi: "O Allah ki, (sizi onların üzerine galip getirdikten sonra, Mekke'nin göbeğinde) onların elini sizden, sizin elinizi onlardan çeken O'dur..."³⁸⁷

Hadis bu senedle sahihtir.

215. Hadis V / 377

وَزَعَمَ عُرْوَةُ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَالْمِسُورَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ حِينَ جَاءَهُ وَقَدْ هَوَّازَنَ مُسْلِمِينَ ، فَسَأَلُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَسَبَبَهُمْ قَالَ « أَمَا بَعْدُ فَإِنَّ إِخْوَانَكُمْ هَؤُلَاءِ قَدْ جَاءُونَا ثَانِيَيْنَ ، وَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ أَنْ أُرَدَّ إِلَيْهِمْ سَبَبَهُمْ ، فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيبَ بِذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ ، وَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللَّهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ » . فَقَالَ النَّاسُ قَدْ طَيَّبْنَا ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

Urve (r.a.), Mervân İbn Hakem ile Misver İbn Mahreme (r.a.)'nin şöyle haber verdiğini söyledi: (Huneyn seferinde) Rasûlullah (s.a.)'a Havâzin kabilesinin temsilci hey'eti müslümânlar olarak geldikleri ve Rasûlullah (s.a.)'tan mallarının ve esirlerinin kendilerine geri verilmesini istedikleri zaman: "Bu Havâzin temsilcileri kardeşleriniz kusurlarından tevbe ediciler olarak bize gelmişlerdir. Ben de (benim ve Abdulmuttaliboğulları'nın payı olan) esirleri kendilerine geri vermeyi uygun gördüm. Sizden her kim esirlerini bu sûretle (karşılıksız vererek) kardeşlerinizin gönlünü hoş etmeyi severse, bunu yapsın! Sizden her kim

³⁸⁵ İbn Hacer, age., II, 144.

³⁸⁶ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXXXIII, 385.

³⁸⁷ Müslim, Cihâd ve Siyer, 133; Ebû Dâvûd, Cihâd, 120; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 48; İbn Hanbel, III, 125.

kendi payı üzerine bağlı kalmak (karşılıksız vermemek) arzu ederse, (bu bedeli) biz ona, Allah (c.c.)'ın bize ihsân edeceği ilk ganimet malından veririz. Bu kanaatle o da böyle yapsın!" buyurdu. Bunun üzerine halk (bir ağızdan): Rasûlullah (s.a.)'ın hatırı için bizler Havâzin esirlerini kendilerine vermekle bu hoşnûdluğu yaptık, dediler.³⁸⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

216. Hadis V / 377

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ نَاسٌ مِنَ الْأَسْرَى يَوْمَ بَدْرٍ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ فِدَاءٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِدَاءَهُمْ أَنْ يُعَلِّمُوا أَوْلَادَ الْأَنْصَارِ الْكِتَابَةَ

İbn Abbas (r.a.) nakletti ki: “Bedir günü Kureyş esirlerinden bir kısmı fidye verememişti. Rasûlullah (s.a.) onların fidyesini ensardan on çocuğa okuma-yazma öğretmek olarak takdîr etti...”³⁸⁹

İsnâdı, Ali İbn Âsım zayıf bir kişi de olsa³⁹⁰ (i'tibâr için alınabilecek bir derecede olduğundan) hasen kabul edilmiştir.³⁹¹

217. Hadis V / 378

عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَ غَزَوْنَا مَعَ أَبِي بَكْرٍ هَوَازِنَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَقَلَّنِي جَارِيَةً مِنْ بَنِي فِزَارَةَ مِنْ أَجْمَلِ الْعَرَبِ عَلَيْهَا قَشْعٌ لَهَا فَمَا كَشَفْتُ لَهَا عَنْ تَوْبٍ حَتَّى أَنْتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَلَقِينِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي السُّوقِ فَقَالَ «لِلَّهِ أَبُوكَ هَبْهَا لِي» . فَوَهَبْتُهَا لَهُ فَبَعَثَ بِهَا فِقَادَى بِهَا أَسَارَى مِنْ أَسَارَى الْمُسْلِمِينَ كَانُوا بِمَكَّةَ .

Seleme b. el-Ekva' şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.) hayatta iken biz Ebû Bekir (r.a.)'in beraberinde (yani emrinde) Hevâzin (kabile) savaşına gittik. (Kumandanımız) Ebû Bekir, Benî Fezâre (kabile) den, Arabların en güzellerinden bir genç kızı ganimet payımdan ayrı olarak bana verdi. Kızın üstünde eski bir kürk vardı. Ben Medîne-i Münevvere'ye gelinceye kadar kızın elbisesini açmadım (yâni ona hiç yaklaştım). Sonra Peygamber (s.a.) çarşıda bana rastladı ve yemin ederek: “O kız bana hibe et,” buyurdu. Ben de kızını ona (s.a.) hibe ettim. Peygamber (s.a.) o kızını göndererek, Mekke'de esir tutulan müslümanları serbest bıraktırmak için onu fidye olarak verdi.”³⁹²

³⁸⁸ Buhârî, Vekâlet, 7; Ebû Dâvûd, Cihâd, 121; İbn Hanbel, IV, 327,326.

³⁸⁹ İbn Hanbel, I, 247; Beyhakî, age., VI, 199.

³⁹⁰ İbn Hacer, age., II, 39.

³⁹¹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, IV, 92.

³⁹² Müslim, Cihâd ve Siyer, 46; İbn Mâce, Cihâd, 32; Ebû Dâvûd, Cihâd, 124; İbn Hanbel, IV, 46.

Hadis bu senedle sahihtir.

218. Hadis V / 381

الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ - رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا - يُحَدِّثُ قَالَ جَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الرَّجَالَةِ يَوْمَ أُحُدٍ قَالَ إِنَّ لَنَا الْعُزَى وَلَا عُزَى لَكُمْ . فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَلَا تُحِبُّونَا لَهُ » . قَالَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا نَقُولُ قَالَ « قُولُوا اللَّهُ مَوْلَانَا وَلَا مَوْلَى لَكُمْ » .

Berâ İbn Âzib (r.a.) rivâyet etti ki: Peygamber (s.a.) Uhud harbi günü okçu piyadeler (üzerine Abdullah ibn Cübeyr (r.a.)'i kumandan ta'yîn etti) onlara hitâben (Ebû Sufyân): Muhakkak ki bizim Uzzâmız var, sizin Uzzânız yok, dedi. Hz. Peygamber, sahâbîlere: "Ebû Suyfân'a cevâb vermiyecek misiniz?" buyurdu. Sahâbîler: "Yâ Rasûlallah, ne cevâb verelim?" diye sordular. Rasûlullah: "Allah bizim Mevlâmızdır, hâlbuki sizin mevlânız yoktur! deyiniz" buyurdu. (Onlar da bu şekilde cevâb verdiler.)³⁹³

Hadis bu senedle sahihtir.

219. Hadis V / 381

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَدِيٍّ بْنِ حَمْرَاءَ الزُّهْرِيِّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَقْفًا عَلَى الْحَزْوَرَةِ فَقَالَ « وَاللَّهِ إِنَّكَ لَخَيْرُ أَرْضِ اللَّهِ وَأَحَبُّ أَرْضِ اللَّهِ إِلَيَّ وَلَوْلَا أَنِّي أُخْرِجْتُ مِنْكَ مَا خَرَجْتُ »

Abdullah b. Adiy b. Hamrâ ez-Zührî (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.), Hazvete denilen yerde durdu ve şöyle buyurdu: "Ey Mekke! Vallahi sen yeryüzünün en hayırlı ve Allah (c.c.)'a en sevimli olan beldesisin. Senden çıkarılmış olmasaydım (kendi isteğimle) çıkmazdım."³⁹⁴

İsnâdı sahihtir. Ricâli sikadır.³⁹⁵

220. Hadis V / 383

عن علي أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: وأنهار من لبن لم يتغير طعمه، لم يخرج من ضروع الماشية

³⁹³ Buhârî, Cihâd, 164; İbn Hanbel, I, 462.

³⁹⁴ İbn Mâce, Menâsik, 103; Tirmizî, Menâkıb, 68; İbn Hanbel, IV, 305; Dârimî, Siyer, 67.

³⁹⁵ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXXI, 10.

Hiz. Ali (r.a.)'nin rivâyetine göre Rasûlullah şöyle buyurulmuştur: "(Onda) tadı değişmeyen sûtten nehirler vardır ki, o sût, hayvanların memesinden çıkmış sût olmayacak."³⁹⁶

Hadisin sıhhati hakkında bir değerlendirme bulunamamıştır.

221. Hadis V / 383

عن علي أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: وأنها من خمر لذة للشاربين، لم يعتصرها الرجال بأقدامهم

Hiz. Ali (r.a.)'nin rivâyetine göre Rasûlullah şöyle buyurulmuştur: "(Onda) içenlere lezzet veren şaraptan nehirler vardır ki, bu şarap, insanların ayaklarıyla çiğneyerek çıkardıkları şarap gibi olmayacak."³⁹⁷

Hadisin sıhhati hakkında bir değerlendirme bulunamamıştır.

222. Hadis V / 383

عن علي أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: وأنها من عسل مصفى لم يخرج من بطون النحل

Hiz. Ali (r.a.)'nin rivâyetine göre Rasûlullah şöyle buyurulmuştur: "(Onda) Saf baldan nehriler (vardır) ki o, bal arılarının karnından çıkan bal olmayacak."³⁹⁸

Hadisin sıhhati hakkında bir değerlendirme bulunamamıştır.

223. Hadis V / 385

قال أبو حازم سمعته من سهل بن سعد الساعدي صاحب رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول قال رسول الله صلى الله عليه وسلم « بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَذِهِ مِنْ هَذِهِ أَوْ كَهَاتَيْنِ » . وَقَرَنَ بَيْنَ السَّبَابَةِ وَالْوَسْطَى .

Ebû Hâzim şöyle demiştir: Ben bu hadîsi Rasûlullah (s.a.)'ın arkadaşı olan Sehl ibn Sa'd es-Sâidî (r.a.)'den işittim, şöyle diyordu: Rasûlullah (s.a.): "Kıyamet günü ile ben şununla şunun yakınlığı gibi yâhud da: şu iki parmak gibi gönderildim" buyurdu da şehâdet parmağı ile orta parmağın arasını ayırdı.³⁹⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

³⁹⁶ İbn Kesîr, age., IV, 176; Kenzul-Ummâl, II, 569.

³⁹⁷ İbn Kesîr, age., IV, 176; Kenzul-Ummâl, II, 569.

³⁹⁸ Kurtubî, XVI, 237; İbn Kesîr, age., IV, 176; Kenzul-Ummâl, II, 569.

³⁹⁹ Buhârî, Talak, 25; Müslim, Fiten ve Eşrâtu's-Sâat, 133.

224. Hadis V / 386

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ » . وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ » .

Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: “Ben, her gün Allah (c.c.)’a yüz kere istiğfâr eder bağışlanmamı isterim.” Yine Rasûlullah (s.a.) değişik bir tarikle: “Ben günde yüz kere Allah (c.c.)’a istiğfâr eder bağışlanmamı dilerim.” buyurdu.⁴⁰⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

225. Hadis V / 396

قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَمَرْوَانَ يُصَدِّقُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا حَدِيثَ صَاحِبِهِ ... فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّا لَمْ نَجِئْ لِقِتَالِ أَحَدٍ ، وَلكِنَّا جِئْنَا مُعْتَمِرِينَ ...

Urve İbn Zübeyr, Misver İbn Mahrame ile Mervân İbnü'l-Hakem'den haber verdi. Bu iki râvîden herbiri arkadaşının hadisini doğrulayarak şöyle demişlerdir: ... Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Fakat biz hiçbir kimse ile harb etmek için gelmedik. Biz yalnız umre yapmak niyetiyle geldik.”⁴⁰¹

Hadis bu senedle sahihtir.

226. Hadis V / 397

قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَمَرْوَانَ يُصَدِّقُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا حَدِيثَ صَاحِبِهِ فَرَجَعَ عُرْوَةُ إِلَى أَصْحَابِهِ ، فَقَالَ أَيُّ قَوْمٍ ، وَاللَّهِ لَقَدْ وَقَدْتُ عَلَى الْمُلُوكِ ، وَوَقَدْتُ عَلَى قَيْصَرَ وَكَيْسَرِي وَالنَّجَاشِيَّ وَاللَّهِ إِنْ رَأَيْتُ مَلِكًا قَطُّ ، يُعَظَّمُهُ أَصْحَابُهُ مَا يُعَظَّمُ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحَمَّدًا ، وَاللَّهِ إِنْ تَنَحَّيْتُ نَخَامَةَ إِلَّا وَقَعْتُ فِي كَفِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ ، فَذَلِكَ بِهَا وَجْهَةٌ وَجِلْدَةٌ ، وَإِذَا أَمَرَهُمْ ابْتَدَرُوا أَمْرَهُ وَإِذَا نَوَضَّأَ كَادُوا يَقْتَتِلُونَ عَلَى وَضُوئِهِ ، وَإِذَا تَكَلَّمَ خَفَضُوا أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَهُ ، وَمَا يُجِدُونَ إِلَيْهِ النَّظَرَ تَعْظِيمًا لَهُ ، وَإِنَّهُ قَدْ عَرَضَ عَلَيْكُمْ خُطَّةَ رُسْدٍ ، فَاقْبَلُوهَا

Urve İbn Zübeyr, Misver İbn Mahrame ile Mervân İbnü'l-Hakem'den haber verdi. Bu iki râvîden herbiri arkadaşının hadisini doğrulayarak şöyle demişlerdir: ... Urve, Kureyş'in yanına geldi ve gördüklerini şöyle bildirdi: “Ey kavmim! Vallahi ben vaktiyle birçok meliklerin huzuruna elçi olarak çıktım. Rûm melîki Kaysar'ın, Fars melîki Kisrân'ın, Habeş

⁴⁰⁰ Buhârî, Daavât, 3; Müslim, Zikir ve Duâ, 41.

⁴⁰¹ Buhârî, Şurût, 15; İbn Hanbel, IV, 329.

meliki Necâşî'nin dîvânlarına elçilikle girdim. Vallahi bunlardan hiçbir melikin adamlarını, Muhammed'in sahâbîlerinin Muhammed'i ta'zîm ettikleri derecede hükümdarlarını asla ta'zîm eder görmedim. Muhammed'in, sahâbîleri, onun tükürüğü ile bile teberrük ediyorlar! O birşey emredince, onun sahâbîleri derhâl emrini yerine getirmeye koşuyorlar. O abdest aldığı zaman da, abdest suyunun fazlasını birbirlerinin üzerine yığılarak paylaşıyorlar. O söz söylediği zaman sahâbîleri hafif bir sesle onu tasdik edip cevâb veriyorlar. Muhammed'in sahâbîleri onu tazîm için, onun yüzüne dikkatle bakamıyorlar. Şimdi Muhammed size güzel bir barış ve iyilik yolu arzetti. Bunu kabul edin! dedi.⁴⁰²

Hadis bu senedle sahihtir.

227. Hadis V / 399

عَنْ أَنَسٍ... قَالَ نَعَمْ إِنَّهُ مَنْ ذَهَبَ مِنَّا إِلَيْهِمْ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَمَنْ جَاءَنَا مِنْهُمْ سَيَجْعَلُ اللَّهُ لَهُ فَرْجًا وَمَخْرَجًا

Enes (r.a.) rivâyet etti ki: ...Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.) şöyle buyurdu: "Evet, bizden kaçarak onlara giden kişi (bizim ne işimize yarar) Allah (c.c.) onu bizden uzaklaştırmıştır, ama onlardan kaçarak bizim yanımıza gelenleri iâde edersek Allah (c.c.) onları kurtarmanın bir başka yolunu gösterecektir."⁴⁰³

Hadis bu senedle sahihtir.

228. Hadis V / 399

قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَمَرْوَانَ يُصَدِّقُ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا حَدِيثَ صَاحِبِهِ قَالَ فَلَمَّا فَرَّغَ مِنْ قِضِيَّةِ الْكِتَابِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ « فُؤُومُوا فَانْحَرُوا ، ثُمَّ احْلِفُوا » . قَالَ فَوَاللَّهِ مَا قَامَ مِنْهُمْ رَجُلٌ حَتَّى قَالَ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ، فَلَمَّا لَمْ يَقُمْ مِنْهُمْ أَحَدٌ دَخَلَ عَلَى أُمِّ سَلْمَةَ ، فَذَكَرَ لَهَا مَا لَقِيَ مِنَ النَّاسِ . فَقَالَتْ أُمُّ سَلْمَةَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، أَنُحِبُّ ذَلِكَ أَخْرُجْ ثُمَّ لَا نُكَلِّمُ أَحَدًا مِنْهُمْ كَلِمَةً حَتَّى تَنْحَرَ بُدْنَكَ ، وَتَدْعُوَ حَالِقَكَ فَيَحْلِقَكَ . فَخَرَجَ فَلَمْ يُكَلِّمُ أَحَدًا مِنْهُمْ ، حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ نَحَرَ بُدْنَهُ ، وَدَعَا حَالِقَهُ فَحَلَقَهُ . فَلَمَّا رَأَوْا ذَلِكَ ، قَامُوا فَانْحَرُوا ، وَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يَحْلِقُ بَعْضًا ، حَتَّى كَادَ بَعْضُهُمْ يَقْتُلُ بَعْضًا عَمَّا

Urve İbn Zübeyr: Misver İbn Mahrame ile Mervân İbnü'l-Hakem'den haber verdi. Bu iki râvîden herbiri arkadaşının hadisini doğrulayarak şöyle demişlerdir: Rasûlullah (s.a.) barış andlaşmasının yazım ve imzâsını bitirip ayrıldığı zaman, sahâbîlere : "Haydi artık kalkın, kurbanlarınızı kesip, başlarınızı tıraş edin!" buyurdu. Râvî dedi ki: "Vallâhî sahâbîlerden bir

⁴⁰² Buhârî, Şurût, 15; İbn Hanbel, IV, 329.

⁴⁰³ Müslim, Cihâd, 93; İbn Hanbel, III, 268.

kişi olsun kalkmadı. Hattâ Rasûlullah bu emri üç kerre söyledi. Sahâbîlerden hiçbirisi kalkmayınca, Rasûlullah (s.a.) zevcelerinden Ümmü Seleme (r.a.)'nin yanına girdi ve sahâbîlerden gördüğü kayıtsızlığı ona söyledi. Ümmü Seleme (r.a.): Ey Allah'ın Peygamberi! Sen bu emri (yerine getirmek) istiyor musun? O hâlde şimdi dışarı çık, sonra tâ kurbanlık develerini kesinceye ve berberini çağırıp, o seni tıraş edinceye kadar sahâbîlerinden hiçbirisine bir kelime bile söyleme!” dedi . Bunun üzerine Peygamber (s.a.), Ümmü Seleme'nin yanından çıktı ve sahâbîlerinden hiçbirisi ile konuşmayarak, umre ibâdetlerini yerine getirdi. Kurbanlık develerini kesti ve berberi (Huzaalı Hırâş İbn Umeyye'yi) çağırıp tıraş oldu. Sahâbîler Peygamber'i bu hâlde görünce, onlar da hemen kalkarak kurbanlarını kestiler, birbirlerini tıraş etmeye başladılar, hattâ (icâbet çabukluğunun meydana getirdiği sıkışıklıktan) birbirlerini öldüre yazdılar.⁴⁰⁴

Hadis bu senedle sahihtir.

229. Hadis V / 400

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَسِيرُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَعَمْرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسِيرُ مَعَهُ لَيْلًا ، فَسَأَلَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ شَيْءٍ ، فَلَمْ يُجِبْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ ، ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ ، فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ تَكَلَّمْتُ أُمَّ عُمَرَ ، نَزَرْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ، كُلَّ ذَلِكَ لَا يُجِيبُكَ . قَالَ عُمَرُ فَحَرَّكَتُ بَعْضَ بَعْضِي ، ثُمَّ تَقَدَّمْتُ أَمَامَ النَّاسِ ، وَخَشِيتُ أَنْ يُنْزَلَ فِيَّ الْقُرْآنُ ، فَمَا نَشِيتُ أَنْ سَمِعْتُ صَارِحًا يَصْرُخُ بِي فَقُلْتُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ نَزَلَ فِيَّ قُرْآنٌ . فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلْتُهُ عَلَيْهِ فَقَالَ « لَقَدْ أَنْزَلْتُ عَلَى اللَّيْلَةِ سُورَةَ لَهِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ » . ثُمَّ قَرَأَ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) .

Zeyd İbn Eslem'in, babası Eslem'den tahdîs ettiğine göre, Rasûlullah (s.a.), seferlerinden birinde (yani hudeybiye dönüşünde) geceleyin yol alıyordu. Ömer İbnu'l-Hattâb da beraberinde yürüyordu. Bu sırada Ömer İbnu'l-Hattâb (r.a.), Rasûlullah (s.a.)'a birşey sordu. Fakat Rasûlullah (s.a.) (vahiy ile meşgul olduğundan) Ömer (r.a.)'e cevâb vermedi. Ömer (r.a) sonra yine sordu. Rasûlullah (s.a.) yine cevâb vermedi. Sonra Ömer (Rasûlullah işitmedi sanarak) bir daha sordu. Rasûlullah yine cevâb vermedi. Bunun üzerine Ömer İbnu'l-Hattâb kendi kendine: “Anası, Ömer'i kaybetsin (yani kaybetsin de yok olasin)! Sen üç kerre Rasûlullah (s.a.)'a sorguda ısrar ettin de Rasûlullah (s.a.) bunların hepsinde sana cevâb vermedi, dedi. Ömer (r.a.) dedi ki: Bunun üzerine ben devemi hareket ettirip sürdürdüm. Sonra hakkımda Kur'ân indirilmesinden korkarak insanların önüne geçtim. Fakat çok beklemedim,

⁴⁰⁴ Buhârî, Şurût, 15; İbn Hanbel, IV, 329.

bir çağırıcının bana bağırmakta olduğunu işittim. Ve (kendi kendime): “Şimdi hakkımda Kur’ân inmiş olmasından hakikaten korkmaktayım,” dedim. (Ve bu korku içinde) Rasûlullah’ın (s.a.) huzuruna geldim ve kendisine selâm verdim. Rasûlullah (s.a.) (sevinçle) bana: "Bu gece bana bir sûre indirilmiştir ki, yemîn olsun o sûre bana, üstüne güneş doğan herşeyden daha çok sevimlidir" buyurdu. Sonra Rasûlullah "Biz hakikat sana apâşikâr bir feth (ve zafer yolu) verdik" ayetini okudu.⁴⁰⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

230. Hadis V / 403

عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ ... لَقَدْ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَّةِ... فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْ فَتَحُ هُوَ قَالَ نَعَمْ ...

Ebu'l-Vâil şöyle rivâyet etti: Hudeybiye günü Rasûlullah (s.a.) ile beraberdik... O, (Hz. Ömer) (r.a.) şöyle sordu: “Ey Allah’ın elçisi! bu bir zafer midir?” Hz. Peygamber de (s.a.): “Evet” dedi...⁴⁰⁶

Hadis bu senedle sahihtir.

231. Hadis V / 404

عَنْ مُجَمِّعِ بْنِ جَارِيَةَ الْأَنْصَارِيِّ وَكَانَ أَحَدَ الثَّرَاءِ الَّذِينَ قَرَأُوا الْقُرْآنَ قَالَ شَهِدْنَا الْحُدَيْبِيَّةَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا انْصَرَفْنَا عَنْهَا إِذَا النَّاسُ يَهْرُونَ الْأَبَاعِرَ فَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لِبَعْضٍ مَا لِلنَّاسِ قَالُوا أَوْحَىٰ إِلَىٰ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَخَرَجْنَا مَعَ النَّاسِ نُوجِفُ فَوَجَدْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاقِفًا عَلَىٰ رَاحِلَتِهِ عِنْدَ كُرَاعِ الْعَمِيمِ فَلَمَّا اجْتَمَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ قَرَأَ عَلَيْهِمْ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفْتَحُ هُوَ قَالَ « نَعَمْ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنَّهُ لَفَتْحٌ » . فَسَمَّتْ خَيْبَرَ عَلَىٰ أَهْلِ الْحُدَيْبِيَّةِ

Kur’ân-ı (Kerîm-i en güzel bir şekilde) okuyanlardan biri olan Mücemmi’ b. Cârîyeti'l-Ensârî demiştir ki: Rasûlullah (s.a.) ile birlikte Hudeybiye’de bulunduk. Oradan döndüğümüz sırada, halk (Hz. Peygamber’in bulunduğu yere doğru) develerini koşturmaya başladı. Halkın bir kısmı, diğerlerine "Halka ne oluyor?" (da hayvanlarını böyle koşturuyor?) diye sormaya başladılar. Onlar da Rasûlullah (s.a.)'a vahy geldi." (de onu görmek için koşuyorlar) diye cevap verdiler. Bunun üzerine (insanlarla beraber) koşarak çıktık ve Peygamber (s.a.) Kürâ’el-Ġamîm (denilen yer) de devesi üzerinde dururken bulduk. Halk

⁴⁰⁵ Buhârî, Tefsir, (Fetih) 1; Müslim, Cihâd ve Siyer, 97.

⁴⁰⁶ Müslim, Cihâd ve Siyer, 94.

(tamamen) yanında toplanınca (Hz. Peygamber) onlara: Biz sana apaçık bir fetih verdik." (ayet-i kerîmesini) okudu, (orada bulunan) bir adam "Ey Allah'ın Rasûlü! (s.a.) bu (ayet-i kerîme'de vadedilen) bir fetih midir?" dedi. (Hz. Peygamber de) "Muhammed'in hayatı kudret elinde olan zâta yemin olsun ki bu (sulh) bir fetihtir." buyurdu. (Kısa bir süre sonra da Hayber fethedildi ve) Hayber (ganimetleri) Hudeybiye mücahidleri arasında paylaştırdı.⁴⁰⁷

İsnâdı, zayıftır. Senedde geçen Yakub İbn Mücemmi' İbn Cârîye hüsnü'l-hadis bir kişi de olsa rivâyetinde tek kalmıştır.⁴⁰⁸

232. Hadis V / 404

Bu sözler Peygamber (s.a.)'e ulaşınca şöyle buyurdu: "Çok yanlış söz söylenmiştir. Bu, gerçekte çok büyük bir zafer ve fetihtir. Siz müşriklerin yurtlarına kadar ilerlediniz, onlar da gelecek yıl umre yapmanız konusunda söz vererek sizi geri dönmeye râzı ettiler. Onlar savaşa son vermeyi ve barış yapmayı kendiliklerinden istediler. Hâlbuki onların kalplerinin size karşı ne kadar kinle dolu olduğunu biliyorsunuz. Allah sizi onlara üstün kılmıştır ve gâlibiyet lütfetmiştir. Siz Uhud Savaşı'ndan kaçarken ben de arkanızdan bağırıyordum. O günü unuttunuz mu? Hendek Savaşı'nda her taraftan düşmanın korkunç bir manzara ile saldırıya geçtiği günü unuttunuz mu?"

Hadis kaynaklarda bulunamamıştır.

233. Hadis V / 404

عَنِ الْبَرَاءِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ تَعُدُّونَ أَنْتُمْ الْفَتْحَ فَتْحَ مَكَّةَ ، وَقَدْ كَانَ فَتْحُ مَكَّةَ فَتْحًا ، وَنَحْنُ نَعُدُّ الْفَتْحَ بَيْعَةَ الرُّضْوَانِ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَّةِ .

Berâ ibn Âzib (r.a.) şöyle demiştir: "Siz, büyük fethi Mekke'nin fethi sayarsınız. Gerçekten Mekke'nin fethi (Kur'ân'ın şehâdet ettiği) parlak bir fetih ve zafer idi. Hâlbuki biz büyük fethi, Hudeybiye günündeki Rıdvân Bey'ati sayarız."⁴⁰⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

⁴⁰⁷ Ebû Dâvûd, Cihâd, 143, 144; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 48; İbn Hanbel, III, 420.

⁴⁰⁸ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavut tahkikli baskı, XXIV, 212.

⁴⁰⁹ Buhârî, Megâzî, 36.

234. Hadis V / 405

عَنْ الْمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى حَتَّى انْتَفَخَتْ قَدَمَاهُ فَقِيلَ لَهُ أَتَكْلَفُ هَذَا وَقَدْ عَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ فَقَالَ « أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا » .

Muğîre b. Şu'be (r.a.)'nin naklettiğine göre: "Allah'ın Rasulü (s.a.) ayakları şişene kadar namaz kıldı. Ona: 'Geçmiş ve gelecek günahlarınız bağışlandığı halde, niçin kendinî zorlayarak böyle namaz kıliyorsunuz?' denildiğinde, Efendimiz (s.a.): “Şükreden bir kul olmayayım mı?” buyurdu.⁴¹⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

235. Hadis V / 434

عَنْ مُعَاذٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ « كَيْفَ تَقْضِي » . فَقَالَ أَقْضِي بِمَا فِي كِتَابِ اللَّهِ . قَالَ « فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي كِتَابِ اللَّهِ » . قَالَ فَبَسْتَنَّةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . قَالَ « فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ » . قَالَ أَجْنَهُدُ رَأْيِي . قَالَ « الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَفَّقَ رَسُولَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ » .

Muâz (r.a.) şöyle rivâyet etmiştir: “Rasûlullah (s.a.), Muâz (r.a.)’ı, Yemen’e kadı (hâkim) olarak gönderdiğinde ona nasıl hüküm vereceksin? diye sordu. Muâz (r.a.): Allah’ın kitabındaki göre hüküm veririm. Rasûlullah (s.a.): “Allah’ın kitabında bulamaz isen”; Muâz (r.a.): “Rasûlullah (s.a.)’in sünnetine göre”... dedi. Rasûlullah (s.a.): “Eğer Allah Rasûlünün sünnetinde de yoksa buyurdu.” Muâz (r.a.): “Kendi görüşümle ictihâd ederek bir hüküm bulur ve ona göre hüküm veririm” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.): “Allah Rasûlü (s.a.)’nün elçisini, Allah Rasûlü (s.a.)’nün arzusuna uygun hareket etmeye muvaffak kılan Allah’a hamdolsun” buyurdular.⁴¹¹

Senedde geçen Hâris İbn Amr bazı âlimler tarafından zayıf kabul edilse de genel görüş onun zayıf olmadığı yönündedir. Rivâyet birçok râvî tarafından o kadar çok aktarılmıştır ki sıhhatinden şüphe edilmeyerek, hakkında sıhhat soruşturması yapmaya dahî gerek duyulmayacak hale gelmiş ve sahih kabul edilmiştir.⁴¹²

⁴¹⁰ Buhârî, Teheccüd, 6; Müslim, Sıfâtul-Münâfıkın ve Ahkâmühüm, 79.

⁴¹¹ Ebû Dâvûd, Kada' (Akdiye), 11; Tirmizî, Ahkâm, 3; İbn Hanbel, 22007; Dârimî, Mukaddime, 20.

⁴¹² Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, III, 167.

236. Hadis V / 441

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « سَتَكُونُ فِتْنٌ الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ ، وَالْقَائِمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي ، وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي ، مَنْ تَشَرَّفَ لَهَا تَسْتَشْرِفُهُ ، فَمَنْ وَجَدَ مَلْجَأً أَوْ مَعَادًا فَلْيَعُدْ بِهِ » .

Ebû Hureyre (r.a.) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "İleride birtakım fitneler olacaktır. Fitne zamanlarında oturan kimse, ayakta durandan hayırlıdır. Ayakta duran da yürüyenden hayırlıdır. Yürüyen de koşandan hayırlıdır. Fitneyi görmeğe çalışan onun şerrini görür. Her kim fitne zamanı iltica edecek veya sığınacak bir yer bulursa, hemen ona sığınsın!"⁴¹³

Hadis bu senedle sahihtir.

237. Hadis V / 445

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : { يَا ابْنَ أُمَّ عَبْدٌ كَيْفَ حَكَّمَ اللَّهُ فِيمَنْ بَعَى مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ ؟ قَالَ : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : لَا يُجْهَزُ عَلَى جَرِيحِهَا وَلَا يُقْتَلُ أُسِيرُهَا وَلَا يُطْلَبُ هَارِبُهَا }

İbn Ömer (r.a.) rivâyet etti ki: Hz. Peygamber (s.a.), İbn Mes'ûd (r.a.)'a: "Ey İbn Ummi Abd! Bu ümmetin bâğîlerine nasıl davranılacağı konusunda Allah'ın emirlerinin neler olduğunu biliyor musun?" diye sorduğunda, o: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" diye cevap verir. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Onların yaralılarına dokunulmaz, esirleri öldürülmez, kaçanları takip edilmez, malları ganîmet olarak paylaşılır." ⁴¹⁴

Zehebî, isnâdda geçen Kevser İbn Hakîm'in metrûk olduğunu söyleyerek hadisin zayıf olduğunu söylemiştir.⁴¹⁵

238. Hadis V / 447

عَنْ جَرِيرٍ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى إِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

⁴¹³ Buhârî, Fiten, 9; Müslim, Fiten ve Eşrâtu's-Sâa, 10.

⁴¹⁴ Hâkim, age., II, 155; Cassâs, V, 283.

⁴¹⁵ Hâkim, age., II, 155.

Cerîr (r.a) şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.)'a namaz kılmak, zekât vermek, her Müslüman'a karşı samimi olmak ve öğüt vermek üzere biât etmişim.⁴¹⁶

Hadis bu senedle sahihtir.

239. Hadis V / 447

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « سَبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ » .

Abdullah İbn Mes'ûd (r.a.)'un rivâyetine göre: Peygamber (s.a.): "Müslüman'a sövmek fisk, onunla savaşmak küfürdür" buyurmuştur.⁴¹⁷

Hadis bu senedle sahihtir.

240. Hadis V / 447

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ... « كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ مَالُهُ وَعَرَضُهُ وَدَمُهُ... »

Ebû Hureyre (r.a.)'den (rivâyet edildiğine göre) Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: "...Müslümanın müslümana malı, ırzı ve kanı haramdır..."⁴¹⁸

Hadis bu senedle sahihtir.

241. Hadis V / 447

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « لَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا . الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ . التَّقْوَى هَا هُنَا » . وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ « بِحَسَبِ أَمْرٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ »

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre: Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "Birbirinize hasedlik etmeyin! Müşteri kızıştırmayın! Birbirinize buğz etmeyin! Birbirinize sırt çevirmeyin! Biriniz diğerinin pazarlığı üzerine satış yapmasın! Kardeş olun ey Allah'ın kulları! Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez; onu yardımsız bırakmaz; onu

⁴¹⁶ Buhârî, Şurût, 1; Müslim, İmân, 97.

⁴¹⁷ Buhârî, İmân, 36; Müslim, İmân, 116.

⁴¹⁸ Müslim, Birr ve Sıla, 32; İbn Mâce, Fiten, 2; Ebû Dâvûd, Edeb, 35; Tirmizî, Birr ve Sıla, 18; İbn Hanbel, II, 360.

tahkîr etmez.” Üç defa kalbine işaret ederek: “takvâ şuradadır. Kişiye kötülük namına müslüman kardeşini tahkîr etmesi kâfidir” buyurdu.⁴¹⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

242. Hadis V / 447

عَنِ النَّعْمَانَ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُؤْمِنُونَ كَرَجُلٍ وَاحِدٍ إِذَا اشْتَكَى رَأْسَهُ
تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالْحُمَّى وَالسَّهَرِ

Nu'mân b. Beşir (r.a.)’den rivâyet edildiğine göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Mü’mininler, başı ağrıdığında diğer organları ona ateş ve uykusuzlukla eşlik eden bir beden gibidir.”⁴²⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

243. Hadis V / 447

عَنِ النَّعْمَانَ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ
وَتَعَاطِفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى » .

Nu'mân b. Beşir (r.a.)’den rivâyet edildiğine göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: “Müminler birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamet etmeye ve birbirlerine şefkât göstermeye tek bir beden gibidir. O bedenın bir organı (bir mümin) acı çektiği zaman, bedenın diğer (organları/müminler) de uykusuz kalıp acı çekerler.”⁴²¹

Hadis bu senedle sahihtir.

244. Hadis V / 447

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَتَشُدُّ بَعْضُهُ
بَعْضًا وَسَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ

Ebû Mûsâ el-Eş'ârî (r.a.)’den yapılan rivâyete göre, Peygamber (s.a.): "Mü'minin mü'mine dayanışması, parçaları birbirine bağlayıp kuvvetlendiren binâ gibidir" buyurdu ve (bu dayanışmayı göstermek için) parmaklarını birbiri arasına geçirdi.⁴²²

⁴¹⁹ Müslim, Birr ve Sıla, 32; İbn Hanbel, II, 311.

⁴²⁰ Müslim, Birr ve Sıla; İbn Hanbel, IV, 276.

⁴²¹ Buhârî, Edeb, 27; Müslim, Birr ve Sıla, 66.

⁴²² Buhârî, Mezâlim, 5; Müslim, Birr ve Sıla, 65.

Hadis bu senedle sahihtir.

245. Hadis V / 452

عَنْ أَبِي بَرزَةَ الْأَسْلَمِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ
الإِيمَانَ قَلْبَهُ لَا تَعْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ فَإِنَّهُ مَنْ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ وَمَنْ يَتَّبِعِ اللَّهُ
عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ » .

Ebû Berze el-Eslemî (r.a.)'den (rivâyet edildiğine göre) Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Ey diliyle imân edip, kalbine imân girmeyen kimseler topluluğu! Müslümanların gıybetini yapmayınız ve onların ayıplarını araştırıp durmayınız. Çünkü her kim onların ayıplarını araştırırsa Allah (c.c.) da onun ayıplarını araştırır. O (şunu iyi bilsin); Allah (c.c.) kimin ayıbını araştırırsa (o ayıbı) evinde (işlemiş olsa dahî) o kimseyi kepâze eder.⁴²³

Hadis “sahih liğayrihi” mertebesinde olup, incelediğimiz rivâyet ise seneddeki Ebû Bekr İbn Ayyâş’ın hâfızâsının kötülüğü sebebiyle⁴²⁴ “hasen” dir.⁴²⁵

246. Hadis V / 452

عَنْ مُعَاوِيَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ « إِنَّكَ إِنْ اتَّبَعْتَ عَوْرَاتِ النَّاسِ أَفْسَدْتَهُمْ أَوْ
كَذَبْتَ أَنْ تُفْسِدَهُمْ » .

Muaviye’nin rivâyetine göre, Allah Rasûlü (s.a.) buyurdu ki: "Eğer sen insanların gizli kusurlarını araştırarak olursan onların arasına fesat sokmuş olursun veya fesat sokmana ramak kalır."⁴²⁶

Hadis bu senedle sahihtir.⁴²⁷

247. Hadis V / 452

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : { إِذَا ظَنَنْتُمْ فَلَا تُحَقِّقُوا }

⁴²³ Ebû Dâvûd, Edeb, 35; Tirmizî, Birr ve Sıla, 85; İbn Hanbel, IV, 420.

⁴²⁴ İbn Hacer, age., II, 399.

⁴²⁵ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXXIII, 20.

⁴²⁶ Ebû Dâvûd, Edeb, 37; İbn Hibbân, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, Eşribe, 31; XIII, 72; Beyhakî, age., VIII, 578.

⁴²⁷ İbn Hibbân, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XIII, 72.

Ebû Hureyre (r.a.)'nin naklettiğine göre Peygamber Efendimiz (s.a.) şöyle buyurmuştur: “Biri hakkında kötü zan beslemişseniz, (hiç olmazsa) onu araştırmayın.”⁴²⁸

Kaynaklarda hadisle ilgili herhangi bir değerlendirmeye rastlanamamıştır

248. Hadis V / 452

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « مَنْ رَأَى عَوْرَةَ فَسَتَّرَهَا كَانَ كَمَنْ أَحْيَا مَوْءُودَةً » .

Ukbe b. Âmir'in rivâyetine göre, Peygamber Efendimiz (s.a.) buyurdular ki: "Herhangi bir kusuru görüp de onu saklayan kimse, diri diri mezara gömülen bir kız çocuğunu mezardan çıkararak hayata kavuşturan kimse gibidir."⁴²⁹

Hadis, senedde geçen İbn Lehîa'nın kitapları yandıktan sonra bazı şeyleri karıştırmış, ⁴³⁰ dolay zayıftır. ⁴³¹

249. Hadis V / 453

وَأَبَى أُمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « إِنَّ الْأَمِيرَ إِذَا ابْتَغَى الرَّيْبَةَ فِي النَّاسِ أَفْسَدَهُمْ » .

Ebû Ümâme (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre Peygamber (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Bir devlet yetkilisi, halka su-i zan ile muamele yapmaya kalkışacak olursa, onları yoldan çıkarmış olur." ⁴³²

Hadis, hasendir. ⁴³³ Senedde geçen Bakıyye İbnü'l-Velîd i'tibâr edilen zayıflardandır. ⁴³⁴

250. Hadis V / 453

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « أَنْتَرُونَ مَا الْغَيْبَةُ » . قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ . قَالَ « ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ » . قِيلَ أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ قَالَ « إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اعْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ » .

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre, Rasûlullah (s.a.): “Gıybet nedir bilir misiniz?” buyurmuş. Ashâb : “Allah ve Rasûlu daha iyi bilir” demişler. O da (s.a.):

⁴²⁸ Cassâs, V, 289.

⁴²⁹ Ebû Dâvûd, Edeb, 38; İbn Hanbel, IV, 148.

⁴³⁰ İbn Hacer, age., I, 444.

⁴³¹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXVIII, 566.

⁴³² Ebû Dâvûd, Edeb, 37; İbn Hanbel, VI, 4; Beyhakî, age., VIII, 541.

⁴³³ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı XXXIX, 237.

⁴³⁴ İbn Hacer, age., I, 105.

“Kardeşini hoşlanmadığı bir şeyle anmandır.” buyurmuş, “Ya kardeşimde benim söylediğim bulunursa, ne buyurursun?” denilince, Rasûlullah (s.a.): “Söylediğin onda varsa, onun gıybetini ettin demektir. Eğer onda yoksa ona ifitra etmiş olursun.” buyurmuşlar.⁴³⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

251. Hadis V / 454

أَنَّ الْمُطَّلِبَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْطَبَةَ الْمَخْزُومِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا الْغَيْبَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَنْ تَذْكُرَ مِنَ الْمَرْءِ مَا يَكْرَهُ أَنْ يَسْمَعَ » . قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنْ كَانَ حَقًّا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِذَا قُلْتَ بَاطِلًا فَذَلِكَ الْبُهْتَانُ » .

Mahzûm kabîlesinden Abdullah b. Hattâb'ın oğlu Muttalib derki: Bir zât Rasûlullah (s.a.)'a: "Gıybet nedir?" diye sorunca Rasûlullah (s.a.): " Bir kişinin duyduğu zaman hoşlanmayacağı şeyleri anlatmandır." buyurdu. Adam: "Ya Resûlallah gerçek olursa da mı?" diye sordu. Rasûlullah (s.a.): "Asılsız bir şey söylersen bu iftira olur." buyurdu.⁴³⁶

Hadis sahihtir.⁴³⁷

252. Hadis V / 454

أَبُو هُرَيْرَةَ يَقُولُ جَاءَ الْأَسْلَمِيُّ إِلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَنَّهُ أَصَابَ امْرَأَةً حَرَامًا أَرْبَعًا . فَأَمَرَ بِهِ فَرُجِمَ فَسَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِهِ يَقُولُ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ انْظُرْ إِلَى هَذَا الَّذِي سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَلَمْ تَدْعُهُ نَفْسُهُ حَتَّى رُجِمَ الرَّجْمَ الْكَلْبَ . فَسَكَتَ عَنْهُمَا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً حَتَّى مَرَّ بِحَيْفَةِ حِمَارٍ شَانِلٍ بِرَجْلِهِ فَقَالَ « أَيْنَ فُلَانٌ وَفُلَانٌ » . فَقَالَ تَحْنُ ذَانِ يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ « انْزِلَا فَكُلَا مِنْ حَيْفَةِ هَذَا الْحِمَارِ » . فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَنْ يَأْكُلُ مِنْ هَذَا قَالَ « فَمَا نَلْتَمَأُ مِنْ عَرِضِ أَخِيكُمَا أَنْفَا أَشَدُّ مِنْ أَكْلِ مِنْهُ » .

Ebû Hureyre (r.a.) şöyle demiştir: Eslemîlerden biri (Mâiz b. Mâlik) Rasûlullah (s.a.)'a gelip, bir kadınla haram ilişkide bulunduğu dört kez şahadette bulundu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) emretti ve (Mâiz) recmedildi. Rasûlullah (s.a.), ashabından iki kişiden birisinin öbürüne; "Şu adama bak! Allah onu gizlemişken nefsi onu bırakmadı da köpek taşlanır gibi taşlandı (recmedildi)." dediğini duydu. Hiç ses çıkarmadı, sonra bir müddet yürüdü ve ayağını dikmiş bir eşek leşine rastladı. "Falan ve falan neredeler?" dedi. Onlar Biziz Ya Rasûlallah! dediler " İniniz ve şu eşeğin leşinden yeyiniz" buyurdu. Adamlar: "Ey

⁴³⁵ Müslim, Birr ve Sıla, 70; Ebû Dâvûd, Edeb, 35; Tirmizî, Birr ve Sıla, 23; İbn Hanbel, II, 384.

⁴³⁶ Muvatta, Kelâm, 4; İbn Hanbel, II, 384; Dârimî, Rikâk, 6.

⁴³⁷ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XIV, 537.

Allahın Nebîsi! Bundan kim yiyebilir ki?" dediler. Rasûlullah (s.a.): "Sizin az önce kardeşinizin ırzına sataşmanız, bunu yemekten daha şiddetlidir."⁴³⁸

İbn Kesîr, tefsirinde hadisin sahih olduğunu belirtmektedir.⁴³⁹

253. Hadis V / 454

عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « إِنَّ مِنْ أَرْبَى الرَّبَا الْإِسْطِطَالَةَ فِي عِرْضِ الْمُسْلِمِ بِغَيْرِ حَقٍّ » .

Saîd b. Zeyd (r.a.)'den (rivâyet edildiğine göre) Peygamber (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Muhakkak ki ribânın en şiddetlisi haksız yere bir müslümanın şerefine (dil) uzatmaktır."⁴⁴⁰

Hadis sahihtir.⁴⁴¹

254. Hadis V / 454

حَدَّثَنَا جُنْدُبٌ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَأَنَاخَ رَاحِلَتَهُ ثُمَّ عَقَلَهَا ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا سَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّى رَاحِلَتُهُ فَأَطْلَقَهَا ثُمَّ رَكِبَ ثُمَّ نَادَى اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي وَمَحَمَّدًا وَلَا تُشْرِكْ فِي رَحْمَتِنَا أَحَدًا . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَنْتُمْ لَوْ أَنَّكُمْ هُوَ أَضَلُّ أَمْ بَعِيرُهُ أَلَمْ تَسْمَعُوا إِلَى مَا قَالَ » . قَالُوا بَلَى .

Cündüp (r.a.) bize şöyle demiştir: Bir bedevî (Hz. Peygamberin mescidinin yanına) geldi, devesini ihtirdıktan sonra onu, bağlayıp mescide girdi ve Rasûlullah (s.a.)'ın arkasında namaz kıldı. Rasûlullah (s.a.) selam verince, (Sonra) devesine varıp onu çözdü ve üzerine binip yüksek sesle: "Ey Allahım! Bana ve Muhammed'e merhamet et ve ikimize olan bu rahmetine hiçbir kimseyi ortak etme!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.): "Söyler misiniz, bu adam mı, yoksa devesi mi daha şaşkın? Ne dediğini duymadınız mı?" dedi. (Orada hazır bulunanlar da:) Evet (duyduk), cevabını verdiler.⁴⁴²

Senedinde ızdırab olduğu ve senedde geçen Ebû Abdillâh el-Cüşemî meçhul bir kişi olduğu⁴⁴³ için hadis zayıftır.⁴⁴⁴

⁴³⁸ Ebû Dâvûd, Hudud, 23; Beyhakî, age., VIII, 371; İbn Kesîr, V, 215.

⁴³⁹ İbn Kesîr, V, 215.

⁴⁴⁰ Ebû Dâvûd, Edeb, 35; İbn Hanbel, I, 191.

⁴⁴¹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, III, 190.

⁴⁴² Ebû Dâvûd, Edeb, 36; İbn Hanbel, IV, 312.

⁴⁴³ İbn Hacer, age., II, 445.

⁴⁴⁴ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXXI, 99.

255. Hadis V / 455

عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ أَبِي الْجَهْمِ بْنِ صُخَيْرٍ الْعَدَوِيُّ قَالَ سَمِعْتُ فَاطِمَةَ بِنْتَ قَيْسٍ تَقُولُ إِنَّ زَوْجَهَا طَلَّقَهَا . فَأَدْنَتْهُ
فَخَطَبَهَا مُعَاوِيَةَ وَأَبُو جَهْمٍ وَأَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَمَّا مُعَاوِيَةُ فَرَجُلٌ تَرَبُّ
لَا مَالَ لَهُ وَأَمَّا أَبُو جَهْمٍ فَرَجُلٌ ضَرَّابٌ لِلنِّسَاءِ وَلَكِنْ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ » . فَقَالَتْ بِيَدِهَا هَكَذَا أُسَامَةُ أُسَامَةُ فَقَالَ
لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « طَاعَةُ اللَّهِ وَطَاعَةُ رَسُولِهِ خَيْرٌ لَكَ » . قَالَتْ فَتَزَوَّجْتُهُ فَأَعْتَبْتُ .

Ebû Bekr b. Ebî'I-Cehm b. Suhayr el-Adevî rivâyet etti ki: Fâtıma binti Kays'ı (r.a.) konuşurken işittim: Kocası kendisini üç talâkla boşamış. Müteâkiben Fâtıma'yı Muâviye ile Ebû Cehm ve Üsâme b. Zeyd istemişler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.): «Muâviye yoksul bir adamdır; hiç bir malı yoktur. Ebû Cehm'e gelince kadınları çok döğen bir adamdır. Lâkin Üsâme b. Zeyd!...» buyurdular. Fâtıma eliyle şöyle işâret ederek: Üsâme! Üsâme! dedi. Rasûlullah (s.a.) ona: «Allah ve Rasûlüne itaat senin için daha hayırlıdır.» demiş, Fâtıma : “Ben de onunla evlendim ve memnun kaldım,” dedi.⁴⁴⁵

Hadis bu senedle sahihtir.

256. Hadis V / 455

حَدَّثَنِي عَائِشَةُ أَنَّ رَجُلًا اسْتَأْذَنَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ « ائْذِنُوا لَهُ فَلَيْسَ ابْنُ الْعَشِيرَةِ أَوْ
بِئْسَ رَجُلٌ الْعَشِيرَةِ » . فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ الْآنَ لَهُ الْقَوْلَ قَالَتْ عَائِشَةُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْتَ لَهُ الْذِي قُلْتَ ثُمَّ
أَلْنْتَ لَهُ الْقَوْلَ قَالَ « يَا عَائِشَةُ إِنَّ شَرَّ النَّاسِ مَنْزِلَةٌ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ وَدَعَهُ أَوْ تَرَكَهُ النَّاسُ اتِّقَاءً
فُحْشِيهِ » .

Âişe (r.a.) rivâyet etti ki, bir adam Peygamber (s.a.)'in yanına girmek için izin istemiş. O da: «Ona izin verin. Bu aşîretin oğlu ne fenâdır. Yahut bu aşîretin adamı ne fenâdır!» buyurmuş. Adam yanına girince Rasûlullah (s.a.) onunla yumuşak konuşmuş. Âişe (r.a.) demiş ki, ben: “Yâ Resûlallah! Onun hakkında söylediğini söyledin. Sonra kendisiyle yumuşak konuştun? dedim. «Yâ Âişe! Şüphesiz ki, kıyâmet gününde Allah (c.c.) nezdinde insanların en kötü mertebelisi, insanların fuhşundan korkarak kendisine ettiği yahut kendisini terk ettiği kimsedir.» buyurdular.⁴⁴⁶

Hadis bu senedle sahihtir.

⁴⁴⁵ Müslim, Talâk, 47; Ebû Dâvûd, Talâk, 37, 39; Tirmizî, Nikâh, 38; Nesâî, Nikâh, 22; İbn Hanbel, VI, 412.

⁴⁴⁶ Buhârî, Edeb, 82; Müslim, Birr ve Sıla, 73.

257. Hadis V / 455

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ هِنْدَ بِنْتَ عُثْبَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ ، وَلَيْسَ يُعْطِينِي مَا يَكْفِينِي
وَوَلَدِي ، إِلَّا مَا أَخَذْتُ مِنْهُ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ فَقَالَ « خُذِي مَا يَكْفِيكَ وَوَلَدَكَ بِالْمَعْرُوفِ » .

Âişe (r.a.) şöyle nakletti: “Hind bintu Utbe: “Yâ Rasûlallah! Şüphesiz ki, Ebû Sufyân cimri bir adamdır. Bana ve çocuğuma yetecek nafakayı vermiyor. Ancak ben o bilmeden, onun malından almışım, dedi. Rasûlullah (s.a.): "Sen onun malından örf'e göre sana ve çocuğuna yetecek miktarı al!" buyurdu.”⁴⁴⁷

Hadis bu senedle sahihtir.

258. Hadis V / 456

جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَأَبَا طَلْحَةَ بْنِ سَهْلٍ الْأَنْصَارِيِّ يُقُولَانِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَا مِنْ
أَمْرٍ يُخْذَلُ أَمْرًا مُسْلِمًا فِي مَوْضِعٍ نُنْتَهَكَ فِيهِ حُرْمَتُهُ وَيُنْتَقَصُ فِيهِ مِنْ عَرْضِهِ إِلَّا خَذَلَهُ اللَّهُ فِي مَوْطِنٍ
يُجِبُّ فِيهِ نُصْرَتَهُ وَمَا مِنْ أَمْرٍ يَنْصُرُ مُسْلِمًا فِي مَوْضِعٍ يُنْتَقَصُ فِيهِ مِنْ عَرْضِهِ وَيُنْتَهَكَ فِيهِ مِنْ حُرْمَتِهِ إِلَّا
نَصَرَهُ اللَّهُ فِي مَوْطِنٍ يُجِبُّ نُصْرَتَهُ » .

Câbir b. Abdillâh (r.a.) ile Ebû Talha b. Sehl el-Ensârî (r.a.) Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu rivâyet etmişlerdir: "Her kim bir müslümanı saygınlığının kaybolması, şerefının elden gitmesi söz konusu olan bir yerde yardımsız bırakırsa, Allah (c.c.) da onu kendisine yardım edilmesini çok arzu ettiği bir yerde yalnız bırakır. Kim de bir müslümana şerefının elden gitmesi ve saygınlığının yitirilmesi söz konusu olan bir yerde yardım ederse, Allah (c.c.) da ona kendisine yardım edilmesini çok arzu ettiği bir yerde yardım eder.”⁴⁴⁸

Hadis, senedde geçen Yahya İbn Süleym İbn Zeyd'in mechûl bir kişi olması⁴⁴⁹ sebebiyle zayıftır.⁴⁵⁰

259. Hadis V / 461

عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ فَقَالَ «... يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ
قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبِّيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَنَعَاظَمَهَا بِأَبَانِهَا فَالْأَنْسُ رَجُلَانِ رَجُلٌ بَرٌّ تَقَى كَرِيمٌ عَلَى اللَّهِ وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ
هَيِّنٌ عَلَى اللَّهِ وَالنَّاسُ بَنُو آدَمَ وَخَلَقَ اللَّهُ آدَمَ مِنْ تُرَابٍ... » .

⁴⁴⁷ Buhârî, Nafakât, 9; Müslim, Akdiye, 8.

⁴⁴⁸ Ebû Dâvûd, Edeb, 36; İbn Hanbel, IV, 30.

⁴⁴⁹ İbn Hacer, age., II, 349.

⁴⁵⁰ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXVI, 289.

İbn Ömer (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.), Mekke fethi günü insanlara bir hutbe vererek şöyle buyurdu: “Ey İnsanlar! Allah (c.c.) cahiliyye gururunu ve atalarla övünmeyi sizden kaldırmıştır. İnsanlar iki gurubtur; Allah (c.c.) katında değerli, doğru, müslüman kişi ve Allah (c.c.) tarafından hor görülen isyankâr ve inanmayan kişi. Bütün insanlar Âdem’in oğullarıdır. Allah’da Âdem’i topraktan yaratmıştır.”⁴⁵¹

Hadis, senedde geçen Hişâm İbn Sa’d’ın vehm sahibi olup zabt yönünden ithâm edilmesinden ⁴⁵² dolayı hasen mertebesindedir. ⁴⁵³

260. Hadis V / 461

عن أبي نضرة حدثني من سمع : خطبة رسول الله صلى الله عليه وسلم في وسط أيام التشريق فقال يا أيها الناس ألا إن ربكم واحد وإن أباكم واحد إلا لا فضل لعربي على أعجمي ولا لعجمي على عربي ولا لأحمر على أسود ولا أسود على أحمر إلا بالتقوى أبلغت قالوا بلغ رسول الله صلى الله عليه وسلم ... قال ليبلغ الشاهد الغائب

Ebû Nazra, Peygamber (s.a.)’den şöyle nakletti: “Peygamber (s.a.), kurban kesme günleri içinde (Mina’da bir deve üzerinde) hutbe îrad ederek şöyle buyurmuştur: «Ey insanlar! Dikkat edin, sizin rabbiniz birdir, babanız da birdir (Âdem’dir). Dikkat edin, hiç bir Arabın, hiç bir yabancı üzerine, hiç bir yabancının Arab üzerine, siyahın kırmızı (renkli) üzerine, kırmızının siyah üzerine üstünlüğü yoktur. Fazilet ve üstünlük ancak takva iledir. Dikkat edin, tebliğ ettim mi?» Ashâb: “Evet,” dediler... Peygamber (s.a.) : “O halde, burada bulunanlar, bulunmayanların tebliğ etsin,” buyurdu.”⁴⁵⁴

Hadis bu senedle sahihtir.⁴⁵⁵

261. Hadis V / 461

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ يَقْتَحِرُونَ بِآبَائِهِمُ الَّذِينَ مَاتُوا إِنَّمَا هُمْ فَحْمٌ جَهَنَّمَ أَوْ لَيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجُعَلِ الَّذِي يُدْهِنُهُ الْخِرَاءُ بِأَنْفِهِ إِنْ اللَّهُ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عِبِّيَةَ الْجَاهِلِيَّةِ إِنَّمَا هُوَ مُؤْمِنٌ تَقِيٌّ وَقَاجِرٌ شَقِيٌّ النَّاسُ كُلُّهُمْ بَنُو آدَمَ وَآدَمُ خُلِقَ مِنْ تُرَابٍ » .

⁴⁵¹ Ebû Dâvûd, Edeb, 110, 111; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur’ân, 49; İbn Hanbel, II, 361.

⁴⁵² İbn Hacer, age., II, 318.

⁴⁵³ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnâvud tahkîkli baskı, XIV, 349.

⁴⁵⁴ Buhârî, Edebu'l-Müfred, 309; İbn Hanbel, V, 41; Heysemî, age., Hac, III, 272.

⁴⁵⁵ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnâvud tahkîkli baskı, XXXVIII, 474.

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "Bazı topluluklar ölen atalarıyla övünmekten vazgeçmelidirler, çünkü onlar Cehennem kömürüdürler, aksi takdirde pislik içerisindeki böcekten Allah katında daha değersiz olacaklardır. Allah (c.c.) cahiliyye gururunu ve atalarıyla övünme kötülüğünü gidermiştir. Artık bundan sonra müttakî mü'min ve bahtsız günahkâr vardır. Bütün insanlar Âdem'in oğullarıdır. Âdem de topraktan yaratılmıştır."⁴⁵⁶

Hadis bu senedle sahihtir.⁴⁵⁷

262. Hadis V / 461

عن عقبة بن عامر، عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: "... إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْأَلُكُمْ عَنْ أَحْسَابِكُمْ وَلَا عَنْ أَنْسَابِكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِنْ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاءُمْ".

Ukbe İbn Âmir (r.a.), Rasûlullah (s.a.)'ın şöyle buyurduğunu nakletmektedir: "...Allah Teâlâ kıyâmet günü sizin soyunuzdan sopunuzdan sormayacaktır. Şüphesiz ki Allah katında en üstün olanınız kötülüklerden en çok sakınanınızdır."⁴⁵⁸

Hadiste geçen İbn Lehîa hafızası kötü bir râvîdir. Bu sebeple hadis, hasendir.⁴⁵⁹

263. Hadis V / 461

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ » .

Ebû Hureyre (r.a.) Allah Rasûlü (s.a.)'nün şöyle buyurduğunu nakletti: "Allah sizin görünüşünüze, malınıza, mülkünüze bakmaz; yalnızca kalplerinize ve amellerinize bakar."⁴⁶⁰

Hadis bu senedle sahihtir.

264. Hadis V / 489

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ حَدَّثَهُمْ أَنَّ أَبَا دَرٍّ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ أَصْحَابُ الدُّثُورِ بِالْأَجُورِ يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ وَلَهُمْ فَضُولُ أَمْوَالٍ يَنْصَدِّقُونَ بِهَا وَلَيْسَ لَنَا مَا نَنْصَدِّقُ بِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

⁴⁵⁶ Ebû Dâvûd, Edeb, 110, 111; Tirmizî, Menâkıb, 74; İbn Hanbel, I, 301; İbn Kesîr, IV, 217.

⁴⁵⁷ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, IV, 470.

⁴⁵⁸ İbn Hanbel, Müsned, IV, 158; İbn Kesîr, IV, 218; Heysemî, age., VIII, 84.

⁴⁵⁹ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, XXVIII, 651.

⁴⁶⁰ Müslim, Birr ve Sıla, 34; İbn Mâce, Zühd, 9; İbn Hanbel, II, 285.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفَلَا أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَاتٍ إِذَا عَمِلْتَ بِهِنَّ أُدْرِكْتَ مِنْ سَبَقِكَ وَلَا يُلْحَقُكَ إِلَّا مَنْ أَخَذَ بِمِثْلِ عَمَلِكَ قَالَ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نُكَبِّرُ دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَنُسَبِّحُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَنَحْمَدُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَنَخْتِمُهَا بِمَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحَدَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Ebû Hureyre (r.a.)'nin naklettiğine göre: Ebû Zer (r.a.): “Ey Allah'ın Rasûlü! Zenginler sevapları alıp götürdü; bizim namaz kıldığımız gibi onlar da namaz kılıyor, oruç tuttuğumuz gibi onlar da oruç tutuyor, bir de onların tasadduk ettikleri mal fazlalığı var, bizim ise tasadduk edeceğimiz hiç bir şey yok,” deyince, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurdu: "O halde uyguladığında seni geçenlere ulaşacağın ve benzerini yapmadıkça kimsenin sana ulaşamayacağı bazı kelimelere (zikirlere) seni yönlendirmemi istemez misin?" Ebû Zer (r.a.): “Tabî ki (isterim), ey Allah'ın Rasûlü!” Rasûlullah (s.a.): "Her namazın sonunda otuz üç kere (Allahü ekber diye) Allah'ın yüceliğini ifâde etmelisin, otuz üç kere (sübhaneAllah diye) Allah'ı tesbih, otuz üç kere (elhamdülillah diye) Allah'a hamd etmelisin. Sonra da bunu 'Lâ ilahe illahü vahdehü lâ şerike leh lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve ala külli şey'in Kadîr' diye bitirmelisin" buyurdu.⁴⁶¹

Hadis bu senedle sahihtir.

265. Hadis V / 489

عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ أَمَرْنَا أَنْ نُسَبِّحَ فِي دُبْرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَنَحْمَدُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَنُكَبِّرُ أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ فَأَتَى رَجُلٌ فِي الْمَنَامِ مِنَ الْأَنْصَارِ قَقِيلَ لَهُ أَمْرُكُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُسَبِّحُوا فِي دُبْرِ كُلِّ صَلَاةٍ كَذَا وَكَذَا قَالَ الْأَنْصَارِيُّ فِي مَنَامِهِ نَعَمْ قَالَ فَاجْعَلُوهَا خَمْسًا وَعِشْرِينَ خَمْسًا وَعِشْرِينَ وَاجْعَلُوا فِيهَا التَّهْلِيلَ فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَافْعَلُوا

Zeyd b. Sabit (r.a.)'ten nakledildiğine göre: Her namazın sonunda otuz üç kere (sübhaneAllah diye) Allah'ı tesbih etmekle, otuz üç kere (elhamdülillah diye) Allah'a hamd etmekle ve otuz dört kere de (Allahü ekber diye) Allah (c.c.)'ın yüceliğini ifâde etmekle emrolunduk. (O dönemde) ensardan bir adam bir rüya gördü; rüyasında kendisine denildi ki: “Rasûlullah (Sallallahu aleyhi ve sellem) her namazın sonunda size şu şu şekilde tesbih etmenizi emretti {değil mi?}' Ensardan olan kişi: 'Evet' deyince, (rüyadaki) o kişi şöyle dedi: 'Onları yirmi beş, yirmi beş yapın ve buna tehlili (Lâ ilahe illahü) ekleyin.” Sabah olunca

⁴⁶¹ Buhârî, Daavât, 18; Müslim, Mesâcid, 142.

ensardan bu kişi Hz. Peygamber'in huzuruna çıktı ve gördüğünü haber verdi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.): "(Onu da) yapın" dedi.⁴⁶²

İsnâdı, sahihtir.⁴⁶³

266. Hadis V / 489

وَقَدْ رَوَى خَالِدُ الْحَدَّاءُ هَذَا الْحَدِيثَ مِنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ نَحْوَ حَدِيثِ عَاصِمٍ . وَقَدْ رَوَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ بَعْدَ التَّسْلِيمِ « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطَى لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ » . وَرَوَى عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ « سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ » .

Hâlid el-Hazzâ, Âişe (r.a.)'nin hadisinin bir benzerini Abdullah b. Hâris ve Âsım yoluyla bize aktarmıştır. Rasûlullah (s.a.)'tan rivâyet edildiğine göre namazın bitiminde selamdan sonra şöyle derdi: "Allah (c.c.)'tan başka ilah yoktur. Onun ortağı da yoktur. Mülk onundur. Hamd ona aittir. Yaşatan da öldüren de odur. O her şeye güç yetirendir. Allahım! Senin verdiğini engelleyecek ve senin engellediğine verebilecek yoktur. Hiçbir zenine malı (Sen istemezsen) fayda vermez." Ve rivâyet edilir ki akabinde şöyle derdi: "Çok güçlü ve üstün olan Rabbin tüm kâfirlerin vafettiklerinden yücedir. Selam, gönderilen tüm Peygamberlere olsun, eksiksiz tüm övgüler âlemleri yaratan Allah'a mahsustur) "Sübhone Rabbike rabbi'l-izzeti amma yesifune ve selamun ale'l-mürselin vel hamdu lillahi rabbi'l-âlemin."⁴⁶⁴

Şuayb Arnavud bu hadisle ilgili olarak: "Hadis zayıftır ancak şahitleri vardır." demiştir.⁴⁶⁵

267. Hadis V / 553

عَنْ عَامِرِ الرَّامِ قَالَ « إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا أَصَابَهُ السَّقَمُ ثُمَّ أَعْفَاهُ اللَّهُ مِنْهُ كَانَ كَقَارَةٍ لِمَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ وَمَوْعِظَةٍ لَهُ فِيمَا يَسْتَقْبِلُ وَإِنَّ الْمُنَافِقَ إِذَا مَرَضَ ثُمَّ أَعْفَى كَانَ كَالْبَعِيرِ عَقَلَهُ أَهْلُهُ ثُمَّ أُرْسِلُوهُ فَلَمْ يَذَرِ لِمَ عَقَلُوهُ وَلَمْ يَذَرِ لِمَ أُرْسِلُوهُ » .

⁴⁶² Nesâî, Sehiy, 93; Dârimî, Salât, 90; İbn Hanbel, V, 184.

⁴⁶³ İbn Hanbel, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, XXXV, 379.

⁴⁶⁴ Tirmizî, Salât, 108.

⁴⁶⁵ Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, I, 354.

Âmir er-Râm demiştir ki: ... "Bir mü'mine hastalık isâbet eder, sonra Allah bu mü'mini o hastalıktan kurtarırsa, o hastalık, bu mü'minin günâhlarına keffâret, ileride (başına) gelecek işler hakkında ona bir öğüt olur. (Fakat) bir münafık hastalanır da sonra iyileşecek olursa, tıpkı sahiplerinin bağlayıp da sonra salıverdiği bir deve gibi olur. Kendisini niçin bağladıklarını da bilmez, niçin saldıklarını da bilmez." buyurdu.⁴⁶⁶

Kaynaklarda herhangi bir sıhhat değerlendirmesine ulaşılamamıştır.

268. Hadis V / 554

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَنْ جَلَسَ فِي مَجْلِسٍ فَكَثُرَ فِيهِ لَغَطُهُ فَقَالَ قَبْلَ أَنْ يَفُومَ مِنْ مَجْلِسِهِ ذَلِكَ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ . إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ فِي مَجْلِسِهِ ذَلِكَ » .

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Her kim bir toplantıda oturup orada fazla boş sözler konuşursa o toplantıdan kalkmazdan önce: Allah'ım seni hamdinle tesbih ederim. Senden başka ilah olmadığına ancak senin gerçek ilah olduğuna şahidlik ederim. Senden bağışlanmayı ister tevbe eder sana yönelirim" derse o toplantıda meydana gelen hataları bağışlanır.⁴⁶⁷

Hadis sahihtir.⁴⁶⁸

269. Hadis V / 554

عَنْ عَبْدِ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَنْ نَعَرَ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ حِينَ يَسْتَيْقِظُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ثُمَّ دَعَا رَبًّا غَفِرَ لِي - غُفِرَ لَهُ » قَالَ « دَعَا اسْتَجِيبَ لَهُ فَإِنْ قَامَ فَنَوَّضًا ثُمَّ صَلَّى قُبِلَتْ صَلَاتُهُ » .

Ubâde bin es-Sâmit (r.a.)'ten rivâyet edildiğine göre; Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurmuştur: "Kim geceleyin uykudan uyanır (veya bir taraftan diğer tarafa dönerek uyanır) da uyandığı zaman: "La ilahe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh. Lehü'l-mülkü ve lehü'l hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr. Sübhânallâhi ve'l-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâh vallâhü ekber ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'l Aliyyi'l-Azîm = Allah'tan başka ilâh yoktur, o (zâtında,

⁴⁶⁶ Ebû Dâvûd, Cenâiz, 1.

⁴⁶⁷ Ebû Dâvûd, Edeb, 27; Tirmizî, Daavât, 38; Dârimî, İsti'zan, 29.

⁴⁶⁸ Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkikli baskı, VI, 38.

sıfatlarında ve fiillerinde) yalnızdır, tektir, ortağı yoktur. Mülk (hâkimiyet) onundur, hamd onundur ve o, her şeye kadirdir. Ben Allah'ın her türlü noksanlıklardan ve eksikliklerden pak ve nezîh olduğuna inanırım, hamd Allah'adır, Allah'tan başka ilâh yoktur, Allah her şeyden büyüktür. Günâhlardan dönüş ve kulluk görevinin İfasına güç ancak yüksek ve azametli Allah (in yardımı) iledir." deyip sonra "Rabbiğfir lî = Ey Rabbim, beni bağışla" diye duâ ederse günâhları bağışlanır." Râvi el-Velîd veya (başka bir râvî), (bu son cümle yerine) : «Sonra duâ ederse onun duâsı (muhtakkak) kabul olunur» buyurdu, demiştir. (Peygamber (s.a.) daha sonra şöyle buyurdu: Eğer adam (yukardaki duâları okuduktan) sonra kalkıp abdest alır, sonra namaz kılsa namazı (muhtakkak) kabul olunur.⁴⁶⁹

Hadis bu senedle sahihtir.

270. Hadis V / 554

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا افْتَتَحَ الصَّلَاةَ قَالَ «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ» . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَحَارِثَةُ قَدْ تَكَلَّمَ فِيهِ مِنْ قَبْلِ حَفْظِهِ . وَأَبُو الرَّجَالِ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَدِينِيُّ .

Âişe (r.a)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.) namaza başladığında şöyle derdi: “Sübhâneke allâhümme ve bihamdik ve tebârakesmük ve teâlâ ceddük velâ ilâhe ğayruk.”⁴⁷⁰

Hadis sahih liğayrihidir. Bu isnâd ise hasendir. Râvîlerden Hârîse hafızası yönünden tenkîd edilmiştir.⁴⁷¹

Ayrıntılı bir şekilde hadisleri tek tek inceledikten sonra, tüm bu aktardığımız bilgiler ışığında Tefhîmü'l-Kur'ân'ın IV. ve V. ciltlerindeki hadislerin genel olarak dağılımını tablolarda görelim.

⁴⁶⁹ Buhârî, Teheccüd, 21; İbn Mâce, Duâ, 16; Ebû Dâvûd, Edeb, 98, 99; Tirmizî, Daavât, 26.

⁴⁷⁰ İbn Mâce, İkâmetu's-Salâvât, 1; Ebû Dâvûd, Salât, 119, 120; Tirmizî, Salât, 65; Nesâî, İftitâh, 18; İbn Hanbel, III, 69.

⁴⁷¹ Tirmizî, age., Şuayb Arnavud tahkîkli baskı, I, 300.

II. HADİSLERİN SİHHAT DURUMUNA GÖRE SINIFLANDIRILMASI

Mevdûdî'nin bu ciltlerde kullanmış olduğu hadisleri rakamlara dökerek vermek gerekirse karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır:

Tablo-1

SIHHAT AÇISINDAN HADİSLER	HADİS SAYISI	YÜZDELİK ORANI
SAHİH HADİSLER	177	% 65,6
SAHİH LİĞAYRİHÎ HADİSLER	6	% 2,2
HASEN HADİSLER	14	%5,2
HASEN LİĞAYRİHÎ HADİSLER	4	% 1,5
ZAYIF HADİSLER	42	% 15,5
TAHRİCİ YAPILAMAYAN HADİSLER	24	% 8,9
ORJİNAL METNİ BULUNAMAYAN HADİSLER	3	% 1,1
TOPLAM	270	100

Tablodan da anlaşıldığı gibi Mevdûdî daha çok sıhhatli haberler kullanmaya gayret göstermiştir. Eserinde kullandığı hadislerin % 66 gibi büyük bir bölümünde sıhhatli haberler kullanması, onun bu hassasiyetini göstermesi açısından mânidardır. Kitapta naklettiği hadislerin ekserisi, muttefekun aleyh, Buhârî ve Müslim rivâyetleri ile sahih haberlerden oluşmaktadır.

Fakat sahih rivâyetler kullanmaya bu kadar önem veren Mevdûdî'nin incelediğimiz ciltlerde % 16 oranında zayıf haber nakletmesi göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Hatta bu rakama sıhhatine erişemediğimiz, tahrirci yapılamayan ve orijinal metni bulunamadığı için değerlendirilmeye tâbî tutulamayan haberleri de eklersek eserin ¼'nün tenkîde açık rivâyetlerden oluşabileceği ortaya çıkar ki bu, hiç de azımsanacak bir rakam değildir. Bu zayıf hadislerin niye kullanılmış olabileceğine dair bilgiler değerlendirme bölümünde ele alınacağı için tekrar burada yer vermeyeceğiz.

Eserde mevzû habere ise hiç rastlanmaması müellifin bu konudaki hassasiyetinin önemli bir göstergesidir. Tablo-2'de ise sıhhat açısından gruplandırılan hadislerin çalışmamızda geçen sıra numaralarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo-2

SIHHAT AÇISINDAN HADİSLER	HADİS NUMARALARI
SAHİH HADİSLER	1-2-3-4-6-7-9-10-11-12-14-16-17-18-19-22-23-24- 25-26-27-29-33-34-35-36-37-38-40-41-43-47-51-52- 53-54-55-56-58-60-62-63-66-68-69-70-71-72-73-74- 75-76-77-81-83-84-85-86-87-88-89-90-93-95-96-98- 99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110- 116-120-121-122-124-125-126-127-128-129-130- 131-132-133-134-135-138-139-140-141-142-144- 148-150-155-156-157-158-160-161-164-165-166- 167-168-169-170-175-177-184-185-188-189-190- 191-192-193-194-195-198-199-200-201-202-204- 205-206-210-211-212-214-215-217-218-219-223- 224-225-226-227-228-229-230-233-234-235-236- 238-239-240-241-242-243-244-246-250-251-252- 253-255-256-257-260-261-264-264-265-268-269
SAHİH LİĞAYRİHÎ HADİSLER	13 – 112 – 136 – 174 – 245 – 270 -
HASEN HADİSLER	5 – 67 – 80 – 94 – 111 – 117 – 137 – 162 – 196 – 213 – 216 – 249 – 259 – 262
HASEN LİĞAYRİHÎ HADİSLER	172 -173 – 178 – 187
ZAYIF HADİSLER	21-28-30-31-32-42-44-45-64-78-82-91-92-97-113- 114-115-118-119-123-143-145-146-151-152-153- 154-171-176-179-180-181-183-186-197-207-231- 137-148-154-258-266
TAHRİCİ YAPILAMAYAN HADİSLER	8 – 15 – 20 – 46 – 48 – 49 – 50 – 57 – 59 – 61 – 65 - 79 – 147-149-159-163-182-203-208-220 – 221 - 222 – 247 – 267
BULUNAMAYAN HADİSLER	39 – 209 — 232
TOPLAM	270 ADET

Bu tabloya hangi hadislerin sıhhatli hangi haberlerin problemli olduğu toplu bir şekilde yansımaktadır.

Neticede tüm bu tablolar ve açıklamalardan sonra çalışmamızla ilgili genel bir değerlendirme ortaya koyalım.

II. DEĞERLENDİRME

Son dönem müfessirlerinden olan ve sadece yaşadığı Hint alt kıtasını değil geniş bir İslâm coğrafyasını fikirleriyle ve eserleriyle etkileyen Mevdûdî'nin en önemli eseri olan Tefhîmü'l-Kur'ân adlı tefsirinin IV. ve V. ciltlerinden yola çıkarak onun hadis kullanımı ve hadise bakışı tesbit edilmeye çalışılmıştır.

Eserinde hadisleri, ayetlerin konularına göre veren Mevdûdî, râvîleri (sahâbî tabakasından olan) bazen belirtmiş,⁴⁷² bazen de belirtmemiştir.⁴⁷³ Nadiren de istifade ettiği hadislerin sıhhati ile ilgili değerlendirmelerde bulunmuş ve sahih hadis kullanma hususunda dikkatli davrandığını vurgulamıştır. Çok az da olsa birkaç rivâyet hakkında bu haberlerin mevzû olduklarına dair bilgiler aktarmıştır.⁴⁷⁴

Araştırmalarımız sonucunda Mevdûdî'nin sahih hadis kaynaklarından ve sahih isnâdlarla aktardığını ifade ettiği bölümlerde dahi zayıf hadislere rastlanmıştır.⁴⁷⁵

Hadislerin sıhhati konusundaki hassasiyeti sebebiyle, Buhârî hadislerini tenkid etmesiyle eleştirilen Mevdûdî, çok fazla olmamakla birlikte ayetleri açıklarken istişhad için zaman zaman zayıf hadislere de yer vermiştir. Bu durumun birkaç sebebe dayandığını söylemek mümkündür.

1. Mevdûdî'nin her ilim ve fikir adamı gibi önem verdiği ve savunduğu iddiaları vardır. Bu iddiaları ispatlamada Hz. Peygamberin sözleri elbette en etkili konuma sahiptir. İşte bu noktada sıhhat konusunda hassasiyetini bildiğimiz Mevdûdî dahi fikirlerini destekleyen zayıf haberleri nakletmekten kendîni alıkoyamamıştır. Örneğin kadının evde oturmasının faziletini savunurken Hz. Peygamberden (s.a.) nakledilen zayıf bir haberi rahatlıkla kullanmıştır.⁴⁷⁶

2. Mevdûdî, ayetleri açıklarken ihtiyaç duyduğu hadisleri, çok fazla sıhhat taramasına tâbi tutmadan, geçmiş dönem rivâyet tefsirlerinden doğrudan aktarmıştır. Bu sebeple mu'teber hadis kaynaklarında geçen bazı rivâyetleri görmeksizin, aynı rivâyetlerin (İbn Cerîr, İbn Kesîr

⁴⁷² Bkz. Tefhîmü'l-Kur'ân, IV, 457. (110. haşiyeye)

⁴⁷³ Bkz. Tefhîmü'l-Kur'ân, IV, 456. (109. haşiyeye)

⁴⁷⁴ Bkz. Tefhîmü'l-Kur'ân, IV, 488.

⁴⁷⁵ Bkz. Tefhîm'in IV. ve V. ciltlerdeki hadislerin Tahrîci bölümdeki 119. hadis

⁴⁷⁶ Bkz. Tefhîm'in IV. ve V. ciltlerdeki hadislerin Tahrîci bölümdeki 57. hadis

ve Kurtubî gibi tefsir kitaplarında geçtiği şekliyle) râvîlerini yanlış şekilde aktararak kullanmıştır. Örneğin bir sahâbînin şikâyeti üzerine Hz. Peygamber (s.a.) Ebû'd-Derdâ'ya: “sende hâlâ cahiliye belirtileri var” buyurdu. Rivâyette geçen Ebû'd-Derdâ mu'teber hiçbir hadis kaynağında geçmezken⁴⁷⁷ aynı olay Ebû Zerr ile ilgili olarak Sahihayn'da yer almaktadır.⁴⁷⁸ Mevdûdî'nin bu rivâyette geçen kişiyi Ebû'd-Derdâ olarak vermesi, onun rivâyetleri doğrudan tefsir kaynaklarından almış olmasına en güzel örneklerden biridir.⁴⁷⁹

Mevdûdî'nin Tefhîmü'l-Kur'ân adlı eserinde hadis kullanım şekli:

1. Tefsirdeki dağılım açısından hadis kullanımı:

- a. Konu geçtikçe istidlal için bir veya birkaç hadis kullanmıştır.
- b. Önem verdiği konularda elde ettiği tüm hadisleri toplu olarak zikretmiştir.⁴⁸⁰

2. Kullandığı kaynakları belirtme açısından hadis kullanımı:

a. Mevdûdî, genellikle hadisleri kullanırken ya temel hadis kaynaklarından bir veya birkaç kaynağa ya da tefsir ve tarih kaynaklarına atıfta bulunmuştur.

b. Kimi zaman ise hiçbir kaynak zikretmeden hadis nakletmiştir. Kaynak belirtmediği rivâyetlerin bir bölümü mu'teber hadis kaynaklarına dayanırken bir bölümünün ise doğrudan araştırma yapmaksızın tefsir ve tarih kitaplarından aktardığı rivâyetler olduğunu görmekteyiz.⁴⁸¹ Mevdûdî, hadislerin kaynaklarını verirken sadece aldığı kitabın ismini parantez içinde belirtmiştir. Çok nadir olarak ise hadisin geçtiği kitabı, cilt ve sayfa numarasını birlikte aktarmıştır.⁴⁸²

Hadis kaynağı aktarımı sırasında ise örneği çok az da olsa verilen kaynakta hadisin olmadığı tespit edilmiştir.⁴⁸³

⁴⁷⁷ İbn Cerîr, X, 23, (Ahzâb, 33).

⁴⁷⁸ Bkz. Buhârî, İmân, 22; Müslim, Eyman, 38.

⁴⁷⁹ Benzer örnekler için bkz. 2. bölüm 61. hadis.

⁴⁸⁰ Bkz. Tefhîmü'l-Kur'ân, IV, 483–488.

⁴⁸¹ Örnek olarak bkz. 2. bölüm 48. hadis

⁴⁸² Örnek olarak bkz. Tefhîmü'l-Kur'ân, V, 172.

⁴⁸³ Örnek olarak bkz. 2. bölüm, 79. hadis.

SONUÇ

Hemen hemen her sahada eser telif eden Mevdûdî, İslâm'ı bütün yönleriyle ve doğru bir şekilde anlatmaya gayret sarfetmiştir. İlk önce İslâm'ın fikri yapısı üzerinde durmuş, fikri yönünü topluma sunmuş, kafaları ve gönülleri bu yönde eğitmeye çalışmıştır. Yazdığı yüzlerce kitap ve broşürle, İslâm'ın her yönünü en etkili şekilde anlatmakla kalmamış, aynı zamanda özel hayatıyla da fikirlerinin ve davetinin sözde kalmadığını ortaya koymuştur.

Kur'ân-ı Kerîm'in mesajlarını iyi anlayıp istifade edebilmemiz için Hz. Peygamber'in (s.a.) sünnetini ve hadislerini iyi tetkik etmeliyiz. Ayetlerin teybîn ve tefsirinde başvurduğumuz hadislerin, Hz. Peygamber (s.a.)'e âidiyeti elbette Kur'ân'ı doğru anlama ve yaşama hususunda büyük önem arz etmektedir. Sünneti, kâmil ve kusursuz bir İslamlaştırma örneği olarak tarif eden Mevdûdî, hayatının her alanında olduğu gibi tefsirinde de hadisi öncelemiş ve hadisten çokça yararlanmıştır.

Tefsirin IV. ve V. ciltlerinde ulaşılabildiğimiz kadarıyla Mevdûdî, toplam 270 hadis kullanmıştır. İncelediğimiz eserde kullanılan hadislerin rakamsal olarak dökümünü verecek olursak; sahih 177, sahih liğayrihi 6, hasen 14, hasen liğayrihi 4, zayıf 42, tahrîci yapılamayan 24, bulunamayan 3 adet...

Mevdûdî'nin kullandığı hadislerin büyük bölümünü sahih rivâyetlerden seçmiş, küçük bir oranda ise (% 155) zayıf haberlere yer vermiştir. Eserinde birçok kez sahih haber kullanmaya yönelik gayretini anlatan Mevdûdî'nin, fikirlerini savunmak adına ve rivâyet tefsirlerinden doğrudan yaptığı nakiller sebebiyle zayıf hadisler kullanması düşündürücü bir durumdur. Bunun yanı sıra tefsirinde hiç mevzû habere yer vermeyişi elbette takdîre şâyândır.

Bütün bu sonuçları elde ederken, eserin Arapçasına, hadislerin orijinal metnine ulaşamamış olmamız araştırmamızda bazı eksiklere de sebep olmuştur. Tüm çabalarımıza rağmen 3 hadise ulaşamamış olmak ve 24 adet hadisin de değerlendirmesine ulaşamayışımız bu eksikliklerden sayılabilir.

Mevdûdî'nin tam manasıyla düzgün bir hadis eğitimi almamasına rağmen, sağlıklı rivâyetlere yer vermesi sünneti, hayatın vazgeçilmez bir parçası olarak görmesi çok büyük önem arz etmektedir.

İnanıyoruz ki, bu çalışma ile birlikte ilk üç cildin ve son iki cildin de incelenmesi ve Tefhîmü'l-Kur'ân'ın hadis profilinin tam bir şekilde ortaya konması yararlı olacaktır.

BİBLİYOGRAFYA

- ABDURRAZZÂK**, Ebû Bekr İbn Hemmâm es-San'ânî (211 / 826), *el-Musannef*, I-XI, thk. ve thr., Habîburrahmân el-A'zamî, I-X, 1.bs., Beyrut, 1403/1983.
- ACLÛNÎ**, İsmail b. Muhammed el-Cerrâhî (1162 / 1748), *Keşfu'l-Hafâ*, I-II, Beyrut, 1988.
- ALİ EL-MÛTTAKÎ**, Alâuddîn Ali b. Hüsâmüddîn el-Hindî (975 / 1567), *Kenzu'l-Ummâl fî süneni'l-akvâl ve'l-ef'âl*, I-XVIII, Beyrut, 1399 / 1979.
- ÂLÛSÎ**, Şihâbüddîn es-Seyyîd Mahmûd el-Bağdâdî (1246 / 1830), *Rûhu'l Meânî*, I-IX, Matbaatü Muhammed Bek Hudârî, 1310.
- ANIS**, Ahmed, Anıs, "Mevdûdî," DİA, XXIX, 435, Ankra, 2004.
- AYDINLI**, Abdullah, *Hadis İstılahları Sözlüğü*, Timaş yay., İstanbul, 1987
- BEYHAKÎ**, Ebû Bekir Ahmed İbn Hüseyin (458/1065), *es-Sünenü'l-Kübrâ*, I-XI, Beyrut, 1994.
- , *Delâilü'n -Nübüvve*, I-VII, Beyrut, 1985.
- BİRİŞİK**, Abdulhamit, *Mevdûdî, Hayatı, Görüşleri ve Eserleri*, İnsan yay., 1. bs., İstanbul, 2007.
- BUHÂRÎ**, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (256 / 869) *el-Câmiu's-Sahîh*, tsh., Mehmet Zihni Efendi, 2. bs., I-VIII, İstanbul, 1992.
- *el-Edbü'l-Müfred*, trh. ve thk., Muhammed Abdulkâdir Atâ, 1. bs., Beyrut, 1990.
- *et-Târîhu'l-Kebîr*, I-VIII, Beyrut, 1986.
- CASSAS**, Ebû Bekir Ahmet İbn Ali er-Râzî, *Ahkâmü'l-Kur'ân*, I-V, Beyrut, trs.
- CERRAHOĞLU**, İsmail, *Tefsir Usûlü*, TDVY., Ankara, 1997.

DÂRAKUTNÎ, Ali b. Ömer (385 / 995), *Sünenü 'd-Dârakutnî*, I-IV, Beyrut, 1406 / 1886.

DÂRİMÎ, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahman (255 / 868), *Sünenü 'd-Dârimî*, I-II, thk., thr. ve tlk., Abdullah Hâşim Yemânî, İstanbul, 1992.

DAUDÎ, Zaferullah, *Şah Veliyyullah Dihlevî 'den Günümüze Pakistan ve Hindistan 'da Hadis Çalışmaları*, İnsan Yay., İstanbul, 1995.

EBÛ DÂVÛD, Süleyman b. Eş'âs el-Ezdî es-Sicistânî (275 / 888), *es-Sünen*, I-VI, thk., Muhammed Avvâme, Beyrut, 1465 / 2004.

-----, *es-Sünen*, I-VII, thk., thr., Nâsuruddîn Elbânî, Kuveyt, 2002.

ELBÂNÎ, Muhamed Nâsuruddîn, *Sisiletü 'l-Ehâdisü 's-Sahîha ve Şey'ün min Fıkhîhâ ve Fevâidihâ*, I-IX, Riyad, 1995.

-----, *Kıssatü 'l-Mesîhi 'd-Deccâl ve Nüzûli Îsâ Aleyhisselâm*, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, Ürdün.

ERDOĞAN, Mehmet, *Akıll-Vahiy Dengesi Açısından Sünnet*, İstanbul, 1995.

HÂKİM, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh en-Nîsâbûrî (405 / 1014), *el-Müstedrek ale 's-Sahihayn*, I-IV, Beyrut, 1986.

HÂZİN, Alâuddîn Ali b. Muhammed b. İbrahim el- Bağdâdî (725 / 1324), *Lübâbü 't-Te'vîl fî Meâni 't-Tenzîl*, I-IV, 1304.

HEYSEMÎ, Nûruddîn Ali b. Ebî Bekr (807 / 1404), *Mecmau 'z-Zevâid ve Menbeu 'l-Fevâid*, I-X, thk., Abdullah Muhammed ed-Dervîş, Beyrut, 1414 / 1994.

İBN ABDİLBERR, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdillâh en-Nemerî el-Kurtubî, (463 / 1071), *et-Temhîd limâ fî 'l-Muvatta ' mine 'l-Meânî ve 'l-Âsâr*, I-XXVI, Cidde, 1967.

İBN ADÎ, Ebu Ahmed Abdullah el-Cürcânî (365/975), *el-Kâmil fî Duafâi 'r-Ricâl*, I – IX, Dâru'l-Kütubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1997.

İBN ARABÎ, Ebu Bekr Muhammed İbn Abdillâh, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, I-IV, Dârul-İhyâi'l-Kütüb el-Arabiyye, 1957.

İBN EBÎ ŞEYBE, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed el-Kûfî (235 / 849), *el-Musannef fi'l-ehâdis ve'l-âsâr*, I-VII, takdim Kemal Yusuf el-Hût, Beyrut, 1409 / 1989.

İBN HACER, Ahmed b. Ali el-Askalânî (852 / 1448), *Takrîbu't-Tehzip*, I-II, thk., Abdülvehhâb Abdüllatîf , 2. bs., Beyrut, 1975.

-----, *Tehzîbü't-Tehzîb*, I-XII, Beyrut, 1968.

-----, *et-Telhîsü'l-Habîr fi Tahrîci Ehâdisi'r-Rafîyyi'l-Kebîr*, I-IV, Riyad, 1997.

İBN HANBEL, Ebû Abdillâh Ahmed İbn Muhammed eş-Şeybânî (241/855), *Müsned*, I-XX, şrh., Ahmed Muhammed Şâkir, 2. bs., Mısır, 1949.

-----, *Müsned*, thk., thr. ve tlk., Şuayb Arnavud, 2. bs., I- L, Beyrut, 1999-2001.

İBN HİBBÂN, Muhammed b. Ahmed (354 / 965), *Sahîhu İbn Hibbân bi Tertîbi İbn Belabân*, I-XVIII, thk., thr. ve tlk Şuayb Arnavud, 2. bs., Beyrut, 1997.

-----, *Sikât*, I-X, 1. bs., Haydarâbâd-Dekken, 1980.

İBN HİŞÂM, Ebû Muhammed Abdulmelik el- Himyerî (218/833), *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, I-II, Mısır, 1955.

İBN HUZEYME, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk es-Sülemî (311 / 923), *es-Sahîh*, I-IV, thk., tlk. ve thr. Muhammed Mustafa el-Â'zamî, 2. bs., Beyrut, 1992.

İBN KAYYİM EL-CEVZİYYE (751 / 1350), *Zâdü'l-Meâd*, I / VI, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1997.

İBN KESİR, Ebu'l-Fidâ İsmâil el-Kuraşî (774/1372), *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, I-IV, Mısır, trs.

- İBN MÂCE**, Ebu Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni (273 / 886), *es-Sünen*, I-II, thk., M. Fuâd Abdülbâkî, İstanbul, 1992.
- İBN MAİN**, Yahya (233/847), *Târîh*, I-IV, thk. Ahmed Muhammed Nurseyf, 1. bs., Mekke, 1979.
- İBNÜ'L-ESÎR**, İzzüddîn Ebû'l-Hasan Ali İbn Muhammed el-Cezerî (630/1232), *Üsdü'l-Ğâbe*, I-VI, Darü's-Şa'b, trs.
- el-KARDAVÎ**, Yusuf, *Sünneti Anlamada Yöntem*, trc. Bünyamin Erul, Rey Yay. Kayseri, 1998.
- KETTÂNÎ**, Seyyid Şerîf Muhammed b. Ca'fer (h.1345), *Hadis Literatürü*, trc. Yusuf Özbek, İz Yayıncılık, 1. bs., İstanbul, 1994.
- KIŞLAKÇI**, Turan, *Çağa İz Bırakan Önderler; Mevdûdî*, 1. bs., İlke yay., İstanbul, 2007.
- KURTÛBÎ**, Ebû Abdillâh Muhammed İbn Ahmed el-Ensârî (h.671), *el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân*, I-XX, Beyrut, 1966.
- MÂLİK**, İbn Enes (179 / 795), *el-Muvatta'*, I-II, thk., Beşşâr Avâr Marûf, Beyrut, 1997.
- MARTI**, Huriye, *Osmanlı'da Bir Dâru'l-Hadîs Şeyhi, Birgivi Mehmet Efendi*, Dâru'l-Hadîs, İstanbul, 2008.
- MEVDÛDÎ**, Ebû'l-A'lâ (1979), *Tefhîmu'l-Kur'ân*, trc. Komisyon, I-VII, İstanbul, 1986.
- MÜSLİM**, Ebû'l-Hüseyn b. Haccâc (261 / 875), *el-Câmiu's-Sahîh*, I-III, thk. ve tlk., Muhammed Fuad Abdülbâkî, İstanbul, 1992.
- NESÂÎ**, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb (303 / 915), *es-Sünen*, I-VIII, 2. bs., İstanbul, 1992.

SEHÂVÎ, Muhammed b. Abdirrahmân (902 / 1496), *el-Mekâsidü'l-Hasene*, Mısır, 1956.

SUYÛTÎ, Celâluddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr (911 / 1505), *ed-Dürerü'l-Müntesira fi'l-Ehâdisi'l-Müştehira*, Riyad, 1994.

-----, *Tedribü'r-Râvî fi şerh-i Takrîbi'n-Nevevî*, I-II, thk., Abdivehhab Abdüllatif, 2. bs., Beyrut, 1979.

-----, *Hasâisü'l Kübrâ*, I-II, Beyrut, 2003.

ŞEVKÂNÎ, Muhammed b. Ali (1250 / 1834), *el-Fevâidü'l-Mecmûa fi'l-Ehâdisi'l-Mevzûa*, Beyrut, 1987.

TABERÂNÎ, Hâfiz Süleyman Ibn Ahmed Ibn Eyyup el-Lahmî (360 / 970), *el-Mu'cemü'l Kebîr*, I-XXV, thk., thr., Abdülmecid es-Selefi, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1984.

-----, *el-Mu'cemü's-Sağîr*, I-II, tsh., Abdurrahman Muhammed Osman, Kahire, 1968.

TABERÎ, Ebu Ca'fer Muhammed Ibn Cerîr (310/922), *Câmiü'l-Beyân, Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*, I-XXX, 2. bs., Mısır, 1954.

-----, *Târîhu'l Ümem ve'l-Mülûk*, I-VIII, Kâhire, 1939.

TİRMİZÎ, Muhammed b. İsmâ (279 / 892), *es-Sünen*, thk. ve şrh., Ahmed Muhammed Şâkir, 2. bs., I-V, İstanbul, 1992.

-----, *es-Sünen*, thk. ve thr. Şuayb Arnavud, I - VI, Beyrut, 2009.

YARDIM, Ali, *Hadis I*, DEÜY., İzmir, 1992.

YEŞİL, Mahmut, *Va'z Edebiyatında Zayıf Hadisler, Tenbîhü'l-Gâfilîn Örneği*, Adal Ofset, Konya, 2006.

ZEHEBÎ, Muhammed b. Ahmed (748 / 1347), *Mi'zânu'l-İ'tidâl fi Nakdi'r-Ricâl*, I-VI, thk., Ali Muhammed el-Becâvî, Beyrut, trs.

**MEVDÛDÎ'NİN TEFHÎMU'L-KUR'AN İSİMLİ TEFSİRİNDEKİ HADİSLERİN
TAHRİÇ VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(IV VE V. CİTLER)**

Kur'ân-ı Kerîm'in anlaşılmasında ve ayetlerin açıklanmasında, Hz. Peygamber'e bir görev olarak yüklenen tebyîn vazîfesi, önemli bir rol oynamıştır. Bu sebeple birçok müfessir ilâhî kelamın açıklanmasında Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerini kullanmıştır. Ayetlerin tebyîn ve tefsirinde başvurduğumuz hadislerin, Hz. Peygamber'e âidiyeti elbette Kur'ân'ı doğru anlama ve yaşama hususunda büyük önem arz etmektedir.

Biz de bu çalışmada ülkemizde ve birçok ülkede binlerce müslümanın evine giren Mevdûdî'nin Tefhîmu'l-Kur'ân adlı eserinin IV. ve V. ciltlerindeki hadislerin tahriç ve değerlendirmesini yaparak tefsirin hadis ilmi yönünden güvenilirliğini ortaya koymaya çalıştık.

Çalışmamız giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, önemi ve amacı üzerinde durulmuş, araştırmanın metodu ve kaynakları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde Mevdûdî'nin hayatı, şahsiyeti, ilmi kişiliği ve eserleri sonra da Tefhîmu'l-Kur'ân adlı tefsiri tanıtılmıştır. İkinci bölümde ise Mevdûdî'nin Tefhîmu'l-Kur'ân adlı eserindeki hadisler tespit edilerek tahrîçleri yapılmış, sıhhat durumuna göre tasnif edilmiş ve genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Tefsirin IV. ve V. ciltlerinde Mevdûdî, toplam 270 hadis kullanmıştır. İncelediğimiz eserde kullanılan hadislerin sıhhat bakımından rakamsal olarak dökümünü verecek olursak; sahih 177, sahih liğayrihi 6, hasen 14, hasen liğayrihi 4, zayıf 42, tahrîci yapılamayan 24, bulunamayan 3 adet hadis bulunmaktadır.

Mevdûdî kullandığı hadislerin büyük bölümünü sahih rivâyetlerden seçmiş, küçük bir oranda ise (% 15) zayıf haberlere yer vermiştir. Eserinde birçok kez sahih haber kullanmaya yönelik gayretini anlatan Mevdûdî'nin, fikirlerini savunmak adına ve rivâyet tefsirlerinden doğrudan yaptığı nakiller sebebiyle zayıf hadisler kullanması düşündürücü bir durumdur. Bunun yanı sıra tefsirinde hiç mevzû habere yer vermeyişi tefsirin kıymeti açısından önemlidir.

ABSTRACT
IDENTIFYING AND ASSESSMENT OF THE HADITH IN MAWDUDI'S
KORAN COMMENTARY, TAFHIM UL-KORAN
(4TH AND 5TH VOLUMES)

The mission of the Prophet Muhammad (PBUH) as an illustrator played an important role in understanding the Holy Koran and explaining its verses. For this reason, many commentators used Prophet's words, actions and approvals in explaining the divine words. Of course, the authenticity of the hadith, used in understanding and interpreting the verses, is of great importance concerning the understanding and applying the Koran.

In this study, we analyzed the reliability of Mawdudi's commentary Tafhim ul-Koran, which entered the house of thousands of Muslims around the world, by identifying and assessing the hadith in the 4th and 5th volumes in terms of scientific exegesis of the hadith.

Our study consists of an introduction and two chapters. In the introduction, the subject was introduced with emphasis on the importance and purpose of the study; the research method and sources of information are identified. In the first chapter, Mawdudi's life, his personality, his works, and finally his commentary Tafhim ul-Koran were presented. In the second chapter, the hadiths were identified in Mawdudi's Tafhim ul-Koran and classified according to the assessment made.

Mawdudi used total of 270 hadith in the 4th and 5th volumes of the commentary. The numerical breakdown of hadith in terms of authenticity used in the commentary we reviewed is as follows: *sahih* (authentic) 177, *sahih liğayrihi* 6, *Hasen* 14, *Hasen liğayrihi* 4, *zayif* (weak) 42, unidentified 24, and unfound 3.

Mawdudi chose a large portion of the hadith from *sahih* (authentic) narrations, while he only used a small percentage (15%) of weak hadith. While describing his efforts so many times in using authentic hadith in his works, Mawdudi's usage of weak hadith to support his claims and due to his direct quotations from other commentaries is a matter of concern. However, by not using any fabricated hadith, he strengthened the validity and the value of his commentary.